

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

JERNEJ LAPANJE
**MIT KONJENIKA V FIKCIJI AVTORJEV
AMERIŠKEGA JUGA**

MAGISTRSKO DELO

MENTOR: red. prof. dr. Aleš Debeljak

LJUBLJANA 2006

KAZALO

1. UVOD

1.1 Namen, cilji ter razlaga izhodišč magistrskega dela

1.2 Metodologija in hipoteze

2. MIT KONJENIKA

3. ZGODOVINSKI KONTEKST

4. IZOBLIKOVANJE PODOBE KONJENIKA

4.1 Vpliv ekonomskega zatona na virginijsko fikcijo

4.2 George Tucker

4.3 John Pendleton Kennedy

5. APOTEOZA KONJENIKA

5.1 Fikcija antebelluma in sindrom Walterja Scotta

5.2 William Alexander Caruthers

5.3 John Esten Cooke

5.4 Virginija in prihod državljanske vojne

6. KONJENIK IN IZGUBLJENI IDEALI

6.1 Sprava in literarni preporod

6.2 Thomas Nelson Page

6.3 Mary Johnston

7. KONJENIK V DVAJSETEM STOLETJU

7.1 Merkantilizem

7.2 James Branch Cabell

7.3 Ellen Glasgow

8. KONJENIŠKA TRADICIJA V SODOBNEM MILJEJU

8.1 Novi dominion

8.2 William Styron

8.3 Avtorji dvajsetega stoletja: Allen Tate, William Faulkner, John Scott Fitzgerald in
Robert Penn Warren

9. ZAKLJUČEK

10. SEZNAM LITERATURE

1. UVOD

1.1 Namen, cilji ter razlaga izhodišč magistrskega dela

Ideja o izjemnosti ameriške kulturne izkušnje je bila zelo živa pri zgodovinarjih ter literarnih kritikih do leta 1950, dokler interpreti ameriške izkušnje zagovarjajo njeno posebnost, t. j. obilje prostega ozemlja ob »meji«, odsotnost fevdalne preteklosti, izjemna mobilnost ter relativna odsotnost razrednega konflikta, kar ločuje Američane od ostalega človeštva. Čeprav so pisanja zgodovinarjev po letu 1950 šla v smeri dokazovanja razrednega konflikta, obstoja ideologij ter vzorcev ekonomskega in industrijskega razvoja, ki je podoben evropski kulturni izkušnji, kar je Ameriko postavilo v glavni tok severno-atlantske zgodovine, je ideja o t.i. južnjaški posebnosti v ZDA še vedno zelo živa. Vse ideje so enotne v tem, da obstaja edinstvena identiteta ameriškega Juga, ki je izven glavnega toka ameriške izkušnje, ali kot Quentin Compson to izrazi v Faulknerjevem delu *Absalom, Absalom* svojemu kanadskemu sostanovalcu: »Ti tega ne moreš razumeti. Moral bi biti rojen tukaj.« (Faulkner, 1979: 41) Seveda lahko zrcaljenje te identitete zaznavamo ob proučevanju različnih kulturnih pojavov južnjaške realnosti. Razlike med ameriškim Jugom in Severom so že postale mit. Ameriški Jug določa vztrajno vračanje k preprosti pristni kulturi ameriškega Juga. Ta »gemeinschaft« družba je temeljila na tradiciji, ruralni kulturi, tesnih roditeljskih vezeh, hierarhični družbeni strukturi, pripisanem statusu ter viteških principih časti. Vse te vrednote so ostale zakoreninjene, medtem ko se je Sever vse bolj razvijal v smeri »gesellschaft« družbe s svojimi neosebniimi, birokratskimi, urbanističnimi in industrializacijskimi posebnostmi. Vendar tema moje naloge ni iskanje razlik med Severom ter Jugom. Tema mojega dela je proučevanje fasciniranosti ter identifikacije Južnjakov z mitom konjenika v delih avtorjev ameriškega antebellum ter nekaterih avtorjev postbellum Juga. Južnjake ne privlači zgodovinska rekonstrukcija njihove preteklosti, temveč idealistična vizija o tem, kaj naj bi njihova zgodovina bila ali kaj bi morala biti. Veliko zaslugo pri takšnem pojmovanju zgodovine imajo zagotovo avtorji ameriškega Juga, ki so iz generacije v generacijo zasnovali idealizirano pristno podobo svoje regije ter v središče svoje idealizirane fikijske pokrajine postavili nadnaraven lik južnjaškega aristokrata – konjenika.

Mit konjenika funkcionira tako kot tudi drugi miti, ki so jih ustvarili ljudje v različnih zgodovinskih obdobjih. Mark Schorer je pravilno ugotovil, da so miti sredstva, s katerimi si ljudje neprestano razlagajo ter potrjujejo smisel svojih življenj. Na ta način mit konjenika simbolizira posebljen, organiziran zbir vrednot, okoli katerih so prebivalci ameriškega Juga gradili svoje življenje in kljubovali spremembam, ko so bile njihove družbene norme ogrožene. Mit konjenika je filozofsko utemeljen zagovor načina življenja prebivalcev ameriškega Juga. V stoletju hitrih sprememb, ko so družbene norme postale ogrožene, se prebivalci Juga krčevito oklepajo legend in mitoloških likov, kar daje smisel njihovi družbeni identiteti in izkušnji. Mitološki lik izhaja iz zgodovine. Grobi obrisi konjeniškega mita temeljijo na premožnem razredu virginijskih plantažnikov. Ti ljudje so predstavljali uglajen plemiški razred, ki je sledil posebnim pravilom vedenja. Ambicija virginijskih plantažnikov je ustvariti novo kolonijo angleškega plemstva in uveljaviti načela plemenitosti, uglajenosti, moralnosti, zmernosti, pravičnosti, preudarnosti in svobodomiselnosti. Pravila virginijskega plantažnika temeljijo na angleških elizabetinskih vzorcih. Konjeniški mit je seveda idealizacija razreda premožnih plantažnikov, zato pri njegovem izoblikovanju ni zvest objektivnim zgodovinskim dejstvom o predstavnikih omenjenega razreda.

Vprašanja, na katera skušam odgovoriti, se nanašajo predvsem na konjeniško tradicijo. Cilj naloge je ugotoviti, kako se legendarni fiktivni konjenik v južnjaški literaturi razlikuje od resničnih ljudi, ki so navdihnili izoblikovanje tega ideala, kaj je literarni izvor južnjaškega aristokratskega lika, kaj se je zgodilo z mitom po državljanski vojni v naciji, ki je postala predana idealom demokratičnega egalitarizma, ter kako je Jug pomiril svojo vizijo, v kateri je vladal lik konjenika, z družbeno, politično ter ekonomsko stvarnostjo.

1.2 Metodologija in hipoteze

Zaradi širine in obsežnosti raziskovalne teme, kot ga predstavlja lik konjenika v južnjaški literaturi, se bom osredotočil na razvoj aristokratske tradicije v eni južnjaški državi, mikrokozmosu, ki povzema evolucijo koncepta konjenika v celotni regiji ameriškega Juga. Od vseh južnjaških držav vlogo mikrokozmosa najbolj uteleša Virginija. Obstaja več razlogov za izbor Virginije kot temeljne države pri obravnavi raziskovalne teme: ideal konjenika je bil spočet v Virginiji, aristokratski etos se je v času ameriške revolucije najbolj utrdil v t.i »Old Dominionu«, Virginija je bila prva od južnjaških držav, kjer se je razvila prepoznavna literarna tradicija, zato ni pretiravanje, če trdim, da je do državljanske vojne bila tudi edina južnjaška država z svojo literarno tradicijo. Kot je pravilno ugotovil Henry Nash Smith so južnjaški avtorji antebelluma uporabljali lik konjenika kot opravičilo za funkcioniranje institucije suženjstva v svoji državi, vendar ni noben avtor bolj barvito ustvaril omenjenega lika kot avtorji t.i. virginijske šole romantičnih zgodovinarjev: John Pendleton Kennedy, William Alexander Caruthers in John Esten Cooke. Po Smithovem mnenju so avtorji iz drugih držav v tem časovnem obdobju le kopije virginijskega modela.

Tudi po državljanski vojni je Virginija obdržala dominantno vlogo v južnjaški literaturi. Avtorja Thomas Nelson Page in Mary Johnston sta skozi svojo optiko dojetanja lika virginijskega konjenika uspela vrniti ugled južnjaškega aristokrata v očeh Severnjakov. Šele po letu 1920, z razcvetom južnjaške literarne renesanse, je Virginija predala vlogo glavnega literarnega predstavnika ameriškega Juga, ki ji je pripadala okrog 120 let. Virginia je spočela ter vzdrževala ideal konjenika, ideal, ki se je zakoreninil v srcih ter mišljenju skoraj vseh Južnjakov. Južnjaki sami priznavajo svoj dolg Virginiji, zibelki svojega dragocenega mita.

Virginija je idealen mikrokozmos, ne samo zato, ker je prvotni vir južnjaškega aristokratskega mita in inspiracija južnjaških romantičnih pisateljev, temveč tudi zato, ker so virginijski avtorji tvorili močno med seboj prepleteno skupino. Te močne vezi so povečale občutek družbene in kulturne identitete med pisci.

Tudi v dvajsetem stoletju so avtorji, kot npr. Ellen Glasgow in William Styron, nadaljevali s tematiko, ki ostaja zvesta virginijski edinstvenosti. Razlika je le v bolj analitični karakterizaciji lika konjenika, ki še vedno ostaja prisoten v delih obeh avtorjev.

Moja naloga temelji na sistematičnem pregledu izdanih knjižnih del in člankov avtorjev ameriškega Juga, ki so živeli v Virginiji in so bila izdana v obdobju od leta 1824 pa do 1950. Le v zadnjem delu naloge bom analiziral tudi nekaj avtorjev, katerih domicil ni Virginija, vendar pa so tudi oni vezani na izkušnjo ameriškega Juga, saj prihajajo z ameriškega Juga. Gre za pregled literature ter člankov ameriških avtorjev od leta 1824 pa do 1950. Vsi viri, ki jih bom uporabljal pri delu, so napisani v angleškem jeziku. Prvi del naloge bo posvečen analizi literarnih del avtorjev antebellum obdobja: Georgeu Tuckerju, Johnu Pendletonu Kennedyju, Williamu Alexandru Caruthersu, Johnu Esteenu Cooku. Gre za obdobje od leta 1800 pa do ameriške državljanske vojne 1861. leta. Drugi del naloge bo namenjen analizi literarnih del avtorjev postbellum obdobja: Thomasu Nelsonu Pageu in Mary Glasgow. V tretjem delu pa se bom osredotočil na literarna dela avtorjev 20. stoletja: Allena Tata, Williama Styrona, Williama Faulknerja, Starka Younga, Johna Scotta Fitzgeralda in Roberta Penna Warrena.

Pri analizi bom uporabljal primarne vire (literarna dela navedenih avtorjev) in sekundarne vire (dela avtorjev, ki se ukvarjajo z analizo kulture, literature ter družbenega konteksta ameriškega Juga).

Namen moje magistrske naloge je proučiti lik konjenika v fikciji avtorjev ameriškega Juga, temeljnega mita, ki je dominiral v kulturni zavesti prebivalcev antebellum Juga. **Temeljna hipoteza** je, da avtorji ameriškega Juga v središče svoje idealizirane fikcije postavijo lik južnjaškega aristokrata – mit konjenika. Mit konjenika izhaja iz idealizirane podobe premožnega razreda virginijskih plantažnikov. Iz temeljne hipoteze izhajajo naslednje podhipoteze:

- Prebivalci ameriškega Juga se začasno oklenejo mejaškega ter maloposestniškega ideala, ki ga uteleša Jeffersonov neodvisni agrarni posestnik, ter se do leta 1830 oprimejo ideala aristokratskega konjenika.

- Države t.i. starega Juga: Kentucky, Tennessee, Alabama, Mississippi, Louisiana, Arkansas in Virginija izoblikujejo skupinsko kulturo, ki za vezivno tkivo ter samopotrditve potrebuje **mit**.
- Mit konjenika simbolizira posebljen zbir vrednot, utelešenje določenih karakternih in vedenjskih idealov, okoli katerih prebivalci ameriškega Juga strukturirajo življenje in kljubujejo spremembam, ko postanejo njihove uveljavljene družbene norme ogrožene. Mit konjenika postane filozofsko utemeljen zagovor svojevrstnega načina življenja prebivalcev ameriškega Juga.
- Aristokratski plantažni konjenik, vseobsegajoča kulturna ikona - mit ameriškega Juga - se rodi v Virginiji.
- Potrebna je razmejitev med mitološkim literarnim likom virginijskega konjenika ter zgodovinsko realnostjo, ki je ustvarila njegov ideal.
- Vloga ter družbeni pomen aristokratskega mita se skozi zgodovinska obdobja spreminja.
- Po ameriški državljanski vojni se v fikciji avtorjev ameriškega Juga prepada med mitom ter realnostjo zmanjša. Pride do delne pomiritve med preteklo vizijo ter aktualnimi družbenimi, političnimi in ekonomskimi razmerami.

Pri izdelavi naloge bom uporabljal različne raziskovalne metode:

- metodo novega historicizma (avtorjev Stephena Greenblatta in Louisa Adriana Montrosa), ki zagovarja historičnost vsakega literarnega teksta in postavlja literaturo na nivo družbenega ter kulturnega konstrukta. Literatura na ta način zrcali določeno zgodovinsko vizijo. Literarna dela so kulturni produkt kot tudi sredstvo reprodukcije vladajoče ideologije.
- kritično- teoretično analizo fundamentalnih literarnih tekstov, člankov in kulturnih praks, ki omogočajo formiranje elementarnega konteksta za analitično delo v skladu s cilji naloge;
- deskriptivno metodo za opredeljevanje in analizo posameznih kulturnih procesov v kulturi ameriškega Juga ter nastanka konjeniškega mita;

- primerjalno analizo mita konjenika v literarnih delih avtorjev ameriškega Juga, s poudarkom na avtorjih iz Virginije, v različnih zgodovinskih obdobjih od 1824. do 1950. leta.

2. MIT KONJENIKA

Sodobni zgodovinarji in literarni kritiki se strinjajo, da je konjenik ameriškega Juga, zasnovan v ameriški poeziji in fikciji in definiran s strani popularne kulture, bolj utelešenje določenih karakternih idealov ter vedenjskih vzorcev kot pa dejanski zgodovinski predstavnik določenega družbenega razreda. V sedemnajstem in osemnajstem stoletju je v Virginiji obstajal razred bogatih plantažnikov, ki je nudil širši osnutek konjeniškega mita. Mnogi plantažniki so bili dejansko spoštovanja vredni gentlemani in so si prizadevali gojiti poseben razločevalen način obnašanja. Louis Wright je pravilno zapisal, da je bila v sedemnajstem stoletju ambicija virginijskega plantažnika v novi koloniji ustvariti podeželsko življenje angleškega plemstva ter tudi zraven pripadajoče pojmovanje imenitnosti in uglajenosti. Tako je vedenjski vzorec virginijskega gentlemana iz Novega sveta preslikava evropskega elizabetinskega vzorca. Wright izpostavi, da je težko natančno definirati virginijskega gentlemana, ker da se njegove osnovne lastnosti in kvalitete spreminjajo iz generacije v generacijo. Vseeno pa lahko trdimo, da se je med šestnajstim in osemnajstim stoletjem izoblikoval ohlapno definiran in fleksibilen družbeni vzorec, ki se je sicer prvotno izoblikoval v Angliji in je močno vplival na družbeno vedenje plantažnega razreda v Virginiji. Wright opiše vpliv angleškega gentlemenškega koncepta na naslednji način:

Tako kot so povzpetniški državljani doma hoteli posnemati zemljiško plemstvo, so tudi virginijski kolonisti, ki so imeli možnost pridobiti zemljo in akumulirati bogastvo, skušali posnemati življenjski stil, kakršnega so živeli najbolj zavidanja vredni smrtniki doma, ponosni in mogočni podeželski plemiči ... Ko so v oddaljeni koloniji izoblikovali neodvisen duh in postali Virginijci, ne pa Anglež, so imeli sanje postati Virginijec ravno tako kot uglajeni gentlemani starejše civilizacije. In ravno te sanje so pomagale pri oblikovanju kulturnih idealov virginijskega vladajočega razreda v sedemnajstem in osemnajstem stoletju. (Louis B. Wright, 1940: 1-37)

Po Wrightovem mnenju je prva zapoved virginijskega koda gentlemanovo spoštovanje prirojene človeške neenakosti – implicitno spoštovanje ideje, da so določeni ljudje rojeni,

da vladajo, večina ostalih pa je rojena, da to spoštuje in jim služi. Ta aristokratska doktrina je morala dopustiti določeno mero fleksibilnosti v razvijajoči se obmejni koloniji, zato ker niso vsi prebivalci Virginije nekritično sprejeli tega stališča. Vendar njeno široko sprejetje, predvsem s strani bogatih plantažnih družin, nakazuje tendenco po oblikovanju rigidne družbene strukture, ki so jo prišleki iz kolonij Nove Anglije pogosto kritizirali.

Od superiornega vase zaverovanega gentlemana se je pričakovalo, da bo vedno eleganten in dostojanstven v svojem vedenju, kot tudi, da bo spoštljiv in pazljiv do vseh ljudi ne glede na njihov socialni status. Pri oblikovanju moralnega koda, ki je dopolnjeval njegovo vzvišeno držo, je virginijski gentleman, enako kot tudi njegov angleški antipod, sledil napotkom iz knjige gospoda Thomasa Elyota z naslovom *The Book Named the Governor* (1531).¹ V svojem vedenju so težili k moralni moči, zmernosti, preudarnosti, pravičnosti, velikodušnosti in vljudnosti. Ni presenetljivo, da so te aristotelske vrline skušale nadgraditi strogo spoštovanje religioznih desetih zapovedi. Opazovalci navad in obnašanja so si enotni, da je bila izobraženost bistvena kvaliteta vsakega gentlemana. Vendar je dobro izobražen družbeni vodja preziral zatopljenost v ezoterično pikolovstvo. Verjel je, da je najboljšo in najbolj uporabno znanje široko znanje, ne pa globoko specializirano znanje. Učenost je bila lahkoten ter privlačen okrasek, ki je skupaj s plesom, mečevanjem, lovom, jahanjem in občasnim igranjem glasbenega inštrumenta tvorila kombinacijo popolno uglašene družbenega bitja. Pisci zgoraj omenjenih knjig pa niso popolnoma enotni glede vira gentlemanske časti. Čast je vezana na krepost in ime. Čeprav ni soglasja glede njene natančne definicije, obstaja vsesplošno soglasje, da je gentlemanov glavni namen pri upoštevanju njegovega koda, posedovati in ohranjati osebno čast, ki zapoveduje spoštovanje vseh ljudi. Gentleman v sedemnajstem in osemnajstem stoletju je torej na prvo mesto postavljaj ohranitev individualne časti. Drugače kot njegov naslednik iz devetnajstega stoletja, ni zagovarjal dvoboja kot sredstva učinkovitega branjenja svoje časti. Razlog za vsesplošno zanikanje dvoboja kot učinkovitega sredstva branjenja posameznikove časti izhaja iz dejstva, da je razvoj gentlemanskega ideala sovpadal z vzponom plemstva v Angliji ter

¹ Poleg Elyotovega dela predstavljata pomemben prispevek k navadam in vedenju aristokratkega gentlemana v sedemnajstem in osemnajstem stoletju tako v Virginiji kot tudi v Angliji še deli Henryja Peachama *Compleat Gentleman* (1622) in Richarda Braithwaita *The English Gentleman* (1630).

prihodom renesanse. Model novega družbenega koncepta ni bil srednjeveški vitez kot tudi ne ostanki viteškega koncepta, dvoboj in romanca, saj so vsi pisci vljudnostnih knjig zavrnilo omenjeni koncept. Edwin Cady je pravilno ugotovil, da je viteški etos ostal zakopan v preteklosti, dokler ga niso ponovno vrnili v življenje literarni častilci srednjega veka v devetnajstem stoletju: Scott, Tennyson ter Lanier. (glej Edwin Harrison Cady, 1949: 4)

To so le nekateri izmed elementov, ki so tvorili ideal gentlemana. Nedvomno je, da so se plantažniki sedemnajstega in osemnajstega stoletja v Virginiji vsaj delno zavedali razlike med idealnim vedenjem, ki ga je določal gentlemanski kod, in realnostjo svojih vsakdanjih življenj. Skozi leta pa je meja med idealom ter realnostjo postajala vse bolj zabrisana. Že leta 1824 je virginijski avtor William Caruthers opisal prebivalce Virginije tako kot so po njegovem mnenju od njih zahtevale konvencije ter njihov gentlemanski kod, in ne kot so dejansko živeli in se vedli. Njegovi prebivalci Virginije postanejo ljudje širokosrčnega značaja, ki si krajšajo čas z lovom na lisice in dvobojevanjem, kar jim daje posebno prepoznavnost, ne glede na to, kje se nahajajo.

(glej William Alexander Carruther, 1968: 1-4) Caruthersovi romani, v navezi z deli Johna Pendletona Kennedyja in Johna Estena Cooka, pomenijo inauguracijo prvega plodnega obdobja z zgodovini južnjaške fikcije, ki je trajala od leta 1832 pa do srednjih petdesetih let istega stoletja. Gre za prvo upodobitev konjeniškega ideala.

Potrebo je poudariti, da plantažni sistem, na katerem so virginijski antebellum avtorji bazirali svoje veličastne vizije, ni bil uveljavljen v celotni virginijski koloniji. Carl Bridenbaugh v svoji študiji Starega dominiona lepo opiše topografske in klimatske razlike med hribi in dolinami zahodno od Blue Ridgea in hribi in nižinami Piedmonta in Tidewaterja v Virginiji. Dejstvo je, da je v Blue Ridgeu, ki po Carlovem mnenju omejuje zahodno stran in katero sam imenuje skupnost Chesapeake, v sedemnajstem in osemnajstem stoletju prevladovala regionalna kultura plantažnega sistema, ki je temeljil na suženjskem delu in tobačni ekonomiji. Skupnost Chesapeake se je oblikovala do Great Baya na severu, zahodno od stičišča rek Monocacy in Potomac v Marylandu, južno in vzhodno od Blue Ridgea skozi Culpeper, Orange in Charlottesville, preko reke James do reke Roanoke in od tam vzhodno vzdolž reke Roanoke do severnih obal Albermarl Sounda in Severne Karoline. (glej Carl Bridenbaugh, 1952: 1-5)

Navkljub relativno velikim razlikam v prsti in klimi so omenjeno skupnost prepletale demografske, ekonomske in kulturne podobnosti. Za razliko od doline Shenandoah in goratih predelov na zahodu, katere so naselili pionirji škotsko-irskega in nemškega porekla, sta bili področji Tidewater in Piedmont v Virginiji izrazito angleškega demografskega značaja. Visoke poletne temperature so dovoljevale ekstenzivno gojenje tobaka, ki je temeljilo na suženjskem delu. Čeprav je bila po svoji velikosti večina posestev v področju Chesapeake srednjih ali majhnih, je bila velika plantaža prevladujoča ekonomska in kulturna institucija. Prepredenost področja z rekami Potomac, Rappahannock, York in James je omogočilo dober dostop trgovskih ladij globoko v notranjost. V nasprotju s prebivalci zahodne Virginije, ki so se soočali z lokalno-internimi problemi, je skupnost Chesapeake vzdrževala živahno trgovino in močne kulturne vezi z matico. Zato je voljno prevzela ideale angleškega podeželskega plemstva. (glej Carl Bridenbaugh, 1952: 1-5)

Na relativno majhnem področju s središčem v Tidewaterju in Piedmontu v Virginiji se je razvila družba, ki je bila ukrojena po angleškem ruralnem modelu. Tu je ugodno geografsko in klimatsko sožitje prispevalo k oblikovanju velikih posestev, katerih lastniki so izhajali iz pomembnih in bogatih družin s številčnimi sužnji in služinčadjo. V tem delu Virginije je vsaj delno prišlo do sovpada med družbeno strukturo prebivalstva na območja Tidewaterja ter družbenim kodom angleškega gentlemana. Z izjemo obalnih delov Južne Karoline in Georgije ni noben drug predel ameriškega Juga razvil družbene skupnosti, kjer bi se angleški gentleman in virginijski konjenik počutila domače. Wilbur J. Cash je pravilno ugotovil, da si je ameriški Jug – ogromno področje, ki se razteza pod mejo Mason-Dixon, od atlantskega primorja to teksaških planjav – prisvojil virginijskega konjenika in ga krstil za južnjaškega aristokrata. (glej Wilbur Joseph Cash, 1941: 1-5)

Tako je Henry Stanley, slavni afriški raziskovalec, začudeno ugotovil, da kmetje iz prerij Arkansasa in tudi mestni trgovci strogo spoštujejo aristokratski kod osebnosti. Zapisal je, da je Žid nemškega porekla, lastnik majhne podeželske trgovine v vasi Cypress Bend, posedoval lep par pištol za dvobojevanje. (glej Clement Eaton, 1961: 2)

Obmejna področja ameriškega Juga so aristokratski ideal sprejela odprtih rok zaradi mnogih razlogov, vendar pa je glavni razlog najbolj pronicljivo izločil Richard Gray. Po revoluciji so južnjaške države predvsem zaradi ekonomskih razlogov počasi izgubljale

kozmpolitski in optimistični pogled, ki je dal veliko število revolucionarnih voditeljev, predvsem iz Virginije in Južne Karoline. V devetnajstem stoletju je ameriški Jug začel dojemati Sever kot svojega sovražnika ter kot hitro razvijajočo se industrijsko grožnjo. Naraščajoča moč Severa je ameriški Jug prisilila k obrambi agrarnega ideala, ki ga je utelešal Jeffersonov plemeniti neodvisni agrarni posestnik. Z namenom enotne zoperstavitve Severu južnjaki niso zavrgli aristokratskega plantažnega ideala, ki je bil nesporno v nasprotju z idealom neodvisnega malega agrarnega posestnika. Namesto zavrnitve so sprejeli oba ideala, maloposestniškega in plantažnega, in niso hoteli uvideti protislovnosti obeh tipov. (glej Richard L. Gray, 1977: 13-15) Kot odgovor na vse pogostejše severnjaške napade na južnjaške družbene institucije po letu 1800 so se južnjaki iz vseh področij, od plantaž ob reki James vse do lesenih kolib v Arkansasu, vse bolj pogosto zatekali k aristokratskim idealom za opravičevanje svojega načina življenja ne glede na to, kako se je ta ideal razlikoval od njihovega vsakdanjega življenja. V prvi dekadi devetnajstega stoletja je prišlo do velikega mitskega zasuka, ki se je zgodil v notranjosti ameriškega Juga. Ta proces je najlepše opisal Henry Nash Smith v svojem eseju *The South and the Myth of the Garden*. Nash izpostavi naslednje stvari. Ko se je meja prvič premaknila čez gorovje Alleghanyja, je celotna dolina Mississippija, vse od Velikih jezer do Mehškega zaliva, sprejela ideal agrarnega maloposestnika kot »temeljno načelo poljedelske kolonizacije«. (Henry Nash Smith, 1974: 122) Jeffersonov odločen in neodvisen poljedelec je postal glavna mitična figura. Močan simbol ruralne demokracije so sprejeli vsi kolonisti, tako tisti na srednjem zahodu kot tudi tisti na južnih področjih. Vendarle pa so do leta 1830 prebivalci na novo poseljenih držav starega jugozahoda – Kentuckyja, Tennesseeja, Alabame, Mississippija, Louisiane in Arkansasa – sprožili velik miselni premik od mejaških mitov, ki so jih miselno povezovali s prebivalci srednjega zahoda.

Ko so obrnili hrbet maloposestniškemu idealu, so se istočasno ozrli za likom plantažnega aristokrata. Sanjali so tem, da bi postali veliki plantažniki. Zavedali so se, da bodo za uresničitev svojih sanj o moči in bogastvu potrebovali sužje, saj s samim delom in znojem njihovih rok tega ne bi nikoli dosegli. Institucija suženjstva je seveda naletela na veliko nasprotovanje. Henry A. Smith je zapazil, da so v devetnajstem stoletju prebivalci Juga postajali vse bolj frustrirani, ker politično in moralno niso uspeli obraniti institucije

suženjstva pred vse večjimi napadi s Severa. Kjer se je suženjstvo prijelo, vse od velikih posestev ob reki James pa vse do plantažnih hiš v zahodnem Tennesseeju, se je začela kazati »oblegana« mentaliteta. Prebivalci pod imaginarno mejo Mason-Dixon so izoblikovali svojevrstno skupinsko zavest. Kolektivna južnjaška zavest je bila pripravljena na oblikovanje skupinske kulture, potrebovala je le še skupno mitologijo, s pomočjo katere bi se je lahko definirala in se postavila v bran pred napadi s Severa. (glej Stephen A. Smith, 1985: 12)

Vprašanje je, okoli katerega mitičnega lika bi se južnjaki lahko zedinili. V jugozahodnem delu, kjer so prevladovali mali poljedelci, bi lahko bil povezovalen lik neodvisni agrarni maloposestnik, katerega so sami častili že na začetku stoletja. Vendarle pa, kot bo to razvidno iz moje analize južnjaške fikcije, so južnjaki zavrnilo malega posestnika in prisegli svojo zvestobo liku plantažnega aristokrata ali konjenika.

Charles S. Sydnor verjame, da je institucija suženjstva južnjake prisilila, da so se morali soočiti s konfliktom med vrednotami, ki so se nanašale na velike plantaže, ter vrednotami, ki so izhajale iz Deklaracije o neodvisnosti in angleške ustave. Prebivalci starega jugozahoda so združili svoje kulturne in intelektualne sile z že prej osnovanimi plantažnimi družbami na vzhodni obali in s tem dokončno zavrgli svojo maloposestniško dediščino. Sydnor zapiše: »Ker so bili prisiljeni izbrati, so zanikali kredibilnost in veljavnost revolucionarnih doktrin, Jeffersona, posebitev demokratičnega idealizma, pa so zavrnilo kot teoretičnega in nevarnega vizionarja.« (Charles S. Sydnor, 1948: 334)

Čeprav se je lik virginijskega konjenika skozi zgodovino preoblikoval v lik južnjaškega aristokrata, ostaja prvi še vedno na najvišjem piedestalu južnjaške tradicije. Če parafraziram Ellen Glasgow, virginijski konjenik stoji na vrhu južnjaškega Olimpa in zavzema častno mesto v južnjaškem panteonu. Tudi William Faulkner je izrazil globoko spoštovanje, s katerim prebivalci t.i. starega Juga še vedno dojemajo Virginijo.

Poleg neizmerne privlačnosti mitičnega lika konjenika v dvajsetem stoletju ni nič bolj presenetljiva migracija konjeniškega ideala onkraj meja skupnosti Chesapeake. Dolgo po razpadu plantažnega sistema, v katerem se je rodil virginijski lik, so Virginijci še vedno častili svojega prednika in povzdigovali v njem utelešene vrednote. Lep primer tega je Thomas Lomax Hunter, ki je v svojih popularnih kolumnah, izdanih med dvajsetimi in

tridesetimi leti dvajsetega stoletja, častil konjenski lik Starega dominiona². Hunter v kolumnah zavzame stališče virginijskega aristokrata, varuha in branilca starih družbenih resnic. Zavrne Jeffersonovo politično filozofijo in hvali vrednote aristokratskega dostojanstva pri ohranjanju družbenega reda in kontinuitete. Pogosto izraža prezir do komercialnih vzgibov in zavrača »ljudi, ki sedijo za bančnimi okenci, računajo obresti in me srepo gledajo izza svojih nagrabljenih dobičkov«. (Thomas Lomax Hunter, 1935: 57, 119) Hunterjevi predniki iz osemnajstega stoletja bi verjetno težko razumeli njegov predsodek do svobodnega podjetništva in trgovine, saj so moderni zgodovinarji nazorno dokazali podjetniško žilico ter pronicljiv smisel za profit pri najbolj premožnih plantažnih aristokratih kot sta npr. »Kralj« Carter in William Byrd. Vsekakor zanikanje podjetništva pri modernem konjeniku dokazuje, kako se je legendarni virginijski aristokrat oddaljil od svojega zgodovinskega lika. Hunterjevi eseji so koprneči slavospevi preteklosti. Zanimivo je poudariti, da Hunterjeva zlata doba konjenske sreče in blaženosti ni kolonialna Virginija Williama Byrda in Carterja, temveč Virginija njegovega otroštva na prehodu iz devetnajstega v dvajseto stoletje. S tem ta esejist iz dvajsetega stoletja kaže na neustavljivo nagnjenje virginijskih pisateljev do povzdigovanja in postavljanja bližnje preteklosti svojega domicila nad kruto realnost modernega sveta. Ta inklinacija južnjaških piscev bo vidna tudi v naslednjih poglavjih.

Zagotovo konjenski mit funkcijira kot številni drugi miti, katere je človeštvo ustvarilo skozi svoj zgodovinski razvoj. Po mnenju Marka Schorerja so miti »inštrumenti s katerimi si ljudje nenehno razlagajo svoje izkušnje«. (Mark Schorer, 1960: 355) Na ta način je mit konjenika prebivalcem Virginije in vsem južnjakom pomeni idealizirano podobo samega sebe, zbir vrednot, okoli katerih so strukturirali svoje življenje. Mit konjenika postane filozofsko utemeljeno zagovarjanje preteklega in sedanjega življenja ljudi na ameriškem Jugu. Ne preseneča, da so se v času velikih sprememb, ko so ustaljene družbene norme postale ogrožene, ljudje, kot npr. Henry Lomax Hunter trdovratno oklepali legend in mitoloških likov, ki so jim nudili koherentno razlago njihovih izkušenj.

Vendar ameriški Jug ni osamljen pri čaščenju konjenskega ideala. V ameriški fikciji obstajajo mnogi dokazi, da je konjenski lik prodrl v popularno kulturo celotne Amerike.

² Virginija ima vzdevek Stari dominion (angl. Old Dominion) zaradi svoje lojalnosti do izgnanega angleškega kralja Charlesa II. Virginija je ena izmed najstarejših ameriških držav, saj njena kolonizacija sega v leto 1607.

Izdajanje romanov, ki slikajo romantizirano sliko virginijske preteklosti, dokazuje, da za tovrstna dela obstaja trg tudi na Severu, saj virginijska bralna publika ne bi mogla podpirati številnih domačih romantikov in realistov. Na drugi strani sta F. P. Gaines in Gunnar Myrdal potrdila, da je bil konjeniški mit privlačen za mnoge severnjake, kljub temu da se ne ujema z zgodovino in vrednotami severnjaške družbe. Eden od razlogov te presenetljive privlačnosti južnjaškega mita, čeprav je Sever popolnoma zavrnil aristokratske ideale v svojem kulturnem razvoju, je neizražena fasciniranost s fevdalizmom in družbeno razslojenostjo. Gre predvsem za fasciniranost z domišljjsko ter romantično platjo fevdalnega življenja v Evropi, ki je Amerika, z izjemo Juga ni poznala. Gre za katarzične občutke v času, ko se je Amerika oddaljila od idealov Ustanovnih očetov in vse bolj tonila v dehumanizirano družbo, po drugi strani pa se je z vztrajnostjo oklepala arkadijskih vizij aristokratskega starega Juga. Romantizirana preteklost na ta način Ameriko odvrča od vse večjih nerešljivih problemov v sedanosti.

Nedvomno tudi danes obstaja vsaj kanček pomisleka nad zmagoslavjem demokratičnega egalitarizma v sodobni Ameriki. Skepsa glede prevlade ene dominantne kulture v Ameriki traja že 150 let, kmalu po ustanovitvi Republike. Če po eni strani stereotipiziran lik jenkija simbolizira vse, kar je v ameriški izkušnji pozitivnega, po drugi strani predstavlja temnejše aspekte ameriškega nacionalnega karakterja – pohlep in materializem. Zato so številni južnjaški in tudi severnjaški avtorji v ameriški literarni zgodovini občudovali jenkijev antipod – lik plemenitega konjenika. Dva najpomembnejša severnjaška avtorja antebellum obdobja, ki sta s simpatijo obravnavala južnjaškega gentlemana, sta James Fenimore Cooper in James Kirke Paulding.

Emocionalna privlačnost konjeniškega lika pa ni ostala vezana le na ameriško bralno publiko, saj so tudi avtorji iz Evrope uporabljali lik konjenika v svojih delih. Najbolj znana evropska hvalnica virginijski aristokraciji je delo angleškega romanopisca Williama Makepeacea Thackeraya, čigar delo *The Virginians: A Tale of the Eighteenth Century* je nastalo leta 1859. *The Virginians*, nadaljevanje njegove zgodovinske romance iz osemnajstega stoletja *Henry Osmond*, opisuje virginijske in angleške prigode Esmondovih vnukov, Herryja Esmonda Warringtona in Georga Warringtona. Herry Warrington ni intelektualec, vendar to kompenzira z svojo čednostjo, pogumom, športnostjo, darežljivostjo in ugledom. Prestavlja mladostno utelešenje prijaznega

podeželskega plemiča. Njegov brat dvojček George je bolj inteligenčen in bolj introvertiran. Njegove vrline so treznost, občutek odgovornosti in učenost. V zgodnjih letih, ki jih preživi na plantaži starega očeta, se nauči latinščine, nemščine in francoščine. Poleg vseh teh čudovitih intelektualnih dosežkov tudi izvrstno igra violino. Kljub vsemu pa Thackeray svoje junake obdari z veličastnim rodovnikom. Henry Osmond, stari oče obeh bratov, je angleški gentleman in vojak, ki se je odrekel svojega naslova viskonta v korist svojega pastorka in se ustalil na družinskem posestvu v Virginiji. Plantaža Castlewood v Virginiji spominja na posestvo njegovih prednikov v Angliji. S plemiškim rodovnikom hoče Thackeray nedvomno poudariti svoje prepričanje, da ima virginijsko plemstvo angleške aristokratske prednike. Noben avtor ni prepričljiveje poistovetil virginijskega gentlemana z angleškim in noben drug ni bolj slikovito in romantično opisal dediščine virginijskega konjenika. Presenetljiva lastnost Thackerayeve karakterizacije Georgea in Harryja je, čeprav sta po zunanjih navadah in obnašanju dejansko nerazločljiva od svojih angleških dvojnikov, njuna karakterna in moralna superiornost v primerjavi z njunimi »brati« iz Starega sveta. V nasprotju z razuzdanima in sebičnima bratrancema, s katerima prideta v stik ob svojem prihodu v Anglijo, brata Warrington nadvse skrbno spoštujeta tradicionalen kod pravega gentlemana. Z ukalupljanjem svojih Virginijcev v idealizirane predstavnike plemstva Thackeray pokaže na nepopolnosti v angleški družbi in na ta način dramatizira razkorak med družbenim idealom in realnostjo.

Kritiki, zgodovinarji in drugi intelektualci na obeh straneh Atlantika kot tudi pisci v dvajsetem stoletju priznavajo privlačnost konjeniške ideje. Jean Gottman primerja vedrino in pastoralno idiliko Starega dominiona s hitrim tempom življenja, ki karakterizira življenje v drugih delih ZDA. Gottman ta hiter življenjski tempo imenuje »prometejski impulz«. »Prometejski impulz« je neverjeten zagon, velikansko prizadevanje, večno nezadovoljstvo z obstoječim stanjem in konstantno prizadevanje za večjim in boljšim. Po njegovem mnenju virginijska tradicija predstavlja pomemben del ameriške nacionalne zavesti. Virginija v nekaterih popularnih in intelektualnih krogih predstavlja kulturno tradicijo, ki je odmaknjena od negativnih aspektov ameriške kulture. Louis Wright v času sodobne politične in ekonomske zmede zapiše: »Virginijska aristokracija sedemnajstega in osemnajstega stoletja nas lahko marsikaj nauči o življenju

in vodenju države.« Čeprav se lahko takšna razmišljanja zdijo reakcionarna in elitistična, potrjujejo, da preživetje aristokratskega ideala pomeni pomemben tok v ameriškem razmišljanju in da ostaja Virginija in njen konjenik najbolj privlačen simbol tega ideala.

3. ZGODOVINSKI KONTEKST

Aristokratski ideal, utelešen v liku virginijskega konjenika, je še vedno prisoten v ameriški domišljiji. Tudi še danes južnjakovo dojemanje samega sebe, kakor tudi severnjakova dojemanje južnjaka, temelji na podobnosti z uokvirjeno podobo virginijskega aristokrata, zato je za boljše razumevanje južnjaške miselnosti potrebno dobro razumevanje konjeniškega lika. Zgodovinarji in literarni kritiki se strinjajo, da je mit privlačen produkt človeške domišljije, ki se uobliči skozi zgodovino. Vprašanje, ki se zastavlja na tej točki, je, kakšna zmes resničnih dejstev ter domišljije tvori mitološko tkivo konjenika. S kakšnim zgodovinskim materialom so operirali tvorci mitov? Kdo in kakšni so bili zgodnji prebivalci Starega dominiona?

Prvo popularno sliko kolonialne virginijske družbe so ameriški javnosti v devetnajstem stoletju predstavili pisatelji zgodovinskih romanc. Dva najbolj znana sta rojena Virginijca William Alexander Caruthers in John Esten Cooke. Za tovrstne pisatelje prepad med mitom ter realnostjo ne obstaja. Tako Cooke opiše svoje konjenike kot edinstvene, urbane in kultivirane gentlemane s sijočimi meči. Vendar pa najboljši opis tega idealiziranega lika iz devetnajstega stoletja, sicer z kančkom ironije, poda Louis Wright na naslednji način:

*Bogati in romantični konjeniki so živeli v fevdalnem blišču obkroženi s številnim spremstvom. Veliki dvorci, opremljeni z razkošnim angleškim pohištvom, so nudili udobje baronom ob brežinah virginijskih rek. Plemiči in plemkinje iz Novega sveta so preživljali prosti čas v skladu z družbenimi normami angleškega plemiča. Čas so si v »Arkadiji«
krajšali s plesom, razkošjem in spodobnim spogledovanjem. Samo dvobojevanje je zmotilo idilične sanje, saj so gospodje iz »Arkadije«
veliko dali na svojo čast, zato je bil dvoboj ob jutranji zarji edini način reševanja osebnih sporov . . . Vsi ti v svilo odeti gospodje so izhajali iz starih uglednih angleških družin . . . in naslovi v družinskih deblih kolonistov so bili gostejši kot drenovi pomladni cvetovi. (Louis B. Wright, 1940: 38)*

Zgodovinarji so v dvajsetem stoletju objektivno in podrobno proučili pisne dokumente in zapiske kolonialne Virginije in seveda ugotovili veliko neskladje med fiktivnimi ideali in realnostjo območij ob Tidewaterju. Vendar sodobni zgodovinarji niso prvi osvetlili narave zgodnjih priseljencev Starega dominiona. Enega izmed prvih opisov Virginije je spisal William Bullock in ga 1649. leta izdal v Londonu. Po njegovem mnenju uspešen razvoj kolonije zavirajo pohlepni možje, ki pričakujejo, da bodo obogateli na hiter način, vendar pa se sami zaradi pomanjkanja kapitala in volje za delom niso sposobni predati trdemu delu. Pritožuje se tudi nad pogodbenimi služabniki, ki so po njegovem mnenju nedelavni, leni in nevedni. Zagotovo se Virginijci, kot jih slika Bullock, zelo razlikujejo od veselih konjenikov Caruthersa in Cooka.

Delo Roberta Beverleya *The History and Present State of Virginia*, ki je bilo izdano 1705. leta, je verjetno najbolj zanimivo in verodostojno delo iz zgodnjega obdobja. Kot ostali zgodnji avtorji tudi sam ni bil prizanesljiv do neuspešnežev in slabičev. Tudi ni podpiral splošnega prepričanja, da so kolonijo naselile številne konjeniške družine, ki so pribežale v Virginijo po porazu in usmrtitvi Charlesa I. Beverley trdi, da je Virginija sprejela le nekaj kriminalcev in konjenikov. Večino priseljencev pa sestavljajo ljudje nižje družbene hierarhije. Beverley zapiše: »Drugače tudi ni moglo biti, saj je neverjetno, da bi človek z velikim posestvom prostovoljno zapustil veselo varnost in šel iskati srečo v imaginarno ugodje Novega sveta.« (Robert Beverley, 1947: 287-88)

Čprav je mnogo opisov virginijske stvarnosti, ki ne povečujejo in glorificirajo prebivalcev Virginije v sedemnajstem in osemnajstem stoletju, si mnogo Američanov v devetnajstem stoletju ustvari zgodovinsko sliko južnjaške stvarnosti, kot jo prikazujejo zgodovinske romance in zgodovinsko razpravljanje, ki je skoraj enako subjektivno kot fikcija. John Esten Cooke je leta 1883 izdal zgodovino svoje države z naslovom *Virginia: A History of the People*, v kateri skuša za masko učenosti skriti in ohraniti pri življenju romantično legendo virginijskega konjenika. Cooke sprejme teorijo, da so njegovo državo naselili številni konjeniki kralja Charlesa. Sam to imenuje »veliki val ubežniškega konjenišva« in v isti sapi nadaljuje, da »ni dvoma o velikem obsegu konjeniške imigracije med 1650. in 1970. letom«. (John Esten Cooke, 1984: 228)

Kraljevi služabniki so nemudoma pridobili ugled in družbeno veljavo v koloniji ter nesporno prevzeli vodenje družbenih in političnih zadev v svoje roke.

Le nekaj Virginijcev je v devetnajstem stoletju povzdignilo glas proti nekritičnemu povelečevanju svoje državne preteklosti. George W. Bagby, priljubljen pisec lokalnih črtic, je v svojem eseju z naslovom *The Unkind but Complete Destruction of John Esteen Cooke* dobrosrčno napadel Cookovo pisanje o kolonialni Virginiji v njegovi stvaritvi z naslovom *The Virginia Comedians*. Bagby se sprašuje, kje je Cooke imel oči ter s kakšno optiko je gledal na tedanjo stvarnost, saj takšen zbir zapečarskih, sebičnih in grabežljivih prevarantov in ničvrednežev ne more izhajati od uglajenih staršev. Takšno pisanje je za Bagbyja le »dobra fikcija«, vendar je hkrati tudi preprosto povedano »sprevrnjena fiziologija«. Bagbyjev ikonoklastičen odnos do svojih kolonialnih prednikov je nedvomno rezultat enajstletnega bivanja izven Virginije v New Jerseyu, Pennsylvaniji in Delawareu, kjer je obiskoval pripravljalo šolo. Med svojim bivanjem izven Virginije je, kakor prizna sam v uvodu svojega dela *The Old Virginia Gentleman*, pridobil pronicljiv vpogled v pomanjkljivosti Starega dominiona. Bagbyjev satirični vpogled je najbolj izrazil v njegovem zgodnjem eseju *The Virginia Editor*, kjer njegov glavni lik, mlad, neporočen, razuzdan, prepirljiv, hazarderski gentleman, konča svoje življenje s spoštovanja vrednim koščkom svinca v glavi.

Vendarle tudi sam Bagby, kljub svojim realističnim nagnjenjem, podleže sirenskemu klicu romantično obarvane virginijske preteklosti. Njegova preobrazba iz satirika v gorečega zagovornika virginijske tradicije je povezano z bližajočo se ameriško državljansko vojno. Še bolj odtujen od svojega prejšnjega prepričanja ob pojavu protisuženjskega gibanja na Severu leta 1860 prevzame uredništvo literarne revije *Southern Literary Messenger*. S svoje nove pozicije se odpove jenkijeovski ideologiji in začne goreče zagovarjati secesijo. Bagby se nikoli več ne približa dobronamerni objektivnosti svojih zgodnjih esejev. Njegova kasnejša dela so zanimiva zmes natančnih realističnih detajlov, ki so značilni za njegovo zgodnje ustvarjalno obdobje, in emocionalnega panegiričnega opisa virginijske družbe. Najbolj prepričljivo ta paradoks ilustrira njegovo delo *The Old Virginia Gentleman*. V omenjenem delu Bagby južnjaško plantažo prikaže dokaj realistično, ko opiše dovoz, ki se vije skozi borovce ter pritlikavi hrast. Njegovo natančno oko ne spregleda številnih lukenj na cesti, zaradi katerih se »mnoga prevozna sredstva, še

posebej kočija, nevarno nagibajo kot ladja na razburkanem morju«. V te realistične opise pa avtor mojstrsko vplete elegičen ton izginjajočega načina življenja. V svoji analizi hrepeni po izgubljenem času, » lepoti, preprostosti, čistosti, pokončnosti in prisrčni gostoljubnosti, ki se zrcali v ogledalu spomina«. (George William Bagby, 1910: 4, 44) Na ta način *The Old Virginia Gentleman* postane odkrito poveličevanje popolnosti predvojne Virginije.

Možje in žene Bagbyjevih plantaž postanejo romantični stereotipi. Plantažna matrona je postavljena na piedestal kot mati, učiteljica, svetovalka, dobrotnica ter prijateljica. Virginijski gentleman postane predstavnik superiorne rase ljudi, katere karakterizira pogum, ponos, iskrenost, čast in osebna integriteta. Gentleman postane identifikacija za zapoznelo in ključovalno opravičevanje plantažnega sistema. Razpad plantažnega sistema po Bagbyjevem mnenju pomeni konec virginijske zlate dobe. Če v celoti pregledamo Bagbyjev esejistični opus, lahko v njegovih esejih opazimo napetost med željo po precizni in natančni predstavitvi življenja in željo po sentimentalnem mitologiziranju. Ta napetost med Bagbyjem, realističnim kritikom virginijske puhlosti, ter Bagbyjem, romantičnim častilcem mitološke preteklosti Starega dominiona, ni v njegovih delih nikoli razrešena do konca. Tovrstna napetost v večji ali manjši meri karakterizira večino virginijskih pisateljev.

Šele na začetku dvajsetega stoletja se metodologija zgodovinskega pristopa do Starega dominiona začne spreminjati. Delo Philipa A. Brucea *Social Life of Virginia in the Seventeenth Century*, izdano leta 1907, ter stvaritev Thomasa Jeffersona Wertenbakerja *Patrician and Plebeian in Virginia*, izdana leta 1910, pomenita prvi deli, ki razblinita romantično meglico, v katero je bila dolga leta odeta Virginija. Bruce natančno opiše razlike ter podobnosti med družbenim življenjem Anglije in Virginije v prvem desetletju obstoja kolonije. Wertenbaker pa prvi izpostavi dejstvo, da plantažno aristokracijo Starega dominiona številčno prekašajo majhni agrarni posestniki.

Počasi se aristokratski konjenik spusti na bolj realistična tla. Francis Pendleton Gaines izjavi, da je zgodovina pozabila na številne majhne neodvisne agrarne posestnike, ki so se v revolucionarni vojni junaško borili z ramo ob rami s prvimi pomembnimi aristokratskimi družinami. Po njegovem mnenju ima tipični Virginijec malo skupnega s Caruthersovim idealiziranim opisom. Wilbur I. Cash je v svoji pronicljivi analizi

južnjaškega razmišljanja zapisal, da je bilo območje ob Tidewaterju v Virginiji, tudi na svojem višku moči, nevarno mejno območje. »Mnogi Virginijci, ki so sebe prištevali med gentlemane,« zapiše Cash, »so realno gledano le uspešni poljedelci.« (Wilbur J. Cash, 1941: 8) Wilbur je verjetno malce preveč ikonoklastičen, saj najnovejše zgodovinske analize potrjujejo statusno spodobnost prvih virginijskih naseljencev. Bernard Bailyn trdi, da dominantne kolonialne družine izhajajo iz tretje generacije imigrantov, ki so prispeli iz Anglije med letoma 1645 in 1675. Mnogi izmed teh mož so bili »mlajši sinovi premožnih družin, ki so bile močno povezane z londonskimi poslovnimi in političnimi krogi«. Čeprav zgodovinsko gledano niso bili popolni konjeniki, so prenesli vodstvena ter življenjska načela angleškega plemstva v Novi svet. Virginijski plantažniki so bili delavni ljudje, saj so morali iz divjine pridobiti rodovitno zemljo, zato niso za razliko od angleškega podeželskega plemstva imeli časa za lagodno preživljanje prostega časa. Ekonomska in politična moč ni bila skoncentrirana v eni družini. Zemlja plantažnikov je bila razdeljena med njihove potomce. Z intenzivnim medsebojnim poročanjem je prišlo do širokega in razpršenega statusnega izenačevanja virginijskega plemstva. Virginijski plantažnik je bil, nasprotno od svojega angleškega dvojnika, podvržen zunanji politični kontroli, na katero ni imel direktnega vpliva, zato v Starem dominionu najvišja politična avtoriteta, kot je bil to primer v Angliji, ni bila sinonim za družbeni razred. (glej Bernard Bailyn, 1959: 106-114)

Najbolj verodostojno kompilacijo dokumentiranih podatkov predstavi Warren M. Billings, v kateri potrди svojo idejo, da so večino virginijskih zgodnjih imigrantov tvorili »povprečni Angleži«. Veliki plantažniki niso izhajali iz drugačnega družbenega porekla kot majhni in srednje veliki plantažniki. Vendar je večina mož, katerih družine so dominirale v virginijskem družbenem in političnem življenju, imela velika finančna sredstva in zveze v Angliji in Starem dominionu, kar jim je »dalo konkurenčno prednost pred ostalimi in to prednost so izkoristili pri svojem vzponu na vrh . . . Njihova samooklicana superiornost ne izhaja iz starih običajev, temveč temelji le na tem, da so prekašali svoje tekmece.« (Warren M. Billings, 1975: 105, 109) Najboljši opis tovrstnega prvega konjenika poda Wesley Frank Craven:

Bil je mlad, vendar ne otrok; lahko je prispel iz kateregakoli področja v Angliji, vendar najbolj pogosto iz južnovzhodnega dela kraljevine. Njegova migracija ni motivirana s pripadnostjo organiziranemu religioznemu gibanju. V svojem političnem prepričanju lahko podpira kralja, brani parlament, celo Cromwella, ali pa ima do vsega ambivalenten odnos, kar je značilno za mnoge može, katerih življenje se je znašlo v primežu revolucije. Zagotovo ni bil zelot. Prvenstveno je bil pustolovec in v polnem pomenu besede, mož, ki je iskal svojo priložnost v tistem delu Novega sveta, ki je v danem trenutku nudil najboljše možnosti. (Wesley Frank Craven, 1971: 30)

Zgodovinarji so tako dokaj natančno določili družbeno poreklo ljudi, ki so tvorili virginijski vladajoči plantažni razred. Za najboljši opis plantažne družbe zgodnjih imigrantov v Virginiji ne smemo spregledati dela Carla Bridenbauga z naslovom *Myth and Realities*. Bridenbaugh v svojem delu trdi, da je večji del populacije v kolonialni Virginiji tvoril srednji sloj, ne pa aristokratski. Razred revnih belcev brez svoje zemlje ali pa le z majhnim koščkom ni bil nikoli številen. Na drugi strani pa je le okrog tristo družin na območju Tidewaterja imelo v lasti velike plantaže s številnimi sužnji in služinčadjo. Obstajal pa je močan srednji razred, ki je imel v lasti majhna in srednja posestva v velikosti od dvesto do tristo juter in ni posedoval sužnjeve. (glej Carl Bridenbaugh, 1952: 8-10)

Veliki posestniki, čeprav maloštevilni, so vseeno imeli močan ekonomski, kulturni in socialni vpliv v koloniji. Veleposestniki so želeli urediti življenje v Starem dominionu po angleškem ruralnem vzorcu, v katerem je dominantno vlogo imelo vladajoče plemstvo in kjer se je spoštoval gentlemanski kod. Vendar pa je med Virginijo in Anglijo bilo nekaj pomembnih razlik. Angleška posestva so obdelovali svobodnjaki, virginijske plantaže pa neasimilirana suženjska populacija, ki je do leta 1775 predstavljala že polovico celotne populacije v koloniji. Angleško plemstvo je bilo globoko ukoreninjeno v zemljo skozi generacijsko lastništvo. V Virginiji na višku njenega razkošja okrog leta 1770 pa se lahko le nekaj družin pohvali z več kot 75-letno kolonialno tradicijo. Na ta način je bila socialna struktura virginijske družbe, v primerjavi s tisto v ruralni Angliji, manj rigidna. Bridenbaugh tudi zapiše, da je omogočala določeno stopnjo socialne mobilnosti. Služabnik je lahko ob izpolnitvi svoje pogodbene obveznosti do gospodarja s svojim trdim

delom dosegel status nižjega plantažnika. Virginijska družba je nedvomno bila razslojena, vendar pa je dopuščala določeno stopnjo socialne mobilnosti.

Dober primer družbene mobilnosti je bil William Carr iz okrožja Prince William. Potem ko je od očeta podedoval 150 juter zemlje, je počasi izboljševal svoj družbeni status. Leta 1762 se ga je naslavljalo z »gentleman«, leta 1767 s »poveljnik« in leta 1773 s »trgovec«. Ob svoji smrti je bil lastnik skoraj tisoč juter velikega posestva. (glej Robert E. Brown in B. Katherine Brown, 1964: 39) Še bolj zanimiv je družbeni vzpon Edmunda Pendletona, ki je napredoval od vajenca do uradnika na okrožnem sodišču v Hanovru. Pendleton je s svojim znanjem in zagnanostjo postal parlamentarec, član kontinentalnega kongresa in prvi govorec zakonodajnega zbora federalnih držav Virginije, Zahodne Virginije in Marylanda ter njen predsednik. Z upravičenim ponosom sam zapiše: »Brez klasične izobrazbe, brez dediščine, brez družinskih zvez in brez spodbude sem se dokopal do najvišjih družbenih institucij.« (David John Mays, 1967: 606)

Čeprav so bili mnogi sinovi premožnih družin deležni privatne izobrazbe, ki je bila ekvivalentna angleški klasični gimnaziji, je bilo le malo staršev zmožnih poslati svoje otroke na dokončanje študija v Anglijo. Vpisni podatki kolidža William in Mary kažejo, da je le peščica Virginijcev obiskovala omenjeni kolidž več kot dve leti. Oporoke in popisi imetja kažejo, da je tipična plantažna knjižnica vsebovala omejeno število knjig.

Plantažnik je običajno hranil knjige pragmatičnega značaja, ki jih je potreboval za uspešno vodenje posesti. Potemtakem so na knjižnih policah prevladovali pravni in medicinski naslovi, ne pa naslovi romanov ter pesniških zbirk. Zdi se, da je bilo znanje povprečnega Virginijca dokaj ozko in vezano le na praktična znanja.

Čeprav je virginijska ekonomija cvetela več kot sto let in omogočila vzpon številnih velikih plantažnikov, je bila s svojo odvisnostjo od monokulturne tobačne ekonomije obsojena na propad. Plantažniki so bili popolnoma odvisni od angleških upnikov. Nujno potrebne izdelke so kupovali s tobakom, ki pa je postopoma izgubljal svojo vrednost na londonskem trgu in hitro izčrpal nekdanj rodovitno prst. Navkljub trdemu delu so mnogi plantažniki težko vzdrževali finančno dobičkonosnost svojih posestev. Ob koncu revolucionarne vojne, v kateri je virginijski plantažnik odigral tako zelo pomembno vlogo, se je mnogo pomembnih družin moralo soočiti z bankrotom.

Kolonialna Virginija torej po svojem značaju ni bila tako zelo aristokratska in razkošna, kot jo je slikala romantična fikcija. Konjenik ni bil skupek prefinjenosti, uglajenosti in kulture. Vladajoči razred ni bil razred ogromnega bogastva ter brezdelja. Bridenbaugh povzame prispevek tidewaterske družbe na naslednji način:

Genialnost teh ljudi izhaja iz poljedelstva in politike; v zunanjem svetu se kaže kot »noblesse oblige«, prijazna gostoljubnost, strast za življenjem, vljudnost v vseh oblikah dejanj, ki so spodobna za njihov način življenja. Družba Chesapeake je proizvedla edinstveno buržoazno aristokracijo z mnogimi velikaši in plemenitaši, ki so bili možje razuma, ne pa intelektualci. (Carl Bridenbaugh, 1952: 53)

Novejše študije so potrdile Bridenbaughove domneve in naredile še korak naprej. Robert in Katherine Brown dvomita o dominantnosti prvih družin. Brownova, še bolj kot Bridenbaugh, poudarjata obstoj močnega srednjega razreda in ugodne klime v virginijski družbi, ki je nudila neizmerne možnosti za blaginjo ter omogočila visoko stopnjo družbene mobilnosti. Oba zavrmeta idejo, da je v Virginiji vladala aristokracija velikih trgovskih plantažnikov in poudarita fluidnost razredne strukture. Čeprav je po njunem mnenju obstajal višji razred, ga ni možno imeti za aristokratskega. (glej Brown in Brown, 1964: 307)

V nedavni oceni virginijske plantažne aristokracije Rhys Isaac trdi, da so plantažniki Starega dominiona težili, z velikim začetnim uspehom, k vzpostavitvi hierarhične družbe po angleškem modelu. Vendar Isaac priznava, da se je omenjena družba morala soočiti z razkrojevalnimi silami že ob svojem spočetju. Po letu 1740, ko je plantažna aristokracija skušala vzpostaviti svoja družbena razmerja, se je že soočila z radikalnimi spremembami. Izguba kreditnega monopola nad malimi posestniki je v kombinaciji z zavrnitvijo anglikanske cerkve in pojavom domoljubnega gibanja med letoma 1760 in 1770 pripeljala do postrevolucionarne Virginije, ki je bila mnogo bolj družbeno razdrobljena kot pa kolonialna družba 1740. leta. (glej Isaac Rhys, 1982: 137)

Navkljub buržoaznemu izvoru virginijske elite in navkljub relativno kratkemu času, ko je le-ta obvladovala kolonialno družbeno strukturo, je nedvomno dejstvo, da je bilo v Starem dominionu kar nekaj mož, ki so živeli na zavidanja vrednih velikih posestvih.

Velike plantaže Berkeley, Shirley in Carterjev gaj, veličastna posestva, ki se še vedno bohotijo vzdolž severnih bregov reke James, pričajo, da je bila kolonialna Virginija več kot pa le ruralna družba srednje razrednih poljedelcev. Ohranjeni dvorci izražajo arhitekturno in dekorativno čutnost tedanjega časa. William Byrd II je sam osebno nadzoroval graditev dvorca Westover z vsemi njegovimi kamnitimi dimniki, veličastnimi vhodi, skrbno ročno obdelanimi vrati in elegantnimi vrtovi. Byrd je imel ogromno in raznoliko knjižno zbirko. Byrdov Westover je vizualni simbol popolnega zlitja bogastva in okusa. Čeprav zgodovinarji mnogokrat nakazujejo, da uspešen Virginijec ni bil olikan in kultiviran gentleman, je jasno, da je sam mislil oziroma hotel verjeti, da je.

Edmund Morgan ustrezno osvetli skupne interese velikih in manjših plantažnikov v Virginiji. V volilnih okrožjih so številčno prevladovali mali posestniki, vendar pa jih je plantažna aristokracija uspešno prepričala, da sama najbolje zagovarja interese vseh. Tako veliki kot tudi mali posestniki so nasprotovali poskusom Londona po regulaciji njihovih posestev. Primarni prihodek vseh plantažnikov je bil tobak. Po Morganovem mnenju je zelo pomembno dejstvo, da je do osemnajstega stoletja veliki plantažnik gradil svoj dobiček na suženjskem delu, ne pa na zakupnini in davkih malih posestnikov. Na ta način je suženjstvo utrdilo vezi med virginijskimi zemljiškimi posestniki in »postalo bistvena, čeprav nepriznana, sestavina republikanske ideologije, ki je omogočila Virginijcem, da so povedli svojo nacijo v boj za neodvisnost«. (Edmund S. Morgan, 1995: 386)

Volilna pravica v koloniji ni bila vezana na ali omejena z lastninsko pravico, zato so lahko volili skoraj vsi posestniki, vendar pa je bila politična moč plantažne aristokracije skoncentrirana v okrajnih sodiščih, kjer so mirovni sodniki, imenovani doživljenjsko, imeli široke izvršitvene, sodne in zakonodajne pristojnosti. Ti sodniki so v povprečju posedovali 900 juter zemlje in 25 sužnjev. Iz te statistike se da razbrati, da je tipični okrajni sodnik izhajal iz višjega, ne pa iz srednjega ali nižjega plantažnega razreda. Nadalje so si nekatere družine znova in znova prizadevale, da bi bile zastopane v okrajnih sodiščih. Dvajset let pred ameriško revolucijo je 25 procentov virginijskih okrajnih sodnikov izšlo iz 55 družin, 75 procentov pa je bilo izbranih iz manj kot 400 družin. Charles Sydnor opozori, da so na vseh volitvah »bili vsi kandidati člani plemstva

. . . V bistvu je plemstvo določilo kandidate in svobodniki so se odločali zanje.« (Charles S. Sydnor, 1952: 10)

Natančna analiza virginijskega kolonialnega obdobja privede do kontradiktornih podob tidewaterske civilizacije. Na eni strani se zdi, da je Virginija ruralna družba, ki se nahaja v bližini divjine in katero sestavljajo predvsem preprosti poljedelci, na drugi strani pa je Virginija tudi dežela velikih posesti v lasti velikih družin, kjer ima gentlemanski kod in aristokratski etos zelo velik vpliv na vedenje vseh prebivalcev. Čeprav sta si ti dve podobi Virginije nasprotni, v nobenem primeru nista zgodovinsko napačni. Leta 1750 je bil Stari dominion oboje, mejna dežela priložnosti in dežela ustaljenih aristokratskih družbenih norm bogastva in privilegijev. Svojestveno zmes virginijske družbene preteklosti najbolj ilustrira ozadje mož, ki so imeli dominantno vlogo v Virginiji. Zgodovinarji so dokazali, da je le malo angleških mož plemiškega rodu emigriralo v kolonijo. Na drugi strani člani prvih virginijskih družin tudi niso bili iskalci sreče, pogodbeni služinčad ter revni pustolovci. Največji pogoj za uspeh v Virginiji je bil kapital, ne pa plemiški naziv. Z dokaj zmerno denarno vsoto si je posameznik lahko kupil služinčad, veliko površino zemlje in se v družbi uveljavil kot gentleman in poljedelec. Zato ne preseneča, da so mnogi mlajši sinovi angleškega plemstva v želji po kopičenju bogastva ter izboljšanju svojega družbenega statusa, prišli v Virginijo. Leejevi in Randolphovi so bili plemiškega porekla. Tudi ni presenetljivo, da so se tudi trgovci, obrtniki in kapitani laže povzpeli na družbeni lestvici v novi koloniji kot pa v Angliji. Ludwellovi, Spencerjevi, Steggovi, Bollingovi, Bookerjevi, Caryjevi, Brentovi, Byrdovi in Carterjevi izhajajo iz srednjega razreda. (glej Louis B. Wright, 1940: 44-47) Robert Beverley je pravilno zapisal, da Virginijo niso naselili plemiči kot tudi ne begunci iz londonskih kanalov.

Najbolj ugledne virginijske družine so izhajale iz srednjega razreda, zato je novoustanovljena aristokracija, kot jo imenuje Bridenbaugh, buržoazna aristokracija. Prvi plantažniki so kovali dobičke s trgovino. Zato sta bila pojma gentleman in trgovec v kolonialnem obdobju sinonima. Beseda trgovec v tistem času še ni imela negativne konotacije. Plantažnik je posedoval tudi rečne priveze, skladišča in mline. Zato je poleg tega, da je bil plantažnik, bil tudi posrednik in trgovec za manjša okoliška posestva. (glej Richard Beale Davis, 1963: 14)

Večji plantažniki so, ne glede na svoj buržoazni izvor in buržoazne težnje, hitro uveljavili svojo moč in vpliv v koloniji. Svoj vpliv in moč so prenesli na svoje sinove in vnuke. Čeprav je ta nadzor temeljil na dednih privilegijih, so vodilne virginijske družine vzpostavile nekakšno obliko aristokracije. Ob koncu sedemnajstega stoletja je novonastala aristokracija učvrstila svoj položaj. Njen vpliv je bil viden, ko so vplivne družine iz generacije v generacijo povečevale svojo moč v Guvernerjevem svetu. Ob padcu cene tobaka v osemnajstem stoletju so le veliki plantažniki z velikimi posestvi uspešno prebrodili ekonomsko krizo. Tako je zaton ekonomske prosperitete dodatno konsolidiral in utrdil moč najbogatejših družin. (glej Louis B. Wright, 1940: 52-57) Termin buržoazna aristokracija, čeprav paradoks, najbolje označi vladajoči razred v kolonialni Virginiji.

Proces, v katerem so trgovski plantažniki Starega dominiona učvrstili svoje bogastvo in družbene pozicije, laže razumemo, če analiziramo življenje mož, ki so ustanovili svoje družinske dinastije v novi koloniji. Uspešno pot družine Fitzhugh je v Virginiji začel William, najmlajši sin bedfordskega trgovca z blagom, rojen 1651. leta. Očitno je, da je William s seboj prinesel večjo vsoto denarja, saj je kupil veliko površino zemlje v Virginiji okrog leta 1670. V Angliji pridobljena pravna izobrazba mu je omogočila uspešno kariero v odvetništvu. Opogumljen z velikim posestvom ter pravnim znanjem se je Fitzhugh poročil z enajstletno hčerko vplivne gospe Rose Tucker Gerard in s tem še bolj utrdil svoj socialni položaj. Leta 1677, le sedem let po svojem prihodu v Virginijo, je prišel v virginijski parlament. Leta 1686 je Fitzhugh posedoval tisoč juter veliko posestvo z devetindvajsetimi sužnji. Fitzhughovo bogastvo se je v času njegovega življenja močno povečalo. Ko je leta 1710 umrl, je posedoval poleg hiše in plantažnih poslopij 54000 juter zemlje, 51 sužnjeve, 6 služabnikov, 122 kosov srebrnine, veliko količino pohištva, 2 kočiji in študijsko sobo polno knjig. V tridesetih letih je nakopičil ogromno količino bogastva. S porokami svojih otrok je uspešno prepletel svoje bogastvo z bogastvom drugih uglednih družin in na ta način zagotovil plemenitenje svoje družinske dinastije. Njegov najstarejši sin William mu je sledil v virginijski parlament in prvi zastopal interese Fitzhughovih v Guvernerjevem svetu v Williamsburgu. Poročil se je z Ann Lee, hčerko polkovnika Richarda Leeja, potomko ene izmed najpremožnejših družin. Njegova brata, Thomas in George, sta se poročila s hčerama uglednega Virginijca Georga

Masona. Do leta 1770 je virginijska aristokracija, zasnovana na velikih posestvih in suženjskemu delu ter podkrepljena s preračunljivimi zakonskimi zvezami, že začela dobivati svojo razpoznavno obliko.

Robert »King« Carter je bil predstavnik druge generacije buržoaznih aristokratov, ki so nakopičili še večje bogastvo kot pa njihovi predhodniki. Robertov oče, sin londonskega vinarja, se je nastanil v Virginiji okrog leta 1640. Ob svoji smrti je sinu zapustil več kot pet tisoč juter zemlje in več kot sto sužnjev. Na očetovih temeljih je Robert s trdim delom in podjetnostjo oplemenitil očetovo dediščino. Ob svoji smrti leta 1732 je imel v lasti več kot tisoč sužnjev in več kot tristo tisoč juter zemlje.

Pisma Roberta Carterja odkrivajo njegov kompleksni značaj, ki je karakteriziral celotno novonastalo virginijsko buržoazno aristokracijo. Kot pretkan podjetnik je Carter vedno spremljal ceno tobaka na angleških trgih in s svojimi zastopniki venomer razpravljajal o svojih investicijah. Od svojega sina je ob njegovem bivanju v Londonu zahteval celoten popis njegovih računov in izdatkov ter ga grajal zaradi razsipnosti. Ko je pisal o ceni zemlje, o obrestni meri anuitete ali o uporabljenih sredstvih, s katerimi je kanil izterjati svoj dolg, je bil Carter poslovnež, kateremu je bilo mar le za profit.

Carterjeva kri se verjetno pretaka v žilah mnogih virginijskih aristokratov. Carterjevi sinovi so ustanovili Sabine Hall in Berkeley, njegovi vnuki so zgradili veličastne palače v Shirleyu, Nomini Hallu in Carterjevem gaju. Carter, častivreden patriarh, je imel mnogo potomcev. Dva izmed njegovih vnukov, Carter Braxton in Benjamin Harrison, sta bila sopodpisnika Deklaracije o neodvisnosti. Harrison je kasneje postal prvi guverner Virginije. Pravnuk William Henry Harrison je bil predsednik Združenih držav Amerike. Carterjev najbolj znani potomec pa je zagotovo njegov pravnuk Robert E. Lee poveljnik konfederacijskih enot. Carter je lep primer, kako se je virginijska aristokracija s številnimi porokami znotraj same elite uspela ohranjati in večati svoj družbeni vpliv.

Verjetno v virginijski imenitni družbi najbolj izstopa William Byrd II. Byrd je najpopularnejši izmed zgodnjih virginijskih plantažnih aristokratov. S svojim uspešnim zlitjem poslovnega čuta in organizacijskih vrlin s političnim, znanstvenim in kulturnim ugledom se liku konjeniškega ideala najbolj približa. William Byrd najbolj reprezentativno pooseblja lik virginijskega konjenika.

Byrdov oče, William Byrd I, je bil sin londonskega zlatarja. Od svojega strica je podedoval zemljo na območju današnjega Richmonda. Starejši Byrd je obogatel s prekupčevanjem ruma in orožja za kožuhovino z Indijanci ter z menjavo sužnjev za tobak z okoliškimi plantažniki. Svojemu sinu je leta 1704 zapustil petindvajset tisoč juter zemlje. Oče je mladega Williama dobro pripravil za vlogo bodočega voditelja kolonije. Poslal ga je v Anglijo, kjer je obiskoval znano šolo Felsted v Essexu. Ko je bil star šestnajst let, je v Holandiji študiral podjetništvo. Leta 1661 se je vrnil v Anglijo in se vpisal na Middle Temple. Leta 1695 je dobil advokaturu. Na ta način je bil ob svojem povratku v Virginijo leta 1696 takoj izvoljen v parlament. Leta 1708 je postal član Guvernerjevega sveta. Byrd je svojo poslovno in pravno izobrazbo dopolnil z literarnimi in kulturnimi dosežki v Londonu. Njegov zaščitnik v času bivanja v Angliji je bil priznani diplomat gospod Robert Southwell. Byrd se je seznanil tudi z Wyncherleyem, Congrevom in ostalimi literarnimi junaki tedanjega časa. Po njegovem povratku v Ameriko je ostal v pisni korespondenci s Charlesom Boylom, lordom Oxfordom, Robertom Walpolom in Hanson Sloanom. Višek Byrdovega intelektualnega udejstvovanja je pomenilo njegovo sprejetje v Kraljevo družbo. Ko se je vrnil v Virginijo, Byrd ni počival na lovorikah svojega uspešnega udejstvovanja v Evropi. Svoje nadaljnje življenje je posvetil izboljšanju življenja v koloniji. Leta 1697, manj kot eno leto po prihodu v Virginijo, se je vrnil v London kot virginijski posrednik. Od leta 1715 do 1720 je bil spet v Angliji kot predstavnik virginijskih plantažnikov v ministrstvu za trgovino. Do svoje starosti je opravljal še mnoge javne službe ter hkrati nadzoroval ter vzdrževal svoja ogromna posestva. Do konca življenja ga je krasila neizmerna energija s katero je, navkljub državnim ter plantažnim obveznostim vzdrževal kulturne kontakte z Starim svetom. Več kot trideset let si je dopisoval s Hanson Sloanom, zdravnikom in botanikom, in ga zalagal z živalmi, rastlinami in vzorci mineralov iz Novega sveta. Njegov osebni dnevnik razkriva predanost sistematičnim in rigoroznim študijskim navadam ter jutranjemu branju v hebrejščini, grščini, latinščini in italijanščini. Ogromna knjižnica odkriva njegovo zanimanje za literaturo, neobjavljeni rokopisi, vključno z »Dividing Line Histories«, pa pričajo o živahnosti njegove proze. Čeprav je živel na robu divjine, tisoč kilometrov od domovine, je Byrd uspel ohraniti ugled in držo kultiviranega in uglajenega gentlemana.

Takšni so bili virginijski aristokrati, možje, katerih potomci so virginijski konjeniki devetnajstega stoletja. Zagotovo niso bili konjeniki v dobesednem pomenu te besede. Bili so ljudje buržoaznega porekla, ki so osnovali svoje dinastije v Virginiji z izredno kombinacijo strokovnega znanja, volje in vztrajnosti. Kljub svojemu neprestičnemu poreklu so sami sebe dojemali kot gentlemane. Družbeni ideali in kod obnašanja, ki so izoblikovali njihova življenja, so prišli iz Anglije, zato so virginijski aristokrati hoteli dokazati univerzalno pravilnost družbenih vzorcev, ki so jih nasledili od Starega sveta, v Novem svetu. Vzdrževanje starih kulturnih vzorcev na robu divjine je bila težka naloga, zato so se morali zavedali, kaj je kulturno in spodobno.

Čeprav večina bogatih Virginijcev ni bila aristokratskega porekla, so se skoraj vsi obnašali tako, kot da so. William Byrd je bil sin trgovca. Vendar je s svoje privilegirane pozicije bogataša in ugledneža zlahka pozabil na svoje poreklo, ko je ostro obsodil pobeg mlade dame s plantažnim nadzornikom brez vsakega kančka ironije: »Če bi pobegnila z gentlemanom, bi se lahko našlo kakšno opravičilo; da se je spustila na nivo umazanega plebejca, je najnižje vlačugarstvo.« (Davies, 1963: 197)

Dejstvo, da je Byrd lahko izrekel takšno obsodbo, priča, da se je striktno držal gentlemanskega koda in po njem sodil vse druge ljudi. Napačno bi bilo, če bi trdili, da se je Virginija v sedemnajstem in osemnajstem stoletju razvila v visoko aristokratsko in kultivirano družbo. Vendar Louis Wright trdi, da obstaja kanček resnice v legendarni podobi življenja v Starem dominionu, ko zapiše: »Virginija je razvila aristokracijo bogatih plantažnikov, katerih kulturni vzorec je izhajal iz angleškega plemstva. Bili so prepričani v upravičenost svojega vladanja v koloniji.« (Louis B. Wright, 1940: 38-39) Prvotni virginijski plantažniki so bili le možje, vendar možje takšnega kova, da so jih njihovi nasledniki zaradi njihove vitalnosti in veličine preoblikovali v legende. Resnična virginijska aristokracija ni aristokracija romantičnih avtorjev devetnajstega stoletja. Stari dominion ni bila Arkadija in njeni trgovski plantažniki niso bili v svilo odeti veljaki, ki so lahkotno preživljali svoj prosti čas. Tudi niso bili direktni potomci angleških lordov. Vendar pa je konjeniški mit še vedno zelo pristen v popularni domišljiji. Mit konjenika se je iz Virginije razširil na celoten ameriški Jug.

4. IZOBLIKOVANJE PODOBE KONJENIKA

4.1 Vpliv ekonomskega zatona na virginijsko fikcijo

Romantično idealiziranje konjeniškega lika v virginijski fikciji zgodnjega devetnajstega stoletja je paradoksalno povezano z zelo neromantičnim ekonomskim in kulturnim zatonom didewaterske ruralne družbe. Zaton se nakazuje že ob koncu revolucionarne vojne. Pešanje južnjaške ekonomije so zabeležili tako tuji kot tudi domači obiskovalci. Toda ekonomske in socialne katastrofe, ki je zadela ruralno Virginijo, se ni dalo preprečiti. Veleposestniki Starega dominiona si niso nikoli več finančno opomogli. Moč in razkošje, njihov monopolni privilegij v osemnajstem stoletju, je začel upadati. Zaton ruralne Virginije je rezultat osiromašenja nekdanj rodovitne zemlje, kar je bila posledica nenehnega sajenja tobaka, in nezanesljivosti izvoznega trga, od katerega je bila virginijska ekonomija popolnoma odvisna. Ekonomske in poljedelske zmote prednikov v osemnajstem stoletju so se zgrnile na njihove sinove v devetnajstem stoletju. Populacija in blaginja nekdanj cvetočih pristanišč Tidewaterja: Alexandrije, Tappahannocka, Yorktowna in Norfolka, je začela usihati. Celo Williamsburg, nekdanj cvetoče vladno središče, se je moral soočiti z enakim problemom. Od leta 1819 do 1833 je cena tobaka ostala nizka. Rezultat tega je bil, da je izvozni dohodek ostal nespremenjen skoraj petnajst let. Zato je med letoma 1820 in 1830 virginijski demografski prirastek polovico manjši kot nacionalno povprečje. V naslednji dekadi pa se je prirastek še nižal in na koncu pridal pri dveh procentih. (glej Charles S. Sydnor, 1948: 250-251)

Virginijci so se zavedali resnosti ekonomskih okoliščin. Propadajoče ekonomsko tkivo se je razširilo na kulturo višjega sloja plantažnih aristokratov, na ljudi, ki so vodili kolonijo vse do revolucije, prispevali levji delež k nacionalni neodvisnosti in se dejavno spopadli z vodenjem nacionalne usode po revoluciji. Clement Eaton je pravilno ugotovil, da je upad prodaje tobaka pomenil osamitev ne le od njenih severnih sosedov, temveč tudi od Anglije in Evrope. Ta izolacija je pomenila tudi mentalno izolacijo – provincializem – ki se je globoko vrasel v tkivo virginijske kulture. Pogled Virginijcev je postajal vse manj kozmopolitski. Do leta 1820 je intelektualna odličnost, ki je zaznamovala Jeffersonovo generacijo, začela bledeti. Nadomestila jo je izolacija in provincializem.

Virginijski provincializem, umik v samozadovoljnost, se je odražal v anemičnem odnosu do izobrazbe. Leta 1824 se je na kolidž William and Mary vpisalo le enajst študentov. Istočasno je bila skoraj tretjina bele populacije nepismene. (glej Charles S. Sydnor, 1948: 59-64) V želji po izboljšanju izobrazbenih priložnosti je Jefferson bil uspešen, a hud boj za ustanovitev virginijske univerze. Jefferson se je moral spopasti z indiferentnostjo zakonodajne oblasti. Leta 1821 je velespoštovan politik izrazil svoj srd, ker država ni zagotovila sredstev za ustanovitev univerze. Zapisal je, da ima Kentucky, država, ki je bila kolonizirana kasneje kot Virginija, univerzo z več kot dvestotimi študenti in pesimistično zaključil: »Vse države razen naše vedo, da je znanje moč, mi pa se pogrezamo v barbarizem naših indijanskih domačinov in pričakujemo tako kot oni, da se bomo z nevednostjo izognili neustavljivi vseobsegajoči luči znanosti. Tolažim se s tem, da sam tega ne bom doživel.« (Philip Alexander Bruce, 1964: 292)

Dnevniki raznih potnikov nakazujejo, da je intelektualna sofisticiranost in odprtost za nove ideje, razpoznavna karakteristika številnih plantažnih aristokratov v osemnajstem stoletju, močno upadla v devetnajstem stoletju.

Virginija je v tem obdobju doživela veliko transformacijo. Ekonomska stagnacija in upadanje finančne moči sta Virginijo potisnili na rob intelektualnega liberalizma in kozmopolitizma, skratka stran od samozavestnega revolucionarnega duha višjega sloja. Liberalizem je nadomestil konzervativizem. John Randolph, nadarjen državnik, ki se je odpovedal jeffersonovski politični filozofiji in vso krivdo za propad virginijske ekonomije naprtil ukinitvi primogeniture, je produkt tedanje intelektualne klime.

Kljub ekonomskemu in intelektualnemu zatonu Virginije po revoluciji so ji njeni sinovi ostali zvesti in lojalni. Obstajala je možnost, da bi ji lahko obrnili hrbet zaradi težkih časov ter manjših ekonomskih možnosti. Toda Virginijec je duhovno ter čustveno ostal vezan na svojo domovino, ne glede na to, kje se je nahajal. Ostal je zvest svoji deželi, vendar pa se je ta zvestoba kasneje modificirala v spoštljivo čaščenje njene veličastne preteklosti. Ta preteklost pa je bila le nekaj dekad oddaljena od sedanjosti. Vendar to Virginijca ni odvrnilo od tega, da je začel gledati na svojo domovino skozi zamegljeno in romantizirano optiko. Lahko je zapustil propadajoči Williamsburg, vendar je v sebi na mejna področja nosil drugačno sliko mesta. Na ta način so do leta 1800 Virginijci izoblikovali svojevrsten način dožemanja zgodovine. Ekonomski kolaps, ki je sledil

revolucionarnemu obdobju, je imel direkten vpliv na dožemanje zgodovine. Jay Hubbell je pravilno zapisal, da je Virginijec na tej točki postal nostalgik. Zgodovina je bila zanj superiornejša in zanimivejša od sedanjosti. Njegovo dožemanje zgodovine je bila idealna snov za historično romanco. Pisateljem tistega časa se je pri izbiri tematike zdela bolj zanimiva virginijska preteklost kot sodobnost ali pa njena prihodnost.

Virginija je bila prva od južnjaških držav, ki se je morala soočiti s kulturno destabilizacijo in ekonomskim zatonom. Do leta 1800 so Virginijci pojmovali odnos med preteklostjo in sedanjostjo drugače kot ostali Američani.

Delo Williama Wirta *The Letters of a British Spy* je eno izmed prvih del, ki lepo predstavijo nostalgični odnos Starega dominiona do preteklosti. Delo je zbirka esejev. Narativni okvir predstavlja britanski obiskovalec, ki zapisuje svoja opažanja ob bivanju v Virginiji in jih posreduje svojim prijateljem v Angliji. Avtorji osemnajstega stoletja: Montesquieu, D'Argens in Goldsmith so pogosto uporabljali to tehniko z namenom satirizacije sodobne družbe. Naslanjajoč se na to tradicijo, Wirt le nekajkrat milo nameri svoje satirično pero na Virginijo. Prvo pismo vsebuje kritiko neenakopravne razdelitve lastnine v državi. V ostalih pismih pa se Wirt bolj posveča analizi veličastne virginijske preteklosti kot pa kritiziranju obstoječe socialne strukture.

Razmerje med preteklostjo in sedanjostjo je najlepše predstavljeno v četrtem pismu. V tem delu pisatelj tava med ruševinami Jamestowna, kjer le še cerkveni zvonik priča o nekdanjem živahnem naselju. Wirt razmišlja o velikem narodu, ki je vzniknil iz takšne »šibke, slabotne kali«. Avtor ugotovi, da je Virginija lahko upravičeno ponosna na svojo preteklost, ki je globoko prepletena z usodo naroda. Sam prizna, da sedanji Virginiji manjka pogum, podjetnost in duh njenih prednikov. Kritičen je tudi do izobraževalnih institucij, saj vse žalostno propadajo. Wirtov odnos do virginijske sedanjosti je negativen. Njegov pogled v prihodnost ni optimističen, temveč je zazrt v sijajno preteklost Starega dominiona. (William Wirt, 1970: 191-192) Richard Beale Davis pravilno ugotovi, da Wirtov nostalgični pogled lepo nakazuje nadaljnjo smer razvoja virginijske fikcije. (glej Richard Beale Davis, 1964: 300-302)

Če je delo *The Letters of a British Spy* zanimiv primer prevladujočega tona v virginijski fikciji, delo *First Settlers of Virginia* pritegne pozornost zaradi vloge, ki jo bo konjenik igral v virginijskih historičnih romancah. Razširjeno verzijo romana z naslovom *Captain*

Smith and Princess Pocahontas (1805), First Settlers of Virginia je napisal John Davis, v Angliji rojeni avtor in učitelj, ki je večino svojih ameriških let (1789-1817) preživel v Virginiji. V Davisovem romanu John Smith prevzame vlogo pogumnega konjenika, gentlemana in raziskovalca. Predstavljen je na zelo idealiziran in romantičen način. Na drugi strani je Pocahontas, ki predstavlja prvo pripovedno utelešenje virginijske »belle«. Čeprav pripada necivilizirani rasi, je predstavljena kot uglajena gospa divjine. V svojem odnosu do Smitha je senzitivna in uglajena. Svojo ljubezen do Smitha dokaže s tem, ko mu reši življenje in ga zapelje s svojimi »divjimi čari«. Smith sprejme njeno naklonjenost, kot to zahteva gentlemanski kod. Čeprav je Pocahontas oboževanja vreden objekt konjenikove predanosti, je še globlje v njegovem srcu zasidrana ljubezen do kolonije, katero je sam ustvaril. Tako Pocahontas svojo ljubezen preusmeri na drugega gentlemana, Johna Rolfa. Obred dvorjenja vključuje obvezno pisanje ljubezenskih sonetov ter idilična srečanja zaljubljenec v deviških virginijskih gozdovih. Rolf igra vlogo konjenika ljubimca, medtem ko Smith igra vojaško vlogo; on je absolutni vodja, ki je popolnoma odgovoren za preživetje kolonije.

George Tucker in John Pendleton Kennedy sta najpomembnejša portretista fiktivnega konjenika. Zanimiva sta zaradi svojega kompleksnega in delno realističnega pristopa pri obravnavi lika konjenika. Obstajata predvsem dva razloga, zakaj se v prvem desetletju devetnajstega stoletja v njuni fikciji pojavljajo elementi objektivnosti. Na začetku devetnajstega stoletja fikcija južnjaških avtorjev ni bila prežeta s širšimi družbenimi in političnimi težavami ameriškega Juga. Virginijski avtorji so, pred in po ameriški državljanski vojni strastno opravičevali svoj način življenja in branili Virginijo in celoten ameriški Jug pred napadi s Severa. Nasprotno so avtorji zgodnjega obdobja, iz prve deкаде devetnajstega stoletja, ustvarjali v atmosferi brez sovraštva in bližajočih se napetosti med ameriškim Severom in Jugom. Ne glede na to, da so globoko simpatizirali in se identificirali z Virginijo, so se zavedali dejstva, da sta plantažni sistem in gentleman, produkt tega sistema, v globokih težavah. Vedeli so, da se na Severu oblikuje nov komercialno-industrijski način življenja, ki bo v svoji težnji po širitvi uničil paternalistično agrarno družbo plantažnega sistema. To spoznanje so spretno vtkali v svojo fikcijo.

Kvaliteta Tuckerjevega dela *The Valley of Shenandoah* in Kennedyjevega *Swallow Barn* se kaže v njuni odkritosti in določeni stopnji literarnega realizma v prevladujočem romantičnemu literarnemu kontekstu. Njuna neobremenjenost z branjenjem in glorifikacijo Starega dominona se zrcali v njunem pripovedništvu. Ena najbolj zanimivih značilnosti teh del po mnenju Williama R. Taylorja: »ni zagovor suženjstva ter secesije, temveč introspekcija teh problemov«. Ta introspekcija pa se zanimivo zrcali v portretiranju konjeniškega lika. Oba avtorja se lotevata portretiranja konjeniškega lika na dokaj ambivalenten način. Čeprav občudujeta in se na neki način identificirata s plantažnim aristokratom, razumeta, da so ti možje obsojeni na propad. Oba konjenika dojemata kot »na propad obsojenega aristokrata«. (William R. Taylor, 1961: 151,152) Ti dve nasprotujoči si tendenci, romantično portretiranje konjeniškega lika in realistična introspekcija, nista dokončno razrešeni v fikciji obeh avtorjev. Vendar pa jim prav ta napetost med realizmom in romantiko daje posebno draž.

4.2 George Tucker

Najbolj znano Tuckerjevo delo z naslovom *The Valley of Shenandoah*, izdano leta 1824, je bilo zanimivo za zgodovinarje in literarne kritike. Avtor dela ni bil rojen v Virginiji. George Tucker je imigriral v Stari dominion iz Bermude leta 1795, ko je bil star dvajset let. Takrat se je vpisal na kolidž *William and Mary*, kjer je leta 1797 diplomiral. Tucker je imel zelo bogate in vplivne sorodnike, kar je pomenilo, da je tudi sam gradil kariero v pravniškemu poklicu. Ko je zapustil Williamsburg, je postal nepogrešljivi del richmondske družbene scene, vendar pa je bil zaradi svoje ekstravagantnosti in finančne nestanovitnosti prisiljen zapustiti Richmond in se naseliti v ruralnem predelu južne Virginije. Tam je opravljal svoje delo, skrbel za svoja posestva in zastopal svoj okraj v kongresu. V tem času je dokončal svoj prvi roman. Zaradi indeferentnega odziva publike ob izidu romana *The Valley of Shenandoah* je Tucker sprejel mesto profesorja moralne filozofije na virginijski univerzi. V času svojih akademskih let je napisal nekaj del s področja ekonomije in zgodovine. Poučevanje na fakulteti je opustil leta 1845 in preostalih šestnajst let življenja preživel v Philadelphiji.

Njegovo najpomembnejše delo *The Valley of Shenandoah* vsebuje dve enako pomembni zgodbi, ki sta v kontrapunktni interakciji. Ena zgodba pripoveduje žalostno zgodbo finančnega zloma nekdanje častivredne aristokratske družine Grayson. Zlom pospeši slabo gospodarjenje in nepremišljena radodarnost polkovnika Graysona, katerega lik je mrtev še preden zgodba dobi svoj začetni zagon, vendar pa njegovim nesrečnim ekscesom ne morejo ubežati njegovi nasledniki. Na ta način je prva zgodba že v osnovi tragično motivirana. Paralelna zgodba je zgodba dveh ljubezenskih razmerij. Akterja prvega razmerja sta Edward Grayson, mladi dedič razpadajoče družinske dinastije, in Matilda Fawker, hči enega izmed Graysonovih manj uglednih, a finančno stabilnih sosedov. Drugo razmerje se razvije med Edwardovim prijateljem iz kolidža Jamesom Gildonom, laskavim, a zahrbtnim Jenkijem iz New Yorka in Louiso Grayson, Edwardovo ljubko, nedolžno in na začetku še neomadeževano sestro. Nesrečni razplet drugega ljubezenskega razmerja je vzrok osebnih katastrof vseh glavnih likov, ki se razvijajo paralelno z ekonomskim zatonom družine Grayson.

Tuckerjev roman je nenavadna zmes družbene zgodovine in sentimentalne melodrame. Če delo obravnavamo v kontekstu tedanjega časa, delo vsebuje določene resnične detajle, ki so povezani z ekonomskim zatonom družine Grayson. Aristokratska družina je prisiljena zapustiti svojo veličastno graščino ob reki James in se nastaniti na »spodobnem« posestvu v dolini Shenandoah. Hiše je prijetna, ni pa luksuzna. Gospodarica hiše, gospa Grayson, je bolj predstavljena kot upraviteljica gospodinjstva, ne pa kot uglajena aristokratska gospa. Če je potrebno priskoči na pomoč s kakšnim pomembnim citatom iz klasične grške literature, vendar pa se vseeno bolj domače počuti v kuhinji. Gospa Grayson bdi nad vedno obilno založeno in gostoljubno mizo uglajene virginijske ruralne družine.

Tucker ob bok imenitni družini Graysonovih postavi še manj ugledno družino srednjega razreda. Družina Fawkner ima kljub temu zelo pomembno vlogo v romanu. In prav s tem Tucker prekrši ustaljene pripovedne konvencije virginijskih avtorjev, saj družina srednjega razreda v fikciji ostalih virginijskih avtorjev tedanjega časa nima nikakršne večje vloge. Seveda nam da Tucker jasno vedeti, da so Fawknerjevi po družbenem statusu rahlo inferiorni Graysonovim. Fawkner je major, Grayson pa polkovnik. Med revolucijo se je Fawkner bojeval na jugu, Grayson pa na severu pod poveljstvom generala Washingtona. Graysonov dom leži na majhnem hribčku, Fawknerjev malo manjši dom pa počiva v dolini. Fawknerjeva dediščina srednjega razreda je poudarjena z njegovo zakonsko družico, ki je nemškega porekla. Gospa Fawkner izraža vse neuglajene vedenjske vzorce, ki jih Tucker pripisuje vsem Nemcem, ki so se nastanili v dolini. Gospa je popolna materialistka, »zaplankana in ambiciozna, ponosna na svoje bogastvo, na podlagi katerega spoštuje ostale«. (George Tucker, 1970:20) Ko izve za finančne težave Graysonovih, nemudoma zahteva od svoje hčere, da preneha vzpodbujati ljubezenska čustva nesrečnega Edwarda.

Vendarle pa Tucker, navkljub nelaskavemu portretu gospe Fawkner, ni namenoma delal satire iz njihove pripadnosti srednjemu razredu. Res je, da nimajo potrebne »noblesse oblige« in da so precej preračunljivi in stiskaški, kar se tiče denarja. Zanimivo je, da jih prav te vrline obvarujejo pred propadom. Čeprav niso pravi predstavniki imenitne tradicije Tidewaterske kulture, niso popolni nepomembneži. Tucker celo nima nič proti njihovemu stiskaštvu in da brez dvoma vedeti, da je Matilda Fawkner vredna ljubezni

Edwarda Graysona. S svojo pripravljenostjo, da v svojo fikcijo vključi elemente srednjega razreda, je Tucker edinstven pisatelj med virginijskimi avtorji devetnajstega stoletja.

Čeprav Tucker predstavi obe družini v romanu s presenetljivo stopnjo objektivnosti, je najbolj zanimiv njegov kompleksen in svež pristop k problemu suženjstva. Njegov prosvetljeni pristop k suženjstvu, katerega je delil z Jeffersonom in ostalimi Virginijci, je jasno ponazorjen z Edwardovimi polletnimi obiski družinskega posestva. Posestvo upravlja lakomen, sleparski in oportunistični nadzornik Cutchins, ki je mnogo bolj nepopustljiv in manj velikodušen do sužnjev kot pa pokojni polkovnik Grayson. Cutchins goljufa svojega delodajalca in svoj profit izžema iz znoja Graysonovih sužnjev. Edward se delno zaveda, kakšni pogoji vladajo na njegovem posestvu in da niso takšni, kakršni bi morali biti. Toda čeprav se zaveda, da v očeh sužnjev tli tiho sovraštvo, ne more popolnoma razumeti slabega in težkega stanja svojih sužnjev, zato ker posestvo obišče le enkrat letno za nekaj dni. V implicitni kritiki odsotnega lastnika in odnosa med sužnjem in gospodarjem, ki ga tovrsten način povzroča, je Tuckerjev pristop mnogo bolj kritičen in pronicljiv kot pa pristop njegovega sodobnika Johna Pendletona Kennedyja.

Tucker ne slika le nehumanih aspektov suženjstva, temveč se vprašanja suženjstva loti z določeno meri ironije. Zvrhane mere njegove ironije so deležni tudi aristokratski Graysonovi. Ti plemeniti in vzvišeni Virginijci simpatizirajo in sočustvujejo s suženjsko mizerijo, a so vendarle zaradi ekonomskih okoliščin in lastnega slabega gospodarjenja prisiljeni prodati svoje sužnje, kar v tedanjem času pomeni bogokletno dejanje. Edward in njegova mati skušata okoliščine prodaje sužnjev narediti humane, kolikor je to v njuni moči. Večino sužnjev kupi plantažnik iz Georgije, ki je na dobrem glasu, kar se tiče ravnanja s sužnji. Tisti, ki ne želijo biti prodani v Georgijo, so prodani v Virginijo, kjer rubežnik gospe Grayson, gospod Truehart, s pomočjo svojih sosedov poskrbi, da možje niso ločeni od svojih žena. Vendar pa vse dobre namere belega človeka ne morejo preprečiti razkroja prijateljstva in družinskih vezi ter obvarovati sužnje pred grozljivo negotovostjo prodaje v neznano oddaljeno deželo.

Elementi realizma in objektivnosti v Tuckerjevem delu so pripeljali Jaya B. Hubbella do zaključka, da v delu *The Valley of Shenandoah* ni poudarjenega realizma ter olepševanja neprijetnih detajlov iz virginijskega družbenega življenja. Po njegovem mnenju Tucker ne

sodeluje pri graditvi romantične plantažne tradicije v virginijski fikciji. (glej Jay B. Hubbell, 1954: 252) Kljub Hubbellovemu mnenju mislim, da je v romanu mnogo pretiranega romantiziranja. In prav napetost med objektivnostjo in subjektivnim romanticizmom je najbolj zanimiva značilnost Tuckerjevega dela. Tucker nas na eni strani želi soočiti z nehumanostjo suženjstva, na drugi strani pa v ključnih delih romana vztraja na ideji, da je suženj močno navezan na svojega gospodarja in je od njega popolnoma odvisen. Gospa Grayson, ko zapusti svoje posestvo, dovoli svoji hišni služabnici Granny Moll, da ostane v svoji stari koči na plantaži. Vendar pa ona zavrne njeno ponudbo. Ljubi svoj dom, a mora živeti in umreti ob otroku svojega gospodarja. Skozi solze reče: »Kdo pa bo negoval starko, ko bo podlegla bolezni?« (George Tucker, 1970: II, 199) Predanost sužnja svojemu gospodarju je nedvomno bil pomemben element plantažnega sistema na Jugu, vendar pa se moderni bralec hitro zasiti sentimentalnih prizorov, v katerih Tucker romantično barva odnose med literarnimi liki, po drugi strani pa iste prizore na drugih mestih problematizira. Tovrstni sentimentalni prizori nakazujejo Tuckerjev ambivalenten odnos do suženjstva.

Prav v romantičnem slikanju virginijskega aristokrata Tucker deluje nasprotno od svojega cilja, da bi objektivno predstavil virginijsko družbo. Ne glede na svoj odnos do suženjstva in ekonomskega zatona tidewaterske kulture je ostal občudovalec končnega produkta te kulture - plantažnega aristokrata, virginijskega konjenika. Gentlemane, ki so se naselili v Starem dominionu na prehodu v devetnajsto stoletje, opiše z naslednjimi besedami: »Izredni zaradi svoje uglajenosti, iskrenosti in lagodnosti.« V Tuckerjevih očeh ti možje posedujejo »čut za poštenost, sovraštvo do hudobije. Za mizo so epikurejci, obožujejo vino iz Madeire, konje in pse in se radi pošalijo po obilnem obedu.« (George Tucker, 1970: II 105)

Za razliko od fiktivnih portretov Williama Alexandra Caruthersa in Johna Estena Cooka Tuckerjevi liki niso vzori moralne popolnosti. V konjenikovem oklepu so razpoke. Kljub temu so njegovi opisi konjeniškega lika topli in sentimentalni. Tuckerjev gentleman poseduje »razkošne družbene navade«, ki mu dajejo »sijajno privlačnost, katero posedujejo le najvišji sloji v Evropi.« (George Tucker, 1970: II 106)

Tuckerjev glavni junak Edward Grayson je najbolj popolno utelešenje konjeniškega lika. Pisatelj Edwardove prednosti predstavlja s tem, da ga premišljeno primerja z nizkotnim

Jenkijem, Jamesom Gildonom. Kontrast je jasen že od samega začetka romana. Edward je visok, vitek, svetlolas in čeden mladenič, ki v vsakem svojem dejanju odseva »uglajen in plemenit občutek za pravičnost«. On je popoln konjenik. James Gildon je manjši in bolj čokat kot Edward. Ima temnejšo polt, črne lase in temne oči. Že na začetku dela avtor s fizičnim opisom nakaže, da je jenkijeovski obiskovalec varljiv lik, ki Edwardu ne seže niti do kolen. Gildonova nizkotnost se pokaže, ko izda in uniči Edwardovo ljubko, milo in nedolžno sestro Louiso.

Enako kot v ostalih delih virginijske literarne tradicije konjenik najlaže izrazi svoje superiorne kvalitete z moralno čistim in častnim dvorjenjem edinemu objektu svoje popolne predanosti – enako uglajeni, neomadeževani virginijski lepotici. V tem delu je lepotica članica skromne srednjerazredne poljedelske družine, vendar pa to družbeno neskladje Tuckerja ne moti. Matilda se vede, kot da prihaja z najbolj gosposkega plantažnega posestva. V enem izmed prizorov Matilda podari svojemu ljubimcu pramen svojih las kot dokaz svoje ljubezni. Edward nemudoma izkusi »radost, katero lahko pričarajo le občutki uglajene, prečiščene in sentimentalne ljubezni«. Vzhičeno znova in znova poljublja darilce z ekstatično srečo. (George Tucker, 1970: I 307) Njegova nenavadna reakcija, morda malce nenavadna za modernega bralca, je običajen način izražanja konjenikove ljubezni.

Če trdimo, tako kot Jay Hubbell, da Tucker ni prispeval ničesar k plantažni literarni tradiciji, namenoma spregledamo glavnega junaka njegovega dela. Edward je v enaki meri del konjeniške literarne tradicije kot Cookov Champ Effingham. Čeprav nima vznemirljive bahaške energije Champa, s svojimi čustvi in dejanji eksistira na višjem nivoju in je ravno tako odmaknjen od realnosti kot Cookov glavni junak. Po mojem mnenju imamo v romanu opravka s karakternimi tipi, ne pa s človeškimi bitji. Edward Grayson je nedvomno pretirano romantičen ideal. Težko je verjeti, da je pisatelj, ki je v svoji analizi uspel tako globoko prodreti v skorjo družbenega propada in suženjstva, tudi enako uspešno uspel ustvariti enodimenzionalne neživiljenjske like. Vendar je bil Tucker v svoji fikciji enako predan konjeniškemu idealu in tudi objektivni analizi družbe, ki je ustvarila ta ideal. Njegova predanost je bila kontradiktorna. In prav s to kontradiktornostjo si morda lahko vsaj delno razlagamo, zakaj njegov hvalevredni poskus družbene kritike ni pritegnil večje pozornosti širokega bralstva.

Kot ekonomist je Tucker zagotovo vedel, da zgodovina piše zgodbe o vzponu in propadu civilizacij. V svojem eseju *On the Future Destiny of the United States* je pravilno predvidel, da bo vzpon industrializma v Ameriki zmanjšal njeno odvisnost od Evrope, kar pa bo posledično pripeljalo do slabitve moči evropskih velesil. Tucker je prišel do enake zgodovinske teorije, kakršno je Walter Scott učinkovito uporabljal v svojih zgodovinskih romanih. Georg Lukacs je sijajno definiral zgodovinski roman. Po njegovem mnenju Scottova dela izhajajo iz spopada kultur, kar privede do propada zastarele civilizacije in do vzpona progresivne civilizacije. (glej Georg Lukacs, 1962: 32-33) Tucker je v svoje delo *The Valley of Shenandoah* vnesel podoben način pojmovanja zgodovine.

Graysonovi so v mnogih ozirih izvrstni liki, vendar če jih dojemamo zgolj kot predstavnike plantažnega razreda, v njih začutimo zgodovinsko nujnost njihovega propada.

Z njegovim pojmovanjem zgodovine si lahko razložimo propad tidewaterske civilizacije pred naletom komercialnega, progresivnega in tekmovalnega nacionalnega duha. Vendar tega pojmovanja ni uspel uspešno vključiti v roman *The Valley of Shenandoah*. Verjetno je največji faktor, ki je k temu v veliki meri pripomogel, njegova čustvena predanost mitu Starega dominiona, ki se izraža v brezizrazni in idealistični karakterizaciji likov, kar je spodkopalo njegov pohvale vreden poskus poglobljene družbene analize. Najboljši primer tega neuspeha je neuspel portret konjeniškega junaka Edwarda Graysona. George Tucker je preminil dva dneva pred obstreljevanjem Fort Sumterja. Ni dočakal razpada Zveze. Morda ni pretirano, če v Tuckerjevi fikciji vidimo odraz napetosti in nerešenih konfliktov, ki so pripeljali do razcepitve naroda – napetosti med predanostjo »statusu quo« in napredku. Tucker navedenih tenzij v svojem romanu ni uspel razrešiti, vendar pa je prvi nakazal, da ta prepad obstaja.

4.3 John Pendleton Kennedy

Leta 1832, osem let po izidu dela *The Valley of Shenandoah*, se je pojavilo novo delo virginijskega ruralnega življenja z naslovom *Swallow Barn*. Avtor dela John Pendleton Kennedy, ni bil rojen v Virginiji. Izhajal je iz Baltimora, kamor je njegov oče, trgovec po poklicu, imigriral iz Severne Irske. Kljub temu so bile njegove vezi s Starim dominionom močne. Njegova mati, Nancy Pendleton je izšla iz ugledne virginijske družine. Njegovi strici po materini strani so bili lastniki velikih posestev v dolini Shenandoah, kjer je John preživel del svojega otroštva. Tudi njegovi starši so se kasneje preselili v Virginijo, kjer sta se za stalno naselila tudi njegova brata. Kennedyjeva vzgoja je bila rezultat medsebojnega vpliva različnih nasprotujočih si vplivov. Preko materine družine je bil izpostavljen plantažni kulturi. Življenje v Baltimoru pa je bilo prežeto z živahnim kozmopolitskim duhom, ki je bil pravo nasprotje njegove južnjaške dediščine. Kennedy se je odločil, da bo svojo profesionalno pot nadaljeval v Baltimoru, kjer se je zaposlil kot odvetnik. Njegova politična kariera je dosegla višek leta 1852, ko je postal član Fillmorovega predsedniškega kabineta. Leta 1853 se je umaknil iz politike, a vseeno obdržal pomembno vlogo v poslovnem in kulturnem življenju rodnega Baltimora. Ob izbruhu ameriške državljanske vojne je odločno podprl zvezno stran. V teh letih je tudi pridobil sloves uveljavljenega ameriškega pisatelja.

Kennedyjeva identifikacija z urbanim življenjem Baltimora pa ne zbrise njegove naklonjenosti in čustvene navezanosti na civilizacijo južno od reke Potomac. Kennedyja so privlačile družbene kvalitete ameriškega Juga ravno tako kot Marka Littletona, pripovedovalca njegovega dela *Swallow Barn*. *Swallow Barn* je zbirka esejev, ki jih povezujeta dve zgodbi. Napisana iz zornega kota severnjaškega sorodnika, Marka Littletona, opisuje ruralno življenje v Virginiji v zgodnjem devetnajstem stoletju na Swallow Barnu, posestvu ob reki James, nekdanj v lasti družine Hazard, katere lastništvo se je s poroko preneslo na Franka Meriwetherja. V svojem pripovedništvu Littleton natančno opisuje ekonomijo, navade in običaje svojih virginijskih bratrancev. Poglavja, ki opisujejo ruralno življenje, so pomešana s tistimi, ki razvijajo dve zgodbi: mejni spor med Frankom Meriwetherjem in Isaacom Tracyjem, lastnikom sosednje plantaže, in

negotovo ljubezensko razmerje med Nedon Hazardom, Frankovim svakom, in živahno ter razvajeno Bel Tracy.

Strukturalno gledano delo ni konsistentno, zato ker se Kennedy ne more odločiti, ali piše roman ali zbirko opisnih esejev. Epistolarno tehniko, ki Marku Littletonu omogoča pisanje informativnih pisem svojemu severnjaškemu prijatelju, avtor opusti po prvem poglavju. Romanca med Nedon in Bel se nepričakovano konča malo pred koncem romana. Avtor sicer skuša na koncu povezati konce s kratkim pripisom, vendar to bistveno ne izboljša konsistentnosti romana. Ne glede na vse, *Swallow Barn* vsebuje mnogo lepih in humorno izpeljanih prizorov. Največja lepota dela se skriva v neprisiljenem in intimnem orisu plantažnega življenja v Starem dominionu, ki je pri severnjaških bralcih takoj pridobil velike simpatije. Prav s tem delom je Kennedy pridobil literarni sloves, ki se je lahko primerjal z njegovim profesionalnim uspehom. Moderni kritiki so se v Kennedyjevem delu osredotočili predvsem na vprašanje, v kakšni meri njegova dela realno odražajo življenje v predvojni ruralni Virginiji. Alexander Cowie verjame, da je roman *Swallow Barn* ostal zvest realnim opisom virginijske kulture. Sam pride do zaključka, da je Kennedy prvi avtor, ki realno in objektivno razkrije identiteto prebivalcev Virginije. William S. Osborne naredi zanimivo primerjavo Kennedyjevega dela z delom Washingtona Irvinga z naslovom *Bracebridge Hall*. Osborne trdi, da je *Swallow Barn* premišljena burleska Irvingovega dela, realističen komentar Irvingovi romantični karakterizaciji angleškega plemstva. Kennedyjevo delo je po njegovem mnenju verodostojen dokument časa, zato ker točno zrcali čas, v katerem je bilo napisano. Francis P. Gaines pa je eden izmed redkih kritikov, ki zavrača interpretacijo, da je Kennedyjevo delo realistično. Gaines trdi, da roman ni, kljub pogostemu ironičnemu in humornemu pristopu, natančen portret običajev in navad v Virginiji, kot tudi ne kritika tidewaterske družbe. Mnenja je, da delo ni realističen opis virginijske družbe, temveč idealizacija svoje kulture. (glej Alexander Cowie, 1948: 262, 88)

Po mojem mnenju je ton romana *Swallow Barn* realističen in objektivni, čeprav avtor v uvodnih opisih plantažnega dvorca bralca zavede, ko opisuje veličastne attribute posestva. Kennedy pri svojih opisih ne idealizira. Dvorec je »staro aristokratsko poslopje«, ki čepi kot »nesna kokoš« in je zazrt v reko James. Asociativna povezava med

»aristokratskim« in »kokošjo« ne zmanjša dostojanstva poslopja, ampak ga bolj realistično približa bralcu. Takšno poslopje se bralcu zdi bolj verjetno in resnično. Zavesten poskus bolj preciznega opisa prizora se nadaljuje tudi v naslednji povedi. Glavna vrata so orjaški »starodaven kos hrasta«, ki se je, navkljub svoji impresivnosti, povesil in izbrazdal tla v veži. Stebri, ki podpirajo manjše preddverje, so »masivni leseni stebri«, ki so ovenčani z izrezljanim timpanonom. Vendarle pa Kennedy ne pozabi dodati, da so stebri »razpokani od sonca«. Avtor uspešno na ta način deidealizira prizor in nam namigne, da je »Swallow Barn« resnična plantaža in da na njej živijo resnični ljudje. Kennedy se ogiba idealizacije tudi pri karakterizaciji svojih likov. Louisa Meriwether je predstavljena v vsej svoji skromnosti, kar spominja na Tuckerjev portret gospe Grayson. Louisa je marljiva upravnica gospodinjskih poslov na plantaži. Nadzoruje loščenje tal, mletje kave in pripravlja zdravilne zvarke. Ni predstavljena kot brežhibno sfrizirana gospodarica, ki je sedi za čajno mizico. Skratka, Kennedy v svoje like vključi trdo delo in fizična odrekanja, kar za kompetentno gospodinjo predstavlja nujnost. Kennedy pa najbolje oriše lik plantažnega gospodarja Franka Meriwetherja. Frank je čeden, avtoritativen veleposestnik. Njegova najlepša lastnost je gostoljubnost, ki so je obilno deležni tako njegovi najboljši prijatelji kot tudi tujci. Do družine in sužnjev je prijazen, spoštljiv in obziren. Meriwether je všečen lik, zato navkljub njegovim manjšim karakternim napakam bralec ne zavzame kritičnega odnosa do njegovega lika. V mnogih aspektih Frankov lik ni idealen. Čas šolanja za advokata je mnogokrat preživel ob »kajenju cigar v odvetniški pisarni v Richmondu ter ob degustaciji ostrig v kleti« s svojimi kolegi v pravnem debatnem krožku. (John Pendleton Kennedy, 1861: 33) Njegova noga je le redko prestopila virginijsko mejo. Kot se za pravega provincialca spodobi, je zanj Richmond »center civilizacije« in kot pravi plantažni aristokrat nima pretiranih trgovskih vzgibov. (John Pendleton Kennedy, 1861: 34-35) Popolnoma je predan Virginiji in ima popolnoma dogmatičen odnos do vseh svojih podrejenih. Avtor Meriwetherju doda svojevrsten prijazen satiričen pridih. Bralcu je Meriwether všeč, zato lahko njegove pomanjkljivosti sprejme z nasmehom. Tovrstna tehnika ima dvojni učinek. Kennedy se na ta način lahko norčuje iz svojega lika, istočasno pa svojo satirično ost nameri na virginijski način življenja. Frank Meriwether ni le posameznik, temveč tudi reprezentativni predstavnik razreda plantažnih aristokratov.

Meriwether je zelo nezaupljiv do nove iznajdbe, parnika: »Ne zanikam dejstva, da bo parnik dal dobre rezultate... vendarle se moram vprašati, če nam ne bi bilo bolje brez njega. Izjavljam, da se ta zadeva dotika vprašanja o državni suverenosti, kar mnogi niso pripravljeni priznati.« (John Pendleton Kennedy, 1861: 72) Ta donkihotski odnos, ki je šaljiv in malce patetičen, pove bralcu mnogo o konzervativni naravi kulture prebivalcev »Swallow Barna«.

V zgodbi o jastrebu Bel Tracy Kennedy najbolj spretno in uspešno smeši sentimentalno mentaliteto prebivalcev »dežele sladkega brezdelja«. Tako kot mnogi Virginijci je tudi Bel podlegla sladkemu vplivu Walterja Scotta in se vsak dan predaja romantičnemu sanjarjenju. Zamisli si, da je njen jastreb srednjeveški lovski sokol, in ga v ta namen ustrezno našemi z usnjnimi trakovi in srebrnim prstanom, v katerem je vgravirano njegovo ime, Fairbourne, in ustrezen viteški slogan. Kennedy odlično prikaže komičnost posameznih prizorov. Ko Bel vrže svojo ptico v zrak, ona sramotno pade na tla le nekaj metrov stran. Nekega dne pa Fairboure pretrga svoje usnjene okove in pobegne v gozd. Ta pripetljaj postavi na oder Belinega bodočega ljubimca Neda Hazarda. Ned se v tradiciji pravega konjenika ponudi, da bo ujel ptico. Odpravi se na konjeniški pohod za pobeglo ptico. V poglavju z naslovom »Prigoda potepuškega viteza« pogumni vitez najde svoj plen na precej neherojskem mestu – sedečega na jablani na dvorišča črnske kolibe. Kennedyjevo sporočilo je jasno: Virginia ni Kamelot. In navkljub temu se prebivalci Swallow Barna vedejo, kot da živijo v drugem času, in se vedejo v nasprotju z ustaljenimi standardi, ki se v danih situacijah zdijo humoristični in neprimerni. Ned v romanu pretepe predrznega nepridiprava, ker je užalil Belinega očeta. Vendar mu je kasneje žal in se boji, da ga bo Bel grajala, ker je v javnosti, pred trgovino, stvari reševal s pestmi. Ned pravi: »Če bi v gozdu srečal neznanega zlikovca in bi jezdil na konju oborožen z mečem in kopjem, bi bila očarana – to bi bila zanjo prava romanca.« (John Pendleton Kennedy, 1861: 370) Kennedy se je prvi norčeval iz virginijske obsedenosti z viteško častjo in romanco in s tem utrl pot Marku Twainu, ki je kasneje še bolj ironično tematiziral te teme v *Prigodah Huckleberryja Finna*.

Ne moremo zanikati, da so liki v romanu *Swallow Barn* satirično obarvani. Na drugi strani pa lahko v delu opazimo podton občudovanja virginijskega načina življenja.

Joseph V. Ridgely je odlično opazil, da je značilnost tidewaterske družbe, ki jo Kennedy

po eni strani kritizira, predvsem njena provincialna samozadostnost, po drugi strani tudi neobremenjenost, ležernost in občutek družbene stabilnosti, kar pa avtor občuduje. (glej Joseph V. Ridgely, 1966: 60) Občudovanje lepote, ki jih lahko proizvede la tako vzvišena kultura, Kennedy najlepše izrazi ob opisovanju notranjosti plantažne hiše Brakeovih. Avtor natančno opisuje ročno izklesane timpanone, napušče, okenske okvirje, okvirje kamina in ročno izrezljano pohištvo, ki ga je zob časa sicer že močno načel, vendar pa še vedno »zrcali lesk in sijaj slavnih virginijskih dni«. (John Pendleton Kennedy, 1861: 219)

V poglavju z naslovom *The Dinner Table* Kennedy lirično in z občudovanjem opisuje gostoljubnost in uglajene manire tradicije Swallow Barna. Frank Meriwether gosti vso visoko družbo iz okrožja. Obed se začne pred poldnevom s prihodom številnih imenitnih gostov. Po končani uvodni družabnosti in druženju gostitelj postreže z obilnim obrokom. Goste se pogosti s šunko, bravino, piščancem, ostrigami, raki, številno zelenjavo z domačega vrta in kislimi kumaricami. Streže jim jatica poslušnih služabnikov, zabava pa jih virginijski temperament in veselje. Po desertu se gospodje umaknejo v delovno sobo, kjer ob pitju punča, viskija in kajenju cigar uživajo v veseli in sproščeni družbi. Kennedy zaključuje, »da takšni prizori razveseljujejo staromodna virginijska družabna srečanja«. (John Pendleton Kennedy, 1861:345)

Adisonovska kvaliteta Kennedyjeve satire najbolj pride do izraza v delu romana, kjer opisuje Franka Meriwetherja in njegov lov na Fairbournu, vendar pa v poglavjih, kot npr. *The Dinner Table* popolnoma zbledi. Kennedyjeva persona v delu, Mark Littleton, ne more zadržati svoje satirične maske, zato ker mu manjka čustvena distanca. Addisonu je s svojim znamenitim likom gospoda Rogerja de Coverleya to uspelo. C.S Lewis je pravilno opazil, da je Addison, član vzhajajočega trgovskega whigovskega establishmenta, pojmoval torijca Rogerja kot »arhaizem in očarljivo absurdnost«. (glej C.S Lewis, 1959: 146) Kennedy pa ni uspel ohraniti satiričnega pogleda, zato ker se je emocionalno identificiral z najbolj temeljnimi karakteristikami družbe, ki jo je sam proučeval. Skozi celoten roman Kennedy zagovarja tezo, da je virginijska družba prežeta z aristokracijo. Bralcu sporoči, da se »njena populacija sestoji iz zemljiških posestnikov različnega porekla, katerim ni primešana tuja kri«. V takšni družbi, kjer so oblike vladanja lahko demokratične, so »značaj, splošno mnenje, življenjske navade in kvalitete njene moralne narave aristokratske«. (John Pendleton Kennedy, 1861: 71) Iz svojih

osebnih obiskov družinskih shenandoahskih posestev bi Kennedy lahko opazil, da so večino virginijskega prebivalstva tvorili manjši zemljiški posestniki, ki po vsej verjetnosti niso posedovali sužnjev. Lahko bi se tudi zavedal, da so nekdanje prevladujoče angleško prebivalstvo že razredčili škotsko-irski in nemški imigranti. Njegova demografska slika je poenostavljena z namenom idealizacije dežele, v kateri naj bi dominirali zemljiški posestniki angleških aristokratskih prednikov.

Tu in tam se Kennedy v svojih opisih dotakne ostalega belopoltega prebivalstva. Ti bežni dotiki so zelo maloštevilni, povrh vsega pa še nejasni in zreducirani na stereotip o revnih belcih. Avtor jih imenuje »kmetavzarji«. Najbolj plastično jih oblečene v kričeč in cenen lišp predstavi ob praznovanju četrtega julija, ko »glasno smejoč se pijejo in govorijo prostaške šale«. (John Pendleton Kennedy, 1861: 160) Zdi se, da med njimi in plantažniki obstaja velik prepad. V političnih prerekanjih se strinjajo z mnenjem Neda Hazarda, ki ga vedno naslavljajo z gospod Ned Hazard. Bralcu se zdi, da v Swallow Barnu živijo tudi poljedelci brez bogastva in aristokratskega ugleda, ki pa jih ne moremo preprosto uvrstiti v skupino omejenih in nesposobnih »kmetavzarjev«. Tovrstnih ljudi v romanu preprosto ni.

Očitno je, da Kennedy raje začini svojo pripoved s slikovitimi virginijskimi gentlemani kot pa z dolgočasnimi liki srednjega razreda. Raje kot da bi en sam lik utelešal vse značilnosti virginijskega gentlemanskega tipa, avtor mojstrsko predstavi niz različnih likov. Frank Meriwether predstavlja tipičnega virginijskega veleposestnika srednjih let. Frank je čeden in učen mož uglajenih navad, ki brez težav prevzame avtoritativno vlogo upravitelja posestva in verodostojnega arbitra v lokalnih zadevah javnega značaja. Frankov sosed, Isaak Tracy, predstavlja starega virginijskega gentlemana, osornega rojalista, ki trdno kljubuje času, zavračujoč nove običaje, odet v svoja tradicionalna oblačila. Odvetnik gospoda Tracyja, Singleton Oglehorp Swansdown, je mehkužen in nečimrn lik, ki je navkljub svojemu uglajenemu obnašanju in pogostemu sklicevanju na pesnike in filozofe, neumen bedak. Najbolj privlačen lik je zagotovo Meriwetherjev svak, Ned Hazard, prijazen mladenič temnih oči, ki ljubi pse, konje in lov. In ravno Ned osvoji srce živahne Bel Tracy.

Kennedyjeva velika prednost v primerjavi s Tuckerjem je, da dejanja njegovih likov niso pretirano romantizirana. Za razliko od Tuckerja Kennedyjevi liki niso moralni ideali, kot

tudi ne v čipko odeti, napudrani gospodje z pološčenimi meči. Ned Hazard, edini, ki se karakterno približa zgoraj navedenim idealom, je le faliran študent s Princetona. Rešuje močvirske kragulje, ne pa gospodične. Čast svoje dame brani s pestmi, ne pa z dvobojevanjem. Vendarle pa se pod omadeževano tančico in humornim ekscentričnim karakterjem skrivajo jasni obrisi konjeniškega lika. Kennedyjev gentleman ni popoln, kakor tudi ne junaški. Po drugi strani pa njegovi karakterni primanjkljaji ne škodujejo ugledu in privlačnosti njegovega lika. Ned ni brezčuten, krut in podel. Včasih se nasmejemo njegovim dejanjem, vendar pa se vseskozi zavedamo, da je aristokrat. Avtor od nas pričakuje, da se nasmejemo Nedovemu viteškemu pohodu za pobeglim kraguljem, vendar hkrati pričakuje, da čustva, ki to dejanje motivirajo, jemljemo skrajno resno. Kennedyjeva upodobitev mejnega spora med plantažama Swallow Barn in Brake lepo nakaže, kako se v avtorjevi prezentaciji konjeniškega lika ironičen humor meša z močnim idealiziranim podtonom. Isaac Tracy je že desetletja v zemljiškem sporu zaradi lastništva nad nekaj juter ničvrednega močvirja. Po eni strani avtor od nas pričakuje, da je mejni spor le eden izmed primerov sprevržene virginijske zdrave pameti. Po drugi pa nas prepriča, da razmišljamo o Tracyjevi vztrajnosti in predanosti principom ter Meriwetherjevi uslužnosti, uglajenih manirah, prijaznosti in taktnosti. Navkljub absurdnosti njunega spora nas Kennedy uspe prepričati, da občudujemo določene abstraktne in plemenite značilnosti njegovih likov. Tracy in Meriwether nosita s seboj svoj vedenjski kod, obledelo in razcapano zastavo izginjajočega načina življenja, v njuni bitki za košček ničvredne močvirnate zemlje. Oba sta staromodna konjenika, ki sta zašla v devetnajsto stoletje. Njuna lika se ne znajdeta najbolje v modernem svetu, ki zahteva progresivno vizijo in fleksibilne osebne standarde. Vendar Kennedy ni prepričan, da so vrednote, katere predstavljata Tracy in Meriwether, nujno inferiorne vrednotam modernega sveta. Čeprav so njegovi liki predmet blage satire, njihova plemenitost ostane neomadeževana. V njih že lahko najdemo zametke Caruthersovih in Cookovih idealiziranih konjeniških likov.

Tudi Joseph Ridgely je opazil avtorjevo tendenco po smešenju in slavljenju virginijskega življenja. Sam to imenuje »dvojni fokus« oziroma avtorjevo nezmožnost, da bi se odločil, kateri pogled je pravi. Ridgely še zapiše, da je *Swallow Barn* »ustrezen odraz razcepljene zavesti Johna Pendletona Kennedyja, človeka, ki se je veselil in razumel

pragmatično vrednost legend – človeka, ki je, enako kot drugi njegovi rojaki, hrepenel po preteklih koreninah in po novi bodoči Ameriki, ni pa bil prepričan, kako bi takšni nasprotujoči si stvari eksistirali v realnosti«. (Joseph V. Ridgely, 1966: 64)

Kennedyjeva razcepljenost med romanticizmom in pragmatizmom, ki je v »dvojnem fokusu« lepo izražena v romanu *Swallow Barn*, pride še bolj do izraza v njegovem naslednjem delu *Horse-Shoe Robinson*. Roman je Kennedy izdal leta 1835, tri leta po izidu *Swallow Barna*. Čeprav je delo postavljeno v Južno Karolino, je glavni junak, Arthur Butler, iz istega testa kot virginijski aristokrati iz *Swallow Barna*. Vendar pa je glavna zanimivost dela karakterna primerjava med konjenikom Arthurjem Butlerjem in mejaškim maloposestnikom Galbraithom »Horse-Shoe« Robinsonom.

Rdeča nit romana so prigode Arthurja Butlerja, ameriškega revolucionarnega častnika, ki večino časa preživi v britanskem ujetništvu. Osvobojen je šele, ko delo doseže vrhunec, ob bitki za Kraljevo goro, ko se ponovno snide z Mildred Lindsay, virginijsko lepoticco s plantaže Dove Cote. Mildred je hčerka torijevskega gentlemana, čigar nenadna smrt v bitki za Kraljevo goro omogoči Butlerju, da javno razglasi njuno skrivno in že eno leto trajajočo zakonsko zvezo. Zanimivo je, zakaj Kennedy naslovi delo *Horse-Shoe Robinson*, ko pa se vse vrti okoli usode Williama Butlerja. Odgovor se skriva v dejstvu, da je Robinson, ki je hkrati Butlerjev vojaški vodič in soborec, zaslužen za njegovo osvoboditev in ima v romanu vodilno vlogo, medtem ko Butler večji del roman preživi v ječi. Naslov predstavlja Kennedyjevo razumevanje maloposestniškega mejaša, ki je de facto glavni protagonist njegove pripovedi.

William R. Taylor komentira, da je Horse-Shoe

južnjaški maloposestnik, ki bo postal konjenik Bayard; je divji Škot, ki bo postal gentlemanski bojevnik. Horse-Shoe Robinson pomeni za Jug tisto, kar Harvey Birch v delu Jamesa Fenimorea Copperja »The Spy« pomeni za Sever – obrambno fikcijo.

Harvey je triumf nad grabežljivim pohlepom. Horse-Shoe pa je bil triumf nad brutalnostjo divjine. Oba sta se, vsak na svoj način, postavila po robu ameriški divjini. Horse-Shoejeva superiornost nad Butlerjem se skriva v dejstvu, da on pripada ameriški sedanjosti in prihodnosti, medtem ko Butler črpa svoje družbene vrednote iz evropske viteške preteklosti. Horse-Shoe je bil škotsko-irski simbol upanja, Arthur Butler pa del

konvencionalne angleške ideje o gentlemanu. Horse-Shoe je prilagodil vrednote, katere je Kennedy občudoval pri Pendletonovih prednikih, ameriški sedanjosti in se zaobljubil, da bo te vrednote prenesel v prihodnost. Bil je vitez na konju, trdno stoječ na rodni zemlji, konjenik, ki je znal konja podkovati in jezdit. (William R. Taylor, 1961: 197)

V Kennedyjevem romanu je mnogo primerov, ki potrjujejo Taylorjevo tezo, da je Horse-Shoe utelešenje nekakšnega kompromisa med ekstremom aristokratskega viteštva in necivilizirane mejaške brutalnosti. Viteško držo seveda predstavlja Arthur Butler. Čeprav Butler ni deležen blage satire, s katero Kennedy slika svoje aristokrate v Swallow Barnu, ni težko identificirati satirične aspekte njegovega lika. Kljub temu da je konvencionalen junak, je manj učinkovit vojak kot Robinson. Butler je pogumen in časten. Svoje torijevske ječarje opozori: »Če bo izrečeno karkoli kar bi lahko omadeževalo mojo gentlemansko čast, bom, in bog bo moja priča, zalučal laž s pestjo v zobe tožnika.« (John Pendleton Kennedy, 1928: 218) Butlerjeva pokončna viteška drznost ga ne osvobodi iz angleških okovov. Reši ga pravočasno posredovanje Horse-Shoeja Robinsona, ki je eden izmed voditeljev napada na torijevski tabor. Butler ga reši le nekaj trenutkov pred njegovo usmrtnitvijo.

Butlerjev čut za čast in »noblesse oblige«, čeprav vreden vsega spoštovanja, nima pravega učinka v gverilskem bojevanju, ki divja v Južni Karolini. Butlerja v romanu prvi reši John Ramsay, mali posestnik, ki žrtvuje svoje življenje za Butlerjevo rešitev. Vendar pa Butlerja ponovno ujamejo, ker nespametno ostane na sovražnikovem ozemlju z namenom dostojanstvenega pokopa svojega rešitelja. Pogrebni ritual spremljajo streli mušket ob Johnovem grobu, kar nemudoma na kraj dogodka privabi britanske enote. Butlerjevo početje se nam zdi bolj nespametno kot pa častno, zato ker je njegovo viteško vedenje v opisani situaciji samomorilsko.

Če Butler predstavlja viteški ekstrem, pa Wat Adair uteleša divjaštvo neciviliziranega mejaša. On je človek, ki je lojaln tistemu, ki ga najbolj plača, in mu je mar le zase. Predstavlja nižjerazredno brutalnost, nasprotje in senco Jeffersonovega lika plemenitega agrarnega posestnika. Že Cooper je prepoznal ta temnejši element ameriške demokracije in ga najbolj izrazito upodobil v liku Ismaela Busha v svojem delu *The Prairie*. Kasneje je tudi Mark Twain tovrstni tragični podton vključil v življenje Huckleberryja Finna.

Lik Wata Adaira najbolj pride do izraza v enem izmed redkih surovih prizorov v romanu. Preden Adair izda Butlerja in Horse- Shoeja, ga vidimo v svojem elementu, ko se veseli ob uplenitvi volkulje, ki se je dolgo časa spretno izmikala njegovim pastem. Kljub Horse-Shoejevemu insistiranju, da naj žival odreši muk, Adair počasi in metodično odira živo žival. Kennedy to opiše s klinično natančnostjo:

Adair je nadaljeval svoje delo z vnemo, ki je izdajala njemu svojstveno krutost. Prečno je zarezal v kožo, od enega ramena do drugega, medtem ko je objekt njegove torture ostal miren in nem . . . S konico noža je ločil kožo od mesa na obeh straneh hrbtenice in potem vzneseno, z namenom dokončanja svojega dela, dal nož med zobe ter začel vleči kožo s še vedno žive zveri. (John Pendleton Kennedy, 1928: 131)

Ob tako brutalnem in gnusnem prizoru lahko Butler le » obrne pogled stran od krutega prizora«. (John Pendleton Kennedy, 1928: 131)

Kennedy se zaveda, da viteški bojevnik v neposredni konfrontaciji z divjaškim mejašem nima nikakršne možnosti. Samo Horse-Shoe, ki združuje surovo moč in pragmatizem z močnimi moralnimi principi, se lahko kosa z možmi tipa Wat Adair. Tudi Horse-Shoe nekajkrat pokaže nepopustljivo odločnost, ki včasih meji na krutost. Britanskega častnika, ki ga je sam ujel, opozori, kaj samo en skrivljen las na glavi Arthurja Butlerja zanj pomeni: »Lastnoročno ti bom pognal kroglo skozi glavo, od enega ušesa do drugega.« (John Pendleton Kennedy, 1928: 210) Ob napadu na britanske čete svojim možem ukaže, da so do svojih sovražnikov neusmiljeni. Kennedy napiše: »Njegovo spodbujanje je pospremil silovit zamah ogromne sablje, ki je pokončal vse, ki so stali na njegovi poti.« (John Pendleton Kennedy, 1928: 260)

Navkljub krvoločnim prizorom, v katerih nastopa Kennedyjev agrarni mali posestnik, nas avtor skuša prepričati, da obstaja razlika med njegovo krutostjo in krutostjo Wata Adaira. Horse-Shoejeva jeza izhaja iz okrutnega konflikta med domoljubi in torijevci v Južni Karolini. Zaveda se, da je vojna kruta stvar, kateri se mora ustrezno prilagoditi, sicer bo po njem. V ubijanju ne uživa in tudi ne občuti užitka, ko sovražniku zada bolečino.

Ostrino njegovega lika krha njegova humana skrb za sočloveka. V nasprotju z Butlerjevo nepopustljivo principialnostjo se Robinson ponaša z iznajdljivostjo in pragmatično modrostjo. Ko britanski častnik priseže na svojo čast, da ne bo poskušal pobegniti, mu Horse-Shoe odvrne: »Če bi midva naletela na tvojo bando, bi se tvoja zaobljuba razpadla kot tanka pajčevina, ko bi stekel naproti svojim možem. Meso je šibko, ko je roka močna in korak hiter. . . Ne, ne gospod Ensign, lahko bi pobegnili. Skrbeli bomo za vas, dokler bomo imeli to možnost.« (John Pendleton Kennedy, 1928: 241) Arthur Butler, pravi gentleman, bi brez razmišljanja sprejel zaobljubo britanskega častnika. Bralec se zaveda, da je Robinsonova odločitev praktična, razumna in častna. Človek, ki razmišlja tako jasno, pošteno in modro, je zagotovo časten.

Kennedy je verjetno hotel dati večjo veljavo liku malega posestnika, tako kot je Cooper oplemenitil svoj lik Leatherstockinga. Tako kot Leatherstocking tudi Horse-Shoe izkazuje svojo modrost v dolgih gostobesednih debatah v domačem dialektu. Njegov vstop v roman – silhueta pri vhodnih vratih, častitljiv junak revolucionarne vojne – spominja na Cooperjev opis Leatherstockinga v delu *The Prairie*, ko njegova silhueta zre v sončni zahod. »Kakšnega moža sem zagledal,« vzklikne pripovedovalec Kennedyjeve pripovedi, »sedem križev nosi na svojem hrbtu, zob časase je na njem skrhal tako, kot se val morja prelomi na čeri. Tam je stal – visok, širokopleč, močan in neomajen.« (John Pendleton Kennedy, 1928: 8)

Za razliko od Cooperjevega Leatherstockinga Kennedy želi svojemu junaku vdihniti nekaj viteških svojstev. Ko Robinson odrine na eno izmed svojih avantur, ga avtor posadi na konja z besedami: »s srčnim pogumom kot viteški junak na bojno polje romantičnega ugleda.« (John Pendleton Kennedy, 1928: 288) Tovrstne pasaže jasno kažejo, da Horse-Shoe ni le Leatherstockingova reprodukcija. On ni le mejaški junak. On je južnjaški mejaški junak, ki s sabo nosi avro konjeniškega lika. Ti namigi, ki implicirajo na njegovo viteško veličino, ne spremenijo temeljnega karakterja njegovega lika, ki je prvenstveno pragmatičen.

Horse-Shoe Robinson je še posebej zanimiv, če ga primerjamo z romanom *Swallow Barn*. Romana na nek način eksternalizirata Kennedyjev notranji konflikt med romantičnim in pragmatičnim pristopom. V *Swallow Barnu* prevladuje konjeniški stereotip. Lik agrarnega malega posestnika je v njegovi prvi pripovedi obskuren in nepomemben. Tri

leta pozneje pa Kennedy napiše roman, v katerem prevladuje maloposestniški junak in kjer je konjeniški lik potisnjen v ozadje.

Ta dihotomija pa ni tako izrazita, kot se zdi na prvi pogled. Moramo se zavedati, da tudi v romanu, kjer Kennedy slavi vrednote malega posestnika, istočasno čuti potrebo, da izkaže svoje spoštovanje do aristokratskega ideala. Čeprav Horse-Shoejeva dejanja tvorijo glavno nit fabule, je roman pravzaprav zgodba dveh aristokratskih ljubimcev, ki sta tragično ločena in kasneje srečno zedinjena. Podcenjevalni odnos do Horse-Shoejevega lika znotraj tipično romantičnega razpleta, je najbolj evidenten na koncu romana. Horse-Shoejeva zgodba je preprosto izpuščena. Namesto njegove zgodbe je bralec deležen opisa smrti Lindsejevega očeta. Izve tudi, da je Arthur Butler postal polkovnik, ki zvesto služi Virginiji. Seveda, če si kdo zasluži, da bi postal polkovnik, je to nedvomno Horse-Shoe. Toda Kennedy ne more Horse-Shoeja povišati v polkovnika, zato ker, za razliko od Butlerja, ni gentleman. Robinson se lahko hrabro bori in reši Butlerjevo življenje, lahko demonstrira odločnost, modrost in humanost v najtežjih okoliščinah, vendar pa ne more voditi mož, zato ker lahko to stori le pravi gentleman. Navkljub Kennedyjevemu iskrenemu poskusu, da bi ustvaril junaški lik malega posestnika, se ne more izogniti neizbežni degradaciji njegovega lika. Če bi Kennedy hotel povzdigniti lik Horse-Shoeja nad Butlerjevega, bi moral zavrniti ali pa radikalno redefinirati konjeniški ideal. Tega pa na noben način ni bil pripravljen storiti. Arthur Butler ni tako učinkovit lik kot Horse-Shoe. Kennedy se je tega zagotovo zavedal. Vendar vseeno Arthur, ne pa Horse-Shoe, postane polkovnik, pa če je to le zato, ker »njegovo trpljenje v tej kalvariji zahteva tovrstno nagrado«. (John Pendleton Kennedy, 1928: 483) Slab izgovor za njegovo napredovanje. Vendar pa kaže, da so tako bralci tistega časa kot tudi avtor bili zadovoljni s tovrstnim opravičilom.

Čeprav je bil ideal neodvisnega malega posestnika deležen večje pozornosti v delu *Horse-Shoe Robinson* kot pa v *Swallow Barn*, napetost med Kennedyjevim spoštovanjem maloposestniškega karakternega lika in njegovo čustveno predanostjo konjeniškemumu liku, ki se kaže v konfliktnih ironičnih tonih in romantičnih idealizacijah, ostaja. Mislim, da je glavni problem Horse-Shoeja Robinsona avtorjevo pretvarjanje, da mitična lika, ki ju avtor dramatiizira v svojem delu, v osnovi nista protislovna. Njegovo prepričanje ilustrira južnjaški paradoks, katerega odlično izpostavi Richard Gray v svojem delu *The*

Literature of Memory. V strahu pred ekspanzionistično industrijsko močjo s Severa, se je Jug oklenil agrarnega ideala in koncepta plemenitega agrarnega maloposestnika. Istočasno pa se ni bil pripravljen odreči aristokratskemu plantažnemu idealu. Hotel je obdržati tako maloposestniški kot tudi konjeniški ideal. (Richard Gray, 1977: 13-15) Na enak način se Kennedy identificira z obema likoma v *Horse-Shoeju Robinsonu* ter mu ni mar za globok prepad med Butlerjevo in Robinsonovo perspektivo. Kennedy bi lahko premostil prepad le, če bi Robinsona preoblikoval v avtentičnega konjenika - malega posestnika. Vendar pa je Kennedy ostal preveč predan standardni definiciji južnjaškega konjenika, da bi lahko sintetiziral najboljše kvalitete obeh karakternih tipov.

Johnu Pendletonu Kennedyju ni uspelo zeliti skupaj obeh tipov, vendar pa je zagotovo prvi južnjaški avtor, ki je poizkusil povzdigniti vrline obeh tipov. Ko se je Jug bližal državljanski vojni, so se pisci ameriškega Juga vse manj ozirali k liku neodvisnega agrarnega malega posestnika in vse bolj povzdigovali lik konjenika. Kot bomo videli pozneje, se je tudi William Alexander Caruthers manj uspešno kot Kennedy soočil z enakim problemom v svojem delu *The Knights of the Golden Horse-shoe*. Šele na začetku dvajsetega stoletja se konjenik zlije z navadnim človekom. Ironično je, da to uspe severnjaškemu avtorju Owenu Wisterju v njegovem delu *The Virginian*.

Neskladna koeksistenca kritične objektivnosti z romantično idealizacijo je sestavni del fikcije obeh avtorjev, Tuckerja in Kennedyja. Med njima je kar nekaj podobnosti. Oba sta tesno povezana z Virginijo. Tucker je večino svojega življenja preživel v Virginiji, Kennedyja pa so na Virginijo vezale sorodstvene vezi in dediščina. Oba sta v svojih delih dogajanje postavila v Virginijo. *The Valley of Shenandoah* je zgodovinski roman, *Swallow Barn* pa sestoji iz esejev, tako sta oba avtorja skozi različne pripovedne tipe skušala predstaviti svoje objektivno videnje in dojemanje virginijske družbe. V obeh delih pa napetost med objektivno kritiko in idealizacijo ni razrešena. Oba avtorja svojim konjeniškim likom pripisujeta idealizirane karakteristike, zato ker sta se oba verjetno bolj identificirala s konjeniškim aristokratskim etosom.

V primerjavi s kasnejšimi stvaritvami Williama Alexandra Caruthersa in Johna Estena Cooka so Tuckerjevi in Kennedyjevi karakterni portreti manj idealizirani. Res je, da je Edward Grayson idealiziran predstavnik častivredne virginijske kulture. Možje iz *Swallow Barna* in *Braka* nimajo karakternih hib; vsi predstavljajo najboljše, kar lahko

ponudi virginijska aristokratska tradicija. Na ta način se Tucker in Kennedy izogneta romantični glorifikaciji svojih likov. Ironično je, da Edward Grayson, čigar dejanja so vedno častna, večkrat postane žrtev svojih lastnih kreposti. Njegov družbeni in moralni kod ne omogoča ustrezne prilagoditve na življenje v modernem tekmovalnem svetu. Edwarda ves čas spremlja avreola poraza in pogubljenja, kar na neki način spodkopava njegovo romantično veličastnost. Pisec *Swallow Barna* nas skuša prepričati, da cenimo krepost, plemenitost in aristokratsko čustvovanje njegovih likov. Istočasno pa se zaveda, da so njegovi liki na propad obsojene kulturne anomalije. V *Horse-Shoeju Robinsonu* konjenik igra sekundarno vlogo, če ga primerjamo z maloposestniškim protagonistom. Ravno tako v *The Valley of Shenandoah* idealiziranemu portretu južnjaškega gentlemana manjkajo dopolnilne kvalitete, kot npr. moč, dramatična persona in veličina. S svojimi aristokratskimi junaki sta Tucker in Kennedy prva zasnovala osnovne in temeljne karakteristike konjeniškega lika – pogum, plemenitost, gostoljubnost, visoke moralne standarde, brezhibno vedenje in instinktivno očarljivost in prikupnost. Caruthers in Cooke sta kasneje prevzela vse naštetosti in izoblikovala svojega idealiziranega bahavega konjeniškega junaka. Tucker in Kennedy v svoji karakterizaciji nista šla predaleč, zato ker sta bila dovolj objektivna, da sta začutila ekonomski in družbeni razpad sistema, ki je omejeval večdimenzionalnost njunih likov. Čeprav njuna objektivnost ni dodelana in podkrepljena, je njun, sicer omejen objektivni obseg, vreden omembe predvsem zato, ker je leta 1832 le malo ljudi Virginijo dojemalo objektivno, in zato, ker je tri desetletja kasneje objektivnost popolnoma izginila iz virginijske fikcije. Virginijska ustavna konvencija iz leta 1830 pomeni konsolidacijo konservativnega razpoloženja v državi. Sledila sta ji dva dogodka, ki lepo zrcalita naraščajoče tenzije med belci in črnici, severnjaki in južnjaki. Ob teh dveh dogodkih se je virginijski konservatizem izkristaliziral v samoobrambni reakcionizem. Prvega januarja leta 1831 je izšla prva izdaja Garrisonovega pamfleta *Liberator*. Sprva na Jugu dogodku niso posvečali večje pozornosti, vendarle pa dogodek simbolizira postopno naraščajoče nasprotovanje suženjstvu. Kmalu po izdaji omenjenega pamfleta, avgusta leta 1831, se je mit zadovoljnega, krotkega črnca razblinil s krvavim uporom Nata Turnerja. Turnerjev upor je na Jugu pripeljal do zadnje dolgotrajne debate o suženjstvu. Najbolj vroča debata se je zgodila januarja 1832. leta v virginijskem zboru, kjer so bili nasprotniki suženjstva

poraženi. Vprašanje suženjstva je bilo v Virginiji na ta način razrešeno. Zaradi velike profitabilnosti trgovine s sužnji na ameriškem Jugu in neprestanih napadov s Severa je Stari dominion obrnil hrbet zvezi in zavzel bojevito držo svojih sestrskih držav ter se politično izrazil skozi filozofijo, ki je prezrla stvarnost ameriške družbe v devetnajstem stoletju.

Ekonomski in politični položaj Virginije je bil v primerjavi z ostalimi južnjaškimi državami še slabši. Upadanje populacije je spremljala potreba po prodaji sužnjev ter neprestani napadi severnjaških abolicionistov. Zato ni nenavadno, da so se Virginijci v svoji fikciji obrnili k idealizirani viziji družbene stabilnosti in reda. Stvarnika te vizije, virginijska romanopisca William Alexander Caruthers in John Esten Cooke, posežeta globlje v virginijsko kolonialno preteklost. Z namenom herojskega povečevanja je konjenik v delih obeh avtorjev predstavljen v skrajno romantizirani obliki. Tucker in Kennedy sta v svoji želji po vsaj delni objektivnosti ustvarila like, ki so le nakazali svojo aristokratsko dediščino in niso bili direktni predstavniki te dediščine v njeni najbolj vzvišeni obliki. Caruthers in Cooke, osvobojena izpod spon objektivnosti, sta naredila korak »naprej« in ustvarila čistokrvne stoprocentne konjenike, ki so kljubovali ekonomskemu propadu in družbeni zastarelosti.

5. APOTEOZA KONJENIKA

5.1 Fikcija antebelluma in sindrom Walterja Scotta

Poleti leta 1845 je White Sulphur Springs, popularno virginijsko zdravilišče, gostil »Turnir vitezov«. Cilj jezdecev je bil s kopjem zadeti majhen prstan, ki je visel na vrvi dva metra in pol nad tlemi. Vitez, ki je uspešno zadel prstan, ga je poklonil svoji dami in jo okronal za »Kraljico ljubezni in lepote«. Med tekmovalci se pojavljajo izmišljena imena kot: Brian de Bois-Guilbert, Wilfred Ivanhojski in Vitez iz La Manche. Tekmovalce je vzpodbujala uglajena publika z vzkliki: »Za ljubezen dam – slava pogumnim!«. (glej Charlene M. Boyer Lewis, 2001: 200-208)

Turnir v White Sulphur Springsu je bilo tipično konjeniško tekmovanje, ki je postalo popularno po celotnem ameriškem Jugu. Tovrstne dogodke bi lahko opisali kot kulturni sindrom Walterja Scotta. Zbadljivke in napadi s Severa zaradi nehumanih in nemoralnih družbenih institucij so južnjake prisili, da so se v svoji literaturi obrnili k scottovskemu romantičnemu vračanju v preteklost srednjeveških škotskih in angleških družb. V tem pastoralno slikovitem okolju je Jug našel ne le beg iz naraščajočih napetosti s Severom, ampak tudi svojevrstno opravičevanje svojega načina življenja. V južnjakovih očeh so se Scottovi pogumni in plemeniti fevdalni lordi in škotski glavarji preobrazili v lik južnjaškega plantažnika iz devetnajstega stoletja. Plantažnikovi sužnji, ravno tako kot nekdanji tlačani fevdalnega lorda, so po mnenju južnjakov bili nujni za razcvet južnjaške aristokratske družbe.

Mark Twain je verjetno v svojem delu *Life on Mississippi* najbolj zanimivo in natančno definiral Scottov vpliv na južnjakovo samopodobo. Twain je zapisal: »Sir Walter Scott je pred vojno iz vsakega gentlemana na Jugu naredil majorja, polkovnika, generala ali sodnika; on je te gospode prepričal, da so cenili ta lažna odlikovanja. On je vanje vsadil čast, razredni položaj in ponos.« (Samuel L. Clemens, 1927: 376) Seveda je bila Scottova velika popularnost manifestacija kot tudi povod za na novo odkrito čaščenje aristokratskega ideala. Vendar je po mojem mnenju nedvomno, da so njegovi romani in

pesmi pomenile zagon za izoblikovanje južnjaškega mita, ki se je izrazil v kulturnih idealih v radikalnem nasprotju z uveljavljenimi demokratičnimi ideali na Severu in Zahodu. Vpliv Walterja Scotta na južnjaško razmišljanje je bil tako velik, da so mnogi pisci namenoma inkorporirali njegove skovanke v svoj besednjak. Na ta način v mnogih esejih beseda »viteštvo« označuje južnjaškega plantažnika, severnjaki pa postanejo barbarski »Sasi in Goti«.

Zanimivo je, da je povečano zanimanje za vse srednjeveške stvari na ameriškem Jugu potekalo paralelno z močnim srednjeveškim preporodom v Angliji. Mark Girouard je pravilno ugotovil, da je kult viteštva angleški aristokraciji devetnajstega stoletja pomenil svojevrsten talisman, ki jih je čuval pred neprijetno realnostjo hitre industrializacije in demokratičnih političnih reform. (glej Mark Girouard, 1981) Na enak način je srednjeveštvo pomenilo talisman za predvojno južnjaško družbo. Južnjakom je nudilo psihološko kompenzacijo za neizogibno erozijo njihove ekonomske in politične moči v zvezi, hkrati pa pomeni poglobitveni del njihovega upravičevanja svojega družbenega sistema, ki se je znašel pod hudimi obtožbami in napadi Severa.

Ker Jug ni mogel razviti ustrezne industrijske osnove, ki bi se lahko primerjala s Severom, je začel sebe dojemati kot del nacije, nad katerim prevladujejo severnjaški interesi. Kulturno in politično izolacijo južnjaških držav je še poslabšala združitev srednje zahodnih in severnjaških ekonomskih interesov, ki je pripeljala do velikih tehnoloških triumfov, kot npr. Erijevski prekop, povezava Velikih jezer z New Yorkom in vse številnejše železniške povezave med vzhodom in zahodom. Charles Sydnor ugotovi, da je Jug začel sebe dojemati kot svojevrstno in oblegano regijo že pred letom 1830. Sydnor zapiše: »Verjetno je bila glavna posledica vihravih zgodnjih 1830. let, da sta se južnjaško razmišljanje in preračunljivost napolnila s čustvenim nabojem. V prejšnji dekadi se je izoblikovala južnjaška zaveza glede pomembnih nacionalnih vprašanj. Nenehno nasprotovanje tej zavezi je južnjake prepričalo, da ostala nacija ne spoštuje njihovih interesov in da je na ta način tkivo njihovega družbenega življenja ogroženo.« (Charles Sydnor, 1951: 220)

Srednjeveški preporod, ki je prepravljal Jug od leta 1830 pa vse do državljanske vojne ne smemo razumeti kot izraz kulturne stabilnosti in harmonizacije, temveč kot izmislek kulture, katere temelji so spodkopani. Južnjaki so se vse bolj umikali v srednjeveško

fantazijsko deželo galantnih vitezov in ljubkih dam. Henry Nash Smith je pravilno opazil, da je to posledično pomenilo »sovražen odnos do ideala neodvisnega agrarnega malega posestnika, ki se je izoblikoval v temeljni poljedelski princip ob kolonizaciji doline Mississippi«. (Henry Nash Smith, 1974: 122) Idealu agrarnega malega posestnika, katerega so države srednjega zahoda sprejele za svojega, so se južnjaki od Baltimora do Little Rocka kljubovalno zoperstavili s svojim idealiziranim konjeniškim likom. Po letu 1830 je konjenik, ne pa agrarni mali posestnik, postal glavni element opravičevanja južnjaškega načina življenja.

Nova miselnost, ki je začela omejevati južnjaško mišljenje, se je najprej literarno udejanila leta 1836 v publikaciji z naslovom *The Partisan Leader* virginijskega avtorja Nathaniela Beverleya Tuckerja. *The Partisan Leader* je postavljen v bližnjo prihodnost – v leto 1849. Po dvanajstih letih Jacksonove in Van Burenove politične hegemonije, ko je Van Buren de facto pridobil moč monarha, so se države srednjega in spodnjega ameriškega Juga odcepile od zveze, oblikovale konfederacijo in hitro sklenile ugoden trgovinski sporazum z Veliko Britanijo. Virginija je neodločna, zato ker voditelje skrbi prisotnost stacioniranih zveznih enot v državi. Temu se upre Virginijec Douglas Trevor, zvezni častnik, ki odreče zvestobo zvezi in povede gverilsko četo v boj proti okupacijski vojski.

The Partisan Leader ni zanimiv z literarnega aspekta, pomembnost se skriva v dejstvu, da pomeni prvo artikulacijo ekonomskih in političnih smernic, katere so postajale vse bolj realne ob pripravi Juga na odcepitev. Tucker je verjel, da bodo Virginija in druge države na jugu ostale poljedelske družbe. Poljedelska družba po njegovem mnenju proizvaja poceni surovine za hitro razvijajoča se industrijska središča na Severu in s tem izgublja svojo moč. Tucker meni, da bi Jug moral ponovno vzpostaviti zgodovinsko trgovinsko izmenjavo z Britanijo. Vendar pa so poljedelski interesi v Angliji in proizvodni interesi v Ameriki pripeljali do visokih carin, kar je pomenilo veliko breme za ameriški Jug, zato ker je bil Jug prisiljen sprejeti nizko ceno za svoje pridelke in plačati visoko ceno za kupljene proizvode. Tucker je prerokoval, da bo po odcepitvi Jug vzpostavil zgodovinsko izmenjavo z Britanijo.

Mnogi južnjaki so seveda imeli pomisleke glede tovrstne ekonomske izmenjave, ki bi ameriški Jug dolgoročno pripeljala do ekonomske zaostalosti. To je bila precej naivna

ekonomska teorija, ki je prišla prav pri obrambi in zagovoru patriarhalnega plantažnega sistema. Tucker je v svojem delu *The Partisan Leader* namenoma prezrl mnoge stvari, ki se niso skladale z njegovo vizijo ameriškega Juga. Prezrl je znatno komercialno in industrijsko aktivnost v svoji lastni domovini, kakor tudi ni hotel verjeti, da so sužnji mnogo več kot le poslušni in ubogljivi zadovoljneži. Štiri leta po krvavem uporu Nata Turnerja Tucker v svojem romanu bralcem sužnje predstavi kot zveste in zadovoljne posameznike, ki ob napadu jenkijevskih čet pogumno stopijo v bran svojega gospodarja. Južnjaške viteške fantazije se morajo soočiti z zloveščimi napetostmi med Severom in Jugom. V želji po ugoditvi bralskemu okusu ter obrambi svoje regije so južnjaški avtorji ustvarili z viteško tradicijo prežet aristokratski Jug. Od vseh južnjaških držav virginijska tradicija in zgodovina nudi najbolj slikovito in primerno okolje za fiktivne vizije konjeniškega blišča. Razpadajoča posestva ob reki Tidewater so neme priče nekdanj veličastne preteklosti. Ne preseneča, da so Virginijci v takšnih okoliščinah povelečevali dosežke tidewaterske družbe iz osemnajstega stoletja ter tedanje prebivalce postavili na piedestal plemenite popolnosti po vzoru Scottovih fiktivnih junakov.

Virginijska fikcija predvojnega obdobja odraža obsesijo ameriškega Juga s Scottovimi srednjeveškimi romancami. Jay B. Hubbell trdi, da so virginijski avtorji brez težav prevedli Scottove karakterne tipe v virginijsko okolje. Srednjeveški stanovi so se dali lepo prevesti v kolonialno družbeno strukturo Starega dominiona. Tako so v romanih virginijskih avtorjev »aristokratski plantažniki zamenjali angleške barone in škotske zemljiške posestnike; služabniki in sužnji pa so prevzeli vlogo vazalov in tlačanov; Indijanci in hribovci pa prevzamejo vlogo razbojnikov škotskega višavja«. (Jay B. Hubbell, 1954: 8)

Pod vplivom Walterja Scotta in srednjeveškega prepoveda so virginijski avtorji antebelluma, enako kot avtorji iz ostalih predelov ameriškega Juga, prispevali še dva dodatka h konceptu gentlemana iz osemnajstega stoletja. Dodatka lahko zasledimo že v delih Georga Tuckerja in Johna Pendletona Kennedyja, vendar pa sto bolj slikovito prikazana v generaciji romanov, ki so sledili njunina literarnima opusoma. Prvi izmed dodatkov je kod »duello«. Čeprav je bilo dvobojevanje v sedemnajstem in osemnajstem stoletju deležno neodobravanja, je v devetnajstem stoletju postalo nepogrešljiv instrument obrambe in ohranitve gentlemanove časti. V obdobju med 1830 in 1860 je

dramatično soočenje dveh dvobojevalcev v ranem jutru pod hrastovo krošnjo postalo konvencionalno ozadje virginijskega plantažnega romana. Drugi dodatek pa je konjenikova spoštovanja polna ljubezen do neomadeževane in uglajene plantažne dame. William R. Taylor je pravilno ugotovil, da »ko je konjenik pokleknil pred oltar ženskosti in familiarne dobrohotnosti,« so avtorji lahko svojim aristokratskim likom dodali kvalitete, »moralno zavest, sentimentalnost, introspekcijo in dobrohotnost«, ne da bi jih s tem prikrajšali za njihovo moškost. (William R. Taylor, 1961: 147-48) Ta kombinacija moške moči in viteške ljubezni je glavna značilnost zgodnjih srednjeveških romanc. Vendar pa Tuckerjevo delo *The Partisan Leader* demonstrira, da piedestal, kamor je konjenik postavil svojo damo, posledično omeji njeno vlogo. Tucker je menil, da je ne le javna omemba njenega imena, temveč tudi kakršnakoli aktivnosti, ki bi žensko odtrgala od njenega ognjišča, nekompatibilna z idejo o pravi dami. Sam je to zbadljivo izrazil z besedami: »Ženska, ki postane razvpita, se na to navadi in ji potem postane celo všeč. Ko pride do tega, bi morala iti na Sever; pisat knjige, podpirat abolicijska društva; ali pa čistiti internate. Ni več vredna, da bi bila žena virginijskega gentlemana.« (Nathaniel Beverley Tucker, 1971: 123) Kakršenkoli je že bil odnos žensk do svoje družbene vloge v plantažni družbi, jih je fikcija antebellum Juga interpretirala kot idealizirane simbole družbene kreposti in rasne čistosti. Tucker jih opiše kot: »ženske, ki hodijo po stopinjah svojih neomadeževanih mater . . . varne v svoji deviškosti, ki jih varuje pred omadeževanjem«. (John Pendleton Kennedy, 1861: 130) Južnjaški pisatelji antebellum obdobja so idealizirani lik viteškega konjeniškega aristokrata dopolnili z likom uglajene in neomadeževane plantažne lepotic. Od vseh avtorjev sta Virginijca William Alexander Caruthers in John Esten Cooke najbolj uspešno pričarala romantično ozračje Scottovih romanov na južnjaškem literarnem prizorišču. Caruthersov Nathaniel Bacon in Cookov Champ Effingham postaneta ameriška ekvivalenta Ivanhoeja in Quentina Durhama. Pišoč pod vplivom velikega mojstra zgodovinskih romanc, sta avtorja povzdignila konjenika v lik neomadeževane plemenitosti, a hkrati pisala apologijo ameriškega Juga.

5.2 William Alexander Caruthers

William Alexander Caruthers je nedvomno najbolj zaslužen za literarni razvoj mitskega lika konjenika. Njegovo najpomembnejše delo, *The Cavalier of Virginia*, je prvi virginijski roman, ki slikovito opisuje virginijskega gentlemana. Zanimivo je pripomniti, da Caruthers ni izhajal iz imenitne družine Starega dominiona. Njegovi predniki so bili škotskega porekla in so prišli v Virginijo enako kot ostali Škoti, preko Pennsylvanije pred revolucionarno vojno. Njegov oče je bil spoštovan in uspešen trgovec ter poljedelec. William, spodoben pripadnik srednjega razreda, je obiskoval kolidž Washington v rodnem Lexingtonu in kasneje nadaljeval svojo študijsko kariero na »Pennsylvania Medical College« v Philadelphiji.

Jay Hubbell je pravilno pripomnil, da je v mnogih pogledih malce nenavadno, da Caruthersa postavljamo v vlogo konjeniškega kronista. Bil je prezbiterijanec, ne pa episkopat. Bil je privrženec trgovsko usmerjene stranke whigovcev, na pa agrarni demokrat. Enako kot mnogi prebivalci zahodne Virginije ni imel pozitivnega odnosa do suženjstva. Bil je optimistični nacionalist. Ni si pretirano belil glave zaradi postopnega hiranja Virginije, bolj se je zavzemal za usodo nove republike.

Caruthersova nacionalistična napredna vizija je najbolj očitno izražena v njegovem prvem romanu iz leta 1834, *A Kentuckian in New York*. V omenjenem epistolarnem romanu Caruthers pošlje dva prebivalca iz Južne Karoline in mejaša iz Kentuckija na sever v New York, Virginijca pa na jug v Južno Karolino. Skozi njihovo spravljivo dopisovanje nam skuša avtor dokazati, da bi njihovi regionalni nesporazumi lahko bili vsaj delno razrešljivi, če bi le severnjak lahko razumel južnjaka in vice versa. V pismih Virginijca je suženjstvu namenjenih največ očitkov, saj naj bi slabilo razvoj srednjega razreda. Prebivalca Južne Karoline ugotovita, da severnjaška družba premore kar nekaj kvalitet, po katerih bi se jug lahko zgledoval. Zanimivo pa je, da Caruthersova tema narodne enotnosti najde svoj artistični izraz v liku prebivalca Kentuckyja. Ta produkt ameriške meje postane šaljiv, a energičen in simpatičen glasnik ameriške enotnosti.

Le nekaj mesecev po izidu njegovega prvega roman se pojavi njegovo najbolj priljubljeno delo z naslovom *The Cavaliers of Virginia*. Stilsko in tematsko je njegov drugi roman pravo nasprotje prvemu. V drugem romanu se avtor vrne v zgodnjo preteklost Virginije, v leto 1676, ko je prišlo do znamenitega upora Nathaniela Bacona zoper kolonialnega guvernerja Williama Berkeleya. Roman tvorijo tri zgodbe. Prva predstavi spor med konjeniški privrženci kralja Charlesa in okrogloglavimi uporniki. Druga zgodba, ki zavzema dve tretjini knjige, predstavi spor med Nathanielom Baconom in guvernerjem Berkeleyem zaradi zadušitve upora sovražnih indijanskih plemen, kar pripelje do Baconovega izгона iz Jamestowna in končnega požiga mesta. Tretja zgodba, ki prepleta prvo in drugo, se vrti okoli Baconove identitete in zapletenega razvoja njegove ljubezenske afere z Virginijo Fairfax, hčerjo Baconovega aristokratskega očima – Gideona Fairfaxa. Vse tri zgodbe povezuje samotar iz Jamestowna, za katerega se kasneje izkaže, da je Edward Whalley, eden izmed razvpitih puritanskih kraljevih morilcev. Whalley je zlosluten mogočen lik, katerega je pretekla tragedija oplemenitila in očistila. V pripovedi se pojavlja v ključnih trenutkih. V bitki tehtnico bojne sreče nagne v škodo okrogloglavim upornikom in kasneje tudi v škodo sil guvernerja Berkeleya, ki hočejo izslediti in pokončati Bacona.

Curtis Carroll Davis je izčrpno in nazorno prikazal, da je Caruthers v želji po živahnem romantiziranju zelo slabo sledil zgodovinskim dejstvom Baconovega upora. Zgodovina pravi, da se krvavi boj v Jamestownu med konjeniki in okrogloglavci, katerega avtor slikovito opisuje, v resnici sploh ni zgodil. Enako Caruthers pretirava o obsegu in žrtvah Baconovih bitk z Indijanci in enotami guvernerja Berkeleya. Resnični Bacon ni bil romantičen pogumen mlad neporočen moški neznanega porekla, temveč uveljavljen in ambiciozen gentleman iz ugledne družine, ki se je poročil v času svojega znamenitega upora. (glej Curtis Carroll Davis, 1953: 147-62) Očitno je, da je Caruthers v slogu pravega pisca romanc, zgodovinska dejstva podredil svoji zgodbi.

The Cavaliers of Virginia se v vseh pogledih razlikuje od njegovega prvega dela z naslovom *The Kentuckian in New York*. Caruthers opusti analizo sodobnega vedenja in družbenih problemov ter se raje posveti zgodovinski romanci s senzacionalno, slikovito in zapleteno zgodbo. Vendarle pa se ena izmed Caruthersovih tem, tema narodne enotnosti in manifestne usode, ohrani tudi v njegovem drugem romanu. Caruthersov junak,

Nathaniel Bacon, postane voditelj pomembnega prodora na zahod, s čimer si prisluži gnev guvernerja Berkeleya, ko svojo virginijsko vojsko popelje v boj z združenimi indijanskimi plemeni in jih za vedno prežene z njihovega rodovitnega ozemlja ob reki Tidewater. Baconova vojna z Indijanci je prvo v nizu dejanj, ki bodo pripeljale do premikov belega človeka po vsem severnoameriškem kontinentu.

Seveda pa se ti premiki niso zgodili brez tragičnih posledic, katere so pripeljale do uničenja indijanske kulture, ki je v Ameriki obstajala že tisoč let pred prihodom belega človeka. Da bi omenjeni občutek kulturne dezintegracije predstavil v tragičnem tonu, Caruthers v svoje delo uvede lik Indijanke Wynaokee. Wynaokee je ženski Uncas, zadnja preživela v vladajoči družini plemena Chickahominy. Nekaj let je preživela med belci v Jamestownu, kjer se je seznanila s prednostmi evropejske kulture. Kljub temu Bacon, ki ga Wynaokee tajno ljubi, uniči indijansko konfederacijo. Wynaokee z grenkobo spozna, da v svetu belega človeka ni mesta za Indijanca. Razdvojena med dvema svetovoma zapusti Bacona in sledi umikajočim se ostankom svojega ljudstva.

Bacon je Wynaokeejin prijatelj, ki popolnoma razume bistvo spopada med Indijanci in belci. Istočasno pa se zaveda zgodovinske nujnosti, ki ga žene naprej v osvajanju. Evropa kliče po novem ozemlju in novih priložnostih. Amerika nudi oboje. Bacon pred svojo indijansko deklico opraviči uničenje njenega ljudstva z besedami, da je to »božja politična ekonomija«. Isti koncept uporabi, ko brani svoj pokol pred guvernerjevim svetom. Bacon se zaveda svoje vloge iniciatorja obsežnega zgodovinskega premika. »Bodoča emigracija,« prerokuje Bacon, »mora napredovati v zahodni smeri v polkrožnem valu.« (William Alexander Caruthers, 1968: 179) Caruthers Baconov upor pojmuje kot začetek tega neustavljivega vala. Na ta način Bacon v avtorjevi domišljiji postane prvi glasnik ameriške nacionalne usode.

Baconovo branjenje ameriške ekspanzije na zahod je Curtisa Carrola Davisa privedlo do zaključka, da je *The Cavaliers of Virginia* »Caruthersova najbolj živahna in temeljita interpretacija ameriškega demokratičnega ideala«. (Curtis Carroll Davis, 1953: 140-141) Davis je mnenja, da je Caruthers omenjeno demokratično temo razvil skozi predstavitev treh konfliktov: prvotni boj med konjeniki in okrogloglavci (uzurpatorsko tiransko manjšino), glavni konflikt med belci in Indijanci (ameriški zunanji sovražniki) ter zaključni spor med Baconovimi privrženci in silami guvernerja Berkeleya

(privilegirano elito). Zanimivo je, da Francis Pendleton Gaines ne najde v romanu pravih dejstev, ki bi lahko podprli tezo, da je roman hvalnica demokracije. Gaines trdi, da je Caruthers slavil prve prebivalce Virginije in poudarjal kulturno bogastvo razvijajoče se kolonije. Gaines verjame, da Caruthersov roman postavlja v ospredje mit aristokratske kolonizacije Virginije. (glej Francis Pendleton Gaines 1924)

V najsodobnejši interpretaciji romana *The Cavaliers of Virginia* William R. Taylor v svoji interpretaciji varno zapluje med čermi Davisovih in Gainesovih ekstremov. Taylor trdi, da je imel Caruthers v mislih dva tipa mož, na katerih bazirajo vsi liki v njegovem delu. Prvi tip je konjeniški lik okrašen z aristokratskim poreklom in blagoslovljen s kvalitetami plemenitosti, uglajenosti in »noblesse oblige«, toda hkrati preklet zaradi svoje nepraktične narave in finančne neadekvatnosti. Drugi tip je škotsko-irski kolonist puritanskega religioznega prepričanja, odločen, delaven in fanatičen mož, ki uspešno funkcionira v moderni tekmovalni družbi. Taylor verjame, da nobeden izmed tipov ni bil Caruthersov univerzalni model. V svojih junakih je »poskušal združiti najboljše kvalitete obeh tipov«. (William R. Taylor, 1961: 208)

Čeprav je Taylorjeva shema malce poenostavljena, v veliki meri razjasni glavni konflikt. William Berkeley je prominenten predstavnik prave konjeniške tradicije v romanu. Uteleša tako kreposti kot tudi hibe aristokratskega temperamenta. Na nasprotni strani spektra se nahaja skrivnosten samotar, katerega preteklost je nejasno povezana z padlo puritansko zvezo. Sredi teh nasprotujočih si elementov stoji glavni junak romana Nathaniel Bacon. Zaradi njegovega neznanega porekla ne moremo določiti, ali so njegovi predniki aristokratskega izvora. Po drugi strani pa se izogiba stranke puritanskih gorečnejev. Po Taylorjevem mnenju je napol konjenik, napol okrogloglavec. (glej William R. Taylor, 1961: 211-15)

Zaradi svojega neznanega porekla je Bacon v nezavidljivem položaju, zato ker se mora boriti za naklonjenost prikupne Virginije Fairfax s Frankom Beverleyem, aristokratskim snobom, nečakom in varovancem guvernerja Berkeleya. Frank porogljivo okarakterizira Bacona z besedami: »Narava ga je ob rojstvu zaznamovala z okrogloglavim pečatom in pristriženimi ušesi. Kaj niste opazili, kako neurejeno skuštrani so njegovi kodri« (William Alexander Caruther 1968: 107) Seveda ima gospa Fairfax rajši plemenitega Bacona kot pa dandijskega arogantneža Beverleya. Vendar pa guvernerjevo

nasprotovanje ogrozi srečo zaljubljenec. Po smrti Gideona Fairfaxa Berkeley opozori gospo Fairfax: »Če boš poskušala skleniti zakonsko zvezo s človekom, ki bi lahko osramotil mojo družino, . . . ga bom z lastnimi rokami odvedel od oltarja.« (William Alexander Caruthers 1968: 205)

Bacon, družbeni izobčenec, izvablja simpatije bralcev. Soočiti se mora z vzvišeno aristokracijo, katero predstavljata Frank in guverner Beverley. Zdi se razumljivo, da kljubuje guvernerjevi odredbi, ki se nanaša na preživetje kolonije. Krvavi indijanski vpadi so se nevarno približali obzidju Jamestowna, toda guverner še vedno ni pripravljen poslati vojaške ekspedicije, ki bi zadušila indijansko plenjenje. Glas ljudstva Bacona postavi za voditelja mestne vojske. V svojem nagovoru privržencem odprto nasprotuje Berkeleyevim vzvišenim metodam vodenja kolonije obsodi nepravilno obdavčenje in razveljavitev volilne pravice meščanov z besedami: »Bil je čas, ko sta si konjenik in mali posestnik upala biti svobodna.« (William Alexander Caruthers 1968: 58) Bacon povede svojo vojsko v boj zoper Indijance.

Čeprav se Bacon loči od arogantnejših virginijskih aristokratov, pa še zdaleč ni politični revolucionar ali pa goreč voditelj nižjih slojev. Odrasel je v aristokratskem okolju družine Fairfax in z njimi deli temeljni družbeni kod aristokratskega okolja. Caruthers ga prikaže kot človeka, ki nima političnih ambicij in želje po redistribuciji politične moči v koloniji. Slepa trmoglavost guvernerja Berkeleya in njegova nepripravljenost zaščititi prebivalce Jamestowna pred indijanskimi napadi pripeljeta do oblikovanja Baconove vojske, ne pa guvernerjeva politična filozofija. Caruthers nam dovolj previdno predoči, da večina aristokratskih konjenikov kot tudi nižjerazrednih prebivalcev čuti prezir do Berkeleyeve zapovedovalnosti. Baconovo vojska vključuje navadne meščane, vendarle pa vodstvene položaje zasedajo konjeniki. Meščansko vojsko sestavljajo, »drzni plantažniki in viteški konjeniki«, medtem ko Berkeleyeva vojska sestoji iz plačancev.

Caruthers nam ne razkrije Baconovega družinskega porekla vse do konca svojega romana. Ne glede na dejstvo, ali je naravni ali čistokrvni aristokrat, je zagotovo iz aristokratskega testa. Njegovi aristokratski instinkti najbolj pridejo do izraza, ko dvori Virginiji Fairfax. Ob dvorjenju Bacon prevzame vlogo častnega in ponižnega služabnika svoje neomadeževane gospodarice, vlogo, ki so jo Virginijci soglasno razumeli kot primeren odnos med gentlemanom in njegovo damo. V retoričnem govoru, ki bi ugajal

tudi najbolj sentimentalnim bralcem, Bacon razodene svojo čustva Virginiji z besedami: »Izoblikuj jih po svoji želji, zavrni jih, če moraš, pripadajo tebi. Prišežem, da onečastil ne bom svetišča svoje prve in edine ljubezni.« (William Alexander Caruthers 1968: 164) Tako kot vsi smeli konjeniki tudi Bacon pristaja na kod dvobojevanja. Virginija v strahu, da bosta Bacon in Beverley razrešila svoje rivalstvo z mečem, obljubi, da se bo poročila z Nathanielom pod pogojem, da ne bo sprejel izziva na dvoboj. Bacon se na njen pogoj odzove kot pravi aristokrat. Zavpije: »Ne moreš, ne boš zahtevala od mene, da ti to obljubim. Dokazal bom obrekljivemu Beverleyu, da moja kri ni nič manj modra kot njegova.« (164) Ko gre za njegovo čast, Bacon pokaže plemenitost in častnost čistokrvnega aristokrata.

Zato menim, da Taylorjeva teza ne pojasni kompleksnosti Caruthersovega glavnega lika. Jasno je, da je Caruthers svojega junaka namenoma postavil v dvoumno in protislovno situacijo. Res je, da je Bacon aristokratski lik, ki zahteva bolj odzivno in prebivalcem prijazno vodstvo, kot jo lahko nudi Beverleyeva avtokracija. Vendarle pa če bi Bacona hoteli interpretirati kot natančno definiran amalgam dveh različnih in nasprotujočih si kultur, bi morali v njegovem liku razločiti jasne elemente, ki bi lahko bili pripisani »demokratični« ali pa »puritanski« tradiciji. Enako bi morali v samotarju prepoznati jasen simbol okrogloglave tradicije, kateri naj bi Bacon pripadal.

O samotarjevem liku izvemo premalo, da bi ga lahko okarakterizirali kot simbol puritanizma ali demokracije. Res je, da je Whalleyev izgon povezan z njegovo temačno preteklostjo in vlogo pri usmrtni Charlesa, zato Caruthers ob koncu romana namigne, da se Whalley umakne v Novo Anglijo, v okolje, ki bolj ustreza njegovemu karakterju. Vendarle pa se zdi, da so njegove izrazite karakteristike bolj obarvane z romantičnim prometejskim impulzom kot pa s puritanskim asketizmom. Samotar živi v votlini med raztresenimi kosi orožja in knjigami, kar indicira na njegov prediren intelekt. Caruthers ne pozabi namigniti, da izhaja iz družine plemenitih prednikov. Bralec spozna, da je v hudi stiski zaradi greha, ki ga je ožigosal kot Kajna, izgubljenca in izobčenca. Strašno dejanje je seveda umor kralja. Toda jasno je, da se Whalley storjenega grozodejstva globoko kesa.

S svojo neverjetno močjo in strah zbujačim vedenjem se prebija skozi skrivnostne gotske pasti podzemlja, zato se zdi, da bolj pooseblja byronovskega supermana kot pa

glasnika ene izmed omenjenih tradicij. Zanimivo je, da najbolj očitne puritanske karakterne like – može z imeni Berkinhead, Goodenough in Proudfit – Caruthers neusmiljeno smeši in jih tretira kot verske fanatike. In ravno samotar onemogoči njihovo grožnjo javnemu redu.

Zato se mi zdi težko, da bi Whalleya interpretirali kot predstavnika okrogloglavske tradicije, še težje pa bi Bacona razumeli kot amalgam dveh nasprotujočih si tradicij. Razen enega samega odlomku, ko se Bacon pritožuje nad Berkeleyevim avtokratskim vladanjem, nam Caruthers jasno namigne, da je njegov junak konjenik v besedah, mislih in dejanjih. Caruthers bi lahko poudaril dvojno naravo Baconove vloge, če bi iz njega naredil navadnega človeka, ki je odraščal v aristokratskem okolju. Zato je pomembno omeniti, da se na koncu izkaže, da je Bacon sin gentlemana. Res je sicer, da je ta gentleman Cromwellov privrženec, ampak je tudi človek velikega finančnega in družbenega ugleda. Nathaniel Bacon je kot gentleman upravičen do vseh pravic, ki pripadajo konjeniku. Na ta način se tenzija okoli njegove osebnosti razblini in postane odvečna. Če ob koncu romana pogledamo nazaj, nam postane jasno, da Bacon ni nič drugega kot pravi konjenik. Če že obstajajo kakršenkoli elementi okrogloglavske tradicije, jih je težko odkriti.

Zelo verjetno je, da je Caruthers nameraval združiti konjeniško in puritansko tradicijo v junaškem liku Nathaniela Bacona in iz njega narediti simbol narodne enotnosti in manifestne usode. Zelo verjetno je tudi, da je zavestno ali pa podzavestno vlekel vzporednice med tradicijo okrogloglavcev in osebnimi kvalitetami čvrstosti in pragmatične odločnosti. Teh kvalitet je ponosnemu in trmastemu konjeniku primanjkovalo. Če ta teza drži, bi lahko rekli, da se Caruthers skuša poglobiti v konflikt med praktično in srednjerazredno etiko, ki jo predstavljata Whalley in Bacon, ter nepraktičnim in neučinkovitim aristokratskim kodom, ki ga predstavljajo guverner Beverley in njegovi privrženci. Že deset let prej je George Tucker skušal raziskati podoben kontrast v svojem delu *The Valley of Shenandoah*, ko je primerjal družini Fawkner in Grayson. John Pendleton Kennedy pa je v svojem delu *Horse-Shoe Robinson* primerjal konjenika in malega neodvisnega posestnika. Menim, da Caruthersu ni uspelo materializirati konflikta med okrogloglavci in konjeniki, zato ker njegova glavna junaka, Whalley in Bacon, nimata dovolj razvitih osebnostnih lastnosti, ki bi ju postavile bližje

tradiciji okrogloglavcev. Zdi se, da je Caruthersa preveč prevzel konjeniški ideal, da bi lahko puritanski tradiciji namenil ustrezno pozornost.

Avtor v romanu pogosto pokaže svojo pristranskost in potrebo po bolj slikoviti predstavitvi aristokratskih likov v prizorih, kot je dvoboj med Baconom in Beverleyem. Bacon se drži obljube in se v dvoboju le brani, noče prevzeti iniciative. Beverley ga izziva in zmerja s pankrtom. Razjarjeni Bacon zabode nasprotnika. Težko ranjeni Beverley izreče besede, ki so v popolnem nasprotju z njegovim značajem: »Bacon, oprosti mi, od vsega začetka sem bil krivičen do tebe. Zdaj sem spoznal, a je prepozno. Nikoli pa ni prepozno prositi za odpuščanje storjenih krivic.« (William Alexander Caruthers 1968: 188) Ta izjava se zdi še bolj nesmiselna, zato ker Beverley po tem stori še kar nekaj podlih dejanj. Možna razlaga te protislovnosti je, da Caruthers ne opisuje, kako bi se Beverley resnično vedel, temveč kako bi se ranjeni konjenik moral vesti. Beverley je, čeprav nadut in krut, kljub vsemu konjenik. V ključnih trenutkih, ko je potrebno izpostaviti gentlemanski kod vedenja, se mora vesti v nasprotju z bralčevimi pričakovanji. V celoti se delo *The Cavalier of Virginia* sklada z razlago Francisa Pendletona Gainesa, da je roman povzdigovanje bogate aristokratske preteklosti Starega dominiona – preteklosti, za katero vemo, da je v veliki meri mitična. Jamestown, majhna naselbina, je predstavljena kot občudovanja vredno romantično mesto, zato se Caruthersov romantiziran portret Jamestowna ne sklada z dejansko podobo naselbine. V »mestu« prebivajo le aristokrati in ostali ljudje. Ob praznovanju Caruthers opiše dnevno veseljačenje plebejcev, medtem ko je večer namenjen aristokraciji, ki se v svojih kočijah vali proti mestu na guvernerjev ples.

Caruthers ni ponudil le slikovite ter literarne ekspresije mita virginijske aristokratske kolonizacije, temveč je tudi prepričal bralce tako na Severu kot na Jugu, da ima aristokracija v Virginiji še vedno najpomembnejšo vlogo. Ni pozabil poudariti, da ljudje, ki so ustvarili Stari dominion, še vedno živijo, prosperirajo in dajejo virginijski družbi svojevrstno prepoznavnost. Nathaniel Bacon je mrtev, toda iz njega je izšlo ljudstvo, ki močno kroji »usodo Starega dominiona«. (William Alexander Caruthers 1968: 23) *The Cavaliers of Virginia* Caruthers ne slavi manifestne usode in narodne enotnosti. V veliko večji meri slavi rojstvo in triumf konjeniškega ideala kot pomembnega dela virginijske mitične preteklosti.

Caruthersov zadnji roman z naslovom *The Knights of the Golden Horse-Shoe* predstavlja njegov največji literarni dosežek, čeprav knjiga ni naletela na dober odziv pri bralcih. Sestoji iz dveh samostojnih zgodb. Prva, ki zavzema prvi del knjige, opisuje usodo skrivnostnega Henryja Halla, sina guvernerja Spotswooda, ki je pravkar pripotoval iz Škotske. Po veliki zmešnjavi se izkaže, da je Henry pravzaprav Frank Lee, virginijski aristokrat plemenitega značaja, ki se je v času svojega študija v Edinburghu vpletel v zaroto, ki je ponovno na prestol postavila pretendentata. Po smrti kraljice Ane, ko pride do pomilostitve vseh zarotnikov, Lee razkrije svojo pravo identiteto. Drugi, bolj zanimivi del romana opisuje ekspedicijo guvernerja Spotswooda na vrh Blue Ridgea. Ekspedicija potisne Indijance na zahod in odpre nova prostranstva za britansko kolonizacijo. Ko se enkrat reši zapletenega in melodramatičnega vprašanja Leejeve identitete, se Caruthers goreče posveti razburljivim dogodkom spotswoodove ekspedicije, kjer pride do izraza njegov pisateljski talent.

V delu *The Knights of the Golden Horse-Shoe* konjeniški lik že od samega začetka prevzame dominantno vlogo. *The Knights of the Golden Horse-Shoe* obravnava podobne teme kot njegovo predhodno delo. Frank Lee je postavljen v družbeno dvoumen položaj, ki je zelo podoben zadregi Nathaniela Bacona. Enako kot Baconovo je tudi Leejevo poreklo skrivnost, kar postavlja njun družbeni pedigree pod vprašaj. Vseeno njuna osebna drža in veličastnost njunih likov jasno implicira njuno aristokratsko poreklo. »Naš novi zasebni učitelj,« pripomni Kate Spotswood, »ima enak aristokratski pridih kot ostale osebe, ki sedijo za mizo.« Očitno je, da Caruthers verjame, podobno kot ostali avtorji pustolovskih romanc, da je nemogoče prikriti aristokratsko naravo aristokratskega lika. Frankov največji sovražnik je Harry Lee, njegov sebični mlajši brat. Frank je v času svojega bivanja na Škotskem odrastel, zato Harry ne ugotovi, da je privatni učitelj njegov brat. Namesto tega nasprotuje vse globljemu prijateljstvu med prišlekom in ljubko Ellen Evylin in celo skuša sabotirati njuno prijateljstvo z omembo prišlekovega družbenega porekla. Spor med bratoma se razreši na dramatičen način na zboru, kjer se izbirajo možje, ki bodo sodelovali v guvernerjevi gorski ekspediciji. Harry s pomočjo snobovskih privržencev uspe izsiliti sprejetje sklepa, »da so lahko le možje modre krvi sprejeti v to ekskluzivno združenje«. (William Alexander Caruthers, 1970: 162)

Enako kot v delu *The Cavalier of Virginia* Caruthers razvije prizore, v katerih ilustrira škodljive posledice vzvišenega aristokratskega napuha. Vendarle pa Frankove časti ne opere njegova osebna raziskovalna vnema, temveč presenetljivo samospoznanje, da je v bistvu čistokrven in vsem ostalim enak aristokrat. Do podobnega spoznanja pride tudi Nathaniel Bacon v romanu *The Cavalier of Virginia*. Razrešitev konflikta nam ne da nobenih pravih odgovorov o aristokratski prevzetnosti in domišljavosti. Sklepamo lahko le, da na koncu dobrosrčni in uglajeni aristokrati vedno premagajo slabe in snobovske aristokrate. Enako kot v Caruthersovem prejšnjem delu konjeniškega negativca ne doleti zaslužena kazen. Harry Lee preprosto izgine iz romana. Caruthers je izoblikoval nekaj negativnih aristokratskih likov, vendar pa jih ni bil pripravljen obsoditi zaradi njihovih slabih lastnosti.

Zdi se, da se Caruthers ob razrešitvi junakove dileme zavestno noče poglobljati v vprašanja o resnosti družbenega konflikta. To zatiskanje oči pred družbenimi problemi, ki so nakazani v skoraj vseh delih, je ena izmed glavnih značilnosti virginijske fikcije po Tuckerju in Kennedyju. Po letu 1830 virginijski avtorji v svoji idealizirani projekciji preteklosti Starega dominiona vse manj priznavajo obstoj družbenih tenzij.

Potem ko razkrije identiteto Franka Leeja, se Caruthers posveti opisovanju bolj zanimivih dogodkov. Osredotoči se na ekspedicijo guvernerja Spotswooda. Spotswood postane Caruthersov glasnik ameriške manifestne usode, enako vlogo je v *The Cavalier of Virginia* prevzel Nathaniel Bacon. Britanci so v nevarnosti, da bi jih na zahodu obkolile francoske čete. Guverner trdno verjame, da se je temu možno izogniti le z zavzetjem apalačijskih vrhov ter z zasedbo ogromnih področij zahodno od Virginije. Čeprav mnogi konzervativni plantažniki nasprotujejo predstavljenemu načrtu, Spotswood vztrajno zagovarja nujnost njegove izvedbe pred člani parlamenta z besedami: »Povedel bom ekspedicijo prek modrih gora in premagal Francoze, Indijance in samega hudiča, če se bo spajdašil z njimi.« (William Alexander Caruthers, 1970: 28-29) Guverner si z nepopustljivo odločnostjo pridobi podporo vlade ter simpatije mnogih mladih konjenikov. Caruthers pripisuje ekspediciji velik pomen, saj pomeni simbolni korak v osvojitvi kontinenta. Spotswoodov podvig primerja z ostalimi dosežki ameriških raziskovalcev, kot je na primer Daniel Boone. Ekspanzionistično navdahnjen Caruthers trdi, da je omenjeni pohod začetek veličastnega osvajanja novih področij, ki bo iz generacije v generacijo,

»prekoračilo reko Rio del Norte in se v kratkem času dotaknilo skrajnih meja Mehike«.
(William Alexander Caruthers 1968: 161)

Očitno je, da roman *The Knights of the Golden Horse-Shoe* postavi nov lik v panteon ljudskih junakov. Ta lik je Alexander Spotswood. Caruthers je Spotswoodu namenil glavno vlogo v pripovedi, ki opisuje potek transalpske ekspedicije. Vendarle pa hitro postane jasno, da bo moral deliti slavo s skromnim, preprostim in precej negentlemanskim likom z imenom Red Jarvis. Jarvis je Caruthersov odgovor na Nattyja Bumppoja in Horse-Shoe Robinsona. Jarvis je preprost, moder, šaljiv in večč stezosledec, pravo nasprotje dandijskih konjeniških križarjev. Ko ekspedicija odrine na pot, Spotswood postaja pri oskrbi vojske vse bolj odvisen od nasvetov svojega vodnika. Na neki točki Jarvis dobesedno reši Spotswoodov podvig. Ker so nepodkovani konji navajeni le na hojo po mehki peščeni prsti Tidewaterja, ostro gorsko kamenje poškoduje njihova kopita. Spotswood se že ozira nazaj in razmišlja o povratku, vendar pa iznajdljivi Jarvis reši na videz nerešljiv problem. S koles na vozovih odstrani jeklo in ga pretopi v podkve, hkrati pa konjenike nauči, kako se pravilno podkuje konja. V zelo ironičnem prizoru Jarvis nadzoruje Franka Leeja in guvernerja Spotswooda, medtem ko oba klečita pred svojima konjema.

Ravno tako kot Natti je tudi Jarvis človek divjine, ki se boji destruktivnih sil civilizacije. »Na tej strani hriba le poredko še ugledaš losa ali bizona,« razmišlja Jarvis, »njihova sled se bo kmalu popolnoma izgubila.« (William Alexander Caruthers 1968: 185) Tako kot Cooperjevev Leatherstocking je tudi Jarvis instrument, stezosledec, ostrina civilizacijskega napredka. Brez njegovega praktičnega znanja je Spotswoodova ekspedicija obsojena na propad. Jarvis tudi nakaže vpliv egalitarnega etosa, ki je prevladoval v mejnem pasu, in demokratični vpliv v deželi, kjer se človeka sodi po njegovih veščinah ter sposobnostih. Ko ekspedicija odrine na pot, izvidnik pravilno napove, da aristokratski sijaj in blišč v divjini nimata nobenega pomena. »Videl boš, kdo je najboljši mož med nami,« pripomni Jarvis, »ko zalezemo v gore, kjer ne denar niti obleka ne naredi človeka.« (William Alexander Caruthers 1968: 185-86)

Seveda lahko opazimo kar nekaj razlik med Jarvisom in Cooperjevim Leatherstockingom. Jarvisu manjkata plemenitost in veličina, s katerima je Cooper obogatil svojega junaka v ciklusu petih romanov. Vendarle pa navkljub omenjenim pomanjkljivostim Jarvis po svoji

privlačnosti in zanimivosti izstopa od drugih likov v knjigi. Nathaniel Bacon, Frank Lee in Alexander Spotswood so trije popolnoma različni liki, a kljub temu razmišljajo, čutijo in ravnajo na podoben in predvidljiv način. Ne zaživijo kot pravi človeški liki. Človek ima občutek, da je tovrstne like že mnogokrat srečal v povprečnih melodramah in romancah. Čeprav tudi Jarvis ni popolnoma edinstven lik, pa ima v sebi kanček avtorjeve kreativnosti, ki je drugi liki ne premorejo. Jarvis je Caruthersova najboljša kreacija, tako kot je Horse-Shoe Robinson najpopolnejši Kennedyjev lik.

Jarvis je všečen lik, zato bralca toliko bolj preseneti mnenje Franka Leeja o njem ob koncu ekspedicije. Frank je v času ekspedicije tesno povezan z Jarvisom. Lovec je Leeja osebno vpeljal v skrivnosti gozda in umetnost preživetja v divjini. Ko se vojska vrne v civilizacijo, Frank ohrani prijazen in spoštljiv odnos do Jarvisa. »Zdi se mi, da sem se močno navezal nanj,« pravi Frank. (William Alexander Caruthers 1968: 240) Frank govori o Jarvisu, kot da je le-ta nekakšen polčlovek. Zato je treba biti z njim pazljiv in previden. Očitno je, da avtor stoji za Leejevim mnenjem, zato ker je Lee njegov glavni junak in gentleman. Njegov fiktivni svet pa temelji na vrednotah, ki jih zastopajo njegovemu glavnemu junaku podobni ljudje.

Caruthersov roman se v velikem slogu konča s Spotswoodovo investituro njegovih konjeniških bojevnikov v »Knights of the Horse-Shoe«. Lee, Page, Randolph, Byrd, Carter, Wythe, Washington, Pendleton, Beverley, Bland, Fitzhugh, Dandridge, Ludwell, najzlahtnejši cvetovi virginijskega konjeništvaja, prejmejo z dragimi kamni okrašeno zlato podkev. Spotswood pozove mlade može, da nesejo svoje simbole kralju Georgeu in mu pripovedujejo o novem imperiju, ki je postal del njegovega dominiona. »Cenil vas bo,« razglasi guverner, »kot del svojega viteškega imperija - veličastne združbe vitezov in gentlemanov, ki obkrožajo njegov prestol.« (William Alexander Caruthers 1968: 245) Sredi vsega pompa in blišča je ironično, ne pa presenetljivo, da je najzaslužnejši mož uspelega podviga, Red Jarvis, odsoten. Na tej točki v romanu Caruthers presodi, da ne potrebuje več svojega izvidnika. V zaključnem dejanju stopijo na oder le konjeniki, katerim je bila že od vsega začetka usojena vloga junakov ter nosilcev umetnikove parabole ameriške nacionalne usode. Robot mejaš ne more prevzeti omenjene vloge. Vlogo vodje kontinentalne ekspanzije na zahod lahko prevzame le uglašeni virginijski aristokrat. Zaključna poglavja romana *The Knights of the Golden Horse-Shoe* bralca

spomnijo, če je slučajno pozabil, da uspeh ekspedicije počiva na lovorikah guvernerja Spotswooda in njegovih privržencev. Caruthers slavi Spotswooda, njegove privržence in njegovo veličastne, z vojnimi trofejami okrašene sobane. Bralec si lahko na zaključnih prizorih patetičnega blišča odpočije oči.

William Alexander Caruthers je bil nacionalist, vendar pa ga ne moremo imeti za glasnika ameriške demokracije. V svoji fikciji se je lotil težavnih tem. Poskusil je ustvariti svoj mit, s katerim bi se lahko zoperstavil mitu ameriškega slehernika, ki se pogumno spopada z neciviliziranim kontinentom. Sprejel je vizijo ameriške manifestne usode, vendar pa v njegovi inačici zgodbe o ameriški usodi vlogo voditelja prevzame aristokratski virginijski konjenik, ne pa iz ljudstva izhajajoči demokratični človek. Nathaniel Bacon, Frank Lee in Alexander Spotswood so njegov odgovor na Davyja Crocketta in Daniela Boona. Caruthersova vizija ameriškega razvoja nas ne more prepričati, zato ker po značaju inherentno demokratičnih vodij zgodovinskega gibanja ne more zamenjati aristokratski mitološki lik. V ameriški nacionalni mitologiji Spotswoodov lik še zdaleč ne more biti tako prepričljiv kot lik Daniela Boona. Čeprav se tega verjetno ni zavedal, se je Caruthers srečal s težavami že pri uvodni karakterizaciji Jarvisovega lika. Ob koncu romana Jarvis resno ogrozi Spotswoodovo nadvlado, zato lahko Caruthers to reši le z samovoljnimi in nenaravnimi sredstvi. Jarvisa preprosto izbriše iz končnega prizora.

Konca obeh romanov, *The Knight of the Golden Horse-Shoe* in *Horse-Shoe Robinson*, sta si precej podobna. V obeh delih je lik malega neodvisnega agrarnega posestnika, ki prevladuje v prvi polovici obeh romanov, v zaključnem delu potisnjen v ozadje, ko sklepno prizorišče prevzamejo aristokratski liki. Caruthersov zaključek je še za odtenek bolj romantičen od Kennedyjevega. Obe pripovedi, potem ko sta razkrili moč in učinkovitost maloposestniškega lika, se na koncu vrmeta k apoteozi konjeniškega lika, čeprav ustvarjeni lik malega posestnika postavlja veljavnost konjeniškega koncepta pod vprašaj.

Roman *The Knight of the Golden Horse-Shoe* je romanca, ki povzdiguje konjenika in mu skuša zagotoviti pomemben položaj v ameriškem mitološkem panteonu. Čeprav očaran s svojim idealom, se Caruthers, enako kot John Pendleton Kennedy, zaveda, kakšna je družbena realnost v dolini Shenandoah. Družbena realnost predstavlja srednji razred

neodvisnih malih posestnikov. Zato se zdi neverjetno, da se ne bi vsaj indirektno zavedal omejitev konjeniškega lika. Omejitve postajajo vse vidnejše, ko guverner krene na svojo pot v divjino. Čeprav se trudi, Caruthers ne more poenostaviti in spregledati težav in nadlog, ki jih za normalnega človeka predstavlja neokrnjena divjina. Frank Lee se v takšnem svetu ne počuti doma, Red Jarvis pač se. V divjini se Frank iz šaljivca prelevi v pravega moža. Povratak v Williamsburg postane nujnost pri ponovni vzpostavitvi konjenikove veličine, saj konjenik v romanci lahko funkcionira le, če ga ne omejujejo pragmatične okoliščine.

Caruthers se mora v *The Knight of the Golden Horse-Shoe* soočiti z enakimi problemi, s katerimi so se morali soočiti vsi južnjaški pisci romanc v svoji fikciji. William R. Taylor je pravilno ugotovil, da se je Jug v letih od 1830 do 1860 moral odločiti, ali bo živel vrednote ameriškega naroda ali izoblikoval alternativne ideale, ki »še manj ustrezajo južnjaškemu načinu življenja«. (William R. Taylor, 1961: 17) Jug je izbral drugo pot. Kot odgovor na vse ostrejšje napade s Severa so južnjaški avtorji izoblikovali mitološki lik, ki je utelešal najvišje ideale njihove kulture. Virginijski avtorji so ga poimenovali konjenik. Idealiziran lik je bil ustvarjen z implicitnim vedenjem, da so vrednote, katere uteleša njihov lik, neskladne z doktrino modernizma in napredka. Že leta 1824 je George Tucker v svoji melodrami o Greysonovih spoznal, kakšna usoda čaka konjenika v modernem svetu. Ni nepomembno naglasiti, da Caruthers sedemnajst let pozneje, ni bil pripravljen priti do enakega sklepa, čeprav se je v *The Knight of the Golden Horse-Shoe* zavedal omejitev konjeniškega lika. Navkljub zavedanju Caruthers samovoljno slavi svoje heroje kot zmagoslavne glasnike ameriške manifestne usode.

5.3 John Esten Cooke

Kot Caruthers je bil tudi John Esten Cooke rojen v Starem dominionu. Tudi on je virginijsko mitološko preteklost prenesel v svoje zgodovinske romance. V svojih delih se ni osredotočil na zgodnje obdobje virginijske kolonizacije in prvotnega ekspanzionizma. Osredotočil se je na zlate čase dominiona v letih pred revolucionarno vojno, ko je plantažna aristokracija dosegla svoj višek.

Cookove korenine so globoko vraščene v virginijsko zemljo. Po materini strani je bil v sorodu z ugledno družino Pendletonovih. Slavni pisec John Pendleton Kennedy je bil njegov bratranec. Njegov starejši brat, Philip Pendleton Cooke, je bil uveljavljen in cenjen pesnik. Esten se je rodil 1830. leta v Winchesterju, kjer je preživel svoja deška leta. Ko je dopolnil deset let, se je z družino preselil v Richmond, kjer je obiskoval šolo in kasneje študiral pravo. Kreativno pisanje je zanj postalo zanimivo že v mladih letih, vendar pa je več let ostal razcepljen med literarnim ustvarjenjem in opravljanjem pravniškega poklica. Navkljub razdvojenosti in pomanjkanju časa je bil Cooke precej ploden avtor. Čeprav je njegova fikcija polna klišejev ter retoričnih puhlic, se je precej dobro znašel v žanru zgodovinske romance, kjer je prišel do izraza njegov profiliran občutek za majhne detajle in dramatičnost. Njegova vztrajnost je bila poplačana leta 1854 ob izidu prvega dela z naslovom *The Virginia Comedians*. Prvemu romanu je leta 1859 sledilo delo *Henry St. John, Gentleman*.

Cookove romance Starega dominiona zrcalijo zgodovinsko perspektivo, ki temelji na postulatu aristokratske preteklosti. Omenjeni zgodovinski pristop je najbolj izrazit v njegovem najpopularnejšem delu *Virginia: A History of the People*. Avtorjeva interpretacija zgodovine temelji na treh postulatih. Prvi je prepričanje, da so na virginijsko kulturo najbolj vplivali številni imigranti konjenskega porekla. Cookovo drugo prepričanje je, da obdobje od 1700 do 1755 predstavlja zlato obdobje v virginijski preteklosti. Predhodno obdobje predstavlja obdobja formacije, tranzicije in celo kaosa. V zlatih časih pa se kolonialna družba preobrazi v stabilno družbo »demokratične aristokracije«. V tem obdobju naj bi bili sužnji in služabniki zadovoljni, mali posestniki pa naj bi se voljno podrejali direktivam dominantnega plantažnega razreda. Avtor zapiše: »Plantažnik, obkrožen s svojo družino in spremstvom, predstavlja fevdalnega patriarha, ki vlada z mehko roko . . . in zdi se, da so vsi srečni.« (John Esten Cooke, 1894: 365-71)

Cookov prizanesljiv odnos do Virginije je temelj njegovega tretjega prepričanja. Tretje prepričanje, ki ni izraženo direktno, se skriva na zadnjih straneh njegove zgodovine, ki obravnava postrevolucionarno Virginijo. Iz teh strani je možno razbrati, da sta po Cookovem prepričanju vzpon republikanizma in usihajoča moč starodavnih aristokratskih družin pripeljala do nove egalitarnejše družbe, ki je manj slikovita,

dolgočasna in manj ugledna od predhodne družbe. Demokratična enakopravnost postane glavno geslo nove družbe. Po avtorjevem mnenju v demokraciji »vljudno spoštljivost« zamenja »osorno nagovarjanje«. (John Esten Cooke, 1984: 478)

In prav ta romantičen in nostalgichen pogled na tedanjo virginijsko stvarnost je najlepše izražen v njegovem drugem in hkrati najpopularnejšem romanu z naslovom *The Virginia Comedians*. V omenjeni pripovedi avtor z veliko vnemo oriše družbo Starega dominiona v obdobju pred izbruhom revolucionarne vojne. Romantično obarvana retorika prekaša Caruthersove podvige. Zanimivo je, da je Cooke sam interpretiral svoj roman kot napad na aristokracijo. V pismu pisatelju in založniku Rufusu Griswoldu je zapisal,« da je roman demokratičen in ameriški – aristokracija, katere ne maram, je deležna vsega najslabšega«. (Jay B. Hubbell, 1954: 514) Natančno branje romana delno podkrepi Cookovo interpretacijo, zato ker aristokrate doleti kar nekaj slabih stvari. Pod kritičnim drobnogledom se znajde Champ Effingham, mladi virginijski konjenik, ki se je ravno vrnil s popotovanja po Starem kontinentu. Bralec se seznani s Champom, ko ta leno posedla v razkošno opremljeni knjižnici na posestvu svojega očeta. Cooke ga opiše na naslednji način: »Njegova glava je prekrita z razkošno in napudrano lasuljo, bogati kodri mu padajo čez obraz. Nežno našminkana lica dopolnjujejo uglajen »tout ensemble« njegovega čednega obraza.« (John Esten Cooke, 1968: I, 18) Skratka, Champ je nadutež in dandy. Virginijsko ruralno življenje ga nadvse dolgočasi.

V prvem delu romana Champa zapelje lepa igralka Beatrice Hallam. Champ zavrne ljubezen svojega otroštva, aristokratinja Clare Lee, in z vso vnemo sledi Beatrice. Čeprav ni plemiškega rodu, je Beatrice zelo plemenitega značaja. Zavrne Effinghamovo dvorjenje in zaupa svoje srce Charlieju Watersu, sinu preprostega ribiča in vodji radikalno demokratičnega gibanja v Williamsburgu. Na koncu prvega dela romana Champ ob neuspelem poskusu ugrabitve gospe Hallam hudo rani Charlieja. Ko Charlie leži težko ranjen, se Champ vkrcna na ladjo in prebegne v Evropo.

V prvem delu romana Cooke na zelo ekspliciten način primerja lik virginijskega aristokrata, ki ga predstavlja Champ Effingham, z likom skromnejšega porekla, ki ga predstavljata Charlie Waters in skrivnostni mož v rdečem plašču, za katerega se kasneje izkaže, da je Patrick Henry. Politično prepričanje virginijskega plemstva zelo prepričljivo izrazi zemljiški veleposestnik Effingham z besedami: »Izobrazite nižje

razrede! Izobrazite služabnike, trgovce in kmetovalce in potem mi bo sluga pridigal o »človekovih pravicah« in veleumnih bedastočah utopistov.« (John Esten Cooke, 1968: I, 34) Charlie Waters seveda nasprotuje takšnemu aristokratskemu mnenju in ga zavrne z demokratičnim prepričanjem: »Ne, gospod! Ljudje ob rojstvu niso prikrajšani za resnico, ljubezen, plemenitost in čistost.« (John Esten Cooke, 1968:I, 13) Priznava, da ljudje grešijo, vendar pa »je res je tudi to, da se je instinkt človečnosti, ki nam ga je dal sam bog, uprl vsem nenormalnim razmeram; ljubezen je premagala sovraštvo, pravica je nadvladala krivico; nebesa so se odprla in brezno se je zaprlo«. (John Esten Cooke, 1968: I, 13) Človek lahko izboljša svoj položaj. Z izobrazbo se lahko množice naučijo modro vladati same sebi. Lik Charlieja Watersa zrcali avtorjevo upanje v demokratični idealizem.

Kontrast med konzervativnim in liberalnim, aristokratskim in plebejskim, ki prežema prvi del romana, je najbolj očiten v prizoru, ko Champ Effingham prvič in zadnjič sreča Patricka Henryja: »Mladi gentleman . . . je bil odet v z zanj običajno elegantno in razkošno obleko in za trenutek se je njegovo oko zaustavilo na preprosto, malce bolj grobo odetem tujcu. Mož v rdečem plašču ga je mirno in radovedno premeril. Namišljeni opazovalec bi ju lahko imel za predstavnika starega in novega sveta - preteklosti in prihodnosti - dvora in divjine.« (John Esten Cooke, 1968: I, 136) V tovrstnih prizorih Cooke potegne ostro ločnico med dvema nasprotujočima si svetovoma. V zaključnem prizoru postane nedvomno jasno, na katero stran se avtor, vsaj trenutno, nagiba. V omenjenem dejanju Patrick Henry in Charlie Waters razvnameta množico in jo povedeta v vstajo. Aristokratski red je obsojen na propad, ko Henry izreče svoje zadnje besede: »Dobro! . . . Revolucija se je začela!« (John Esten Cooke, 1968: II, 279)

Glede na to, da je Cooke napisal omenjeni roman malce pred izbruhom ameriške državljanske vojne, v času, ko so regionalne tenzije dosegle svoj višek, je preprosto osupljivo, da se je Cooke v prvem delu romana lotil kritične obravnave virginijske aristokracije. Če bi v svoji kritiki vztrajal in konsistentno razdelal nasprotja med Champom in Charliejem in če bi naglasil slabosti znotraj aristokratskega reda, ki so pripeljale do njegovega končnega propada, bi zagotovo imel danes še večjo veljavo v panteonu avtorjev ameriškega Juga. Vendarle pa je Cooke kljub vsemu ostal Virginijec, zato ga demokratično razmišljanje ni popolnoma prevzelo. Ostal je ujet v mrežo

romantičnega mita, v šarm in privlačnost ljudi, ki jih sam ni maral. Zaradi notranje razcepljenosti ne preseneča, da Cooke v drugem delu romana popolnoma opusti obravnavo konflikta med Champom in Charlijem. Charlie okreva od zadanih ran in se z Beatrice umakne v gore, kjer se prepusti mirnemu življenju. Beatrice v gorah umre za jetiko, Charlie pa se ponovno pojavi le v zaključnem prizoru, ko pozove množico v Williamsburgu k upor. Na izpraznjen oder pa se v drugem delu romana vrne pametnejši, izkušenejši in močnejši Champ. Preostanek romana je namenjen romancam, ki se končajo z odkritosrčno pomiritvijo Champa in Clare Lee. V skladu s konjeniško tradicijo posamezni konjenik pridobi ljubezen svoje ljubljene gospe. Roman *The Virginia Comedians* se konča s številnimi porokami in upanjem v srečno in brezskrbno življenje. V drugem delu romana je Champ Effingham deležen karakterne preobrazbe, zato postane jasno, da hoče Cooke pritegniti bralca na njegovo stran. Občudovanja vredne lastnosti iz prvega dela – pogum in čut za čast – nadgradita iz preteklih napak izhajajoča ponižnost in skromnost ter njegova plemenita in častna ljubezen do Clare. Champova ljubezen do Clare najde svoj najčistejši izraz v njegovi ljubezenski izpovedi. Clare postane njegova boginja. Champ pravi: »V mladosti si bila moj ideal, bila si moj svet. Sanjal, pel in mislil sem le nate.« (John Esten Cooke, 1968: II, 175) Čeprav ga ljubezen do Beatrice zavede, končno spozna, da je prava in edina ljubezen njegovega življenja Clare: »Prosim boga, naj te blagoslovi, Clare, in se ti zahvali, da je v meni ostal je kanček čistosti, ki želi ti reči: 'Ljubil in nosil te bom v srcu za vedno'« (John Esten Cooke, 1968: II, 177) Čisto čustvo in religiozna predanost predstavljata najbolj vzvišene aspekte konjeniškega ljubezenska koda. V zadnjem delu romana postane jasno, da Cooke pričakuje, da bodo bralci simpatizirali s Champom in se skupaj z njim veselili končne konzumacije njegove ljubezni.

Ne moremo se znebiti občutka, da je Cooke v odnosu do svojih likov razdvojen in zmeden. V prvem delu romana so aristokratski liki predstavljeni v slabi luči, v zaključnem delu pa dovoli, da prevzamejo dominantno vlogo. Charlie in Beatrice Waters sta pozabljena, ko se pozornost prenese na plemenito čustvovanje Champa Effinghama in njegovih družabnikov. Nastale zmede ne zmanjša vrnitev Charlieja in Patricka Henryja ob koncu romana. Začetek revolucionarne vihre predstavlja preoster kontrast srečnemu zaključku ljubezenskih afer. Primerjava omenjenih tem ne doseže zelenega učinka, zato ker Cooke

ni želel tem povezati v celoto. Svojih malih posestnikov in konjenikov ni uspel spraviti skupaj in združiti njihova dejanja v jasno sporočilo.

Dvoumnost obravnave likov dopolnjuje tudi enako dvoumna obravnava virginijske družbe. Če je Cooke imel negativen odnos do aristokratskega mišljenja, pa je nedvomno gojil simpatije do aristokratskega načina življenja. V opisih aristokratskega življenja – plantažne palače z bujnimi vrtovi ob rekah, zidovi domov, okrašeni s številnimi portreti uglednih angleških prednikov – ni ničesar, kar bi nas lahko odvrnilo od prepričanja, da je Cooke z navdušenjem sprejel virginijsko legendo. Z navdušenjem opisuje plesno zabavo Effinghama, kjer »se veličastna graščina koplje v siju tisočerih luči, kjer se slavnostne kočije počasi valijo proti vhodu, iz njih pa izstopajo lepe dame in galantni konjeniki«. (John Esten Cooke, 1968: II, 106-107) Ob veličastnih opisih pa vseeno naletimo na koprnečo žalost, ko se mora Cooke soočiti z dejstvom, da se tovrstni glamurozni dogodki v Virginiji dogajajo le še poredko. Nostalgični in romantični ton je najbolj izrazit v njegovem opisu konjeniških dirk v Williamsburgu: »Kje so zdaj pogumni konjeniki in prikupne dame, ki so krasili pretekli čas z veseljem, svetlobo in radostjo? Kje so tisti iskrivi konji Selim, Anna in Archy? Kje so sužnji in gospodje, staro in mlado in vsi možje športnega duha? Kaj nam mar zanje danes? Kaj nam mar za vse vesele obraze lepih devic, spoštljivost in vse, kar nas veže s konjeniki in damami tiste preteklosti, bleščeče, pompozne, iskrene in ugledne rase?« (John Esten Cooke, 1968: II, 148) Cookova senzibilnost je bila razcepljena. Del njegove osebnosti je močno privlačila romantična vizija virginijske aristokratske preteklosti, drugi del pa se je odzval na romantične ideale o enakopravnosti vseh ljudi. Glasnika teh idealov sta v romanu *Charlie Waters in Patrick Henry*. V romanu *The Virginia Comedians* na koncu prevlada aristokratska vizija. Leta 1859 se Cooke vrne v zlato obdobje Starega dominiona z nadaljevanjem romana *The Virginia Comedians*. Dogajanje romana *Henry St. John, Gentleman* je postavljeno v čas zadnjih dni pred revolucijo. Henry St. John, Cookov glavni junak, predstavlja utelešenje virginijskega konjenika. Njegova plemenitost je podprta z velikim posestvom in rodovnikom, ki združuje aristokratsko angleško in žlahtno indijansko kri. Henry je pravnuk indijanske princese Pocahontas, ki jo globoko spoštujejo vsi Virginijci. Plemeniti Henry se mora postaviti po robu dvema malopridnežema – spletkarskemu, egoističnemu in avtoritarnemu kraljevemu guvernerju lordu Dunmoreju in

Dunmorejevemu vzvišenemu, sebičnemu in krutemu rojalističnemu privržencu, gospodu Lindonu, ki skuša zahrbtno spodkopati romanco med čednim St. Johnom in prelepo Bonnybel Vane.

Henry St. John se zelo lepo in slikovito vklopi v model spoštovanega plantažnega aristokrata. Izmed Cookovih novih likov je najbolj zanimiv lik Henryjevega strica, ki je prijatelj in finančni svetovalec polkovnika Vanea. Stari konjenik je zelo podoben očetu Champa Effinghama. Tudi on je napudran, protinast, ostarel gentleman, ki svoje dneve preživlja v veličastnem plantažnem dvorcu, katerega krasijo številni portreti uglednih angleških prednikov. Njegova osebnost združuje zabaven humor in ljubeče razvajanje hčera, še posebej njegove ljubljene, najmlajše hčere Bonnybel. Skratka, v tem liku je viden vpliv Addisonovega angleškega plemiča, gospoda Rogerja de Coverleya.

Posestvo polkovnika Vanea je primerljivo s sosednjim posestvom Henryja St. Johna. Cooke opiše Johnov dom kot »veliko staro hišo, polna jelenovega rogovja, lepega pohištva, visokih ogledal in portretov starih mož z lasuljami in dam v oblekah čudnega videza.« (John Esten Cooke, 1925: 41) Za hišo se nahajajo suženjske barake in hlev z najžlahtnejšim izborom konjev. Življenje Vanea in Johna je polno udobnega razkošja in brezbriznosti, kar nas spomni na enako razkošen svet Effinghamovih v romanu *The Virginia Comedians*.

Henry St. John najde svoj objekt oboževanja v Bonnybell Vane. V nasprotju s Champovo lepotico Clare je Bonnybell »iskriv, nagajiv sedemnajstletni deklič«, z lepim ovalnim obrazom »čistokrvnega normanskega tipa, ki je prevzel mnoge srednjeveške kralje in kraljice in mnogokrat pripeljal do rodbinskih sporov in krvavih vojn.« (John Esten Cooke, 1925: 59) Bonnybell je očarljiva spogledljivka. Henry služi svoji dami, kot se spodobi za pravega konjenika. Dvakrat ji reši življenje. Najprej jo reši iz deroče reke, nato pa še prepreči smrtonosni ugriz strupenjače. Tudi Bonnybell, sicer indirektno, reši svojega ljubimca na zelo romantičen način. Njen »billet-doux«, ki ga John ponižno nosi v svojem prsnem žepu, obvaruje njenega heroja pred smrtonosnim sunkom Lindonovega meča.

Henry St. John je prikupnejši in privlačnejši lik od preveč ekscentričnega Champa Effinghama. Konjeniški ideal doseže svoj vrhunec v zadnjem dejanju Cookove trilogije. Henry od vsega začetka pa vse do konca ostane popoln gentleman. V zaključnih poglavjih

zasleduje sovražnega Lindona, ko poskuša ugrabiti Bonnybel. Lindona izsleda v guvernerjevi palači, kjer ugotovi, da je Lindon padel pod strelom neznanega storilca. V palači se skriva tudi Lindonov zaveznik Lord Dunmore, medtem ko se pred vrati zbira razjarjena revolucionarna množica, ki je pripravljena nasilno vstopiti v palačo. Henry čuti prezir do Dunmorea, vendar pa se usmili Dunmoreove žene, gospe Auguste. »Ne bojte se ničesar,« potolaži prestrašeno žensko, »virginijski možje se ne vojskujejo z ženskami.« (John Esten Cooke, 1925: 481) John nemudoma k zadnjemu vhodu pripelje kočijo in zakonca spravi na varno. Gospa Augusta zapusti palačo, vendar pa še prej pred Henryja spusti svojo rokavico kot znak svoje hvaležnosti. Henry pobere znak hvaležnosti in jo pospremi z »globokim poklonom zahvale in slovesa.« (John Esten Cooke, 1925: 482) Enako kot v svojem prejšnjem romanu Cooke ob bok konjeniškemu liku postavi lik plebejskega demokrata Charlieja Watersa. Charlie je vse od smrti svoje žene slepo predan boju za neodvisnost. Henry St. John se prvič snide s predanim revolucionarjem v cerkvi svetega Janeza. St. John se v cerkev zateče pred nevihto, naenkrat pa se pred njim v siju bliska pojavi ogromna podoba Charlieja Watersa. Nevihta simbolizira Watersovo razburkano revolucionarno strast.

Henryja Watersova energija in osebni magnetizem privlači. Po večletnem trdem delu Waters postane vodja kompleksne mreže oseb, ki skrbijo za varnost državljanov. Čeprav ni niti bogat ne slaven, postane eden izmed najvplivnejših voditeljev gibanja za neodvisnost v Virginiji. Waters predstavlja revolucionarni arhetip, »jekleno voljo z neskončno idejo, ki žari v njegovi duši kot ogenj« (John Esten Cooke, 1925: 153), ki bo osvobodil človeški duh. Tako kot vsi uporniki meni, da je politični prevrat nujnost. »Revolucija je logična, matematična,« izjavi Waters, »logika je božja matematika!« (John Esten Cooke, 1925: 204)

Charlie Waters ni le idealistični revolucionar, je tudi pronicljiv opazovalec družbe. Zaveda se, da prava moč stranke za neodvisnost izhaja iz malih agrarnih posestnikov in mejašev. Ti možje v svoji osnovi predstavljajo antipod aristokraciji in družbenemu razslojevanju. Kmalu bodo preplavili ulice Williamsburga, kot so »Goti in Huni preplavili ulice Rima«. Waters spozna, da je plebejska drhal nemočna brez združitve z bogatejšo in politično osveščeno plantažno aristokracijo. Od gentlemanov bi pričakovali, da bodo ostali zvesti Angliji in njeni aristokratski tradiciji in da bodo istočasno zavrnil

koncept volje večine. Vendarle pa Waters prekanjeno opazi, da čeprav ljubijo Anglijo kot pravi Angleži, ljubijo še bolj »svojo osebno svobodo. Bojijo se demokracije, a še bolj se bojijo parlamenta.« (John Esten Cooke, 1925: 403-404) Watersova preroška vizija pravilno nakaže, da bo kratkovidna politika angleške vlade pripeljala do združitve malega posestnika in konjenika v boju za neodvisnost.

Waters pravilno predvidi, da bo prihajajoča revolucijo pripeljala do globokih in radikalnih sprememb v aristokratskem redu virginijske družbe. Zazna tudi, da bodo bogati plantažniki postali ironični instrument političnih sprememb, ki so v nasprotju z njihovimi vrednotami. Henry St. John kmalu spozna, da je »kralj v svojem razkošju inkarnacija privilegiranosti«, na drugi strani pa je Waters dramatično utelešenje »svobode, osvoboditve – svobodomiselnosti, ki jo mora Novi svet inavgurirati«. (John Esten Cooke, 1925: 205) Ob koncu romana se Watersove prerokbe uresničijo.

Revolucionarni val je preplaval Virginijo. Oborožen in jahajoč na konju, Waters stoji v pravi vrsti. Njegove zadnje, Henryju namenjene besede izražajo izpolnitev njegovih velikih sanj: »Poglej, prijatelj . . . poglej angleška zastava je poteptana in raztrgana. Poglej začetek konca! Prihod vojne in revolucije! Ura je odbila! Nov dan se začneja! Stari svet je preminil – in glej, vse stvari so postale nove!« (John Esten Cooke, 1925: 485)

Watersovo analizo novonastalega zavezništva med malim neodvisnim posestnikom in konjenikom dodatno podkrepijo dejanja konjeniških likov v romanu. Ko izve za britansko blokado bostonskega pristanišča polkovnik Vane, utelešenje anglofila, obsodi angleško tiranijo: »Karkoli se tiče Bostona, se tiče Virginije, ne, se tiče vseh kolonij! Opasal bom svoj meč in se častno boril z navadnimi vojaki, preden pozabim, da sem virginijski gentleman.« (John Esten Cooke, 1925: 91) Henry St. John, najplemenitejša manifestacija aristokratskega konjenika v vseh Cookovih delih, se voljno pridruži boju za neodvisnost ob koncu romana. »Če se boj začne v Virginiji,« se zaobljubi, »bom z veseljem prijel za svoj meč in se uprl tej ostudni tiraniji!« (John Esten Cooke, 1925: 92)

Skozi karakterizacijo Charlieja Watersa je Cooke opozoril na ironično situacijo, ko se virginijski aristokrati v svojem boju za neodvisnost združijo z malimi neodvisnimi agrarnimi posestniki, čeprav z njimi politično nimajo nič skupnega. Za plantažnike zavrnitev domovine pomeni sprejetje velikih zgodovinskih in institucionalnih sprememb,

ki implicitno ogrožajo njihovo družbeno nadvlado. Kljub vsemu Cooke prizorom, v katerih se konjeniki zoperstavijo angleški tiraniji, ne nameni niti kanček ironije. Še več, zdi se, da se v tovrstnih prizorih ne zaveda, da z zagovarjanjem revolucije aristokratski liki sejejo seme lastnega uničenja.

Zaključna poglavja pa se spet oddaljijo od prej nakazanih Watersovih opažanj in idej. Henry vzame za ženo lepo Bonnybell in se potem, ko ga je odlikoval sam general Washington, vrne na svoje posestvo in obesi svoj meč na zid. Če parafraziramo Cookea, to pomeni, da se ponovno ustali v svoji vlogi virginijskega plantažnika. Na zadnji strani romana se bralec od Henryja in njegove lepoticke poslovil na enak način, kot ju je na začetku spoznal - varno in srečno sta preskrbljena. Človek ima občutek, da revolucija ni vzela svojega davka. Dejansko se ohrani status quo. V zaključnem poglavju Cooke ne prezre le prerokb demokratičnega glasnika Charlieja Watersa, temveč tudi zgodovinska dejstva, ki jih je interpretiral v uvodu romana Henry St. John. Tam opiše revolucijo kot prepad, ki ločuje »kolonialni režim ugodja in spokojnosti – počasi valečo se kočijo aristokratskega dostojanstva, razredni stroj in dvorna uglajenost« starega režima od »neizprosnega boja v novem obdobju, egalitarnega republikanizma« post revolucionarne ameriške družbe. (John Esten Cooke, 1925: x-xi)

Cooke je nedvomno spoznal, da je revolucija začetek konca politične in kulturne prevlade bogatih virginijskih plantažnih aristokratov. Charlie Waters uteleša začetek novega družbenega reda, ki prinaša spremembe in politično enakopravnost. Charlijev pogled na svet je pronicljiva analiza revolucionarnih političnih sil v dramatičnem kontrastu s konjenikom. Vendar pa po mojem mnenju tudi v svojem drugem romanu ni uspel razrešiti napetosti, ki izhajajo iz nastalega konflikta. Cooke ponovno ni bil pripravljen zadati poslednjega udarca svojim konjeniškim junakom. Zdelo se mu je pomembno, da svojo pripoved konča s srečnim koncem za svoje konjeniške junake. Kljub zgodovinski realnosti, katere glasnik v romanu je Charlie Waters, njegove konjeniške junake čaka srečna in varna prihodnost.

Cookeve historične romane so zelo podobne romanom Walterja Scotta, vendar jim manjka kanček Scottovega genialnega talenta. Cookeve inferiornosti ne moremo razumeti, kot pomanjkanje tehničnih in pisateljskih sposobnosti, saj je virginijski pisec romantična dejanja predstavil v svojevrstnih barvitih detajlih. Scottova superiornost

izhaja iz njegove objektivne interpretacije zgodovinskih sil. Georg Lukacs je briljantno analiziral napetost med preteklostjo in sedanjostjo, iz katere izhaja Scottova umetnost. Lukacs je razumel, da je bil Scott razdvojen med afirmacijo napredka in spoznanjem, da tovrstno spremembo neizogibno spremljajo družbene spremembe in kulturna dezintegracija. Scott je po Lukacsevemu mnenju v svoji fikciji razrešil napetost med nasprotujočima si miselnima vzorcema, ko je propadajočemu zastarelemu družbenemu redu dodal dimenzijo junaške tragedije. Lukacs zapiše: »Prav zaradi svojih likov Scott ni romantik, olupševalec in elegik preteklega časa. In prav zaradi tega je lahko, navkljub človeškemu sočustvovanju in umetniškemu čustvovanju, objektivno portretiral propadanje družbenega reda. Objektivno, v zgodovinskem in umetniškem smislu, je spoznal svojstveno kvaliteto preteklega obdobja in zgodovinsko nujnost njegovega zatona.« (Georg Lukacs, 1962: 54-55)

Bistvo dobrega zgodovinskega romana je objektivno približati se konfliktu med preteklostjo in sedanjostjo, biti sposoben slaviti preteklost ter se hkrati sprijazniti z nujnostjo njenega propada. Najboljši pisci zgodovinskih romanov se morajo spopasti s tvegano, a umetniško nujno, sintezo antitetičnih nasprotij. Scott je dosegel tovrstno sintezo. Enako je to v ameriškem prostoru uspelo Jamesu Fenimoreju Cooperju s svojim opisom tragičnega soočenja belske in indijanske kulture.

Na žalost pa Cooke ni uspel sintetizirati nasprotujočih si družbenih konceptov. Njegovim romanom manjka tragična napetost, globina in vseobsegajoča vizija konflikta med staro in novo kulturo. Zdi se, da se je namenoma hotel izogniti analizi zastarelosti konjeniške družbe. Cooke v svojih prologih in epilogih virginjske zgodovine koprneče opisuje odmiranje starega reda, vendar pa tega kolapsa ni sposoben dramaturgizirati v svoji fikciji. Pripelje nas do roba zgodovinskega spoznanja, a tematskih zapletov ne razvije do konca. Ne doseže objektivnosti, ki je nujna za kvalitetno zgodovinsko fikcijo, zato ker v svoji zadnji analizi ni pripravljen obrniti hrbta čaru virginjske romantične in legendarne preteklosti.

5.4 Virginijska fikcija in prihod državljanske vojne

Jay Hubbell je pravilno zapisal, da je »idealizacija Virginije delo časa in ljudske domišljije. Ni romanopiščeva stvaritev, zato ker jo lahko romanopisec sprejme le takšno, kot je predstavljena v kolektivni zavesti naroda, sam ji poda le literarni izraz.« (Jay Hubbell, 1922: 18) Bilo bi zmotno trditi, da sta William Alexander Caruthers in John Esten Cooke ustvarila romantično preteklost Virginije. Hubbell je lepo ponazoril, da je produkt kolektivne zavesti. Tudi ne moremo trditi, da so virginijski pisci namenoma romantizirali predvojno Virginijo. Dejansko se nobeden od piscev v svojem pisanju ne dotakne virginijske sodobnosti, razen kadar žaluje za zatonom kulture Starega

dominiona. Nedvomno pa je, da so njihovi romani promovirali skrajno izkrivljen pogled na virginijsko družbo pred državljansko vojno in, indirektno, na vso južnjaško družbo. Caruthersovo in Cookovo pripovedništvo, čeprav postavljeno v sedemnajsto in osemnajsto stoletje, slika družbo, kjer vladajo bogati aristokratski plantažniki. Njuno vizijo Virginije so sprejeli tudi severnjaki, ki so se seznanili s to nenavadno in eksotično deželo skozi ljubezenske romane južnjaških avtorjev. Njuni romani niso utelešali le Starega dominiona, temveč celoten ameriški Jug. Daniel Hudley je zelo natančno opisal južnjaški srednji razred in se hkrati jezil, da se severnjaki ne »zavedajo, da prebivalci Juga niso le razdeljeni v tri razrede - konjenike, revne belce in sužnje«. (Daniel Hundley, 1960: 10) Hudley verjetno ni razumel, da so južnjaški pisci romanc enako zaslužni, če ne še bolj, kot Jenkiji pri vsesplošnem sprejetju tega izkrivljenega pogleda. Sodobne zgodovinske raziskave so potrdile Hundleyevo tezo o obstoju raznolike družbene strukture ameriškega Juga, v kateri je prevladoval srednji razred. Danes vemo, da je med osmimi milijoni belcev manj kot štiri tisoč posedovalo sužnje, in da so izmed teh le štirje procenti imeli v lasti več kot sto sužnje. (glej Edward L. Ayers, 1992) Vemo tudi, da so že od samega začetka devetnajstega stoletja progresivne sile izoblikovale zelo svobodomiseln temelj demokracije na ameriškem Jugu in hkrati pripeljale do dvostrankarskega sistema, ki je bil primerljiv s tistim na Severu. (glej Fletcher M. Green, 1946) Vendarle pa se leta 1860 družbena realnost zrcali v regionalnem diskurzu. Američani so bili bolj dovzetni za aristokratske vizije romanov, izmed katerih najbolj izstopata *The Cavaliers of Virginia* in *The Virginia Comedians*, kot za pronicljiva opažanja Daniela Hundleya. Caruthersove in Cookove zgodovinske romance so zelo pripomogle k vsesplošnemu prepričanju, da sta Sever in Jug popolnoma v temeljih nekompatibilni kulturi. Najbolj jedrnato te napačne predstave opiše William R. Taylor:

Do leta 1860 je večina Američanov začela dojemati svojo družbo in kulturo, kot da je leta razdeljena na Sever in Jug, na demokratično in komercialno civilizacijo ter na agrarno in aristokratsko. Vsak posamezni del države je posedoval svojo etiko, svojo zgodovinsko tradicijo in celo, po vsesplošnem prepričanju, svojo rasno dediščino. Vsakemu delu so vladala različne vrednote, miselnost pa so naprej poganjale različne ideje . . . Pod vplivom razdeljene dediščine je Sever izoblikoval utilitaristično družbo, Jug pa je

izoblikoval družbo, ki je temeljila na vrednotah angleškega podeželskega plemstva.

(William R. Taylor, 1961: 197)

Sliši se nenavadno, da so Caruthersove in Cookove aristokratske orise južnjaške družbe kot verodostojne sprejeli tudi abolicionisti. Tako za Williama Lloyda Garrisona kot tudi za Johna Estena Cooka je dominanten lik privilegiran zemljiški posestnik. Vendar pa je Garrison Cookov vzor preoblikoval v neodgovornega tirana, brezsrčnega sadista, ki fizično zlorablja ženske in krade otroke. (glej Howard Floan, 1958 7-8) Ironično je, da so pisci romanc, izmed katerih zagotovo izstopata Caruthers in Cooke, svoji državi in regiji nezavedno delali slabo uslugo, kajti propagandist laže zlorabi stereotype kot pa kompleksne človeške like, čeprav naj bi ti stereotipi v svoji osnovi predstavljali moralno popolnost.

Do leta 1861 je plantažni aristokrat postal dominantni simbol južnjaške kulture tako na Jugu kot tudi na Severu. »Dixie« je goreče sprejel mit, čeprav je bil lik plemenitega plantažnega aristokrata šele v procesu nastajanja in čeprav je bil očitno neskladen z realnostjo tedanje južnjaške družbe. Ko se je intenziteta verbalne vojne med Severom in Jugom stopnjevala, so se južnjaški apologeti vse bolj zatekali k mitu južnjaške aristokracije. Konjeniški mit je Virginiji in celotnemu Jugu zapustil uničevalno dediščino, ki je preživela vojno viхро in pomagala opravičiti kljubovalno in grenko držo južnjakov po končani državljanski vojni.

Caruthers in Cooke bi verjetno bila šokirana, če bi izvedela, da so njuni romani indirektno prispevali k bratomorni vojni. Zagotovo se nobeden od avtorjev ni imel za regionalnega apologeta ali pa za zagovornika secesije. Caruthers se je zaobljubil idealu manifestne usode svojega naroda, Cooke pa je bil prepričan, da je bil vsaj eden izmed njegovih romanov kritika virginijske aristokracije. Kljub njunim ciljem in željam, nobeden od avtorjev ni dosegel adekvatne perspektive, iz katere bi lahko uspešno interpretirali preteklost Starega dominiona. Njuni opisi virginijskega življenja in vedenja so manj realistični od stvaritev Georga Tuckerja in Johna Pendletona Kennedyja. Tucker in Kennedy sta dogajanje v svojih pripovedih postavila v bližnjo preteklost, v Virginijo zgodnjega devetnajstega stoletja. In čeprav sta oba avtorja podlegla legendarni viziji Starega dominiona, sta oba, vsak na svoj edinstven način, uspela ohraniti določeno

stopnjo objektivnega nadzora nad svojimi temami. Zahvaljujoč temu nadzoru, se lahko bralci laže odzovejo na preprosto domačnost in življenjskost plantaže Swallow Barn ter laže razumejo Tuckerjevo analizo propadajoče virginijske aristokracije.

Za razliko od svojih prednikov Caruther in Cooke postavita dogajanje v svojih romanih v čas predrevolucijske »zlate dobe«. Ne meneč se za realna dejstva, oba ustvarita idealizirano fiktivno družbo. Kot odgovor na grenke napade na južnjaške vrednote in tradicijo, ki so prihajali iz Severa, sta oba avtorja v svoji fikciji apoteozirala konjeniški lik in na ta način pripomogla k izoblikovanju ideala, ki ga je Virginija, kot tudi celoten ameriški Jug, ponesla v boj.

Kljub glorifikaciji konjeniškega lika Caruthers in Cooke vsaj implicitno razumeta omejitve, ki jih konjenškemu liku postavljajo prevladujoči ideali svobode in enakopravnosti. Videli smo, kako v Tuckerjevih in Kennedyjevih delih konjeniški lik postane anahronizem, ki so ga napredne zgodovinske sile obsodile na propad. Caruthers in Cooke se s tem dejstvom ne soočita. V romanih *Knights of the Golden Horse-Shoe* in *The Virginia Comedians* se zastavi vprašanje relevantnosti konjenikove vloge v ameriški družbi, vendarle pa oba avtorja nista pripravljena resno analizirati konflikta med konjenškimi in maloposestniškimi ideali. Nobeden od obeh ni pripravljen priznati dejstva, da sta ti dve tradiciji nekompatibilni in da je maloposestniški ideal bliže ameriški izkušnji. Prisotnost maloposestniških likov v njihovih aristokratskih romancah dokazuje, da sta implicitno razumela omejitve apoteoziranega karakternega tipa. Guvernerja Spotswooda in Champa Effinghama tiho ogrožata Red Jarvis in Charlie Waters. Srečni konci, kjer aristokratski liki zažarijo v svoji najboljši luči, ne razblinijo njune prisotnosti v romanu kot tudi ne grožnje, ki jo oba predstavljata za stari red. Spoznanje, da je konjenik na propad obsojen aristokrat, ni dovolj izrazito prisotno v delih Caruthersa in Cooka. Ko je lik konjenika deležen največje glorifikacije v virginijski fikciji, rahel šepet vztrajno napoveduje njegov propad. Red Jarvis in Charlie Waters prerokujeta propad konjenika in njegovega načina življenja. To se zgodi z ameriško državljansko vojno.

6. KONJENIK IN IZGUBLJENI ODEALI

6.1 Sprava in literarni preporod

Literarna aktivnost v Virginiji, kot tudi na celotnem ameriškem Jugu, je v letih od 1865 do 1900 odraz grenkega poraza, ponižujoče okupacije in ekonomskega pešanja. Na področju Starega dominiona so se bili težki boji. Richmond, Abingdon, Wytheville, Bristol, Fredericksburg in Petersburg so utrpeli veliko gmotno škodo. Podeželje je bilo opustošeno. Edward L. Ayers poda slikovit opis povojne ruralne Virginije: »Na velikem območju so bili mostovi porušeni, ceste uničene, domovi poškodovani, skednji in ograje požgane, žetev poteptana, živina pa odpeljana.« (Edward L. Ayers, 1992: 353) Zaradi

ekonomske krize, ki jo je prinesel poraz, je cena zemljišč strmo padla. Posestva, vredna 150 dolarjev po jutru, so se po vojni prodajala za 2 dolarja po jutru. Obveznice južnjaških držav, v katere so Virginijci zvesto vlagali svoje prihranke, so postale ničvredne. Celotna finančna izguba prebivalcev Virginije med državljansko vojno in v obdobju rekonstrukcije je znašala okoli 457 milijonov dolarjev, kar je pomenilo veliko izgubo za državo, ki je imela le 700 000 belopolnih državljanov. V takšnih ekonomskih pogojih se je plantažni sistem, ki je začel usihati že pred letom 1860, sesul. Število več kot tisoč juter velikih posestev je naglo upadlo, od 641 leta 1860 do 317 v letu 1870. (glej Edward L. Ayers, 1992)

Ob takšni ekonomski katastrofi in kulturni travmi ne preseneča, da je povojna literarna aktivnost v Virginiji in v vseh južnjaških državah popolnoma zamrla. Zaradi pomanjkanja črnila in papirja je leta 1864 nehal izhajati slavni *Southern Literary Messenger*.

Založniška dejavnost je skorajda popolnoma zamrla. Na ekonomsko cvetočem Severu pa je prišlo do velikega razmaha založništva. Izboljšala se je tiskarska tehnika, kar je na trgu sprožilo pravo poplavo poceni tiskanih knjig.

Do leta 1870 se je literarni utrip čutil le severno od meje Mason–Dixon. Ameriški Jug je postal literarni, ekonomski in politični privesek severnjaških držav. Južnjaški avtorji, ki so stremeli za literarnim uspehom, so se morali soočiti s kruto realnostjo. Paul Buck opomni, da so se južnjaški avtorji začeli zavedati, da morajo njihova dela preseči lokalne okvirje, kajti »če značaj južnjaške literature ne bo postal bolj ameriški in s tem privlačnejši za severnjaške bralce, južnjaška literatura ne more obstajati«. (Paul H. Buck, 1937: 199) Soočeni s kruto ekonomsko realnostjo, so južnjaški avtorji morali opustiti predvojno literarno tematiko. Za povojno generacijo mlajših južnjaških pisateljev je spravljiva tematika postala nujnost. Vendarle pa spravljiv ton povojnih južnjaških avtorjev ne pomeni popolno opustitev stereotipov plantažnega mita, ki je bil ustvarjen in povečevan pred vojno. Plantažni aristokrat je ostal srž južnjaškega romanticizma tudi po ameriški državljanski vojni. Lik povojnega konjenika je, čeprav povezan z vojaškim porazom, transcendiral vojaški poraz in še vedno utelešal najvišje standarde poguma in plemenitosti. Pri rekonstrukciji konjeniškega ideala so se južnjaški pisatelji zgledovali po znamenitem konfederativnem voditelju, ki je postal inspiracija njihovih fiktivnih kreacij. Ta mož je bil Robert E. Lee. Lee ni stopil v bran Juga zato, ker bi podpiral suženjstvo ali

zagovarjal upor, temveč zato, ker je čutil dolžnost do obrambe svoje domovine. Sam je to izrazil z naslednjimi besedami: »Vsako drugo dejanje bi bilo nečastno.« Leejeva mirnost, plemenitost in uglajenost, čut za družino in tradicijo, ki jo je dopolnjevala skromnost, abstinenca in krščanska pieteta, ga je postavila za »patriarha in orakelj uničenega Juga«. (Dixon Wecter, 1941: 281) Lee je tudi po končani vojni izkazoval aristokratske in plemenite kvalitete, kar je bilo v nasprotju s politično in družbeno korupcijo »zlate« dobe. Lee je zavrnil letno premijo 10 000 dolarjev za uporabo njegovega imena kot titularnega predsednika zavarovalne družbe. Raje je sprejel predsedovanje osiromašenemu virginijskemu kolidžu in bil eden izmed prvih, ki je zvezno vlado prosil za denarno pomoč.

Nemogoče je preceniti Leejev pomen za poraženi Jug. Južnjaki so trdo delali in ponižno prenašali revščino, vendar pa je vse krasila odlika: »Iz njih rodu je izšel Lee; videli so ga, poznali so ga, sledili so njegovim ukazom, na njegov ukaz so jurišali na Cemetery Ridge in stradali v strelskih jarkih Petersburga.« (Douglas Southall Freeman 1951: 59) Lee je za južnjake predstavljal zgled, ki je v njih budil upanje, da viteška drža, za katero so se borili, ni bila premagana. Dixon Wecter je to lepo izrazil z naslednjimi besedami: »Lee je bil zadnji in najzlahtnejši cvet kulture, ki je svoje viteštvo stkala iz bombaža in svoj poraz spremenila v poezijo.« (Dixon Wecter, 1941: 284) Noben drug južnjaški avtor ni bolj povečeval Leejeve slave in slave ostalih virginijskih vojaških gentlemanov, Stonewalla Jacksona in Jeba Stuarta, kot John Esten Cooke, avtor, ki je z odliko služil svoji državi v državljanski vojni kot član Stuartovega osebja. Po Cookovem mnenju Lee predstavlja najvišji in najplemenitejši simbol plantažne kulture. Tako veliki general kot tudi veličastna dežela, iz katere je izšel, sta se boju pridružila z odporom. Vendar pa sta si navkljub prvotnim zadržkom, tako Virginija kot tudi Lee, »upala vse, tvegala vse, trpela – in danes . . . vse izgubila«. Kljub temu da sta v svojemu drznemu dejanju izgubila vse, nista izročila najdragocenejšega lastništva, »ostal je neomadeževan grb – prelomljen meč, katerega ni omadeževala prelomljena obljava in sramota.« (John Esten Cooke, 1963: 292, 307)

V delih *Surry of Eagle Nest*, zgodovinskem romanu, ki je bil izdan takoj po končani vojni leta 1866, in *Mohun*, nadaljevanju prve pripovedi, je Cooke izkazal čast velikim virginijskim poveljnikom – Leeju, Jacksonu in Stuartu. Romana povezuje vsakdanji

protagonist Surry iz Eagle Nesta, virginijski gentleman neomadeževanega slovesa. Surryjeva podedovana plantaža je zapuščina prvega Surryja, galantnega gospoda, ki je hrabro služil princu Rupertu. V obeh delih, *Surry of the Eagle Nest* in *Mohun*, avtor združuje realistične in dejanske opise bitk in melodramatična dejanja svojih junakov. Vojni romani Johna Estena Cooka dokazujejo, da je južnjaška literarna vdaja le delna kljub popolnemu vojaškemu porazu. Izogibajoč se grenkobnemu priokusu, so južnjaški avtorji nadaljevali s slikanjem svoje regije in njenih prebivalcev. Frank E. Vandiver je pravilno opazil, da so južnjaški avtorji na pogorišču starih mitov zelo hitro ustvarili nove mite. Najvplivnejši novonastali mit je zagotovo mit izgubljenih idealov. Omenjeni mit temelji na prepričanju, da so vsi južnjaki borci za pravice svojih držav, da so južnjaški vojaki in državljani svoj pogum in zvestobo dokazali v težkem boju ter da njihov boj pomeni obrambo rasne integritete. (glej Frank E. Vandiver, 1974: 147-51) Državlјanska vojna ni uspela uničiti konjenskega mita. Južnjaški aristokrat je ponovno zaživel v novem mitu izgubljenih idealov. Plemeniti, a na propad obsojeni ideali, za katere so se borili v sive uniforme odeti vitezi, so bili opevani v številnih zgodbah, pesmih, esejih in uvodnikih.

Zato ne preseneča, da Jug ni bil pripravljen opustiti svojih iluzij. Zdi pa se malce nenavadno, da se severnjaki niso odločno zoperstavili nememu apologetskemu tonu, ki je prihajal izpod južnjaških peres. Ne le da so severnjaški bralci kmalu po končani vojni postali dovezetni za sočutno portretiranje ameriškega Juga, temveč so tudi severnjaški avtorji v številnih romanih, ki so bili izdani okrog leta 1868, jasno nakazali, kar je Joyce Appleby opisala kot »presenetljivo pripravljenost, da se pozabi na to, kar se je zgodilo. Povojni južnjaški liki so upodobljeni kot skesani spravlјivci, ki so prisegli zvestobo stari zvezi.« Avtorica sklene svoje razmišljanje z besedami, da so zgodnji romani »za severnjaškega bralca pomenili osupljivo alternativo srditi politični retoriki, ki se je širila iz kongresa in vsakdanjega tiska«. (Joyce Appleby, 1964: 120, 129)

Do leta 1870 je dovezetnost severnjaških avtorjev za ameriški Jug dosegla še globlji pomen. Za najvidnejše literarne osebe tedanjega časa južnjaška moralna drža postane moralna referenca, po kateri laže presoјajo neuspehe ameriške družbe. V svojem delu *The Burden of Southern History* avtor C. Vann Woodward razloži vlogo južnjaškega lika v Melvilovi filozofski pesmi *Clarel*, v Adamsovem delu *Democracy* in Jamesovem

romanu *The Bostonians*. V vseh treh delih Woodward opazi, »da je južnjak, veteran konfederativne vojske, predstavljen v simpatični luči. Pomembnost njegove vloge v posameznem romanu se razlikuje, vendarle pa v vseh treh delih južnjak nastopa kot glasen kritik ameriške družbe, s svojimi dejanji in značajem pa razgalja največje družbene napake.« (C. Vann Woodward, 1960: 110-11)

Veliko simpatijo severnjaških bralcev in piscev do ameriškega Juga lahko pripišemo velikim spremembam, ki so spreminjale družbene institucije na Severu. Jay Martin v svojem delu opiše vzpon novega bogastva, hitro širitev velikih mest in osupljiv triumf znanosti in tehnologije, ki je v Ameriki zaznamoval drugo polovico devetnajstega stoletja. Hitre spremembe so v kosti Američanov vnesle strah. Industrializacija je s seboj prinesla nove kompleksnejše probleme: hitro naraščajoče revne urbane četrti, dehumanizacijo in alienacijo. Mnogim se je cena napredka zdela prevelika. Martin je pravilno ugotovil, da so mnogi Američani hrepeneli po »preprostejšem življenjem ter da so posledično svoje kolektivne fantazije hoteli izživeti v mitični preteklosti«. (Jay Martin, 1967: 82)

Severnjaki so sprejeli južnjaško kulturo, ker je izražala preprostost in čistost, ki ju je Sever opustil. Jug je za materializem in komercialne vrednote zmagoslavnega Severa pomenil alternativo. Jug je nudil upanje v pastoralno življenje, ki svoje vrednote črpa iz zemlje in družin. Glavni simbol pastoralnega raja je ostal plantažni aristokrat, ki je utelešal najvišje vrednote južnjaške kulture: čast, pogum, spoštovanje do ženskega spola, »noblesse oblige« do podrejenih ter belsko nadvlado.

Spravljaliv duh in severnjaška afiniteta do južnjaške kulture sta na stežaj odprli tržna vrata južnjaškim avtorjev, ki so vse bolj pogosto objavljali svoja dela v severnjaških revijah.

Scribner Monthly, ki se je kasneje preimenoval v *Century Magazine*, je utrl pot literarni spravi v letih 1873 – 1874 z znamenito »Great South« serijo. Serijo je napisal Edward King, ki je na svoji poti v New Orleans odkril mladega pisatelja Georgea Washingtona Cabla. V roku desetih let so revije *Lippincott's*, *Harper's Monthly*, *Atlantic*, *Cosmopolitan*, *Munsey* in *McClure's* objavljale članke in prispevke južnjaških avtorjev. Glavni južnjaški avtorji tedanjega obdobja, Cable, Joel Chandler Harris, Mary Murfree in Thomas Nelson Page, svoj uspeh dolgujejo velikodušni naklonjenosti omenjenih revij. Ko se je Jug začel postavljati na noge po strahotnem ekonomskem uničenju v državljanski vojni, je imel presenetljivo veliko število uspešnih avtorjev. Čeprav so bili

odvisni od severnjaških izdajateljskih tokov, so povojni avtorji imeli številčnejšo bralno publiko kot pa njihovi predvojni predhodniki.

Jug je izgubil vojno, vendarle pa so do leta 1890 južnjaški avtorji uspeli osvojiti srca in domišljijo severnjaških bralcev. Ameriškemu Jugu poskus odcepitve ni uspel, vendar pa so se mnogi avtorji desetletja kasneje z nostalgijo in naklonjenostjo ozirali za obdobjem pred secesijo, za obdobjem, ki je v kratkem času prevzelo mitološke dimenzije zlatega obdobja. Južnjaški apologeti, opogumljeni s toplim sprejemom severnjaških bralcev, so dosegli sloves v ameriški literaturi in s tem spremenili splošno mnenje o svoji regiji.

Virginija je imela glavno vlogo pri razvoju predvojne južnjaške literature. Njen močni vpliv pa se čuti tudi v povojnem literarnem preporodu. Virginijski avtorji so bili izredno priljubljeni. Stari dominion je bil prizorišče dramatičnih in odločilnih bitk. Iz Virginije je izšel cvet vojaških voditeljev. Popularnost romanov, kot na primer *Colonel Carter of Cartersville*, dokazuje, da je za povojno bralno publiko Virginija ostala zibelka konjeniškega ideala.

Iz Starega dominiona so v zadnjem desetletju devetnajstega stoletja izšli mnogi avtorji; najboljša in najuspešnejša izmed njih sta Thomas Nelson Page in Mary Johnston. Oba avtorja v veliki meri skušata opravičiti svojo državo in regijo. Oba slavita konjeniški lik kot utelešenje najplemenitejših aspektov južnjaške kulture. Johnstonova se v svojih zgodnjih romantičnih delih vrne v Virginijo sedemnajstega stoletja, medtem ko Page svoje junake umesti v državljansko vojno in v obdobje rekonstrukcije. Ne glede na to v kateri milje so umeščeni njuni liki, odražajo enake karakteristike kot Cookovi in Caruthersovi pogumni konjeniki. Johnstonova se kasneje oddalji od plehkih romanc svojega zgodnjega obdobja in se bolj posveti razmišljanju o človeški zgodovini.

Romantični romani in novele obeh avtorjev uspešno upodobijo romantičnega konjenika in ga pospremijo na prag dvajsetega stoletja.

6.2 Thomas Nelson Page

Tako kot za mnoge južnjaške avtorje tudi za Thomasa Nelsona Pagea pisateljstvo ni bilo poklic, zato se ni nikoli preživljal le s prihodki od svojih literarnih del. Njegove prve črtice in pesmi so bile plod naravnega talenta za pripovedovanje dobrih in zanimivih zgodb, ki so ugledale luč dneva, ko je povpraševanje po zgodbah lokalnega značaja na Severu naraščalo. Njegovo prvo objavljeno delo je pesem *Uncle Gabe's White Folks*, ki je bila izdana leta 1877 v reviji *Scribner's Monthly*. Leta 1884 in 1886 na novo preimenovana revija *Century Magazine* izda dve izmed najpopularnejših Pageeovih zgodb, *Marse Chain* in *Meh Lady*. Zgodbi se pojavita v zbirki ostalih lokalnih zgodb, ki

so bile leta 1887 izdane v knjigi z naslovom *In Ole Virginia*. Omenjeno delo takoj postane uspešnica in še danes ostaja Pageovo najpopularnejše delo.

Kljub velikemu uspehu njegovih zgodb se Page ni mogel popolnoma posvetiti pisanju. Pet let po ženini smrti se je poročil s premožno čikaško vdovo, Florence Lathrop. Bogata dota mu je omogočila, da se ke odrekel advokaturi ter se iz Richmonda preselil v Washington. V Washingtonu je leta 1898 dokončal svoje najuspešnejše delo *Red Rock*. V času svojega bivanja v Washingtonu je postal prijatelj in zaupnik mnogih visokih političnih oseb, med njimi najbolj izstopata Theodore Roosevelt in Woodrow Wilson. Wilson ga je imenoval za veleposlanika v Italiji, kjer je opravljal veleposlaniško službo od leta 1913 pa do 1919. Page je umrl leta 1922. Njegovo življenje je zaznamovala uspešna pisateljska in politična kariera, ki ga je popeljala preko meja ruralne Virginije njegovih deških dni – dežele, ki jo je sam romantično ovekovečil v svojih najboljših zgodbah.

Virginijci so svojo preteklo zgodovino dojemali kot utelešenje popolnosti in sreče, ki je v sodobnem življenju niso več našli. John Esten Cooke v svojih delih popolnoma prezre predvojno Virginijo in se namesto tega osredotoči na revolucionarno obdobje. Mlajši avtorji, ki so odraščali v težkih časih državljanske vojne in rekonstrukcije, pa so verjeli, da obdobje v katerem je živel Cooke, čas pred državljansko vojno, predstavlja rajski družbeni red, ki ga je uničila jenkijevska vojska. Virginijski povojni pisatelji so na ta način zlato obdobje svoje države premaknili petinsedemdeset let naprej. Page je bil ob izbruhu državljanske vojne star osem let. Ko se je končala, je dopolnil dvanajst let, zato ne preseneča dejstvo, da se je z nostalgijo in spoštovanjem spominjal svojih otroških let in preklel obdobje rekonstrukcije. Obdobje rekonstrukcije je zanj pomenilo izdajo in uničenje vsega dobrega v »stari« civilizaciji. Rekonstrukcija je za mladega virginijca pomenila »izbruh ropanja in lopovščine«, ki je uničila družbo, ki je z vsemi svojimi pomanjkljivostmi predstavljala »najzlahtnejše in najčistejše življenje«. V Pageevih očeh je stari Jug odigral glavno vlogo pri stvarstvu ameriškega naroda in napol divjaški servilni rasi vladal umirjeno in pravično. To je bila kultura, ki »je v veliki meri utelešala starogrški filozofski ton, rimski osvajalski duh in spoštovanje posameznikovih pravic saške civilizacije«. »Nad vsem tem,« razmišlja Page, »pa bdita mehkoba in lepota, skupna stvaritev viteštva in krščanstva.« (Thomas Nelson Page, 1910: 272, 1906: 220)

Zavoljo tovrstnega pojmovanja predvojnne Virginije Pageeove zgodbe in črtice ne predstavljajo pomemben prispevek pri objektivizaciji virginijske preteklosti. Bralec zaman išče predstavnike malih posestnikov in nesrečnih sužnjev. Pageeove karakterizacije, enako kot Caruthersove in Cookove, so stereotipi, ki predstavljajo tri glavne kategorije južnjakov: aristokratski plantažnik, moralno neoporečne gospodične in zadovoljni črnici.

Pageeovi konjeniki, ne glede na to ali so mladi ali stari, sledijo strogo predpisanemu kodu. Njihov kod temelji na principih junaštva, časti in lojalnosti. Konjenski lik združuje najbolj uglajeno vedenje in vpljdnost z bolj krepkimi in močatimi dejavnostmi, kot so mečevanje, jahanje in lov. Vedno je pripravljen braniti čast svoje družine, posestva in tisto, kar mu pomeni največ, svoje dame. Enako kot Caruthersov Nathaniel Bacon in Cookov Henry St. John je tudi Pageeov konjenik moralni paragon, ki poseblja najvišje ideale svoje kulture.

Konjenik v Pageeovi fikciji vedno ugleda oboževano gospo, zavoljo katere je vredno živeti. Mlade junakinje so kot »breskvin cvet in sneg; brezbrizne, nežne, koketne, včasih prevzetne, zdaj koprneče, vedno očarljive«. Za delikatno zunanostjo pa se skriva osupljiva notranja moralna trdnost, na katero se dama lahko zanese v stiski. Ob poroki se mlada dama preobrazi v resno in spodobno plantažno gospodarico, pred katero njen mož lahko le »obnemi v osuplem občudovanju kot bi to storil pred skrivnostno vizijo vzvišenega bitja«. (Theodore L. Gross, 1967: 21-22)

Slika aristokratske blaženosti dopolnjujejo množice zvestih in zadovoljnih sužnjev. V Pageeovi obsežni upodobitvi plantažnega življenja, v delu *Social Life in Old Virginia*, avtor mnogo prostora posveti opisovanju hiš, vrtov in hišnih služabnikov. Le rahlo se v svojih opisih dotakne širnih polj, kjer skupine sužnjev pridelujejo koruzo in tobak. S polj v daljavo odmevajo »glasni vzkliki in krohot«, v zraku pa se čuti duh, da je »srce srečno in delo ne preveč naporno«. Dejansko se zdi, da je Thomas Nelson Page opazil le značilnosti, ki so se skladale z njegovo vizijo virginijskega zlatega obdobja. V pisni korespondenci z Georgeom Washingtonom Cablom je leta 1890 eksplicitno izrazil svoje mnenje o temnopoltih prebivalcih Virginije. Po njegovem mnenju so črnici inferiorna rasa, ki ni sposobna vladati sama sebi. V površni aplikaciji Darwinove evolucijske teorije si Page celo upa napovedati, da bo temnopolta rasa sčasoma izumrla. Nadživela jo bo

superiorna rasa, ki se bo laže prilagodila vse večji tekmovalnosti. (glej Thomas Nelson Page, 1923: 137) Zato se strinjam s Thomasom Grossom, ki trdi, da v Pageeovi fikciji le temnopolti liki dosežejo zadovoljiv nivo zanimivosti in kredibilnosti. (glej Theodore L. Gross, 1967: 26) Vendar pa to dejstvo, ne more spremeniti dejstva, da so temnopolti prebivalci Virginije stereotipen dodatek v svetu konjeniških zemljiških gospodov in njihovih dam.

Pageeova vizija predvojnega sijaja je najprepričljiveje izražena v zgodbah, ki so zbrane v njegovem delu *In Ole Virginia*. V tem delu lahko zaznamo tematiko, ki karakterizira celoten avtorjev kasnejši opus. Med zbranimi zgodbami je *Marse Chan* zagotovo ena izmed njegovih najuspešnejših in najganljivejših zgodb.

Glavno zgodbo uokvirja anonimni, a uglajeni, pripovedovalec, ki ob lepem jesenskem popoldnevu potuje skozi pokrajino Tidewaterja, kjer ugleda propadajoča posestva in zaraščena polja. Ob prizoru se mu porajajo misli o nekdanjih prebivalcih zapuščenih posestev. Njegovo razmišljanje zmoti starejši črnc Sam, ki pripovedovalcu pove zgodbo o svojem starem gospodarju. Za častitljivega starca so mladostna leta, ko je bil suženj, »dobri stari časi, gospodar – najboljši, kar je Sam videl v svojem življenju!« (Thomas Nelson Page, 1969: 10) Nadalje Sam v pristnem črnem dialektu Tidewaterja pove tragično ljubezensko zgodbo o Marsu Chanu in Anne Chamberlain.

Pripovedna tehnika avtorju omogoči, da zgodbo o ljubezni med Marsom in Anne razvije iz prvoosebne perspektive Chanovega zvestega in zanesljivega služabnika. Bralec zlahka razume Samovo naklonjenost do Chana. Mladi gospodar je rojen konjenik. Chan je zvest, pogumen, inteligenten in prijazen. Krasi ga »noblesse oblige« do njegovih podrejenih in popolna predanost zali Anne Chamberlain. Že na začetku njunega razmerja Marse kaže globoko naklonjenost do Anne. V šoli ji nosi knjige, prinaša ji sladkarije in slaščice ter jo pogumno prenaša čez poplavljenе potoke. Vendar pa trajno ljubezen med Marson in Anne nevarno ogrozi družinski prepir. Do spora pride, ko Chan javno oponira secesiji, Annin oče pa je njen goreč privrženec in zagovornik. Huda kri pripelje do dvoboja med Chanom in starejšim Chamberlainom, v katerem se Chan velikodušno odreče možnosti, da v že dobljenem dvoboju pokonča svojega nasprotnika. Vseeno dvoboj prisili Anne, da reče z bogom svojemu ljubimcu.

Čeprav nasprotuje secesiji, se Chan javi v konfederativno vojsko, kjer se kmalu z neustrašnim in pogumnim bojevanjem povzpne do čina stotnika. Medtem Anne končno dobi blagoslov svojega očeta za poroko z Marsom. Napiše mu pismo sprave in ljubezni. Chan je smrtonosno ranjen. Pade z zastavo v roki in z Anninim pismom na prsih. Chanovi smrti sledi smrt njegovih staršev, kmalu pa se mu v nebeškem kraljestvu pridruži še Anne. Ker je kruta usoda ločila ljubimca, Page jasno nakaže, da je nesrečna devica končno združena s svojim pogumnim konjenikom v nebesih.

Marse Chan ilustrira Pageeovi temeljni temi. Prva je pokorna konjenikova ljubezen do njegove dame. Theodore Gross pravilno izpostavi, da Chan pasivno sprejme Annino odločitev po končanem dvoboju. »Ljubimec,« zapiše Gross, »čeprav morbidno melanholičen, ne dvomi v njeno odločitev – ona je, ne glede na vse, moralni razsodnik, absolutni duhovni temeljni kamen, na katerem stoji njegova osebnost.« (Theodore Gross, 1967: 26)

Kimball King pa je odkril še drugo glavno temo v zgodbi *Marse Chan*. Page v zgodbi *Marse Chain* in vseh nadaljnjih zgodbah svojim junakom nameni bolečino, mučenje, nezasluzeno krivico in izgubo. Chan je predstavnik starega reda, ki je temeljil na idealih zvestobe, časti in poguma. Stari red uničijo nove družbene sile, ki jih v Pageeovi fikciji objektivizira vojna. Chanova in Annina smrt je simbolična smrt starega reda. King ima prav, ko trdi, da se pod mirno gladino zgodbe skrivajo napetosti. (glej Kimball King, 1969: xvii-xxviii) Pageove simpatije so zagotovo na strani prebivalcev starega reda. Kljub vsemu pa je dovolj realen, da se zaveda, da so vrednote starega reda v novem naprednejšem času obsojene na propad. Pageeovo zgodbo *Marse Chan* zato prežema ton tragične neizbežnosti in stoične sprjaznitve. In prav zaradi tega je *Marse Chain* zelo dobra zgodba. V Pageovem fiktivnem svetu ni prostora za spravo med preteklo in sedanjo kulturo. Preteklost je uničena, le Sam preživi in pove njeno zgodbo.

Uničenje starega reda je v Pageeovi zgodbi z naslovom *Meh Lady*, eni izmed njegovih najpopularnejših zgodb, združena s tretjo glavno temo, ki karakterizira vsa njegova dela. *Meh Lady* je zgodba sprave med Severom in Jugom. Tudi v tej zgodbi se pojavi vsevedni pripovedovalec, ki kmalu svojo vlogo prepusti zvestemu temnopoltemu služabniku Billyju. Ostareli služabnik se z veseljem spominja Marsa Phila in njegove mlajše sestre Meh

Lady. Billiyev Phil je popolna kopija Samovega Marsa Chana. Tudi Phil je pogumen, plemenit, nesebičen, dobrosrčen in vedno spoštljiv do svoje sestre in matere.

Vendar pa idilično plantažno življenje Phila in Meh Lady za vedno prekine državljanska vojna. Phil, se tako kot Marse javi v vojsko, se pogumno bori in herojsko pade v boju.

Billy spremlja svojega gospodarja v boju in ga z naslednjimi besedami opiše v njegovem zadnjem napadu: »V prvi bojni vrsti se je zaslišal njegov poziv, ko so granate deževale okoli njega; bil je prvi mož v okopu.« Pred smrtjo Phil nameni zadnje besede svoji materi v sentimentalnem tonu, ki se ga ne bi sramoval niti Robert E. Lee: »Ko je umiral, je svoji materi povedal, da je skušal opravljati svojo dolžnost po svojih najboljših močeh.«

(Thomas Nelson Page, 1969: 84)

Gospodarico sinova smrt psihično zlomi, zato vodenje plantaže pade na krhka ramena Meh Lady. Pogumno si z Billyjevo pomočjo prizadeva ohraniti in vzdrževati plantažo, a jenkiji kot Goti in Vandali preplavijo posestvo. Šele posredovanje mladega zveznega častnika, kapitana Wiltona, reši plantažo pred popolnim uničenjem. Bralec kmalu spozna, od kod izhajajo kapitanove uglajene manire in častnost. Oče zveznega kapitana je Virginijec, ki je celo v daljnem sorodstvu z družino Meh Lady.

Kmalu se pokaže, da jenkijevski kapitan Wilton v svojih pogumnih konjeniških dejanjih ne zaostaja za preminulim gospodarjem Philom. Wilton tvega svoje življenje, ko nosi osebno pismo generala McClellana, ki zahteva posebno zaščito za Meh Lady. Wilton je ranjen, ko, enako kot Phil, vodi napad konjenice. Zato ker je daljni sorodnik, vljudnost stari gospodarici predpisuje, da resno ranjenega Wilton sprejme na svoj dom. Na plantaži seveda vzplamti ljubezen med Wiltonom in Meh Lady, vendar pa se ljubimca vseskozi z žalostjo zavedata dejstva, da zaradi različne lojalnosti, njuna ljubezen ne more biti izpolnjena. Wilton se vrne v boj. Vojna pripelje do popolnega propada plantaže. Meh Lady se ne preda in z Billyjevo pomočjo poučuje v šoli za temnopolte otroke. Vendar pa neplačani davki naraščajo, stara gospodarica umre, in vse kaže, da ji bo kmalu sledila tudi fizično in psihično izčrpana Meh Lady. V zadnjem trenutku pa se vrne še vedno zaljubljeni vitez s Severa. S smrtjo stare gospodarice je odstranjena še zadnja ovira, ki je preprečevala izpolnitev ljubezni med Meh Lady in Wiltonom. Lady privoli, da bo Wiltonova žena. Poročni obred poteka v družinski sprejemni sobi pod portretom osebe, ki ji je Wilton karakterno podoben. Ta oseba je seveda Marse Phil.

Glavna tema zgodbe *Meh Lady* je sprava med Severom in Jugom. Vendar pa gre za svojevrstno spravo pod južnjaškimi pogoji. Wilton, za kogar bi upravičeno pričakovali, da je predstavnik novega reda, je v bistvu zamaskirana kopija konjeniškega predstavnika starega reda, Marsa Phila. Page je sprejel dejstvo, da je Jug vojaško poražen. Očitno pa je, da ni hotel verjeti, da severnjaška kultura, ki je bila s pomočjo vojaškega zmagoslavja vsiljena ameriškemu Jugu, nima pravih vrednot razen tistih, ki si jih je izposodila od konjeniškega ideala. S tem, ko je svoj ideal odel v uniformo zveznega častnika, ki se zaljubi v južnjaško »belle«, avtor ni mogel pomiriti nasprotujočih si stališč. Zdi se, da mu tega njegovi številni severnjaški bralci niso zamerili.

Nerazrešene napetosti, ki so ključna tema njegovih zgodb *Marse Chain* in *Meh Lady* – nasprotujoče si sile južnjaške preteklosti in severnjaške sodobnosti – so še bolj očitno prisotne v njegovem najuspešnejšem romanu z naslovom *Red Rock*. Roman je kronika Virginije v obdobju rekonstrukcije. V pripovedi si Jacquelin Gray in njen bratranec, Steven Allen s plantaže Red Rock ter doktor Cary in njegova hči Blair iz Birdwooda neuspešno prizadevajo, da bi obvarovali svojo posest in svoj način življenja pred zahrbtnimi namerami potujočega bankirja Leecha in njegovega pomočnika Hirama Stilla, ki je bil nekdanji zaupanja vreden nadzornik na plantaži Red Rock.

Pageov roman je sočutna študija prebivalcev okraja Red Rock. Njegovi liki predstavljajo najzlahtnejše plodove pred vojno cvetečega zlatega obdobja. Njegovi liki so polni vljudnosti, milosti, šarma, dostojanstva, poguma in humorja. Ko pa se bralec prebija skozi roman, mu vse bolj postaja jasno, da so vse te kvalitete v boju zoper Leecha in Hirama Stilla neučinkovite in da se mnogokrat celo izkažejo za oviro. V boju zoper nepravilne zvezne in državne zakone čast in postenost ne zadoščata. Gospa Welch, žena severnjaškega poslovneža, ki se je na stara leta ustalil na Jugu, čuti spoštovanje do prebivalcev okraja Red Rock. Ocenjujoč jih iz jenkijevskega zornega kota, se ji zdijo šarmantni, a hkrati anahronistični ostanki mrtve civilizacije. Očarana je nad gospo Thomasio in generalom. Tomasia jo spominja na njeno babico, ki se je spomni kot sivolase gospe s pletilkami v rokah. General pa jo spominja na francoskega maršala, ki je zašel v drugo stoletje. Ne bi jo presenetilo, če bi se pojavil v oklepu in s čelado v naročju. Zanj je le stari fosil. Ne glede na to, kako sočutno Page predstavi svoje

južnjaške like, se bralec strinja s praktičnim mnenjem gospe Welch, da so staromodna rasa, ki se je kar na lepem nepripravljena znašla v devetnajstem stoletju.

Dr. Cary iz Birdwooda uteleša najboljše kvalitete svoje družbe. Cary je zelo bistroumen mož, ki na začetku nasprotuje secesiji. Ko se Virginija končno odcepi od zveze, spozna, da se njeni državljani ne bojujejo le proti Severu. »Smo v vojni,« reče, »z najmočnejšo silo na svetu, silo univerzalnega napredka. Ne borimo se le proti Severu, bijemo boj s svetom. Pojdite domov in se pripravite. Če smo prazno besedičili, se vsaj bojimo kot pravi možje.« (Thomas Nelson Page, 1899: 41) Po končani vojni Cary in njegovi poraženi rojaki skušajo zakrpati raztrgane niti svojih življenj. Ozrejo se v preteklost. V romanu se morajo vsi soočiti z dejstvom, da je povratek v varno zavetišče preteklosti nemogoč.

Dr. Cary bije brezupen boj za preživetje v brutalnem svetu ameriškega Juga v času rekonstrukcije. V svojem boju se ne more opreti na svoj sistem vrednot. Je pač slab poslovnež. Ne more pretentati upnikov ter izterjati dolgov od svojih pacientov, ki so enako obubožani kot on. V slogu pravega konjenika, kar sam tudi nedvomno je, ga kopičenje denarja ne zanima. Pogosto več denarja, kot ga zasluži, razda prijateljem v stiski. Nazadnje mora senatorju Rockfordu, bogatemu in uspešnemu severnjaškemu prijatelju, priznati, da je obubožal. Izgubil je plantažo Birdwood in vse svoje premoženje. Kljub vsemu hudemu je zadovoljen. Sam reče: »Spoznal sem, da je duševni mir vreden več kot zlata krona.« (Thomas Nelson Page, 1899: 246)

Dr. Cary je pogumen mož, ki se tiho in v okviru zakonskih možnosti upira Leechovemu plenjenju. Ob koncu romana ga Leech in ostali vodilnimi meščani spravijo za zapahe in ga obtožijo za zločin, ki ga Cary ni zagrešil. Cary ne more več kljubovati sam, zato se za pomoč obrne na svojega vplivnega prijatelja s Severa, senatorja Rockforda. S svojo energijo in učinkovitostjo Rockford spravi Caryja in njegove prijatelje iz ječe. Njegove metode se razlikujejo od Caryjevih častnih in dobronamernih, a brezplodnih dejanj. Senator Rockford ima moč. Njegovo moč dopolnjuje praktična modrost ter vedenje, katere vzvode moči je potrebo uporabiti, da prideš do zelenih ciljev. Senator Rockford uteleša bolj surove kvalitete; združuje odkritosrčnost in pravičnost s pragmatičnim jenkijevskim temperamentom. Dr. Cary pri bralcu pusti vtis, da je plemenito utelešenje

poguma in časti. Vseeno pa je senator Rockwood eden izmed redkih likov v romanu, čigar učinkovita dejanja dosežejo pravi namen.

Na koncu romana dr. Cary na neumen, toda hkrati na občudovanja vreden način žrtvuje svoje življenje. Izčrpan od prestanega časa v ječi in od številnih obiskov na domu svojih pacientov se doktor Cary navkljub prošnjam žene in hčere poda na pot v mrzlo vetrovno noč, da bi pomagal hudo bolnemu Leechu. Leech preživi, doktor pa ob prihodu domov umre. Njegova smrt simbolizira propad starega reda. Za Jacquelin Gray doktor predstavlja najelegantnejše in najplemenitejše kvalitete skupnosti Red Rock. »Zdi se, da je del starega življenja v državi, njen najboljši in najtrajnejši simbol. Zdaj, ko ga ni več, se Jacquelin zdi, da se temelji rušijo, kot da je staro življenje umrlo skupaj z njim.« (Thomas Nelson Page, 1899: 557) Z likom doktorja Caryja Page ustvari konjeniški lik starega reda, ki živi v skladu s konjeniških kodom, a je hkrati junaški in nepraktičen ter plemenit in neumen.

Starejši člani skupnosti Red Rock, ki jih predstavlja dr. Cary, se niso sposobni postaviti v bran pred rekonstrukcijskimi silami in spremembami. Problem je zvaljen na ramena mlajše generacije, katere učinkovit odpor prav tako ovira spoštovanje konjeniškega koda. Steve Allen je priznani voditelj belske skupnosti, mož, ki se ga Leech najbolj boji. Ironično je, da tudi njega pred brezupno situacijo reši severnjaška premetenost in iznajdljivost. Steve je zaljubljen v Ruth Welch, zato ji tu pa tam pripoveduje o svojem kratkotrajnem udejstvovanju v Ku Klux Klanu. Leech izve za Allenova protizakonita dejanja in želi Ruth Welch prisiliti, da bi s pomočjo njenega pričanja Allen dobil zasluženo kazen za svoje nekdanje udejstvovanje v Klanu. V Steva zaljubljena Ruth se odloči, da se bo na večer pred sojenjem poročila z njim in ga na ta način rešila pred ječo. Steve se na njen predlog odzove na zelo plemenit in nepraktičen način, ki je značilen za starejši rod konjeniških likov v romanu. Gospe Welch pove, da »odkar jo je uzrl, ljubi njeno hčer bolj kot svoje življenje, dejstvo, da mu vrača ljubezen je zanj spremenilo svet . . . zato ne bo dopustil, da bi se poročila z njim, ko pa je sam obtožen kriminalnega dejanja«. (Thomas Nelson Page, 1899: 571) Iznajdljiva gospa Shrewd Allena prepriča, da je poroka nujna, če, »želi preprečiti, da bi se njena hčer pojavila na sodišču in pričala zoper njega.« (Thomas Nelson Page, 1899: 571) Steve se častno vda njeni zahtevi.

Eden izmed združevalnih likov v romanu je portret starega indijanskega bojvnika, ustanovitelja, ki je iz divjine ustvaril plantažo Red Rock, in čigar portret visi v glavnem preddverju stare hiše. Zdi se, kot da mogočen lik na sliki bdi nad boji svojih potomcev, ki pa so prinesli Grayevim in Caryjevim le delno zmago. Indijanski bojvnik je bil boj z divjaškim sovražnikom, Steve Allen in Jacquelin Gray bijeta boj zoper težko opredeljivega sovražnika. Boriti se morata zoper institucionalno hipokrizijo in lopovščino, laži in prevaro. V tovrstnem boju vrline indijanskega bojvnika, ki so bile nekdanj učinkovite, nimajo pravega pomena.

Na koncu roman Red Rock preživi silen napad političnih pustolovcev in ničvrednežev. Leech ni uničen, vendar pa začne njegova moč usihati. Plantaža Birdwood ostane v njegovih rokah, ampak Steve in Jacquelin uspeša z deležem svoje prvotne zemlje pridobiti nazaj plantažo Red Rock. Na plantažo se vrne neporočena teta Thomasia, zadnji ostanek umirajoče dobe, ki ta preživi svoje poslednje dni, »tiho pletoč in gledajoč okoli sebe z milimi očmi in vedno premikajočimi se ustnicami, ki ne izrečejo ničesar«. (Thomas Nelson Page, 1899: 584)

V romanu Red Rock Thomas Nelson Page ljubeče ocenjuje virginijsko preteklost. Vendarle pa njegovo naklonjenost do konjenikov in njihovih dam zasenči spoznanje, da se tovrstni ljudje ne znajdejo dobro v kolesju časa in napredka in da so na ta način obsojeni na izumrtje. Če gledamo širše, perspektiva romana ni zožana, kot tudi ne v celoti zazrta v preteklost. Zagotovo predstavlja napredek v primerjavi z njegovimi zgodnjimi zgodbami. Page napoveduje prihodnost, ko bo združenemu narodu usojeno, da se okrepi in razprostre po vsej severnoameriški celini. Na ta način je tema sprave v romanu zelo pomembna. Zasnovana je skozi sočutno karakterizacijo nekaterih severnjakov – majorja Welcha in senatorja Rockforda, na primer – kot tudi skozi srečno poroko med Stevom Allenom in Ruth Welch.

Potrebno je poudariti, da major Welch in senator Rockford, za razliko od kapitana Wiltona v zgodbi *Meh Lady*, nista le kopiji virginijskih konjeniških izvirnikov. Čeprav sta njuna lika predstavljena v grobih potezah, ju od njunih prijateljev iz Red Rocka loči bolj pragmatičen pristop pri reševanju problemov. Kompleksnejši pristop pri karakterizaciji severnjakov je verjetno rezultat Pageovega bivanja v Washingtonu, kjer se je lahko natančneje seznanil s severnjaškim temperamentom. Karkoli je že razlog

kompleksnejšega pristopa pri karakterizaciji, je jasno, da enajst let po zgodbi *In Ole Virginia*, ob izdaji romana *Red Rock*, njegova nacionalistična čustva postanejo izrazitejša. Jacquelin Gray postane Pageov glasnik sprave in ponovno enotne nacionalne manifestne usode: »Začel je spoznavati idejo o velikem ljudstvu, ki bo znano in spoštovano, kjerkoli plule ladje bodo in kamorkoli stopila bo človeška noga; idejo o ponovno združeni deželi, kjer so ljudje z obeh strani ohranili tisto, kar je pri njih najboljše, in med seboj tekmujejo pri graditvi enotnega naroda.« (Thomas Nelson Page, 1899: 257)

Red Rock ne predstavlja revolucionarnega odklona od Pageevih predhodno izdanih romanov. Navkljub občasnim vizijam J. Gray o veličastni prihodnosti Združenih držav Amerike je predominantni ton knjige elegičen. Konflikt med konjeniškim kodom preteklosti ter možnostmi modernega sveta ostaja nerazrešen ravno tako kot v delih *Marse Chain* in *Meh Lady*. Page se v delu *Red Rock* zaveda, za razliko od svojih predhodnih del, da se je nujno distancirati od omenjenega konflikta in pogled usmeriti v naprednejša obzorja, ki transcendirajo sektaške perspektive. Z izjemo maloštevilnih odlomkov avtorju ne uspe transcendirati sektaških omejitev. Zato *Red Rock* ostaja denunciacija obdobja rekonstrukcije in čustvena obramba predvojnega južnjaškega načina življenja. *Red Rock* je zadnje delo, ki je doživelo topel sprejem tako pri bralcih kot tudi kritikih. Delo *Gordon Keith*, izdano pet let pozneje, se delno dogaja v Virginiji in obravnava predvojno veličastnost ameriškega Juga, opustošenje, ki ga je za sabo pustilo obdobje rekonstrukcije, ter boj nove generacije južnjakov, da bi uspešno vstopili v dvajseto stoletje. Vendar pa romanu manjka živahnost in zanimivost njegovih predhodnjih romanov. Delo je bilo finančno uspešno, a je naletelo na hladen sprejem pri kritikih. (glej Jay B. Hubbell, 1954: 799) Glavna razlika med deloma *Red Rock* in *Gordon Keith* je predvsem v tem, da je Pagea v njegovem novem romanu bolj zanimalo, na kakšen način je vzorec starega južnjaškega vedenja prišel v stik z novimi družbenimi problemi. V romanu Page svojega glavnega junaka celo pospremi v New York in ga izpostavi vsej pregrehi in skušnjavi bogate urbane družbe. Avtorjev glavni namen se močno razlikuje od predhodnega romana. Njegov konjeniški junak je namenoma postavljen v tuje okolje, daleč stran od Virginije. Posledično pa prav to dejstvo, da se glavni junak oddalji od svojega plantažnega okolja, roman močno osiromaši.

Pripovedne težave, ko je Pageeov glavni junak odmaknjen od svojega domačega okolja, so še bolj očitne v njegovem zadnjem romanu. V delu *John Marvel, Asistant*, ki je bilo izdano leta 1909, Starega dominiona sploh več ni. Očitno je, da je avtor iskal novo pot, saj Virginije v romanu ne omeni niti enkrat, čeprav je po drugi strani očitno, da je uvodne prizore postavil v svoj rodno deželo.

Bralec se že na samem začetku seznanil z glavnim likom, Henryjem Glaveom, edinim potomcem aristokratske družine, ki jo je državljanska vojna pripeljala na rob propada. Njegov oče, gentleman stare šole, mu modro svetuje, da čeprav kralj lahko naredi plemiča, »lahko gentlemana naredi le Jehova«. (Thomas Nelson Page, 1909: XV, 6) Vendar pa se Henryjevo spoštovanje do očeta meša z občutki prezira, ker oče svojega življenja ne more spraviti s sedanostjo. Poln mladostnih pričakovanj in ambicij se Henry vpiše na manjši, a spoštovanja vreden kolidž blizu svojega rojstnega kraja. Na kolidžu se proslavi z besedičenjem in kvartopirskimi veččinami, ne pa s predanostjo akademskemu delu.

Leta na kolidžu so zanj zelo pomembna, zato ker tam spozna dva dobra prijatelja. Prvi je John Marvel, dobronameren in idealističen študent teologije, ki je posvetil svoje življenje bogu in živi v pričakovanju univerzalnega bratstva in svobode. Drugi prijatelj je Žid Leo Wolffert, seriozen in briljanten študent, ki se v kasnejših letih odreče očetovemu bogastvu in postane socialist, ki se bori za delavske pravice. Oba plemenita prijatelja sprva nimata velikega vpliva na Henryja, zato ga po končanem kolidžu pot zanese v Richmond, največje mesto v državi, kjer upa, da nanj čaka uspešna pravniška kariera.

V Richmondu Henry živi brezciljno življenje. Zapravi obetajočo pravniško kariero, z mešetarjenjem na borzi si nakoplje velike dolgove ter dvori puhloglavi in sebični dedinji Lilian Poole. Nepričakovano velik preobrat na borzi ga pahne v bankrot. Ob smrti svojih staršev ostane osamljen. Oportunistična gospodična Poole ga zapusti, tako da je Glave sramotno izgnan iz svoje rodne države. Ponovno se pojavi v velikem srednjezahodnem mestu, kjer brez počenega groša, a mnogo pametnejši, poizkuša začeti znova.

Izoliran v novem brezosebne okolju Henry Glave začne kazati nove premišljene in častne vedenjske vzorce, ki jih je nedvomno podedoval od svojega aristokratskega očeta. Obkroža ga svet nepoštenosti in prevar: dr. Capon, pobožen duhovnik, čigar delovna miza je preplavljena z borznimi cenami, Coll McSheen in James Canter, železniška

magnata, ki svoje delavce silita v suženjsko in nehumano delo, in Wringman, korumpirani delavski voditelj, ki skrivoma paktira z bogatimi industrialci. Obkrožen z možmi tovrstnega kova, Glave začuti, da je družba stare vrednote, v skladu s katerimi je bil sam vzgojen, zavrgla in jih nadomestila z brutalno in brezobzirno tekmovalnostjo. Znajde se izgubljen v »brezoblični« množici.

Zopet združen z Marvelom in Wolffertom, oba v mestu pomagata zatiranim delavcem, se Glave zave, da obstaja velik prepad med revnimi in bogatimi. Opazi, »da le ulica ali celo le zid loči smrdljivi slum, kjer se ljudje plazijo, trohniijo in gnijejo, od široke, osvetljene in tlakovane avenije, kjer neodgovorni bogatuni orgiastično razkazujejo svojo ekstravagantnost in brezbrizno veselje«. (Thomas Nelson Page, 1909: XV, 245) Glave čuti prezir do »nouveaux riches«, ki svoje bogastvo razkazujejo po ulicah velikega mesta. Po prihodu v mestu je priča dogodku, ki mu popolnoma odpre oči za družbene krivice, kar mu omogoči identifikacijo z nižjim razredom. Pogrebna procesija ob smrti otroka se vije po ulici, ko bogatašinja stopi na robnik pločnika, da bi vstopila v svojo kočijo. Policistu naduto ukaže, da naj odstrani žalujoče. Ravnodušno vstopi v kočijo in zaukaže vozniku, da naj zapelje skozi pogrebno procesijo. Glave v policistovih in izvoščkovih očeh vidi odsev sovraštva in pride do pomembnega spoznanja. »Oba pogleda sta pritegnila mojo pozornost,« pravi Glade, »in stari boj med sleherniki in buržoazijo se je udejanil pred mojimi očmi. Spoznal sem, s katero stranjo sočustvujem.« (Thomas Nelson Page, 1909: XV, 218)

Bralec, ki je seznanjen z avtorjemi predhodnimi deli *In Ole Virginia* in *Red Rock*, ne more prezreti dejstva, da si je Page s svojim romanom *John Marvel, Assistant* načrtno popolnoma novo pot. Glavna razlika se ne skriva v karakterizaciji glavnega junaka, Henryja Glava. Henry poseduje enake konjeniške vrednote kot Marse Phil in Steve Allen. Poseduje prirojeno dobro vzgojo. Do ljudi, ki so na družbeni lestvici pod njim, je prijazen in spoštljiv. Tudi v svojih vihnih letih ohrani močan čut za iskrenost in čast, zato po bankrotu, skladno z najiminitnejšo konjeniško tradicijo, čuti prezir do vulgarnega razkazovanja denarja. Navsezadnje v mestu spozna mlado častno damo, bogato Eleanor Leigh. Z ekstravagantnimi besedami Glave razodene, da je odkar je spoznal svojo pravo ljubezen, ves svet postal »dom in posvetitev enega bitja«. (Thomas Nelson Page, 1909: XVI, 126) Še Marse Chan ne bi mogel lepše ubesediti svojih čustev.

Delo *John Marvel, Assistant* se od Pageevih zgodnejših del ne razlikuje v karakterizaciji konjeniškega junaka, temveč po umestitvi konjeniškega junaka v urbano okolje ter njegovi identifikaciji in simpatiziranju z zatiranimi množicami. Res je, da Page že v svojem delu *Gordon Keith* konjenika pripelje v veliko mesto. Vendar pa Henryjev zagnani boj zoper privilegije in korupcijo ter tesno sodelovanje z Johnom Marvelom, zagovornikom socialnega evangelija, in Leom Wolffertom, zagovornikom socializma, pomeni konjenikov korak naprej v moderni areni družbenega konflikta. Glave vneto pomaga revnim in se z Wolffertom zapleta v dolge diskusije o prednostih socialističnih reform. V zadnjem delu romana se zdi, da se bo Henry pridružil Wolffertovi zavezi. V svojem zadnjem romanu je Page obrnil hrbet romanci in želel ustvariti roman v stilu problemskega romana Williama Deana Howellsa. Page je eksperimentiral z zanj novo in drzno snovjo – socializmom, urbano korupcijo in antisemitizmom. Kljub smelemu poizkusu pa je njegov eksperiment socialnega realizma že od samega začetka obsojen na propad zaradi staromodnega konjeniškega koda, katerega nosilec je Pageev glavni junak. Kod virginijskega gentlemana, kakor ga je definiral Page in vsi ostali virginijski avtorji devetnajstega stoletja, temelji na idealu družbene stabilnosti, ki se navezuje na ruralno kulturo, v kateri imajo dominantno vlogo veliki veleposestniki. Življenje konjenika ni kompatibilno z revolucionarnimi teorijami, ki širijo ali pa napovedujejo velike družbene spremembe. Njegov čut za pravico in čast mu sicer omogoča, da spozna vsa stranpota »laissez-faire« kapitalizma, vendar pa njegov kod, ki temelji na aristokratskemu in paternalističnemu ruralnemu idealu, ne ponuja prave rešitve za kompleksne družbene probleme.

Henry Glave je Pageev tradicionalni ideal, zato pripada plantaži ob reki James, ne pa srednjezahodnemu mestnemu slumu. Kljub vsemu pa ga Page postavi tja, kjer se za povrh vsega še spogleduje z Wolffertovim socializmom. Page se je verjetno zavedal nezavidljivega položaja, v katerem se je znašel njegov glavni junak, zato na koncu romana Henryju omogoči, da se z odrešilnim opravičilom distancira od političnega radikalizma in se iz geta umakne v družbeno okolje, kateremu zaradi svojega družbenega statusa pripada. Henryjev beg se zgodi ob dolgotrajni in krvavi stavki, ki jo zakuha korumpirani kapitalist McSheen s pomočjo delavskega agitatorja Wringmana. Namen stavke ni izboljšati položaj delavcev, temveč uničenje poštenega in načelnega konkurenta,

očeta očarljive Eleanor Leigh. Seveda nam Page namigne, da poštenost omenjenega kapitalista izhaja iz dejstva, da prihaja iz istega področja kot Henry Glave – iz Virginije. Stavka se hitro spremeni v nasilje, požiganje, plenjenje in anarhijo. Zaradi tega Henry obrne hrbet Wolffertovi socialistični dogmi. Pravilnost Henryjeve odločitve dobi potrditev ob smrti Wolfferta, ki umre ob poizkusu miritve razjarjene množice. Ironično je, da ga pokončajo možje, katerim je posvetil svoje življenje. Njegov uspeh pri pomiritvi stavke pomeni zanj veliko priznanje in ga postavi na mesto spoštovanega meščana in sposobnega odvetnika. Posledično mu v mestu ponudijo delo v prestižnem pravnem podjetju. Poroči se z Eleanor in najde svoj novi domicil v »skromnem«, a ličnem tastovem domu. Leo Wolffert je mrtev, John Marvel, po katerem je delo neprimerno naslovljeno, pa ostane v slumovski cerkvi, kjer zvesto služi revnim množicam. Ob koncu romana Henry modro sklene, da je skozi prijateljstvo z Marvelom in Wolffertom ter z izkušnjami, ki mu jih je prineslo življenje v mestu, prišel do pomembnega spoznanja: »temeljni zakon je delati dobro«. (Thomas Nelson Page, 1909: XVI, 330) Če je to glavni nauk, ki ga je Page želel prenesti bralcem, je zagotovo neustrezen. Čeprav je Henryja postavil nazaj v svet bogastva in sreče, se znebil Wolfferta in zaključil roman z lepo mislijo, da je delati dobro drugim plemenita stvar, avtor ne ponudi zadovoljive rešitve za resne družbene probleme, ki jih je sam dokaj uspešno predstavil v drugem delu romana. Revščina in umazani slumi ostajajo kot tudi razlike med bogatimi in revnimi. Zdi se, da Henry ni doumel kriz, skozi katere se je v svojem življenju prebijal. Po Grossovem mnenju je Glavov glavni neuspeh: »Pageovo nenamerno priznanje, da njegov kod heroizma, ki je tako dobro služil njegovim »antebellum« junakom, ni primeren za spreminjajoči se svet.« (Theodore L. Gross, 1967: 136)

Roman *John Marvel, Assistant* ima mnogo slabosti. Pripoved niha med prvo in tretjo osebo, na trenutke je razvlečena in predolga, dogajanje pa narekuje preveč naključij. Četudi bi Page odpravil te napake, po mojem mnenju roman ne bi mogel biti uspešen. Temeljna pomanjkljivost dela je, da tako Page kot tudi njegov glasnik Henry Glave ne moreta do konca izpeljati družbenega eksperimenta, ki sta se ga lotila, zato ker so možne rešitve analiziranega problema v grobem nasprotju z aristokratskim duhom. Obraz romana reši arbitraren zaključek, zaradi katerega ima bralec občutek, da se je avtor na hitro znebil družbenih tenzij, ki so bile glavno gonilo zgodbe.

Pageov neuspeh z romanom *John Marvel* je zanimivo povezan z neuspehi njegovih virginijskih predhodnikov. Njegova nezmožnost, da bi iz svojega konjeniškega junaka naredil učinkovitega glasnika družbenih reform, močno spominja na neuspeli poizkus Williama Alexandra Caruthersa petinsedemdeset let prej, da bi guvernerja Spotswooda v delu *Knights of the Golden Horse-Shoe* transformiral v učinkovit simbol ameriške manifestne usode. Tako kot Caruthers, tudi Page ni popolnoma razumel omejitev svojega karakternega stereotipa. Konjenik je učinkovit lik le v varnem objemu legendarne plantaže.

Pagea se tako ne bomo spominjali po njegovih zadnjih romanih, ko je mlačno poizkusil virginijskega gentlemana premakniti v dvajseto stoletje, temveč po njegovih zgodnejših delih, v katerih se je romantični konjenik lepo zlil z mitom o izgubljenih idealih. Ironično je, da je veliki slavilec zlatega obdobja Starega dominiona hkrati tudi glavni glasnik novega južnjaškega gibanja, ki zagovarja industrializacijo. Po mnenju Waynea Mixona je Page verjel, da bo industrializacija novega Juga izpeljana znotraj regionalnega predvojnega družbenega okvirja. (glej Wayne Mixon, 1980: 410) Bil je prepričan, da bo stari red krojil južnjaško usodo, kar naj bi ob minimalnih družbenih spremembah pripeljalo do velikega materialnega napredka.

V Pageovi fikciji lahko lepo vidimo, kako je avtor premeteno in prefinjeno razrešil enačbo stari Jug – novi Jug. Čeprav naj bi agrarne temelje starega reda dopolnila in kasneje nadomestila industrijska struktura, so si Page in ostali konzervativci v duhu predstavljali, da bodo ta novi red nadzorovali isti ljudje – pravi ljudje, t. j. stara plantažna aristokracija.

6.3 Mary Johnston

Do začetka dvajsetega stoletja je popularnost lokalno obarvane fikcije močno upadla, a so realisti, kot npr. Henry James in William Dean Howells, bili še vedno prisiljeni deliti svojo bralno publiko z na novo vzniklimi romanopisci zgodovinskih romanc.

Priljubljenost tovrstne fikcije na prehodu v novo stoletje podkrepijo podatki o nakladi. Med letoma 1895 in 1912 je bilo izdanih približno štiristo novih zgodovinskih romanov. Južnjaški pisci, vključno z virginijskimi avtorji, kot je npr. Canstance Cary Harrison, so

se hitro odzvali na spreminjajoči se literarni okus in izdali presenetljivo število novih del. Dvaintrideset izmed dvainsedemdesetih najbolj prodajanih zgodovinskih romanov je plod južnjaških avtorjev, izmed sedmih avtorjev, katerih naklada je presegla petsto tisoč prodanih izvodov, so štirje južnjaki. (glej C. Vann Woodward, 1951: 431)

Mary Johnston je bila rojena v Virginiji, zato njeni zgodnji zgodovinski romani zrcalijo popularni okus tedanjega časa. Avtorici so romani iz njenega zgodnjega obdobja prinesli velik finančni uspeh. Pripadala je generaciji avtorjev na prehodu v novo stoletje. Bila je rojena leta 1870 v Buchananu v Virginiji, na južnih obronkih doline Shenandoah. Njen oče, major John William Johnston, je bil odvetnik, član virginijske legislature iz okrožja Botetourt in veteran ameriške državljanske vojne. Njen stric je bil konfederacijski junak Joseph E. Johnston. Slabo zdravje, ki jo je pestilo vse življenje, jo je prikovalo za domače ognjišče, zato ni bila deležna formalne izobrazbe. V svojem petnajstem letu se je z družino preselila v Birmingham v Alabami. Dve leti pozneje ji je umrla mati, zato je Mary prevzela skrb za gospodinjstvo. Ko je dopolnila dvajset let, se je z očetom preselila v New York, kjer je napisala svoje prve romane o Starem dominionu.

Njeni prvi deli *Prisoners of Hope* in *To Have and to Hold* sta takoj postali uspešnici. Roman *To Have and to Hold* je eden izmed sedmih zgodovinskih romanov, ki so bili prodani v več kot pet tisočih izvodih. Izplačane avtorske tantieme so ji omogočile, da je veliko potovala po Evropi in srednjem vzhodu. Po očetovi smrti se je vrnila v domovino, ki je glavno prizorišče njene fikcije. Živela je v Richmondu, kasneje pa v svojem selskem dvorcu v Warm Springsu, kjer se je zaradi slabega zdravlja umaknila iz javnega življenja. Umrla je na svojem posestvu leta 1936.

Čeprav Johnstonova postavi dogajanje v svojih pripovedih na različna prizorišča v različnih časovnih obdobjih, ki se raztezajo od renesančne Anglije pa vse do srednjeveške Francije, je dogajanje v petnajstih izmed njenih triindvajsetih romanov postavljeno v Virginijo. Nekateri izmed teh romanov obravnavajo teme iz zgodnjega obdobja virginijske zgodovine. Roman *Lewis Rand* se na primer dogaja v obdobju Thomasa Jeffersona. Njeni najpopularnejši virginijski pripovedi sta kolonialni romanci *Prisoners of Hope* in *To Have and to Hold*.

Roman *Prisoners of Hope* se dogaja v kolonialni Virginiji takoj po restavraciji Charlesa II, v obdobju, ki ga je v svojem delu *The Cavalier of Virginia* najbolj slikovito opisal

William Alexander Caruthers. Vseeno pa roman *Prisoners of Hope* v svoji barvitosti in uspešnosti prekaša svojega predhodnika.

V uvodni temi se bralec seznanja z glavno junakinjo, Patricio Verney, ki lenari na verandi očetove plantaže, odeta v bombažno obleko, ki jo krasijo rožnate vrtnice in rumena čipka, ki je »ukrojena po zadnji pariški modi«. Poleg nje sedi njen bratranec, gospod Charles Carew. Tudi on je odet po zadnji modi, opremljen z nadišavljeno periko in dragocenim rapirjem poje konjeniško ljubezensko pesem prelestni Patricii. Mlada sorodnika povezuje mogočni veleposestnik, polkovnik Verney, »trgovec, plantažnik, sodnik, član državnega sveta, vojak, priložnostni pisatelj in uglajen gentleman«. Spremlja ga njegova sestra, gospodarica Lettice Verney, ki svoje lepote primanjkljaje kompenzira z elegantno obleko. Razkošnost Johnstonovih karakternih opisov podkrepi Patricijino prepričanje: »Mi smo majhen košček Anglije v divjini.« (Mary Johnston, 1926: 1,16,3)

Bralca virginijskih romanc iz devetnajstega stoletja uvodni prizor ne bo presenetil, saj na moč spominja na Cookove opise Effinghamovega posestva in Caruthersovo slikanje Spotswoodove plantaže. Enako kot v zgodnejših romanih tudi tu mali in marljivi posestnik ne obstaja. Polkovnika Verneya in njegove dame z aristokratskim angleškim plemstvom povezuje gospod Charles Verney, zato nam Johnstonova sugerira, da so zgodnji Virginijci imeli obilo prostega časa, ki so ga prebili v lagodnem posedanju na verandi v poletnih popoldnevih. Ko pa se zgodba začne razvijati, bralec spozna like, ki so v nasprotju s temeljnimi vrednotami plantažnega sistema, kar Johnstonovemu portretu zgodnje virginijske družbe daje subtilnejšo in kompleksnejšo teksturo. Seznanimo se z Milesom Carringtonom, puritanskim nadzornikom državnih zemljišč, tajnim privržencem doktrin o samoupravi, samoobdavčitvi, svobodnemu trgu in verski toleranci. Njegova hčerka Betty goreče nasprotuje uvozu afriških sužnjev in perpetuiranju pogodbenega delavskega sistema, ki po njenem prepričanju delavca pred njegovo osvoboditvijo pusti »sklonjene glave in strte volje«.

Ker Carringtonova predstavljata le manjši odmev krika po svobodi, glas svobode najde svojega glasnika v liku Godfreyja Landlessa. Landless je belopolti suženj, hudodelec iz Newgatea, ki je bil izgnan v suženjstvo. Landless je tudi gentleman plemenitega porekla in uglajenih manir, zato je njegov izgon povezan z njegovo zavezanostjo puritanskim

načelom. Johnstonova takoj preusmeri bralčevo pozornost na Landlessa in na ta način da bralcu na znanje, da bo Landless glavni lik v razpletajoči se drami.

Izmenično osredotočanje na izgnanca Landlessa in družino Verneyevih ustvari zanimivo primerjavo različnih prizorov. Johnstonova ne opisuje le aristokratskih pojedin, ko se miza šibi pod dobrotami in srebrnim jedilnim priborom, temveč tudi skromno obede sužnjev in pogodbenih služabnikov. Bralec spozna, kako sužnji ob ognju skupaj obedujejo. Vidi razpadajoče kolibe brez oken z iz blata narejenimi dimniki, sramotilni oder in steber, ki zavzemata vidno mesto v soseski in sta nem opomin kaznovanja ob neposlušnosti in neuspešnih pobegih. Johnstonova za objektivizacijo kaznovalne narave prisilnega sistema dela uporabi lik, ki se imenuje Win-Grace Porringer. Porringer je verski fanatik, čigar suženjstvo je kazen za njegov nekonformizem. Njegovi stalni poizkusi pobegov polkovnika Verneya prisilijo, da ga prebiča, vžge znamenje na lice, obrije mu glavo, ga vklene in za ušesa pribije na sramotilno steber.

Jay B. Hubbell je pravilno opazil, da je Johnstonova prva virginijska romanopiska, ki je v svoji fikciji uporabila lik pogodbenega služabnika. (glej Jay B. Hubbell, 1927 35-36) Dejansko naredi še korak naprej v svojem drugem romanu z naslovom *Prisoners of Hope*, v katerem pozorno in natančno opiše raznovrstne delavce, ki tvorijo delavno silo na plantaži. Tu lahko najdemo pogodbene služabnike, ki v zameno za pot v Novi svet sedem let delajo za plantažnike. Pod njimi se nahajajo belopolti zločinci, ki so za kazen za svoje velike zločine poslani v Virginijo kot sužnji. Godfrey Landless je eden izmed njih. Še nižje na družbeni lestvici so temnopolti sužnji, ki so se začeli zlivati v kolonijo iz podpalubja trgovskih dvojbornikov. Mary Johnston bralcu ne predstavi le tradicionalnega prizorišča tipičnega plantažnega romana. Njeno delo je, vsaj delno, resno razmišljanje o izvoru vsiljenega suženjstva v Starem dominionu.

Izmed vseh Verneyevih delavcev je najbolj usmiljenja vreden Godfrey Landless. Godfrey je nedvomno gentleman, ki je videl boljše dni in najbolj globoko čuti spono in ponižanje suženjstva. Ljubi Patricio Vernon, vendar se ta z grozo v očeh obrne stran. Prenašati mora Carejewe grobe zbadljivke, zato ker Carew v njem vidi tekmeča za Patricijino naklonjenost. Zaradi izmišljene žaljivke ga prebiča neizprosni nadzornik Woodson. Bičanje pomeni kapljo čez rob, zato prevzame vodstvo manjše skupine sužnjev, ki želijo strmoglaviti svoje gospodarje. Snovalci zarote so puritanci, Cromwellovi privrženci, ki so

bili izgnani v suženjstvo v Virginijo. Njihov cilj je, da bi si s pomočjo »manjvrednih« zaveznikov izborili svobodo. Godfrey, tako kot njegovi puritanski rojaki, se nerad pridruži zaroti in se zaveže, da se bo izogibal nasilju, kolikor bo to le mogoče. Pri izvedbi suženjskega upora se Johnstonova sooči s težavami. Na eni strani simpatizira z Godfreyevo željo po svobodi, z željo, ki jo sam govorniško brani pred ošabno Patricio:

Misliš, da je stvar izbire,« jo vpraša, »da možje ležijo obnemogli v ječi, v smrdljivem ladijskem podpalubju, da se z njimi trguje kot z živino, da so priklenjeni za vesla in na tobačna polja, da živijo skupaj v čredi z vsemi ponižanimi, pokorni gospodarjevemu prstu in biču? Mi – oni, ki se imenujejo oliverianci, in tisti, ki se imenujejo hudodelci, jaz pripadam, če tako želiš, obema stranema, smo bili privlečeni sem z vrvjo. Kakšno zvestobo dolgujemo svojim ječarjem, ki so nas izvrgli, in tistim, ki so nas kupili kot neumne zveri? Bog ve, da nobene. (Mary Johnston, 1926: 312)

Čeprav odlomek nedvomno zrcali puritanska stališča, se zdi, da se Johnstonova distancira od popolnega sočustvovanja z Afričani in hudodelci iz Newgata. Ti možje so predstavljeni kot zveri, s katerimi premeteno manipulira zloben mulat Luiz Sebastian. Avtoričino stališče glede konflikta med aristokrati in sužnji dodatno zamegli dejstvo, da Verneyeve še vedno opisuje z občudovanjem in naklonjenostjo. Oni so domišljavi in naduti, ne razumejo ponižanja in degradacije, ki ju prinaša suženjstvo. Vendar pa so po drugi strani pogumni in srčni, vodi jih močan čut za poštenost. Verneyevi so predstavniki načina življenja, ki združuje pristno gostoljubnost z elegantnim življenjem. Tako polkovnik, kot tudi gospod Charles Carew, ni malopridnež.

Johnstonova svojo razdeljeno lojalnost razreši s tem, da v romanu upor zatre že pred njegovim izbruhom, puritanski voditelji pa so deležni popolne amnestije. Po odkritju zarote se puritanci znajdejo v ječi, medtem pa Luiz Sebastian sklene zavezništvo med črnci in nezadovoljnimi indijanskimi plemeni. Vpričo nevarnejše vstaje konjeniki in puritanci na Landlessovo prigovarjanje združijo moči v skupni obrambi plantaže. Napad je kljub velikim žrtvam uspešno odbit. Vsi preživeli puritanci razen njihovega voditelja so oproščeni. Način, na katerega Johnstonova razreši svoj interni konflikt močno spominja na neučinkovit razplet Pageeovega romana *John Marvel, Assistant*. Črnci so poraženi,

puritanci pomiloščeni, a vprašanje moralnosti suženjskega dela, ki daje glavni podton konfliktu, ostaja nerazrešeno. Ob koncu tega dela romana plemeniti puritanci in črnci ostanejo v suženjstvu.

Johnstonova se je hotela znebiti širših implikacij konfliktov: svoboda proti suženjstvu in puritanstvo proti konjeništvu. V zadnji tretjini romana se bolj učinkovito spopade z navedenimi konflikti na bolj osebni ravni. V zadnjem delu Landless pobegne iz zapora in s pomočjo svojega indijanskega prijatelja, Monakatočka, najde in uspešno reši Patricio, ki so jo ob napadu na očetovo plantažo ugrabili sovražni Indijanci. V divjini, daleč stran od nepoštenih človeških institucij in z njimi povezanih predsodkov, Patricia dojame Landlessa kot človeka, ne pa kot puritanca ali sužnja. Njuna soodvisnost preide v hvaležnost, ta pa dokončno v ljubezen.

Zaključek roman je iskren in učinkovit. Ljubezen med Landlessom in Patricio je močnejša kot strah in nezaupanje, ki izhaja iz človeških predsodkov in nerazumevanja. Tovrstna ljubezen pa lahko cveti le v prostranih gozdovih, daleč stran od Jamestowna. Ko ljubimca prideta v stik z silami guvernerja Berkeleyya, polkovnik Verney, hvaležen, ker je Landless rešil življenje njegove hčerke, Landlessu da na izbiro, da se lahko vrne v Jamestown, kjer bo usmrčen, ali pa da sam ostane v neizprosni divjini. Ob prihodu zime polkovnik strto Patricio popelje nazaj v civilizacijo, Landlessa pa pusti v divjini, kjer ga čaka gotova smrt. Johnstonova nam namigne, da je duhovna združitev ljubimcev možna le ob smrti obeh zaljubljenecv.

Roman *Prisoner of Hope* je v zanimivem kontrastu z romanom *The Cavaliers of Virginia*. Struktura obeh romanov temelji na konfliktu med konjenikom in puritancem. V Caruthersovem romanu je ta konflikt iluzoren, zato ker je okrogloglavi junak, Nathaniel Bacon, v bistvu konjeniški lik. V romanu Johnstonove ni tako. Godfrey Landless sicer uteleša nekaj konjeniških načel, predvsem v primeru globokega čaščenja in oboževanja prelestne Patricie. Johnstonova pripomni, da je Godfrey sredi divjine »skrbel zanjo, jo čuval ter ji predano služil kot zvesti vitez iz romance«. (Mary Johnston, 1926: 337) Kljub vsej izkazani konjeniški predanosti Landless konsistentno izkazuje druge kvalitete kot resnost in pobožnost, kar ga nedvomno loči od pravih konjenikov, kot je na primer gospod Charles Carew. Zagotovo drži, da je tragični in s čustvi prežet konec romana odvisen od Landlessove protikonjeniške drže skozi celoten roman, saj Landless do konca

ostaja protikonjeniški glasnik. Uspešen zaključek romana priča o Landlessovi konsistentni vlogi zagovornika svobode in dostojanstva človeškega duha. Prvi roman Mary Johnston je zelo zanimivo delo. Čeprav avtorica ne uspe popolnoma analizirati konflikta med konjenikom in puritancem ter aristokratom in sužnjem, skozi ljubezensko romanco med Landlessom in Patricio jasno predoči omejitve in dehumanizacijo družbenih institucij. Konjeniški elementi so v romanu predstavljeni slikovito in sočutno. Vendar pa glavni junak ni konjenik. Johnstonovi v njenem prvem romanu ni uspelo oblikovati kritične distance, s katere bi lahko objektivno opisovala virginijsko preteklost. Uspelo pa ji je, da se je distancirala od stereotipov, ki so jih v svoji fikciji spretno uporabljali Caruthers, Cooke in Page. Popolnoma se strinjam z Lawrencom Nelsonom, ki trdi, da njeni romani uspešno sporočajo »smisel dejanske in pomembne zgodovine«. (Lawrence G. Nelson, 1964: 76) Zato lahko rečem, da je že na začetni točki svojega literarnega opusa v upodobitvah virginijske preteklosti prekašala vse predhodne virginijske avtorje.

Leta 1900, dve leti po izdaji romana *Prisoners of Hope*, Johnstonova izda svojo najpopularnejšo zgodovinsko romanco *To Have and to Hold*. Velik uspeh roman gre nedvomno pripisati spretnemu mešanju romantične karakterizacije in skrajno melodramatične zgodbe. Realistična predstavitev pokrajinskih detajlov pomeni v primerjavi z njenim predhodnim romanom korak naprej. Dogajanje romana *To Have and to Hold* je postavljeno v leto 1621, v zgodnja leta polcivilizirane virginijske kolonialne realnosti. Jamestown je prvič v virginijski romantični fikciji predstavljen kot gruča majhnih kolib, ki jih pred indijanskimi napadi ščiti le slabotna palisada. Ni palač in veličastnih kočij, ki se leno plazijo po mestnih ulicah. Za razliko od Caruthersa, Johnstonova nima namena spremeniti kolonialnega glavnega mesta v miniaturno repliko Londona. Na podobno realističen način opiše tudi tipični plantažni dom. Plantažni dom je lesena zgradba z nekaj manjšimi okni, ki jo od okoliških gozdov ločuje le lesena ograda.

Še bolj zanimivi so njeni opisi zgodnje kolonizacije Virginije. V romanu *To Have and To Hold* Virginija ni pribežališče konjenikov, temveč je talilni lonec, kamor se zlivajo različni tipi ljudi in poklicev. Raznolika populacija vključuje »starodavne plantažnike, Smithove in Daleove može, zemljiške najemnike in služabnike . . . črnce, francoske

vinarje, holandske mizarje, italijanske steklarje«. (Mary Johnston, 1900: 58,5) Na tako surovi in nevarni meji je povpraševanje po nežnejšem spolu veliko. Roman se zato začne s prihodom ladje, ki je natovorjena z mladenkami, ki bodo postale žene številnim neporočenim plantažnikom. Mlade žene niso plemiškega rodu, vendar pa John Rolfe, eden izmed glavnih junakov romana, modro ugotovi: »Reveži ne smejo biti izbirčni. Dežela je nova, zato mora biti poseljena, tisti, ki bodo prišli za nami, ne bodo zvedavo proučevali svojih prednikov, ki jim nacija dolguje svoj obstoj.« (Mary Johnston, 1900: 61)

Vendar pa je kljub zanimivemu pridihu scenskega realizma roman *To Have and To Hold* enako romantičen kot roman *Prisoners of Hope*. Glavni junaki v roman hitro uvedejo aristokratski ideal. Glavni junak romana je Ralph Percy, član starodavne in plemenite družine Percyjevih in hkrati bratranec mogočnega grofa iz Northumberlanda. Spomini na Anglijo Ralpa popeljejo nazaj v »starodavno hišo na fevdalnem posestvu«, kjer se s »starejšim nepopustljivim bratom sprehaja sem ter tja v družbi svojih lovskih psov«. Percy odpotuje v Jamestown, da bi izbral nevesto izmed na novo prispele ladijske pošiljke mladih deklin. Nemudoma se zaljubi in oženi z mladenko, ki se kljub dejstvu, da izhaja iz revnega stanu, nosi zelo »kraljevsko«. Kasneje njen mož spozna, da je ta vzvišena lepotica Jocelyn Ward, varovanka kralja Jamesa, ki je prebegnila v Virginijo, da bi ubežala nizkotnim nameram trenutnega kraljevega ljubljence lorda Carnela. Percyjeva instinktivna privlačnost, ki jo čuti do visokorodne Jocelyn, jasno kaže, da je Johnstonova podlegla vsesplošnemu prepričanju virginijske romantične tradicije o mistični privlačnosti modre krvi.

Preostanek romana zaznamuje vse močnejša ljubezen med Jocelyn in Ralphom ter Ralphov junaški boj, ki lordu Carnelu onemogoči, da bi njegov predmet poželenja odpeljal nazaj v Anglijo. Bralec v romanu iz Jamestowna odpotuje do severozahodne obale Južne Amerike med Orinokom in Panamo ter nazaj v Virginijo, ki so jo ravno zadeli okrutni napadi indijanskih plemen. Ob koncu vseh teh razburljivih dogodkov Ralph uspešno obrani svojo ljubezen pred zlobnim Carnelom v skladu z najvišjimi vrednotami konjeniške ljubezni. Jocelyn, obsedena s krivdo, da se je poročila s Percyjem in ga izpostavila besu lorda Carnela in Krone, roti Ralpa, da naj do nje čuti le prezir. »Kar je moje je tvoje,« odgovori Ralph. »Nimam veliko, le svoj meč in svoje ime. Prvi je v službi

moje žene, na svoje neomadeževano ime pa sem ponosen. Enako kot v mojih, je sedaj tudi v tvojih rokah. Ne bojim se vam ga predati, madam.« (Mary Johnston, 1900: 81)

Roman *To Have and to Hold* je v mnogih ozirih manj zanimiv kot roman *Prisoners of Hope*. Navzlic površinskemu realizmu ne ponudi pronicljive analize suženjstva in pogodbene služinčadi. Ni resnične napetosti med aristokratsko in nearistokratsko perspektivo, zato ker glavni liki uniformno predstavljajo in branijo aristokratski kod. Srečen konec je preveč konvencionalen in ni tako kompleksen kot konec romana *Prisoners of Hope*. Res pa je, da so ameriški bralci leta 1900 očitno preferirali bolj konvencionalno in romantizirano zgodovino.

Romanu *To Have and to Hold* sledijo še ostale uspešne zgodovinske romance: *Audrey*, *Sir Mortimer* in *Lewis Rand*. Vendar pa pisateljčina kreativna energija pride najbolj do izraza v romanu v dveh zvezkih z naslovom *The Long Roll* in v *Cease Firing*. Roman *The Long Roll* se osredotoča na vojaško kariero Stonewalla Jacksona, ki se začne z generalovimi zgodnjimi vojnimi pohodi – z bitkami, ki so mu prinesle večno slavo – konča pa se z njegovo smrtno nesrečo v divjini ter z njegovim veličastnim pokopom v Richmondu. Roman *Cease Firing* pa obravnava boje na Jugu, ki se začnejo z obleganjem Vicksburga, se nadaljujejo z umikom generala Johnstona v Atlanto in končajo s Shermanovim uničevalnim pohodom. Panoramski boji se končajo v strelskih jarkih v Petersburgu spomladi 1865. leta. Ob bok slikovitega ozadja bitk, obleganj in umikov Johnstonova postavi posamezne drame južnjakov, ki se znajdejo v primežu državljanske vojne. Osredotoči se na družino Cleave s plantaže Three Oaks v okrožju Botetourt ter družino Cary s plantaže Greenwood v okrožju Albermarle.

V obeh romanih Johnstonova konjeniški kod kombinira z realističnimi opisi modernejšega načina bojevanja. Že Cooke in Page sta identificirala konjeniški ideal s konfederativnim vojnim junakom, vendar pa nobeden ni uspel prenesti realne slike vojne, v kateri možje trpijo in umirajo na grozovit način. Smrt vojaka ne doleti na čist in ličen način, z ubodom meča ali zadetkom krogle. Johnstonova opiše decimiranje konfederativnih baterij v krvavi bitki pri Malvern Hillu v romanu *The Long Roll* na naslednji način: »Ob prvem topu je topničarja številka ena ob polnenju orožja razneslo na koščke; ob drugem topu je roko, ki je držala polnilni drog, odtrgalo iz ramena tretjega topničarja. Topovsko granato je razneslo ravno nad tretjo baterijo, ubilo je dva vojaka in

izmaličilo več ostalih vojakov.« Johnstonova bralca popelje v prepolne bolnice v Richmondu, kjer se »mešajo smrad človeških izločkov, vonj preznojenih uniform in vonj po krvi in nesnagi«. (Mary Johnston, 1911: 520,445)

V romanih Mary Johnston je vojna resnični pekel. Vendar pa ta brutalna realnost ne spodkoplje kredibilnosti avtoričinih konjeniških junakov. Cleavijevi in Caryjevi s svojimi dejanji prepričljivo dokazujejo, da so konjeniške vrednote, pogum, čast in »noblesse oblige«, enako pomembne za pehotne napade in pozicijsko vojskovanje v devetnajstem stoletju kot za dvobojanje in spopade z Indijanci v osemnajstem stoletju.

Konjeniški junaki so pogumni in požrtvovalni. Med zimskim pohodom generala Jacksona v Allegheny leta 1861 Will Cleave, čigar sestra mu je izročila toplo odejo za mrzle noči, opazi bosonogega vojaka, ki šepa po zmrznjeni cesti. Will nemudoma razpara svojo odejo in jo izroči nesrečnemu vojaku, da si povije stopala. Avtorica poudari družbeno pomembnost Williovega dejanja s tem, da izpostavi kontrast med Willovim in vojakovim družbenim položajem, saj je je vojak le navaden trgovec. Edward Cary je glavni junak romana *Cease Firing*. Svoj plemeniti značaj pokaže z zavrnitvijo častniškega čina, zato se južnjaški vojski pridruži kot navaden vojak. Njegov stric Fauquier ga nekega dne najde za prvimi bojnimi linijami, ko Cary nabira dračje. Fauquier ga vpraša, zakaj nima osebnega služabnika, ki bi opravljal tovrstna dela. »Zakaj, vidiš,« mu odgovori mladi aristokrat, »prizadelo bi njegov ponos in poleg tega, nekdo mora tudi kuhati.

»Predstavljaš si,« kasneje pripomni njegov stric, »da bi Phoebus Apollo garal za Marsa.« (Mary Johnston, 1911: 75) Mary Johnston je verjela, da odnos gospodar-suženj, vsaj v Virginiji, karakterizira prijaznost in rahločutnost uglajenih gospodarjev.

Enako kot v romanih njenih predhodnikov iz devetnajstega stoletja tudi v romanih Johnstonove konjeniške junake dopolnjujejo plemenite in neomadeževane plantažne dame. Junakinje v teh romanih, enako kot v zgodbah Thomasa Nelsona Pagea, vojna preobrazi iz nežnih in spogledljivih lepotic v pogumne ženske z jekleno voljo. Margaret Cleave v romanu *The Long Roll* najbolj uspešno uteleša prepričanje o medvojni vlogi virginijske dame. »Vojna je vojna,« pravi Margaret, »vsi moramo vztrajati. Vztrajati moramo z vsem pogumom, ki ga premoremo. Če lahko temu pridodamo kanček veselja, toliko bolje. To moramo storiti za Virginijo in za Jug!« (Mary Johnston, 1911: 101)

V vsakem izmed tovrstnih romanov je ljubezensko razmerje med konjeniškim junakom in njegovo devico glavni element zgodbe. V romanu *The Long Roll* bojišča doline Shenandoah, Richmonda in Fredericksburga nudijo dramatično ozadje za začetek romance med Richardom Cleavom in Judith Cary. Zapleti, ki ogrožajo njuno razmerje, so odpravljeni šele ob koncu romana *Cease Firing*. Medtem v drugem romanu Johnstonova razdela in razvije ljubezensko razmerje med Edwardom Caryjem in njegovo kreolosko nevesto s plantaže Belle Island, Desiree Gaillard, in ga pripelje do tragičnega konca. V obeh ljubezenskih zgodbah je dama povzdignjena v sfero ideala, zato je konjenik ponižni moledovalec. Richard Cleave najbolj slikovito izrazi tradicionalni ton aristokratskega snubca. »Judith, Judith, kako prelestna si,« izjavi Richard. »Vedno si mi bila pred očmi, vedno! . . . Samo, da sem prej to imenoval »vizija«, »ideal«. Na vsako svoje dejanje gledam s tvojimi očmi; vsaka moja misel izhaja iz tebe in me žene naprej!« (Mary Johnston, 1911: 219) Izpovedi Johnstonovih junakov so popolnoma podobne izpovedim Caruthersovim, Cookovim in Pageovim vzorom.

Kolosalne dimenzije konjeniških junakov najbolj očitno pridejo do izraza pri avtoričini karakterizaciji moža, čigar vojaška genialnost v romanu *The Long Roll* žene Jug iz zmage v zmago, generala Stonewalla Jacksona. V mnogih ozirih se zdi izbor generala Jacksona za glavnega junaka nenavaden izbor. Preprost, pieteten prezbiterijanski mož se na prvi pogled morda zdi bolj plebejski kot pa aristokratski, bolj puritanski kot konjeniški.

Vendar pa se, enako kot v delu Johna Estena Cooka z naslovom *Surry of Eagle's Nest*, za preprosto zunanostjo skriva srce pravega virginijskega gentlemana. Stonewalla krasi instinktivna vljudnost in globoko spoštovanje posameznikove časti. Njegov kod je nedvomno konjeniški.

Jacksonov konjeniški kod pride do izraza v določenih pripetljajih v zgodbi. Ko njegova vojska napreduje proti drugemu spopadu z zvezno vojsko pri Manassasu, generalova vojska bivakira blizu hiše Wilson, podeželskega doma, ki ga obkroža lepa okrasna ograja. Navkljub hudemu nočnemu nalivu Jackson ukaže vojakom, da ne smejo niti pomisliti, da bi katera izmed ograjnih letvic končala v njihovem ognju. Naslednje jutro vseeno odkrije, da ena letvica manjka, zato takoj ukaže aretacijo vseh šestih polkovnikov, dokler ne poravnajo nastale škode za celotno ograjo.

Težko je spraviti Jacksona, hladnega, učinkovitega vojnega stratega, in Jacksona, idealističnega generala, ki sveto poveljuje idejo o časti in spoštovanju zasebne lastnine. Stonewall je oboje: pragmatik in idealist. Sposoben je maširati, dokler njegovi možje od izčrpanosti ne popadajo po tleh, a tudi zaustaviti celotno vojsko, ko mati išče svojega sina, da bi mu izročila košaro s hrano in oblačili. Jackson je vojaški genij, ampak tudi konjenik, ki včasih vleče plemenite, a nepraktične poteze. Rahli donkihotski »noblesse oblige«, ki se zrcali v njegovih dejanjih, močno spominja na konfederacijske junake romanov Thomasa Nelsona Pagea.

V prvem delu romana vojna Jacksona spremeni. »Okorna postava,« zapiše Johnstonova v romanu *The Long Roll*, »dobi podobo neomajne plemenitosti in šarma. . . . Njegova notranjost pride na površje, atmosfera se spremeni, vidimo ga, kako jezdi po planjavi.« (Mary Johnston, 1911: 84) Jackson postane stalni član južnjaškega panteona mitičnih junakov in predstavnik vseh najvišjih vrednot, ki jih Johnstonova povezuje z zlatim obdobjem predvojnega Juga. Tako kot John Esten Cooke tudi Mary Johnston verjame, da tragična smrt velikega Stonewalla Jacksona nakazuje neizogibno uničenje predvojne kulture, ki ga sama patetično oriše v drugem romanu z naslovom *Cease Firing*. Žalostne besede Lucy Cary predstavljajo osmrtnico starega Juga: »Preživela sem zlato in vstopila v železno obdobje.« (Mary Johnston, 1912: III)

Z objavo svojih vojnih romanov se Mary Johnston s svojo razkošno domišljijo izkaže za kompetentno in veščo ustvarjalko zgodovinskih romanc. Do 1912. leta pa je v njenem razmišljanju prišlo do notranjega duhovnega preobrata, do sprememb, ki so v njeni fikciji nakazale novo smer. Leta 1913 so bralci z začudenjem in osuplostjo sprejeli nov roman z naslovom *Hagar*, ki je že naznanil smer, v katero se je obrnila njena fikcija. Za razliko od predhodnjih romanov je dogajanje v romanu *Hagar* postavljeno v sodobni čas. Roman ni romanca. Obravnava povsem praktične probleme, s katerimi so se ob prehodu v novo stoletje morale soočati ženske. Gre predvsem za vprašanja, kako se upreti družbeni definiciji, kaj ženska je in kaj bi morala biti, in kako izbojevati pravico, da vsaka ženska sama odloča o svoji usodi.

Roman *Hagar* predstavlja zanimivo branje, vendar pa ima tudi mnogo slabosti. Glavna tema romana je vprašanje o ustrezni vlogi žensk v sodobni družbi. Vendarle pa se v romanu o glavni temi bolj gostobesedno razpravlja, namesto da bi bila učinkovito

utelešena v hitro razvijajoči se zgodbi. Kljub številnim slabostim pa osredotočenost na notranjo rast nakazuje zasuk v smer, ki jo Edward Wagenknecht in Lawrence Nelson imenujeta mistični transcendentalizem. Johnstonova je očitno verjela, da mora človek za duhovno rast znotraj sebe odkriti božanstvo in združiti svoj notranji duh z duhom, ki prebiva v zunanji naravi. Verjame tudi, da je duhovna rast neizogibna in da bo v prihodnosti postala večji dejavnik človekovih dejanj. »Razvijamo se,« pravi Hagar, »spreminjamo se – znotraj sebe smo začutili nenavadno novo življenje – izgubljam zavest, vstopamo – potrebujemo novo besedo.« (Mary Johnston, 1913: 294) Na žalost pa, kar Hagar sama prizna, ta nova beseda še ni bila skovana. Svet še vedno čaka na čas, ko bo progresivna rast duhovnosti spremenila človekove nemoralne in neustrezne družbene institucije.

Zvesti bralci transcendentalnih spiritualnih meditacij Johnstonove niso sprejeli z odprtimi rokami. Želeli so še več razburljivih zgodovinskih romanov, s katerimi je avtorica zaslovela. Vendarle pa je Johnstonova poslušala glas svoje notranje muze. Njen spiritualizem je dosegel višek ob izidu treh romanov, ki so izšli eden za drugim: *Foes* (1918), *Michael Forth* (1919) in *Sweet Rocket* (1920). V dvajsetih letih se je vrnila k zgodovinskemu romanu, a je medtem že izgubila svoje zveste bralce. Novi literarni okusi in slab sprejem njenih mističnih transcendentalnih del jo je prikrajšal za precejšen del zvestih privržencev ob izidu kasnejših del, kot npr. *The Great Valley* (1926). Kritično ocenjevanje zgodovinskih romanov Johnstonove bralcu prinaša mešane občutke. Po eni strani pride do izraza avtoričina tendenca po povečevanju virginijskega konjenika, kar avtorico postavlja ob bok Cooku in Pageu. Po drugi strani razkriva prebliske živega realizma in, kot je to najbolj očitno v delu *Prisoners of Hope*, kjer se na provokativen način spopade z nerazrešenim konfliktom med konjenikom in jenkijem, njeno fikcijo postavlja nad običajni plantažni romantični žanr. Johnstonova predstavlja vez med nereflektivnim romanticizmom svojih literarnih predhodnikov ter bolj ironičnim in predirnim pristopom nove generacije avtorjev, ki so ji sledili.

7. KONJENIK V DVAJSETEM STOLETJU

7.1 Merkantilizem

Leta 1904, šest let po izdaji Pageovega romana *Red Rock*, se je v virginijskih knjigarnah pojavil roman avtorice Ellen Glasgow z naslovom *The Deliverance*. Omenjeni roman v mnogih ozirih spominja na roman *Red Rock*. Dogajanje je postavljeno v siromašno podeželsko pokrajino povojne Virginije, temelji na melodramatičnih dejanjih, ki pritegnejo bralčevo pozornost, glavni zaplet zgodbe pa predstavlja sleparski prevzem velike aristokratske plantaže s strani neskrupuloznega bivšega nadzornika. Med Pageeom

in Ellen Glasgow pa obstaja mnogo pomembnih razlik pri obravnavi glavnih tem. Za razliko od Pagea Ellen Glasgow ni naglaševala sleparske zlobe potujočih bankirjev in potepuhov. Želela je analizirati, kako so se Virginijci odzvali na uničenje svojega predvojnega družbenega in ekonomskega reda.

Roman *The Deliverance* se osredotoča na družino Blakeovih. Blakeovi so v letih rekonstrukcije izgubili skoraj celotno plantažo in sedaj prebivajo v stavbi, ki je nekdanj pripadala bivšemu nadzorniku. Družinski matriarhat vodi gospa Blake, slepa invalidna vdova, ki jo je vid zapustil malo pred koncem državljanske vojne. Iz bojazni, da resnica ne bi popolnoma zlomila njihove matere, njeni otroci spletejo mrežo laži in izgovorov. Slepa mati ne ve, da je državljanske vojne že konec, da ne živi več v razkošnem domu, da mora njena osiromašena družina stradati in se prebijati iz dneva v dan, da bi ona lahko dobila svoj vsakdanji portovec, svežega piščanca in druge priboljške, brez katerih ji ni živeti.

Gospa Blake ima ironično simbolični pomen. Tega se je Ellen Glasgow seveda zavedala, zato ker je v uvodu izdaje iz 1929. leta zapisala, da slepa ženska simbolizira Virginijo in celotni ameriški Jug, ki se »ne zavedajoč sprememb, s strastno zvestobo oklepa praznih ceremonialnih oblik tradicije.« (Ellen Glasgow, 1929: vi) Da je ironija še večja, iluzijo ženske, ki živi v preteklosti, z izjemno požrtvovalnostjo vzdržujejo njeni otroci, ki imajo le medle spomine na predvojni blišč, ki ga gospa Blake znova in znova obuja, ter na vojno, ki je uničila idilično preteklost njihove matere.

Roman *The Deliverance* ni bil velika uspešnica, a tudi ne veliko razočaranje. Vendarle pa mislim, da je kljub melodramatičnemu pretiravanju in pomanjkanju prefinjene karakterizacije zanimivejši kot delo *Red Rock*. Prvič v virginijski fikciji smo priče zavestni uporabi ironije pri iskanju distance med pisateljem in njegovo temo ter sprejetju perspektive, ki omogoča kritično analizo navezanosti Virginijcev na svojo preteklost. V primerjavi s kasnejšimi južnjaškimi avtorji ironija Ellen Glasgow ni tako ostra, zato je njen kritični odnos do domovine mnogokrat omejen in neodločen. Ne glede na vse, je bilo leta 1904 težko zaslediti kakršnokoli ironično objektivnost v južnjaški literaturi, zato je njen odločen prelom z romantično tradicijo Cooka in Pagea eden izmed ključnih momentov v virginijski in tudi v južnjaški fikciji. Zato nas ne sme presenetiti, da so jo kritiki v prvi dekadi dvajsetega stoletja razglašali za pionirja, ki je utrl pot novi južnjaški

literaturi, ter za pogumno avtorico, ki si je drznila objektivno analizirati svojo rodno državo. Glasgowova je z veseljem sprejela to vlogo. Bila je odločena, da v južnjaško literaturo vdihne življenje in ironijo.

Njena odločenost kaže na velike spremembe v odnosu do legendarne zgodovine Starega dominiona in nedotakljive zgodovine. Temu zgledu so sledili številni virginijski intelektualci in misleci. Romani Ellen Glasgow so rezultat pronicljive misli, ki razume pomembne ekonomske, družbene in politične spremembe, ki so se zgodile v Virginiji po koncu državljanske vojne. Verjetno je največja izmed naštetih sprememb sprememba odnosa poslovnih in političnih voditeljev do industrializacije.

Kot je pravilno opazil Jack Maddox so virginijski konzervativci – med njimi so najbolj izstopali konfederacijski častniki – hitro doumeli lekcijo iz državljanske vojne. Ponižujoči poraz in rekonstrukcija sta jih prisilili, da so sprejeli dejstvo, da se bo njihova država morala preoblikovati po severnjaškem kapitalističnem modelu, če so seveda hoteli omiliti grozovite posledice vojne in se ponovno vsaj približati prosperiteti, ki so jo poznali v osemnajstem stoletju. Nekateri izmed njih so dojemali industrializacijo kot pozitivno, za druge pa je bila nujno in neizbežno zlo. Ne glede na to, kako so bili motivirani, Maddox zapiše: »Sodelovali so, da bi Virginijo pripeljali v glavni tok ameriškega zlatega obdobja.« (Jack P. Maddox, 1970: 276)

Stari dominion je za svojo obnovo nujno potreboval severnjaški kapital, zato so do leta 1880 v Virginijo začela pritekati velika sredstva iz zunanjih vlaganj. Virginus Dabney je zabeležil, da so mnogi ekonomsko invazijo s Severa sprejeli z odprtimi rokami: »Siromašni lokalni meščani so . . . pogosto sprejeli severnjaške vlagatelje z odprtimi rokami in glasnimi vzkliki poveličevanja.« Milijoni dolarjev so se stekali v virginijske premogovnike, kmalu so s premogom natovorjeni vlaki zasopihali skozi deželo vse do hitro razvijajoče se luke Norfolk. Norfolk in Richmond sta doživela velik razcvet, Roanoke pa je postal novi metropolis, saj je v šestih letih iz majhne vasice Big Lick zrasel v prvo manjše mesto v Virginiji. Rast obalnega dela Virginije je omogočil severnjaški industrialec Collis P. Huntington, ki je kupil železnici Chesapeake in Ohio ter ju pripeljal vse do mesteca Newport News, kjer je zgradil več tovornih pristaniških nasipov. Huntington je tudi ustanovil ladjedelnici Newport News in Dry Dock, ki sta kmalu postali glavni delodajalki v državi. (glej Edward L. Ayers, 1992)

Nov veter je prevetрил Virginijo. Državno bogastvo se je vse bolj koncentriralo v rudnikih na jugovzhodu, v pristaniškem mestu Hampton Roads in tovarnah ter podjetjih v Richmondu in Roanokeu. Prenos ekonomske moči s plantaž v mesta pripelje do pomembnih družbenih sprememb.

Čeprav so ekonomske in družbene spremembe začele spreminjati življenje v Virginiji, je imela vladajoča elita do preoblikovanja družbenih struktur negativen odnos.

Aristokratski Virginijci so menili, da je družbene posledice industrijskega in trgovskega napredka najbolje ignorirati. Odločno so vztrajali pri nesporni veljavnosti stare vizije iz predvojnega obdobja, čeprav so statistični podatki kazali drugače. Lažje je bilo verjeti, da so rigidna družbena struktura Starega dominiona in njena uglašena drža načelno ostala nespremenjena.

Kljub temu da je Virginija v povojnem obdobju svojo ekonomijo postopoma oblikovala po severnjaškem modelu, je prepad med mitom in realnostjo postal še večji, kot je bil na prehodu med dvema stoletjema. Do leta 1900 je nova generacija pisateljev odrasla. Čas je že zacelil njihove duševne rane iz državljanske vojne, strasti so se pomirile, tako da so lahko bolj nepristransko in objektivno analizirali dimenzije omenjenega prepada kot pa njihovi starejši predhodniki. James Branch Cabell je v sijajno napisanem eseju, ki je bil objavljen v njegovem delu *Let Me Lie*, zapisal, da so se Virginijci njegove generacije začeli, sicer počasi, bolj zavedati prepada med nebeško vizijo in zemeljsko realnostjo. Richmond iz Cabellove mladosti je ostal duhovni branik konfederacije. Ob javnih dogodkih so ga vojni veterani opisovali kot »paradiž, v katerem so nekoč živeli, kjer ni bilo disharmonije, le lepota, viteštvo in zadovoljstvo«. Celotok bi težko povezal legendo z njegovo vsakdajno realnostjo. »Zato ker,« zapiše Cabell, »si živel v Richmondu; in Richmond ni bil podoben Kamelotu. Richmond je bil moderno mesto s pločniki in vodovodno instalacijo in plinskimi lučmi . . . Gospodične v zelenih krilih, znaji in vitezi v bleščečih oklepih se niso sprehajali po ulicah Richmonda, vidiš lahko le fíjakarske konje, majhne kočije in volovske vprege, ki tvorijo tobak.« Še več, ko je človek odrasel, je ugotovil, da starejši ne govorijo več tako vzneseno o konfederaciji in njenih herojih, »ko so se pogovarjali med seboj v trgovini tvojega očeta ali v jedilnici tvoje mame ob nedeljski večerji«. Mladina je kmalu spoznala, da starejši ne opisujejo resnične konfederacije ali resničnega Richmonda. Starejši so ustvarjali mit. »Ustvarjali so . . .

istočasno so objavili propad starega Juga, ki je ponosno izdihnil pri Appomattoxu neomadeževanega slovesa.« (James Cabell Branch, 1947: 145, 147, 148-49, 153-54) Cabellov esej lucidno ilustrira nerazrešen konflikt med predanostjo napredku in lojalnostjo do pogosto absurdnih tradicij in mitov iz preteklosti. Nenadna sprememba zavesti, ki se je zgodila na modernem Jugu, je južnjaškim avtorjem omogočila, da so notranjo napetost v regiji izrazili na svoj način v svoji fikciji. Dualizem v zavesti južnjaka je najbolj prepričljivo analiziral Allen Tate v svojem eseju z naslovom *A Southern Mode of Imagination*. Tate razume to spremembo kot prehod od tradicionalnega »retoričnega« diskurza, kjer so bile negovane vrednote »izključno družbenega in moralnega značaja«, k »dialektičnemu načinu« razmišljanja, s pomočjo katerega so južnjaški pisatelji začeli prodirati v notranjost regionalne pietete, da bi s svojevrstno objektivnostjo analizirali kompleksno sedanost in tudi enako zapleteno preteklost ameriškega Juga. (Allen Tate, 1959: 554-68) Ne glede na to na kakšen način razložimo to spremembo v južnjaški mentaliteti, je nedvomno, da je ta sprememba zelo močno izražena v južnjaški literaturi tedanjega časa.

Ne sme nas presenetiti, da so prvi avtorji tako imenovne južnjaške literarne renesanse izšli prav iz Virginije. Dela Jamesa Cabella Brancha in Ellen Glasgow so bila izdana že dvajset let pred velikim valom južnjaške literature, ki je preplavila Jug po prvi svetovni vojni. Obstajata dva primarna dejavnika, s katerima lahko lažje razumemo nepogrešljiv zgodnji prispevek Virginije k južnjaški literarni renesansi. Edino Stari dominion je že imel uveljavljeno literarno tradicijo, tako da so moderni avtorji iz nje črpali svojo moč, čeprav je njihova fikcija ubrala povsem drugačno pot. Ekonomske spremembe, ki so modernemu Jugu povzročile velike kulturne travme, so svojo pot začele v Virginiji, ki se je do leta 1900 že podala na pot industrijskega in trgovskega razvoja v skladu s severnjaškim modelom. Globok prepad med mitom in realnostjo je bil na prehodu v novo stoletje verjetno najbolj očiten v Richmondu, rojstnem kraju Jamesa Brancha Cabella in Ellen Glasgow.

Ellen Glasgow in James Branch Cabell sta bila prva moderna južnjaška avtorja, ki sta objektivno pisala o svoji domovini. Nedvomno je tudi, da so objektivni način pisanja zagotovo vsaj delno vzpodbudili veliki evropski in ameriški realisti in naturalisti tedanjega časa. Glasgowova se zagotovo uvršča v realistično tradicijo, saj je sebe

dojemala kot glasnika principov kritičnega realizma na ameriškem Jugu. V delu z naslovom *A Certain Measure* opiše svoj trud, da bi se uveljavila kot mlada avtorica v regiji, kjer vlada sentimentalna literarna tradicija. Zato leta 1900 v delu z naslovom *The Voice of the People* ponosno izjavi: »Kolikor vem, je ta roman prvo delo pravega realizma, ki se je pojavilo v južnjaški fikciji.« (Ellen Glasgow, 1900: 62)

V nasprotju z Ellen Glasgow je James Branch Cabell zaničljivo zavrnil prevladujoči duh realizma in naturalizma v romanopisju. V delu *Beyond Life* Cabellov fiktivni glasnik, John Charteris, definira realizem kot »umetnost biti plehek na resen način«; in v delu *Smirt* je naturalizem označen kot »živahen pankrt, katerega je zaplodil realizem s falusom agonije«. Cabell je vztrajal pri dejstvu, da ima avtor pravico izpustiti, obarvati ali celo zanikati dejstva, ki ne ustrezajo njegovemu namenu. Kljub vsemu, je v svoji pronicljivi analizi opazil Arvin R. Wells, je bil Cabellov romanticizem razumljen narobe, saj se Cabell ni izoliral od sodobnega literarnega konteksta. Njegov cinizem in ironija zrcalita razumevanje in delno sprejemanje Zolajevih in Dreiserjevih literarnih načel. Ozadje njegovih komedij pa mnogokrat temelji na naturalističnih predpostavkah. (glej Arvin R. Wells, 1962: 133) Cabell v svojem delu *Beyond Life* opiše človeka kot bitje, ki se v nenehno vrtečem se vesolju trdno drži zemlje kot parazit »napete molekule«. Tovrstnega opisa se zagotovo ne bi sramovala niti Zola niti Dreiser. Ellen Glasgow in Cabell sta na ta način prišla v stik z literarnimi in filozofskimi teorijami tedanjega časa, zato je nedvomno, da je njuna interakcija s sodobnim intelektualnim miljejem izoblikovala njun odnos do Virginije in njene legendarne preteklosti, čeprav v Cabellovem primeru ta interakcija ni imela vpliva na zunanjo obliko njegove fikcije. Želje obeh avtorjev, da bi obravnavala preteklost Virginije z ironično objektivnostjo, ne moremo popolnoma razložiti z njuno odprtostjo do realizma in naturalizma. Realizem je v Virginiji kmalu po končani državljanski vojni našel svoj prostor nekaj let pred rojstvom obeh avtorjev. Lahko domnevamo, da bi se morali tudi mladi pisatelji, kot na primer Thomas Nelson Page, odzvati na prevladujoče realistične tokove sedemdestih in osemdesetih let devetnajstega stoletja. Kljub vsemu pa Pageeovi sodobniki novih miselnih tokov niso mogli sprejeti za svoje. Ker so se rodili pred državljansko vojno, so se spominjali agonije južnjaškega poraza ter ponižanja in obupa v obdobju rekonstrukcije. Zato se niso mogli osvoboditi pritiska, da morajo z vsemi sredstvi, ki so

jim bila na voljo, opravičevati popolnost predvojne Virginije, njenega plantažnega sistema, suženjskega sistema in vladajoče aristokracije. Pageeovo opravičevanje predvojne Virginije temelji na karakternih stereotipih in sentimentalnih zapletih v njegovih romanih in zgodbah.

Za razliko od Pagea Cabell in Glasgowova nista imela grenkih spominov na predvojno Virginijo, državljansko vojno in mračne dneve rekonstrukcije. Do leta 1880 se je Virginija dokončno sprijaznila z dejstvom, da je poražena. Začela se je njena počasna vrnitev v zvezo. Odmik od starega plantažnega agrarnega k novemu industrijsko-trgovskemu redu je bil najbolj očiten v Richmondu, kjer sta Cabell in Glasgowova preživela svojo mladost. Že Cabell je opazil, da Richmond ni bil Kamelot, temveč moderno mesto s plinskimi lučni ter vodovodno napeljavo. Virginijci njune generacije so se prvi osvobodili izpod jarma branjenja in opravičevanja starega reda, zato ker je bil ta red uničen pred njihovim rojstvom. Prišel je pravi čas, da so virginijski avtorji lahko razglasili svojo deklaracijo literarne neodvisnosti ter prenehali častiti preteklost Starega dominiona. Na ta način je mitološka preteklost lahko postala temelj raziskovanja razmerja med človekom in mitom, njegove narave, razsežnosti in vzrokov človeškega varanja samega sebe.

Ellen Glasgow in James Branch Cabell sta zagotovo razglasila svojo literarno neodvisnost, vendar pa se nista uspela popolnoma izmakniti senci virginijske legendarne preteklosti. Ko sta satirizirala neumnost slepega podrejanja mrtvi tradiciji, sta v svojih romanih istočasno tiho sledila principom koda, kateremu so bili njuni liki slepo podrejeni. Ta paradoksalna drža je pripeljala do tematske napetosti in nerazrešenega tona v delih obeh avtorjev. Glasgowova ni popolnoma razumela obsega svojega ambivalentnega odnosa do preteklosti, kar sicer ni pretirano osiromašilo njene fikcije, je pa dalo vedeti, da se ni popolnoma posvetila implikacijam svojega realističnega kreda. Tudi v tonu Cabellovih virginijskih romanov lahko zaznamo ironično spoznanje o pomanjkljivosti in nezadostnosti staromodnega družbenega koda. Protiutež staremu redu pa je avtorjev globok prezir do modernih vrednot, ki so nadomestile stari družbeni red. V romanih obeh avtorjev je tenzija med sedanjostjo in preteklostjo, mitom in realnostjo, skoncentrirana v karakterizaciji njunih konjenikov in gentlemanov, zato natančna analiza njunih likov odkriva nerazrešena protislovja.

7.2 James Branch Cabell

Za večino Cabellovih del se zdi, da nimajo nobene zveze z Virginijo in ameriškim Jugom. Cabell je najbolj znan po svoji zbirki romanov in zgodb, ki so bile izbrane v osemnajstih zvezkih izdaje Storisende z naslovom *The Biography of the Life of Manuel*. Štirje izmed omenjenih romanov obravnavajo Manuelove potomce v Virginiji na prehodu v novo stoletje. Dogajanje je v večini romanov postavljano v domišljjsko deželo Poictesme, srednjeveško kraljestvo, ki se nahaja nekje v južnem delu Francije. V tem imaginarnem okolju se Manuel in njegovi potomci zapletajo v junaške podvige, kjer se mešajo romantični, čarobni in nadnaravni elementi.

Najbolj znano delo iz zbirke Manuel je zagotovo roman *Jurgen*. Njegova izdaja je dvignila precej prahu, saj so jo mnogi označili za nespodobno. Prav s tem romanom je

Cabell, ljubljenec intelektualcev iz zgodnjih dvajstih letih prejšnjega stoletja, pridobil mnoge občudovalce, kot so na primer Joseph Hergesheimer, Carl Van Vechten, Sinclair Lewis in H. L. Mencken. Po kratkem obdobju odobravanja je delo nenadoma izgubilo vso veljavo. Družbeno naravnani kritiki so romane okarakterizirali kot neokusne romance, ki so bile napisane z namenom zadovoljitve čudaških okusov in eskapističnih čustev.

Cabellov sloves se v naslednjih dekadah ni okrepil. Tudi napor številnih literarnih kritikov ni uspel Cabella postaviti na vidno mesto v moderni ameriški literaturi. Cabell ima še danes svoje zagovornike in številne kritike.

Konsenz tistih, ki cenijo njegovo delo in ga pozitivno vrednotijo, je prepričanje, da Cabell še zdaleč ni le dolgovezen pisec romanc. V eni izmed zadnjih študij njegovega dela z naslovom *Jesting Moses* je Arvin Wells podal najprepričljivejše argumente, ki podpirajo dejstvo, da je Cabell spoštovanja vreden avtor z zelo širokim pogledom na svet. (glej Arvin Wells, 1962: 9-23) Po Wellsovem prepričanju Cabellov svet temelji na domnevi, da je vesolje iracionalno in za človeka popolnoma nerazumljivo. Zaradi groznega snovnega kaosa človek nima alternative, tako da lahko le sanja, ustvarja in časti svojo fikcijo, ki mu, čeprav samo za kratek čas, nudi iluzijo, da ima vesolje smisel in da ima človekova eksistenca svoj namen. Cabellovi junaki se nočejo in ne morejo soočiti z ultimativno realnostjo sveta; zaradi te trmoglave upornosti so razočarani, ko se njihove sanje raztreščijo ob čeri realnosti in neuspeha in ko dokončno spoznajo, da so njihove sanje neuresničljive. Cena, ki jo plača človek s strtimi iluzijami, je nujna, če želi ohraniti vsaj kanček domišljije znotraj sebe, kar je bistveno znamenje njegove človečnosti. Šele ko razpade prva mreža iluzij, začne človek tkati novo.

Cabell meni, da človekovo domišljijo skozi zgodovino izmenično usmerjajo tri vedenja. Konjenski drža ustvarja iluzijo, da je človek božji stvor in da je njegov glavni cilj in smoter na zemlji izvršitev božje volje. Manuel, glavni junak enega izmed njegovih romanov, je tovrsten konjenski lik. S svojo galantno držo sprejme dejstvo, da o vesolju ne ve nič in kot alternativo ponudi izmislek, da je na zemlji lahko srečen le, če se izogiba vprašanj o svoji kozmični usodi in se osredotoči samo na radosti in užitke vsakdanjega življenja. Poetična drža vidi kaotično realnost kot surovino za kreativno vizijo, ki jo umetnik izoblikuje v harmonično fikcijo, ki vzdržuje iluzijo pomena in smisla.

Vse tri države dajejo človeku občutek reda in koherentnosti, vse tri prevladujejo v določenem obdobju človeške zgodovine. Ko se vse tri zrušijo, jih nadomestijo nove vizije. Cabellov svetovni nazor temelji na humanem skepticizmu, ki razume nujnost domišljajske države in mitov, ki so povezani z njim. Istočasno pa se zaveda ultimativne neustreznosti tovrstnih držav in mitov.

Samo zato ker je za prizorišče svojih romanov izbral srednjeveški Stari svet in pojmoval človeka kot tvorca mitov in sanjača, še ne pomeni, da je to povezano z njegovim odraščanjem v Virginiji. Louis D. Rubin je pravilno opazil, da je Cabellov koncept junaka, Manuela, in vseh mitov, ki so izšli iz njegovega imena po njegovi smrti, direktno povezan z razumevanjem, kako so pred vojno rojeni prebivalci ameriškega Juga ustvarili svoj panteon polbogov. Manuelov mit je bil možen le zaradi Cabellovega dobrega razumevanja konfederacijskih mitov. (glej Louis D. Rubin, 1973: 64-66) Cabell je živel v idealnem okolju, kjer je lahko opazoval mitologizacijo konfederacijskih junakov, saj, kot je to sam nakazal v svojem romanu *Let Me Lie*, je ta proces najbolj intenzivno potekal v bivšem glavnem mestu konfederacije kot tudi na ostalih področjih ameriškega Juga. Cabell ni le zelo dobro razumel motivov za povečevanje južnjaških junakov, temveč tudi sam ni mogel dojemati teh mož na popolnoma objektivni način. Njegov esej o generalu Leeju v delu *Let Me Lie* se začne mirno in objektivno. Postopno pa Cabellovo občudovanje največjega južnjaškega generala postane vse bolj goreče, predvsem ko povečuje Leejevo nepripravljenost, da bi unovčil sadove svoje slave, predsedovanje majhnemu kolidžu in odločitev, da ne bo spisal svoje avtobiografije. Na koncu Cabell na delno častitljiv in ironičen način prizna, da Leeja ne more opisati takšnega, kot je v resnici bil, »natančen in mnogokrat zamišljen, tih, bradat in rahlo sključen konfederacijski veteran«. Ko Leeja naslavja direktno, prizna: »Kri se mi ogreje, ko atavizem premaga razum.« (James Branch Cabell, 1947: 178)

Cabell je odraščal v poraženi in osiromašeni regiji, ki se je prebijala skozi travme poveljnega obdobja. Na ta način je razumel in simpatiziral z globoko potrebo južnjakov po redu in koherenci, ki so jo lahko zadovoljili le konfederacijski miti iz njegovega otroštva. Svoje razumevanje južnjaškega mita je prevedel v delo *Life of Manuel*. Najbolj pa pride do izraza v delu *The Silver Stallion*. V tem delu Manuel po svoji smrti postane odrešenik iz Poictesmea, ki po pričevanju mladega Jurgena ne umre, temveč gre

naravnost v nebesa. Cabell v uvodu zapiše, da nič ne de, če številne zgodbe Manuelovih čudežnih dejanj niso resnične. Odrešeniški mit je služil svojemu namenu, enako kot nekoč konfederacijski mit.

Trije izmed Cabellovih romanov Manuelove domišljajske pohode popeljejo v sodobno Virginijo. Roman *The Cords of Vanity* opiše prizadevanja Roberta Etheridgea Townsenda, da bi galantno živel v Starem dominionu; *The Cream of the Jest* opisuje artistično iskanje skozi prizmo pisatelja Felixa Kennastona; *The Rivet in Grandfather's Neck* pa opisuje poizkus aristokratskega Rudolpha Musgrava, da bi živel v skladu z viteškimi ideali. Izmed omenjenih treh romanov je roman *The Rivet in Grandfather's Neck* najbolj primeren za analizo konjeniškega lika, zato ker v glavnem liku utelešena ideja viteštva zelo močno spominja na vrednote, ki so jih virginijski romantični avtorji pripisovali svojim aristokratskim junakom. Analiza Rudolpha Musgrava jasno kaže, kako daleč se je Cabell odmaknil od preprostega poveličevanja konjenika v svoji fikciji, a hkrati sugerira ambivalentnost, s katero je obravnaval karakterne tipe, ki so v dvajsetem stoletju že postali popolnoma zastareli in irelevantni.

Roman *The Rivet in Grandfather's Neck* je podnaslovljen z *A Comedy of Limitations*. Naslov roman izhaja iz Andersenove zgodbe o porcelanastem dimnikarju in pastirici, ki želita skupaj zbežati z mize v sprejemni sobi in po dimniku splezati ven. Prestrašena s širnostjo zunanjega sveta se tiho priplazita nazaj v svoj prvotni dom. Rudolphu Musgravu se vsak človek zdi porcelanast pajac z zakovico ali dvema v vratu. V romanu zakovica simbolizira vse, kar je v človeškem duhu neomajnega in nespremenljivega. Tovrstna simbolika ima pozitivno in negativno konotacijo. Na neki način preprečuje »prepogosto kimanje in strahopetno kompromitiranje«, vendar pa tudi človeku preprečuje, da bi storil, kar je v nasprotju z njegovo naravo. (James Branch Cabell, 1951: 51-52)

Cabellov roman ni le komedija omejitev. Avtor je v svojem spisu *Preface to the Past* opozoril, da je tudi »komedija besed, ki služijo kot fetiši, blažilo in mamilo, ko se nismo sposobni soočiti z realnostjo«. (James Branch Cabell, 1936: 192) Z Rudolphom Musgravom Cabell predstavi lik, ki konsistentno kljubuje realnosti tako z besedami kot tudi dejanji. Musgrave, patriarh družine Musgraveovih iz Matocina, predstavlja eno izmed najstarejših in najbolj spoštovanih družin v Lichfieldu (Richmondu). Svoj in sestrin kruh služi z opravljanjem poklica knjižničarja in dopisnega tajnika zgodovinskega

združenja v Lichfieldu, kjer svoje dohodke dopolnjuje, kot mnoga leta tudi Cabell, z vodenjem genealoških raziskav, ki so »namenjene rehabilitaciji dvomljivih rodovnikov«. (James Branch Cabell, 1936: 19-20) Urejen ter čeden za svoja leta, vljuden in uglašen v družabnih pogovorih živi življenje v skladu s konjeniškim kodom svojih prednikov. Rudolph pravzaprav razume življenje kot niz plemenitih dejanj, zato se sam dvakrat žrtvuje. Najprej dovoli, da skupnost v Lichfieldu verjame, da je on tretja stranka v ločitvenemu primeru Pendomer. Nase prevzame krivdo Jacka Charterisa, romanopisca, ljubimca, ženskarja in malopridneža, ki je poročen z Anne, Rudolphovo idealno žensko – edino žensko, kot si sam pravi, ki jo je ljubil. Žrtvuje svoj ugled, da Anne ne bi prizadela nezvestoba njenega moža. Drugič se žrtvuje, ko osvoji srce prelestne mlade sestrične, Patricie, hčere angleškega plemiča. Večer pred razglasitvijo njune zaroke se Patricijin bivši ljubček iz otroštva, Joe Parkinson, vrne v Lichfield in za trenutek vname stari ogenj v srcu mladega neodločnega dekleta. Rudolph naivno verjame, da Patricia resnično ljubi mladega Joeja, zato na lastni zaročni večerji nazdravi na poroko Patricie in Joeja. Plemenitost njegove geste je nesmiselna, saj si Patricia ponovno premisli in se poroči z Rudolphom.

Čeprav so Musgraveova dejanja nedvomno plemenita, si Cabell ne more pomagati, da ne bi sarkastično ošvrknil svojega glavnega junaka. Cabell pravi, da žrtvovanje Rudolphu godi. Večje je dejanje, večja je žrtev, večji je užitek, ki izhaja iz tega dejanja. Rudolph ceni svojo plemenitost in nesebičnost ravno tako, kot ceni svojo brezupno strast do idealizirane Anne. Na ironičen način Cabell umakne še zadnjo oviro, ki stoji med Rudolphom in njegovim idealom. Patricia in John umreta, Annine iluzije o zvestobi njenega moža pa se razblinijo. Rudolph spozna, da se v bistvu noče poročiti z Anne. »Pripadam Patricii,« prizna Anne. »Konec koncev sem vesel, da pripadam Patricii, zato ker je Patricia in vse tisto, kar ona predstavlja, nujna življenjska stvar človeka v njegovi negotovi eksistenci.« (James Branch Cabell, 1936: 351) Zdi se, da Musgrave instinktivno spozna, da bi sprejetje ideala zanj lahko imelo katastrofalne posledice. Modro in preudarno se umakne v nepopoln, zemeljski, a tolažilen Patricijin spomin. Njegovo dejanje močno spominja na Manuelovo dejanje v delu *Figures of Earth*. Vsakič ko Manuel pridobi naklonjenost navidezno nedosegljive princese, obrne hrbet svojemu objektu čaščenja in se vrne k svoji grdi, prozaični in tiranski ženi, Niafer.

Rudolphovemu življenju popolnoma vladajo iluzije, zato se v življenju ne meni za nič, kar ni v skladu z njegovimi iluzijami. Ne more se sprijazniti z dejstvom, da je njegova sestra alkoholičarka, ne verjame, da njegova temnopolta služkinja Virginia ni nič več kot le zvesta družinska služabnica in ne more sprejeti javno izražene kritike njegove družbe. Cinični Jack Charteris življenje v Lichfeldu označi za tragično, zato ker je »najbolj patetična tragedija v življenju, da od življenja ne dobiš nič posebnega«. Na Jackovo pripombo Musgrave odločno odgovori: »Kar se mene tiče, ne vem, kam meriš« (James Branch Cabell, 1936: 162)

Rudolphovo neumno vedenje je delno pogojeno z notranjo zavestjo o plehkosti njegovega življenja in impotentnosti koda, ki se mu sam tako strogo podreja. V nekem trenutku Patricii prizna, da so gentlemani njegovega tipa brezkoristni: »Ah, lahko besedičimo o naši superiornosti ostalemu svetu, - in bog ve, da to počnemo! – vendar smo v resnici ničvredni. Izrabljeni smo, povem vam! Naš razum in naša volja sta jalova, zakrnela, življenjska sla nas je zapustila! Zadovoljni smo, da lahko životarimo v Lichfieldu.« (James Branch Cabell, 1936: 57) Na koncu Musgrave na svoji smrti postelji ocenjuje svoje življenje in poda svojo zaključno sodbo.

V liku Rudolpha Musgrava Cabell predstavi portret človeške omejenosti – človeka, ki je podlegel neumnosti, zasljepljenosti in norosti. Človek se sicer zaveda svojih napak, vendar jih ni zmožen popraviti. Vendar pa po drugi strani Musgrave uteleša tudi vrednote, ki jih Cabell pri človeški naravi občuduje – pogum, moralno trdnost in vztrajnost. Ne glede na vse svoje nepopolnosti je Musgrave na koncu romana v primerjavi z Jackom, cinikom, ki izkorišča svojo galantno prepričanje kot opravičilo za svoje sebične kaprice, pozitivnejši karakter. Jack uspe prepričati Patricio, da naj zapusti svojega moža. Rudolph spozna, da Jack v resnici Patricie ne ljubi, zato ga skuša odvrniti od nepremišljenega dejanja, ki bo prizadelo mnoge ljudi. Jack je seveda imun za vse moralne kategorije. Na koncu Musgraveova fizična moč, ki izhaja iz prepričanja, da Jack namerava storiti nemoralno dejanje, prepreči načrtovano ugrabitev.

Musgrave se z neomahljivo vero drži iluzij, ki so nepraktične in pogosto neumne. Vendarle pa so te iluzije nekaj, kar strukturira njegovo življenje. Zaradi zakovice ni fleksibilen, a po drugi strani mu zakovica preprečuje, da bi zdrsnil v sebičnost in

strahopetnost, ki karakterizirata življenje Jacka Charterisa. Za razliko od Charterisa lahko Musgrave delno opraviči svoje življenje in družbo:

Kljub vsemu smo bili gospoda, tudi v naši nepravilnosti in sprijenosti smo bili zvesti tradiciji našega roda. Ne morem trditi, da je bila naša tradicija vedno skladna z etiko in desetimi zapovedmi, zato ker smo sami dodali zelo kompleksno enajsto zapoved, ki se ukvarja s častjo. Kar se ostalega tiče, ključovalno smo olepšali in okrasili življenje in nepopustljivo smo iz navadnega vsakdanjega življenjskega dogodka naredili lepo stvar.

Bili smo umetniki, če ne celo obrtniki. (James Branch Cabell, 1936: III)

Če vzamemo v obzir omejeno in nepopolno človekovo naravo, dosežki Rudolpha Musgravea in njegovega roda niso vedno vredni prezira. Kozmična ironija Cabellu omogoči, da smeši človekovo nespametnost in jo hkrati občuduje zaradi nenehnih, četudi mnogokrat nedovršenih poskusov, da bi osmisлил svoje življenje in iz kaosa ustvaril red. Ta kompleksen pogled na svet, ki izhaja iz ironije, humorja, sarkazma in sočutja, avtorju omogoči, da se analize modernega konjenika loti na zelo pronicljiv način. Viteška ideja, ki jo Cabell utelesi v liku Rudolpha Musgrava, je enaka idejam srednjeveškim vitezom iz Poictesmea. Obstaja sicer ena temeljna razlika. Dejanja Cabellovega sodobnega konjenika močno omejuje sodobni milje. Manuel v primerjavi z Rudolphom ni nič bolj popoln. Manuelu v romanu *Figures of Earth* lahko pripišemo umor in prešuštvovanje. Zato bi lahko upravičeno trdili, da je celo manj plemenita oseba kot Musgrave. Vendar pa ima Manuel eno veliko prednost. Manuel lahko sledi svoji viziji, zato viteški pohod na koncu definira njegov lik. Nasprotno Musgrave in vsi Cabellovi sodobni aristokrati postanejo žrtev neustavljivega usihanja osebne moči. Arvin Wells poda zanimivo razlago. »Cabellovi sodobni liki,« zapiše Wells, »živijo v znanstveno usmerjenem svetu, ki omejuje domišljijo in že v kali zatre večje in pogumnejše iluzije; ne samo da njihova življenja niso deležna mitološke domišljije, temveč so tudi izgubila vero v iluzije. Če je viteštvo Rudolpha Musgrava plašno in trdovratno, je to zato, ker so korenine vere, ki so nekdanj napajale viteško držo, odmrle.« (Arvin Wells, 1962: 20) Cabellov aristokratski Virginijec se je izrodil v sodobnega konjenika brez življenjskega creda.

Cabell je bil zaradi čustvene afinitete do ameriškega Juga močno navezan na viteška dejanja in idealiziran koncept lika, ki ga je utelešal konjenik, vendar pa ga je njegov čut za realnost opominjal, da so viteška dejanja v dvajsetem stoletju le staromodni ostanki minulega obdobja. Zato se je v svoji karakterizaciji Rudolpha Musgrava zavedal moči in spodobnosti kot tudi absurdnosti svojega glavnega junaka. Protislovna čustva do Musgravea so uravnotežena, vendarle pa slabost in negotovost slabi Musgraveovo viteško držo, zato se avtor v večini svojih romanc umakne v srednji vek. Zavedal se je, kaj se s konjenikom dogaja v modernem času in z videnim ni bil zadovoljen. Zato se je raje strateško umaknil v preteklost.

Morda se zdi malce nenavadno, da Cabell ni sledil Cooku in Pageu in se umaknil v virginijsko preteklost. Verjetno ni bil pretirano sentimentalna oseba. Bistvo njegove vizije je komična in kozmična ironija. Cabell je v svojem eseju o Leeju priznal, da se ni popolnoma osvobodil uroka virginijske legendarne preteklosti. Verjetno ga je umetniški instinkt posvaril pred Virginijo in ga popeljal v dobo, ki jo je lahko sam ustvaril in nadzoroval. Poictesme je Cabella osvobodil, tako da je lahko obravnaval človeka, tvorca mitov in krasnih iluzij, s simpatijo in zbegano objektivnostjo. Če bi v svojih delih imel opravka z zgodovinskimi virginijskimi junaki, zagotovo ne bil dosegel tako lepo uglašene literarne tona.

Če bi pregledali celoten literarni opus Jamesa Brancha Cabella se ne bi mogli strinjati s tistimi, ki ga označujejo za trivialnega kovača puhlih fantazij. Res je, da je napisal mnogo del, toda njegovi najboljši romani: *Figures of Earth*, *The Silver Stallion*, *Jurgen*, *The High Place*, *The Cream of the Jest*, *The Rivet in Grandfather's Neck*, so pronicljive analize soočenja človekovih iluzij z realnostjo, ki tudi danes predstavljajo zanimivo branje. Cabell je bil eskapist. Roman *The Rivet in Grandfather's Neck* jasno nakazuje Cabellovo fundamentalno nelagodje, ki ga je čutil do moderne dobe, zato ker njegovim navideznim konjenikom, kot je Rudolph Musgrave, ne omogoča junaškega udejanjanja. Seveda pa Cabell ni bil edini, ki je bil nezaupljiv do sedanjosti. Richard Ellman in Charles Feidelson sta zapisala, da so občutek izgube, alienacija in obup glavne značilnosti moderne literarne zavesti. Občutek alienacije v sodobni literaturi spremlja tudi občutek svobode, »osvoboditev izpod zapovedanih literarnih vzorcev«, ki se je udejanila v moderni poeziji in fikciji. (glej Richard Ellman in Charles Feidelson, Jr.

1965: vi) Cabell je v svojih delih izrazil občutek odtujitve od sedanosti, a po drugi strani ni uspel doseči popolne čustvene osvoboditve od preteklosti. Joseph Daniel Singal ga označi za post-viktorijanskega skeptika, ki navkljub svojemu skepticizmu ne more sprejeti modernizma. »Tisto, kar Cabella dejansko loči od modernistov,« zapiše Singal, »je njegova nepripravljenost, da bi se z izkušnjo soočil direktno. Njegov alegoričen svet je poln mask, dvoumnosti in stalnih besednih iger, ki spominjajo na kreacije Oscarja Wilda in ostalih post-viktorijanskih avtorjev.« (Daniel Joseph Singal, 1982: 91)

Cabellova zavrnitev sedanosti je absolutna, njegov beg v preteklost je odločen in prepričljiv. Edmund Wilson meni, da avtorjeva odločna zavrnitev realnosti izhaja iz grenkobe, »grenkobe ameriškega Juga, ki je spoznal, da so bile njihove sanje le fikcija in da mora kljub vsemu živeti v skladu s temi sanjami.« (Edmund Wilson, 1965: 325)

Wilsonov spoznanje izpostavi močno vez med protislovnim bistvom Cabellovega pisanja in povojnim virginijskim miljejem, iz katerega je avtor izhajal.

7.4 Ellen Glasgow

Leta 1900 je Ellen Glasgow izdala roman *The Voice of the People*, ki po njenem mnenju predstavlja prvi avtentični izraz realizma v južnjaški literaturi. Zagotovo se je zavedala pomena izdaje romana, saj so v naslednjih desetletjih tudi kritiki enoglasno okarakterizirali roman kot pomeben dogodek v literarni zgodovini ameriškega Juga.

Stuart Sherman je leta 1925 ob izdaji roman zapisal, da je realizem »prečkal Potomac ... na svoji poti na Sever.« (Stuart Sherman, 1925: 1-3) Roman *The Voice of the People* je prvi v seriji trinajstih romanov, katere je Ellen Glasgow kasneje poimenovala virginijska

kronika. Ellen Glasgow je v uvodnem poglavju dela *A Certain Measure* zapisala, da je glavna tema njene kronike »vzpon srednjega razreda kot dominantne sile v južnjaški demokraciji.« In res se površno gledano zdi, da je to glavni motiv njenih del. Glavni liki njenih romanov *The Voice of the People*, *The Miller of Old Church* in *Barren Ground* niso aristokrati, temveč možje in žene srednjega ter nižjega razreda, ki so se s svojo močjo in integriteto povzpeli na družbeni lestvici. Nekateri kritiki, ki so se primarno osredotočili na njeno karakterizacijo srednjega razreda, trdijo, da glavni vir avtoričine umetniške energije izhaja iz njene identifikacije s srednjim razredom, predvsem v njenih izlivih umerjenega optimizma o prihodnosti ameriškega Juga in toplem sprejemu urbanega vpliva v južnjaški kulturi, ki je spremljal vzpon srednjega razreda. Nancy McCollum meni, da avtoričina realistična kritika južnjaškega mita in njena pripravljenost, da spremembo sprejme kot dejstvo, označuje novo pot v južnjaški literaturi, ki se oddalji od Cabellovega pisanja. Po njenem mnenju Cabell smeši, izziva, istočasno pa tudi povečuje mit. Glasgowova pa ne opravičuje »dolgotrajne južnjaške zavezanosti k zadušljivi tradiciji«. (Nancy M. McCollum, 1964: 238)

Menim, da je dvomljivo trditi, da je Glasgowova literarna glasnica vzpenjajočega se srednjega razreda na ameriškem Jugu. Takšna interpretacija izhaja iz predpostavke, da vsa njena dela na realističen način obravnavajo spremembe v Virginiji, vendar pa vsa njena dela niso napisana z omenjene perspektive. Na primer, v njenem romanu *The Battle-ground*, ki obravnava žrtvovanje stare plantažne aristokracije na oltarju vojne vihre, ne najdemo realistične analize virginijskega predvojnega mita. Kljub njenemu insistiranju v delu *A Certain Measure*, da roman *The Battle-ground* ni romanca, bi jo danes težko označili za kaj drugega.

Roman obravnava aristokratski družini Lighfoot in Ambler in vsebuje že znani blišč in sijaj plantažne fikcije iz devetnajstega stoletja. Major Lightfoot ima »rimski nos«, ki ga je podedoval od svojega plemiškega starega očeta, ki je živel v Angliji. Guverner Ambler poseduje »klasicističen obraz«. Njegova žena je »krhka in ljubezniva« z »nežno porcelanastim« obrazom. Člani družine obedujejo na Sally Sunnu. Streže jim hišna služničad, ki s svojimi gospodarji sobiva v prijaznem in prijateljskem odnosu. Ženske vestno in z veseljem pomagajo sužnjem. Posestvo Lightfootovih je zgrajeno iz opeke, ki je bila pritovorjena iz daljne Anglije. V knjižnici, kjer so izobešeni portreti slavnih

prednikov, major Lightfoot srka vinjak in vsakodnevno bere latinske tekste in eseje Josepha Addisona.

Seveda je roman *The Battle-ground* zgodnji primer avtoričine fikcije, izraz nečesa, kar je sama poimenovala »romantična mladost«. Vendar pa je pomembno naglasiti, da je bil roman izdan dve leti po izidu romana *The Voice of the People*, ki predstavlja pionirsko delo realizma v južnjaški literaturi, in da se je dve leti pozneje ozrla na svoj vojni roman in ni odkrila »nobene napake v verjetnosti prikazane slike.« Roman *The Battle-ground* zagotovo odraža razdeljenost avtoričinih zgodnjih del med realistično obravnavo Starega dominiona in tendenco, da bi bleščeče dogodke iz zgodovine obudila na romantičen način. Zanimivo je, da v poznih letih svojega ustvarjanja ni prepoznala konvencionalno romantičnega tona svojih zgodnjih romanov.

Celo v romanih, ki so strukturirani okoli teme o vzponu srednjega razreda, Glasgowova jasno kaže protislovnost do svojim plemenitih junakov. Protislovnost je najbolj vidna v njenem romanu *The Voice of the People*. V omenjenem romanu se Nicholas Burr, grd rdečelas sin revnega kmeta, s trdim delom in samoizobraževanjem povzpne na vrh politične piramide v državi. Burr je verjetno avtoročina najzanimivejša in najuspešnejša karakterizacija srednjega razreda. Avtorica poudari njegovo družbeno pomembnost s tem ko zoper njega postavi državno politično mašinerijo, katere glavni kandidat je aristokrat popolnega pedigreeja Dudley. Dudley, Burrow znanec iz otroštva, v romanu predstavlja aristokratsko kontrastno ozadje za Burrove srednjerazredne kreposti.

Navkljub proletarskemu junaku je glavna tema romana vzpon srednjega razreda. Burr naj bi predstavljal pozitivne in progresivne spremembe v virginijski družbeni strukturi. Vse te spremembe naj bi Glasgowova sprejela z odprtimi rokami. Kljub vsemu pa se mnogokrat v romanu zdi, da avtorica le ne kaže takšnega navdušenja nad spremembo in napredkom. Njeni opisi Richmonda iz devetnajstega stoletja so polni nostalgije za prijaznim starim mestom, katerega čar je izbrisal napredek. Ob opisovanju območja ob Kapitolu avtorica pripomni, da je »dostojanstven in star« Kapitol ostal »edina razpoznavna stavba v mestu, kjer je ikonoklazem opravil svoje«. Še generacijo nazaj, razmišlja avtorica, so ulice, ki vodijo do Kapitola, »bile ulice južnjaškega mesta – posute z gostoljubnimi južnjaškimi hišami, z vrtovi, kjer so cvetovi ponosno dvigali svoje vratove«. Sedaj te miline in lepote ni več. »Prišel je napredek, vzniknile so iz rdeče opeke

zgrajene stavbe. Mlada drevesa blažijo arhitekturno strogost, ki vse bolj spominja na New York.« (Ellen Glasgow, 1902: 321) Glavna tema romana je preobrazba Virginije, zato se tovrstno elegično žalovanje za prijaznim in aristokratskim južnjaškim načinom življenja zdi v neskladju z glavno temo romana.

Avtoričina protislovna čustva o napredku in vzponu srednjega razreda se seveda odražajo tudi v njenih glavnih literarnih protagonistih. Nick Burr je zanimiv lik srednjega razreda, zato ker združuje ambiciozni povzpetniški duh z jeffersonovsko vero v dobroto in modrost slehernega človeka. Vendar pa Nick živi v času, ko jeffersonovske vrednote niso več v modi. Politični mašini, ki ji Burr močno nasprotuje, poveljuje »nouveau riche« Rann, ki uteleša vse najslabše lastnosti mladega povzpetnika. Rann poskuša Burra uničiti s podtikanjem in osebnimi insinuacijami. Pred lažmi in obtožbami Burra zaščiti plemeniti in častni aristokrat Dudley, čeprav Rann spletkari, da bi prav on bil izvoljen v ameriški senat, kjer bi se moral posluževati vulgarnih taktik pri diskvalifikacijah svojih političnih nasprotnikov. Večer pred volitvami Burr umre ob poskusu preprečitve linčanja. Burra, človeka množic, pokončajo prav ljudje, ki naj bi jih sam zastopal. Ob natančnem branju romana *The Voice of the People*, ki naj bi slavil naraščajočo moč srednjega razreda, lahko ugotovimo, da avtorica družbene transformacije ni sprejela s popolnim navdušenjem.

Kljub temu da je Glasgowova javno zagovarjala svoja družbena načela, na koncu romana njen agrarni protagonist umre, Dudley, Burrov tekmeč, pa preživi. Dudley se tudi oženi z Eugenio Battle, aristokratskim cvetom, za katere naklonjenost sta se v romanu borila oba glavna protagonista. Burrov poraz je tako političen in oseben. Težko je ugotoviti, zakaj Burr ni uspel pridobiti Eugenijine naklonjenosti. Njegov neuspeh bi lahko pripisali psihološkim in družbenim silam v romanu ali pa ostankom razredne arogance Glasgowove. Res se zdi, da si, vsaj na tej točki v svoji karieri, avtorica ni mogla dovoliti, da bi Burra in Eugenio spravila v zakonski stan, prav tako kot si John Pendleton Kennedy ni mogel dovoliti, da bi eno izmed svojih južnjaških lepotic omožil s Horse-Shoajem Robinsonom. Za Glasgowovo, kot tudi za ostale virginijske avtorje pred njo, je bil jeffersonovski neodvisni agrarni posestnik dovolj dober lik, saj je kasneje avtorica romantično razmerje med agrarnim posestnikom in aristokratinjo uspešno pripeljela do poroke v romanu *The Sheltered Life*.

Ko beremo avtoričine zgodnje romane, se moramo strinjati s Cabellovim mnenjem glede njenega sprejetja sodobnosti in njene domnevne zavrnitve preteklosti: »Menim, da se vse preveč govori o uporabi Ellen Glasgow proti veličastnim tradicijam starega Juga. Nedvomno je, da je kot pisateljica, sprejela te tradicije z vljudnim nespoštovanjem. Po drugi strani pa je kot oseba ujela v formaliziran in privlačen način življenja, iz katerega je pravzaprav izšla.« (James Branch Cabell, 1919: 250) Cabell je razumel, da so bila avtoričina čustva in nagnjenja aristokratska, zato je njen aristokratski duh občasno odražal strah pred prihodnjo družbeno usmeritvijo in hrepenel po redu in stabilnosti starega režima. V pismu Signe Torsvigu avtorica ob koncu svojega življenja žaluje: »Živimo brez reda, v strtem svetu. Življenjski vzorec se je tako močno spremenil, da smo skoraj pozabili nanj. Najbolj obžalujem izgubo duhovne ubranosti . . . Bodo ljudje, ki narekujejo ton in diktirajo način življenja, še kdaj hrepeneli po večji harmoniji, . . . si še kdaj zaželeli majhnih izgubljenih milosti, ki so olajšale naša življenja?« (Blair Rouse, 1958: 343) Ton osebne lamentacije močno spominja na odstavke, ki ga je avtorica napisala pred štiridesetimi leti, ko je opisovala propadanje starega Richmonda.

Če se je Glasgowova v svoji fikciji identificirala z napredkom in srednjim razredom, kam se nagiba njena naklonjenost? Louis D. Rubin verjame, da njeni najboljši romani obravnavajo virginijsko aristokracijo. Pregled njene družbene zgodovine v trinajstih knjigah potrjuje Rubinovo domnevo. Izvzemši *Barren Ground* – ki je zagotovo eden izmed njenih boljših romanov, čeprav njegova veličina bolj izhaja iz opisa kompleksnih ženskih čustev kot pa razumevanja ruralnega in maloposestniškega razrednega izvora glavne junakinje – iz povprečja izstopajo romani, ki obravnavajo Virginijce aristokratskega porekla, to so *Virginia*, *The Romantic Comedians*, *The Stooped to Folly* in *The Sheltered Life*. »Resnična družbena zgodovina,« meni Rubin, »ni opazna le v tem, kar je Glasgowovi uspelo, temveč tudi v tem, kar ji ni uspelo. Glasgowova ni mogla osmisliti demokracije v Virginiji v dvajsetem stoletju. Kot romanopiska je poznala – in to zelo dobro – propad starega reda.« (Louis D. Rubin, 1961: 129) Glavna tema avtoričine družbene zgodovine Virginije ni, kot je sama verjela, vzpon srednjega razreda, temveč zaton stare aristokracije.

Umiranje starega reda je najbolj temeljito opisano v treh avtoričinih romanih s skupnim naslovom *Queenborough (Richmond)*, ki so bili izdani med 1926. in 1932. letom – *The*

Romantic Comedians, They Stooped to Folly in *The Sheltered Life*. V vsakem izmed treh romanov glavno vlogo igra ostareli virginijski gentleman. Tovrstni aristokratski liki nam povedo zelo veliko o avtoričinem protislovnem odnosu do nekdanjega močnega, sedaj pa razpadajočega družbenega sistema, ki ga posebej zanimajo starejši konjeniki. V romanu *The Sheltered Life*, njeni najresnejši študiji elitistične družbe iz Queenborougha, najdemo njen najboljši in najsubtilnejši portret virginijskega aristokrata stare šole.

Roman *The Sheltered Life* je zgodba o ljudeh, ki skušajo neuspešno zaščititi sebe in svoje najbližje pred brutalno realnostjo. Zgodba spremlja pot Jenny Blair Archbald od njene nedolžnosti do izkušenosti. Na koncu romana se dekletove romantične iluzije razblinijo s tragičnim razpletom koketiranja z Georgeem Birdsongom. Dvoosebna pripoved je razdeljena med Jenny Blair in njenega starega očeta, generala Archbalda. General Archbald je vljuden stari aristokrat, poslednji ostanek povojnega viktorijanskega obdobja. Njegov pogled je zazrt v preteklost, njegova modrost temelji na ironični spravi z grenkobo in frustracijo, ki sta po njegovem mnenju neizogiben del življenja. Z zanimivo primerjavo obeh pogledov na svet Glasgowna sugerira, da tudi modrost stare dobe ne more preprečiti tragične izgube nedolžnosti. Jenny Blair v bridkem procesu odraščanja sama spozna, da življenje ni posuto z rožicami.

General Archbald je najzanimivejši in najbolj dodelan lik v romanu. Glasgowna je že v romanu *A Certain Measure* zapisala, da njegovo življenje posebej tragično »civiliziranega človeka v svetu, ki ni civiliziran«. (Ellen Glasgow, 1943: 204) Archbald je za kod svojih prednikov žrtvoval svoje življenje, v zameno pa ni dobil nič. Zdi se mu, da vsa njegova dejanja skušajo rešiti njegov ugled in hčerkin ugled. Da bi ohranil ugled, se poroči z žensko, ki jo ni nikoli ljubil. Naključje nanese, da po podeželskem plesu, skaterega se tiho izmuzne, obtiči s svojo bodočo ženo na saneh do konca snežne nevihte. Po njeni smrti prekine svoj drugi zakon s precej mlajšo žensko, zato ker ne želi prizadeti hčerkinih in snahinih čustev. Ko razmišlja o svojem življenju se mu zdi, da je »v tridesetih letih žrtvoval svojo mladost, svoja srednja leta, svoje sanje, svojo domišljijo in vse vitalne instinkte za moralno zavezanost tradiciji«. Proti koncu svojega življenja se Archbald pogrezne v stanje duhovne izčrpanosti. Spozna, da samo razmišljanje o stvareh ne spremeni ničesar. »Čeprav je morda na začetku misel ustvarila življenje,« razmišlja Archbald, »četudi ves fizični svet obstaja le v nevidni mreži mišljenja, ne more nihče,

čeprav bi morda želel, popraviti najmanjše razpoke ali razrahljanega šiva v vzorcu.« (Ellen Glasgow, 1932: 33,129) Na stara leta, po štiridesetih letih »brezčutnega trepljanja po ramenih in dobrikanja« si želi le družbe, ki od njega ne zahteva ničesar.

V zelo zanimivem poglavju z naslovom »The Deep Past« general v toplem aprilskem popoldnevu sedi na klopci in pusti, da mu misli uhajajo v preteklost. Kmalu se mu pred očmi prikaže njegova preteklost in zunanji svet, »svet iz opeke in asfalta, mož in žena, premikajočih se strojev«. Živo se spominja prizorov iz svojega nesrečnega otroštva, ki jih je preživel na družinskem posestvu svojih prednikov. Že od svojega otroštva je general Archbald živel v družbi, ki je bila sovražna in indiferentna do njegove senzitivne narave, v družbi, ki trdi, da ljudje najdejo večji užitek v lovu kot pa v poeziji, in kjer je usmiljenje le »ženska vrlina«. (Ellen Glasgow, 1932: 147,138) Spominja se ljubezenskega razmerja iz mladosti s poročeno angleško damo, edino žensko, ki jo je kdajkoli ljubil. Bila je zelo čustvena, osamljena in boječa oseba. Vendarle pa ne zbere dovolj poguma, da bi se ločila od svojega moža in otrok, zato si iz obupa vzame življenje. S tragičnim koncem ljubezenskega razmerja ugasne še zadnji plamen v Archbaldovem praznem življenju. Čas zaceli vse rane, Archbaldu pa na življenjski rani pusti debelo »skorjo obupa«. Življenjska energija počasi odteka iz njega. Sedaj sedi na klopci v parku in na soncu greje svoje stare kosti. General Archbald najde edino življenjsko potrditev v besedah: »Lahko bi povedal veliko o smislu življenja, le če ne bi šel pregloboko in se dotaknil bistva življenja. Če bi bil dovolj previden, da ne bi predril trde skorje obupa.« (Ellen Glasgow, 1932: 162)

V svojem portretu generala Archbalda Glasgowova predstavi človeka, ki v življenju išče srečo, ki se žrtvuje za sistem, ki mu onemogoča izražanje svojega senzitivnega temperamenta. Kljub vsemu avtorica generala ne predstavi kot popolnega nesrečnika. Avtoričino ironično distanco do svojega glavnega lika vseskozi spremljata simpatija in usmiljenje, ki ga čuti do predstavnika umirajoče dobe. Zdi se, da pri Archbaldu ceni prav tiste kvalitete, ki jih Cabell ceni pri Rudolphu Musgraveu. Tako Archbalda kot tudi Musgrava življenje spravi na kolena, a ga ne uniči do konca. Skozi leta se je kompromitiral pred svojo ženo, hčerami in svojo družbo. Kljub razočaranju in dejstvu, da ni izpolnil svojih življenjskih ciljev, se je z neverjetno nepopustljivostjo prebijal skozi življenje. Glasgowova nedvomno želi, da bi bralec cenil to nepopustljivost in vztrajnost.

Archbald je našel svoje mesto v družbi in po svojih najboljših močeh skušal ohranjati aristokratski kod v tej družbi. Duhovno utrujenost poznih let kompenzirajo humanost, ironično samospoznanje svojih napak in njegova trmasta moralna trdnost. Bralec zato do Archbalda čuti spoštovanje in usmiljenje. Archbald poseduje tisto ultimativno vzdržljivost, ki preživi vsa razočaranja in poraze. »Navsezadje,« potrdi glavni junak romana, »oseba lahko preživi neuspeh. Moralna trdnost pa umre nazadnje.« (Ellen Glasgow, 1932: 394)

Avtoričina simpatija do generala Archbalda pride še bolj do izraza ob njeni obravnavi mlajše generacije. John Walsh je mlad zdravnik, ki s svojim načinom razmišljanja predstavlja modernizem in napredek. John je samozavesten, analitičen, faktografski, pravo nasprotje generala Archbalda, ravno tako kot Jack Charteris predstavlja nasprotje Rudolpha Musgrava v Cabellovem romanu. John obsoja generalovo »raztreseno« romantično razmišljanje in zasmehuje iluzije, s katerimi starejša generacija odklanja realnost. »Vsa čustva, celo ljubezen do lepote se mu zdijo brez pomena. Njegov idealni svet spominja na čisto praznino laboratorija ali kopalnice.« (Ellen Glasgow, 1932: 207) Vendar pa ko njegova teta, Eva Birdsong, nekdanj ponos queenboroughske družbe, sedaj pa invalidka srednjih let, najde svojega moža v objemu Jenny Blair in ga pokonča s strelom iz pištole, se John v tragični situaciji ne znajde nič bolje od generala Archbalda. Tragedija ga povleče v svet iluzij, ki ga je sam prej dosledno kritiziral. »To je bila nesreča,« reče John. »Kako se je lahko to zgodilo? Kako je to možno?« sprašuje general. Johnov odgovor je globok, intenziven in odločen: »Zgodilo se je. Bila je nesreča.« (Ellen Glasgow, 1932: 394)

General Archbald ima veliko skupnih lastnosti z aristokratskimi protagonisti ostalih avtoričinih romanov. Sodnik Gamaliel Bland Honeywell iz romana *The Romantic Comedians* zaman poskuša na humoren in patetičen način doseči ljubezensko ekstazo, ker je ni doživel v svoji mladosti, in se poroči z dekletom, ki bi lahko bila njegova hčerka. Na koncu mlado dekle sodnika zapusti zaradi mlajšega ljubimca. Virginiusa Littlepagea v romanu *They Stooped to Folly* oplazi druga puberteta, preden obrne hrbet zapeljivi Amy Dalrymple in se posveti čaščenju preminule žene, ki je nikoli v življenju ni razumel. Glasgownova obravnava svoje ostarele virginijske gentlemane z različno stopnjo resnosti. Če zanemarimo manjše razlike med njimi, lahko ugotovimo, da vsi nosijo v sebi neko

viktorijansko plemenitost in krepost, ki v dvajsetih letih dvajsetega stoletja izpade precej zastarelo. Nihče izmed njih ne doseže izmikajočega se stanja samoizpolnitve. Vsi živijo v skladu s kodom, ki na prvo mesto postavlja razumno vedenje in zanika vse želje, ki bi jih lahko družba okarakterizirala za ekscentrične. Vsi se znajdejo nebogljeni in nemočni v modernem oceanu hedonizma in moralne relativnosti. Vendar pa se vsi krčevito oprijemajo svojega sistema vrednot, čeprav niso več prepričani, če te vrednote sploh še imajo kakšen smisel.

Navkljub različnim literarnim oblikam lahko ugotovimo velike podobnosti med avtoričinimi in Cabellovimi modernimi konjeniki. Aristokratski gentlemani obeh avtorjev so srednjih ali poznih srednjih let. Naveličani življenja predstavljajo zadnje ostanke mrtvega obdobja, ko ne morejo več zbrati moči in potenciala za junaška dejanja. Naprej jih žene vera v nekaj, v kar ne verjamejo več brezpogojno, vendar se tega brezpogojno oklepajo, ker so soočeni z moralnim kaosom moderne dobe. Čeprav se njihovo početje zdi absurdno in neumno, oba avtorja gledata na svoje junake s simpatijo, naklonjenostjo in celo spoštovanjem. Oba avtorja pri oblikovanju svojih aristokratskih gentlemanov združujeta ironično objektivnost s sočutno identifikacijo in oba avtorja ob svoji karakterizaciji glavnih likov razkrivata kompleksnost in protislovnost svojega odnosa do virginijske preteklosti.

Kopja kritikov se pri analizi dosežkov Ellen Glasgow lomijo predvsem pri vlogi in obsegu sentimentalnosti v njenih delih. Na eni strani Julius Raper trdi, da je ton del Ellen Glasgow globoko ironičen in da ti aspekti njenih romanov, ki se zdijo konvencionalno romantični, dejansko ne zrcalijo avtoričine drže, temveč jo le subtilno zamaskirajo. (glej Julius Raper, 1980:147) Na drugi strani Daniel Joseph Singal v avtoričinem delu ne zazna ironične kontrole, temveč intelektualno zmešnjavo, ki se kaže v pogrezanju v klišejsko sentimentalnost. Singal Glasgowovo dojema kot malodušno Darwinovo učenko, ki je v svojih srednjih letih obrnila hrbet modernizmu in zavzela stoično viktorijansko držo, ki je po naravi kompatibilna s kalvinistično vestjo. Singal meni, da ni presenetljivo, »da se je avtorica v svoji želji, da bi postala moderna, pogosto izgubljala, zato se je njena fikcija izrodila v nekaj, kar je eden izmed kritikov poimenoval »soap opera« in se krčevito oklepala zunanjih simbolov tidewaterske tradicije. Na koncu svoje literarne

kariere je obrnila hrbet revoluciji v južnjaški literaturi, ki jo je nekdam sama spravljalna na noge.« (Daniel Joseph Singal, 1982: 93)

Za analizo aristokratskih protagonistov iz queenboroughskih romanov bi bilo najbolje, če bi avtoričine literarne dosežke umestili med mnenji obeh kritikov. Avtoričini konjeniški liki, ravno tako kot Cabellovi, odkrivajo njun protisloven odnos do virginijske dediščine in tradicije, iz katere se zrcali spretno vtkana ironija in občasni izlivi sentimentalnosti. Avtoričin protisloveni odnos pa ni omejen le na njene virginijske gentlemane, temveč se kaže tudi pri karakterizaciji virginijskih dam. Anne Goodwyn Jones meni, da Glasgowova ni dokončno oblikovala svojega mnenja do južnjaške dame v svoji fikciji, kakor tudi ne v svojem življenju. »Ellen Glasgow je hotela definirati in balzamirati južnjaško damo osemdesetih let devetnajstega stoletja,« meni Jonesova. »Na koncu jo je skoraj imela za sveto.« Analiza nerazrešenih tenzij, ki naj bi izhajale iz same avtoričine narave, se ujema z mnenji mnogih kritikov. Stanley Godbold, njen življenjepisec, meni, da je bila avtorica razdeljena med željo, da bi bila južnjaška dama in emancipirana ženska. »Vse svoje življenje,« meni Godbold, »se ni uspela znebiti ali uskladiti teh vlog.« Monique Parent Frazee opiše Glasgowovo kot navidezno osvobojeno ženko, ki ne more povsem sprejeti posledic svojega revolta do represivne družbe. (glej Anne Goodwyn Jones, 1981 253, E. Stanley Godbold 1972: 99, Monique Parent Frazee, 1976: 167-87) Zagotovo so občasni protisloveni toni v njeni fikciji posledica nerazrešenih notranjih tenzij.

Glasgowova si je prizadevala vnesti realizem – kri in ironijo, kot je to sama poimenovala – v svojo obravnavo virginijskega življenja. Queenboroughski romani dokazujejo, da je aristokratske Virginijce znala orisati s spretnim mešanjem ironije in simpatije.

Dokazujejo pa tudi, da ni bila sposobna dati končne sodbe o svojem novodobnem konjeniku, zato ker je bila sama produkt uglajenega in rigidno ortodoksnega družbenega sistema, ki ga je sama poskušala analizirati na rigorozno realističen način. Kljub samorazglašanju za začetnico realizma se Glasgowova ni mogla, enako kot Cabell, popolnoma osvoboditi spon svoje preteklosti. V karakterizaciji njenih virginijskih aristokratov je lepo vidna fundamentalna tenzija – ironično seciranje zastarelega načina življenja v nasprotju s sočutno avtoričino navezanostjo na ta način življenja – kar je vir njenih literarnih dosežkov kot tudi umetniških omejitev.

8. KONJENIŠKA TRADICIJA V SODOBNEM MILJEJU

8.1 Novi dominion

Leta 1926 je Harry Flood Byrd, na novo inavgurirani guverner Starega dominiona, jasno in glasno izjavil: »Prosperiteta Virginije je primarno odvisna od poljedelstva.« Skoraj dvajset let pozneje je podobno mnenje, da je Virginia pravzaprav agrarna država, ponovil tudi guverner William Tuck, ki je svoje sodržavljanke opozoril, da je pomembno, »da Virginija ostane poljedelska država«. (J. Harvie Wilkinson, 1968: 157) Oba sta delila mnenje z mnogimi Virginijci, ki niso hoteli uvideti, da je Virginija v svoji ekonomski sestavi postajala vse manj agrarna. Prenos bogastva s plantaž mesta se je začel povečevati v zadnjem desetletju devetnajstega in v prvem desetletju dvajsetega

stoletja in po letu 1920 dosegel svoj višek. Urbanizacija Starega dominiona je postala še posebej izrazita v letih pred in po drugi svetovni vojni. Po letu 1930 je ekonomska rast v Virginiji močno preseгла nacionalno povprečje. Medtem ko so se ostale države že znašle v primežu velike gospodarske krize, je Virginija doživela zgodnji gospodarski razmah. Med letoma 1935 in 1940 je začelo obratovati 510 novih proizvodnih podjetij, Richmond pa je postal najhitreje rastoče industrijsko središče v državi. (glej Virginius Dabney, 1971: 502) Zahvaljujoč bohotenju zveznih služb v Washingtonu je severna Virginija doživela eksplozijo suburbanega prebivalstva, saj se je populacija povečala s 150 000 na 500 000 prebivalcev do leta 1960. Območje Tidewaterja je pred in med drugo svetovno vojno doživelo veliko ekspanzijo vojaških in mornariških instalacij, ki so zaspala mesta ob obali Hampton Roads spreminile v velika metropolitanska območja. Do leta 1960 je poljedelstvo zaposlovalo le še 10 procentov virginijskih delavcev, le polovico skupnega števila delavcev, ki so bili zaposleni v industriji. (glej Virginius Dabney, 1971: 15, 163) Navkljub hitri industrializaciji in urbanizaciji Starega dominiona je bila Virginija še vedno pod vplivom mitov, ki so ostali globoko zakoreninjeni v zavesti njenih prebivalcev. Leta 1950 je V. O. Key Virginijo okarakteriziral za državo, kjer vlada politična mašinerija – stvaritev Harryja Flooda Byrda – katero po njegovem mnenju predstavlja »oligarhija,« ki je v svojem pogledu na življenje popolnoma »konjeniška in aristokratska«. Key sklene, da je Virginija imela »več skupnega z Anglijo kot pa s katerokoli državo ameriškega Juga.« Key svoje izvajanje zaključil z mislijo, da je Virginija »politični muzejski primerek«. (V. O. Key, 1949: 19, 20) Byrdova politična mašinerija je bila globoko vsidrana v okrajnih sodiščih povsej državi. Z glavarino in kompleksnimi stanovanjskimi zahtevami je precej omejila volilna okrožja. Poleg odvrčanja belih volilcev iz nižjih ekonomskih slojev je virginijski volilni zakon učinkovito izločil veliko večino temnopolnih glasovalcev, tako da je v povprečju le deset procentov Virginijcev, ki so bili stari več kot enaindvajset let, dejansko volilo. Z manjšinsko podporo odrasle populacije je Byrdova politična mašinerija uspešno ustoličevala izbrane in ekstremno konzervativne kandidate. Tako da je še leta 1960 Staremu dominionu vladal, sicer res z velikimi težavami, mož, ki je po J. Harvie Wilkinsonovemu mnenju predstavljal »klasičen primer virginijskega gentlemana s

predniki modre krvi, brežhibno integriteto, uglajenimi manirami in s skoraj mistično identifikacijo z virginijsko preteklostjo«. (J. Harvie Wilkinson, 1968: 173)

Kljub vsem statističnim podatkom in ekonomskim kazalcem je stanje duha v Virginiji še vedno posebljal Harry Flood Byrd. Aristokratski plantažni ideal je še vedno imel zelo močan vpliv v državi. Byrd je bil živi dokaz, da je bil prepad med mitom in realnostjo v Starem dominionu leta 1950 enako globok kot leta 1900. Virginijski pisatelji, ki so nasledili Ellen Glasgow in Jamesa Brancha Cabella, so živeli v državi, ki je še vedno poskušala uskladiti svojo veličastno preteklost s kompleksno in nepredvidljivo sodobnostjo. Protislovje med tradicionalnim podeželskim idealom, s katerim so državni voditelji zagovarjali in vzdrževali družbeni in politični status quo in se soočili z vse večjim širjenjem predmestnih področij Tidewaterja, severne Virginije in Richmonda, je med avtorji nove generacije pustilo občutek neskladnosti.

Najboljša fikcija virginijskega povojnega obdobja odraža zavest o protislovju med mitom in realnostjo v Starem dominionu. V svojih romanih *Lie Down in Darkness* in *The Confessions of Nat Turner* William Styron realistično analizira sedanost in preteklost svoje domovine. Nanj so najbolj vplivali dosežki avtorjev, ki so nasledili Cabella in Glasgowovo. To so bili predvsem avtorji iz spodnjega in srednjega ameriškega Juga, kot npr. William Faulkner in Robert Penn Warren. Styron v svoji fikciji uporabi dialektični diskurz, ki ga je Allen Tate opisal v svojem eseju z naslovom *A Southern Mode of Imagination*. Virginijski gentleman igra pomembno vlogo tudi v dialektičnem diskurzu Styronovih romanov. Južnjaški avtorji se še vedno zavedajo svojega uglajenega karakternega ideala. Čeprav so se znebili kulturne pietete svojih literarnih predhodnikov, se še vedno poglobljajo v paradoksalno razmerje med aristokratsko mitično dediščino svoje države in družbeno fluidno ter vse bolj egalitarno nacionalno kulturo, katere del je tudi Virginija.

8.2 William Styron

Zdi se, da romani Williama Styrona nimajo nič skupnega z romani njegovih daljnih predhodnikov kot tudi ne z romani Glasgowove in Cabella. Njegova fikcija je eksplicitno, včasih tudi surovo realistična. Z uporabo tehnike toka zavesti, različnih stališč, freudovske psihologije se zdi, da je njegova fikcija daleč stran od sorazmerno sterilnega realizma Glasgowove in Cabellovih imaginarnih kvazi alegorij. Vendar pa je Virginija kot kraj dogajanja prisotna v vseh njegovih glavnih romanih. Enako kot njegovi predhodniki se tudi Styron v vseh svojih romanih osredotoča na virginijskega gentlemana in s karakterizacijo teh likov odpira nova vprašanja o razmerju med sedanostjo in preteklostjo, mitom in realnostjo.

Aristokratska Virginija in konjeniški stereotip sta glavna elementa Styronovega prvega romana z naslovom *Lezi v temo*. Čar romana izhaja iz Styronove sposobnosti, da svoj virginijski okvir okiti z neposrednostjo in intenzivnim občutkom za realnost. Styron dobro ve, kaj opisuje. V natančnih vinjetah zelo lepo ujame ambinent suburbanega življenja v podeželskem klubu na območju Tidewaterja od nedeljskega kofetkanja na nadkriti terasi, ki gleda na pobočje in širna prostranstva ob reki James, do poročnega sprejema, kjer gostje kot muhe brenčijo nad rožnatim prtom, ki je »napojen s šampanjcem«, ter se zlivajo na verando, kjer jim »strežejo temnopolti dečki v belih jopičih«. Styronov bujen opis študentskega brucovanja je močno fitzgeraldovski:

Ura še ni bila niti ena, toda povsod je bilo že slavnostno razpoloženje, kakor da je bila tekma – gola formalnost – že dobljena; zakaj tekme, ki ji je dajalo korajžo tako vrtoglavo veselje, ni bilo mogoče zgubiti. Zunaj je postajalo čedalje bolj sivo in hladno, tu pa, kjer si se grel v bližini drugih obrazov in v tovarniški toploti alkohola, se je zdelo sleherno lice ožarjeno s prelepim plamenom. Gramofon je hreščal vedno glasneje, klavir je vztrajno nabijal sinkope in pet, šest mladeničev je vrtelo svoje plesalke v vedno širših, vedno bolj tveganih krogih po sobi. Skozi dimnasto meglo so se prerivale velikooke deklice z zastavicami in kravjimi zvonci, trepljale osivele stare bajte in se dale tapljati od njih, zagozdile tega ali onega v okvir vrat ter razposajeno v nedogled čebljale o zabavah, o zabavah in spet o zabavah – o lanski zabavi v Richmondu, ne, saj je bila komaj prejšnji mesec, oh, ne more se več spomniti. Fantje so medtem začeli spravljati na kup svoje stvari za tekmo: odeje, dežne plašče, plosko stekleničko za v zadnji žep, ki jim bo vzdrževala toploto – godba pa je naprej in naprej igrala žalostno ljubezensko romanco, da so zvoki kitare kot srebrni kovanci kapljali v zrak. (William Styron 1986: 260, 261)

Čeprav se morda zdi, da sta kraj in atmosfera dogajanja najbolj uspešno realiziran lik v romanu *Lezi v temo*, roman ponuja še mnogo več. Styronovi glavni junaki – Milton, Helen in Peyton Loftis – močno pritegnejo bralčevo pozornost, ne samo zato, ker so zelo prepričljivo predstavljeni, temveč tudi zato, ker Styron pri njihovi karakterizaciji zavestno ruši stereotipe, ki bralcu pridejo na pamet, ko se sreča z ljudmi iz tovrstnega družbenega okolja. Helen Loftis je na videz tipična virginijska gospa višjega sloja –

mirna, samozavestna, uglajena in malce preveč nepopustljiva. Bralcu se zdi, da je Milton Loftis prijazen in privlačen, čeprav precej povprečen, virginijski gentleman, njegova hčerka, Peyton Loftis, pa je očarljiva sodobna južnjaška lepotička. Dejansko pa hitro spoznamo, da so vsi liki čustveni pohabljeni, spletkarji, popačenci, v svojih dejanjih pa so maščevalni in samodestruktivni. Roman nas fascinira ravno zaradi osupljivega protislovja med konvencionalnimi vlogami, ki jih Loftisovi igrajo v vsakdanjem in zapeljivo lepem zunanjem svetu urbane tidewaterske aristokracije, in grozo njihovega notranjega življenja. Styron dregne v tradicionalni izvir virginijske fikcije, ko v svojem pisanju uporabi že uveljavljene karakterne stereotipe virginijske gospe, virginijskega gentlemana in virginijske lepote, vendar pa na čudovit način ironično sprevrže pomen omenjenih stereotipov.

Styron na najbolj zanimiv način manipulira z družbenimi stereotipi pri karakterizaciji Milтона Loftisa, sodobnega virginijskega gentlemana. Milton je zadnji v rodu svojih konjeniških prednikov. Njegov oče, aristokratski odvetnik, »je izhajal iz velikega roda uglednih odvetnikov«. Zato se ob njegovi podobi spomnimo na ostarele in čustveno izčrpane gentlemane v romanih Cabella in Glasgowove. Na svojega sina prenese zapuščino nesmiselnih klišejev, izraz čustveno osiromašene tradicije. »Sin moj, dovolj nenavadno ... toda ker si južnjak, Virginijec in seveda demokrat, se boš znašel v edinstvenem položaju, da boš večkrat moral zbirati med a) ideali, ki so od Jesusa Kristusa dalje in brez dvoma že od prej kot pravični in pravilni vsajeni v vsakega moža, še posebno v Virginijca, in b) ideali, ki so v tebi zavoljo socialnoekonomske kulture in nad katerimi nimaš nobene moči. Zato te rotim, sin moj, bodi vedno dober demokrat in pa, če le moreš, tudi dober človek ...« (William Styron, 1986: 80, 81)

Za razliko od Faulknerja Styron v svojem romanu primarno ne poudarja neuspeha kulturne transmisije, čeprav prisotnost starejšega Loftisa opozarja na progresivno propadanje gentlemanskega ideala, vse od absurdnega modrovanja očeta do nebrzdanosti, samopomilovanja in duševne medlosti njegovega sina. Vendar pa po mojem mnenju pomen odlomkov, v katerih se Milton spominja svojega očeta, izhaja iz dejstva, da je njegov oče, navkljub svojim hibam, živel svoje življenje s trohico dostojanstva in discipline. Pri Miltonu popustijo še zadnje spono gentlemanskega ideala. Lik Milтона se sicer popolnoma sklada s kriteriji virginijskega gentlemana – izobrazba v

Charlottesvillu, opravljena vojna služba, pravna izobrazba, spoštovanja vredna pravna praksa, članstvo v podeželskem klubu in škofovski cerkvi. Kljub vsemu pa na koncu romana vidimo le patetičnega in zapitega moža srednjih let, ki je zapadel pod »materinsko« skrb svoje precej zanemarjene plebejske ljubice. Milton je mož, ki komaj prenese smrt svoje ljubljene hčerke in v napadu besa po hčerinem pogrebu skoraj zadavi svojo ženo, ki je močno potrebuje, a hkrati tudi močno sovraži.

Milton Loftis predstavlja inverzijo vseh karakternih kvalitiet, katere je utelešal ideal virginijskega gentlemana. Pri njem nesebičnost nadomesti sebičnost, samokontrola pa se vda nekontroliranemu hedonizmu. Disciplino in čast spodkoplje pijančevanje in podle ljubezenske afere. Čaščenje in oboževanje lepe dame se sprvrže v še komaj prikrito incestuozno hrepenenje po lastni hčerki. Razumevanje Miltonove osebne tragedije doseže svoj višek, ko bralec spozna neskladje med idealom virginijskega gentlemana in groteskno imitacijo tega ideala.

Čeprav *Lezi v temo* ni Styronov najboljši roman, je prvi pravi roman, katerega pomen izhaja iz Styronovega razumevanja virginijskega družbenega okolja, še posebej močnega vpliva tradicionalnih konceptov virginijske dame in virginijskega gentlemana, katerih vpliv je še vedno prisoten v zavesti sodobnih prebivalcev Starega dominiona. Četudi tragedija Loftisovih transcendentira državne meje, si je težko predstavljati Helen, Peyton in Miliona Loftisa izven virginijskega konteksta. Za naše popolno razumevanje Miliona moramo razumeti tradicijo virginijskega gentlemana, iz katere izhaja Milton. Styron je prvi, ki je obravnaval omenjeno tradicijo na način, ki je bil njegovim predhodnikom tuj, in na ta način ustvaril prepričljiv portret slabosti, propada in obupa. Njegov gentleman se ni mogel izogniti natančni in nekompromisni analizi.

V svojem naslednjem romanu z naslovom *Set This House On Fire*, ki je naletel na manj naklonjen odziv kritikov kot njegov prvi roman, Styron dogajanje iz Virginije premesti v Italijo. Leta 1967 se Styron triumfalno vrne na literarno prizorišče s svojim tretjim romanom z naslovom *Izpovedi Nata Turnerja*. V svojem tretjem romanu se Styron poda na popotovanje v virginijsko preteklost, da bi raziskal krvav suženjski upor pod vodstvom Nata Turnerja v okrožju Southamton leta 1831. Njegov pristop do omenjene teme je bil zelo tvegan in drzen, zato ker se je odločil, da bo povedal zgodbo skozi oči Nata Turnerja in se s tem posvetil obsežni analizi mučene in zelo kompleksne psihe temnopoltega

prebivalca ameriškega Juga. Četudi se je nekaterim kritikom, med katerimi so najbolj izstopali temnopolti, zdelo nezaslišano, da bi si belopolti pisatelj drznil interpretirati notranja čustva temnopoltega sužnja, je večina kritikov roman sprejela z velikim navdušenjem. Roman je leta 1968 prejel Pulitzerjevo nagrado za najboljšo literarno delo, zato roman še danes uživa ugled in sloves enega izmed najboljših povojnih ameriških romanov.

Zaradi zornega kota roman *Izpovedi Nata Turnerja* očitno ne sodi v kategorijo romantičnega plantažnega žanra v virginijski fikciji, ki je dosegel svoj razcvet z deli Thomasa Nelsona Pagea in Johna Estena Cooka. Vendar pa, ker je Nat Turner odrasel na plantaži in ker so njegove življenjske izkušnje na plantaži temelj njegovega sovraštva do vseh belcev, virginijski plantažni sistem in gentlemani, ki upravljajo z njim, ostajajo pomemben del v Styronovi analizi suženjstva. Skorajda tretjina Natove pripovedi je namenjena opisovanju doživljanja in izkušenj na plantaži Turner Mill. V tem delu romana Styronu uspe, kar ni uspelo nobenemu izmed njegovih predhodnikov iz Starega dominiona. Skozi oči inteligentnega in neverjetno nadarjenega mladega hišnega sužnja uspe narisati avtentičen portret virginijske plantaže, vključno z belimi gospodarji, služinčadjo in delavci na polju.

Styronovi opisi plantažnega življenja so prepričljivi, zato ker je ustvaril lik, čigar opisi plantaže Turner Mill bralca impresionirajo zaradi svoje iskrenosti. Navkljub morilski strasti, ki ga pahne v krvavi upor, se lahko Nat ozre na svojo preteklost z nenavadno objektivnostjo, potem ko ga primejo in obsodijo na smrt. Življenje na plantaži Turner Mill je udobno in brezskrbno, zato ker Turnerjevi podpirajo Natovo marljivost ter z njim ravnajo kot s hišnim ljubljencem. Plantaža Turner Mill ni dolina groze tako kot plantaža Red River Simona Legreeva, kot tudi ne podeželski raj, ki ga je Thomas Nelson Page slavil v svoji fikciji. Turner Mills je srednje velika plantaža s polji, gozdnimi površinami in velikim mlinom, katere lastnik je civilizirana in zmerno kultivirana družina. Turnerjevi s svojimi sužnji ne ravnajo na brutalen kot tudi ne na filantropski način. Sužnji trdo delajo, a na niso deležni nikakršnega pomanjkanja. Družina jim nudi preprosto hrano – sol, svinino in koruzni kruh – in adekvatna oblačila ter prenočišča.

Ker je bil hišni suženj, je Nat pridobil obilico plantažnih izkušenj. Skozi njegove oči jasno vidimo skoraj vse, od stare lesene plantažne hiše s položnimi podi, pozlačenim

ogledalom v predverju in spodobne knjižnice pa vse do stranišča z desetimi luknjami, ki ga uporabljajo hišni posli in delavci z žage, stanujoči v kočah nedaleč od velike hiše. Nat opiše stranišče z enako natančnostjo kot plantažno hišo:

Zemlja okrog vhoda na moško stran (kamor hodim, odkar sem dopolnil peto leto) je gola in trdno steptana črna ilovica, svetleča se in gladka od nešteto golih ali v okorno obutev spravljenih nog, vsak dan posuta z menjajočim se vzorcem odtisov, ki jih delajo pete težkih čevljev ali goli prsti. Kot so vrata vseh zamorcem namenjenih prostorov brez ključavnice ali zapaha, da bi ne imeli možnosti simulirati bolezen ali zapirati se pred nadzorstvom, se tudi straniščna vrata ne zapirajo, temveč se zibljejo navzven na usnjenih tečajih, odkrivajoč v senco potopljeno stranišče, skoraj docela temno, le skozi špranje med deskami preseva nekaj svetlobe. Vajen sem duha, ki je bujen, neposreden in predirljiv ter se mi ulega na nos in usta kot topla zelena roka. Smrad po iztrebkih je pod vplivom živega apna malo manj močan in se mi ne gabi, pač pa deluje name znosno, rahlo sladkobno kot stoječa voda v močvirju. (William Styron, 1969: 125, 126)

Obogateni z Natovo vizijo, lahko izkusimo senzualno realnost plantažnega življenja v vseh svojih oblikah. Natančnost, s katero Nat opisuje plantažno življenje se začuti tudi pri njegovih opisih gentlemanov, ki imajo v lasti plantažo. Roman ponudi zelo prepričljivo razlago plantažnega aristokrata iz devetnajstega stoletja. Noben virginijski avtor ni vdahnil plantažnemu aristokratu toliko življenja kot William Styron. Styronovi aristokrati niso ne pošasti niti angeli, vsi pa se soočajo z vprašanjem suženjstva z mešanimi občutki, kot bi to človek pričakoval od vsakega privilegiranega razreda, ki ima opraviti z nemoralno institucijo, ki je hkrati temelj njihove prosperitete.

Styron povzame različne poglede virginijske aristokracije do suženjstva v prvi četrtini devetnajstega stoletja v briljantnem prizoru, ki se zgodi na verandi plantažne hiše po večerji, ki jo je s svojo prisotnostjo počastil potujoči episkopalni duhovnik. Pri izmenjavi splošnih pogledov na suženjstvo, mlajši brat, Samuel Turner, duhovniku zaupa:

»Suženjstvo je največje prekletstvo, ki lahko doleti neko domnevno svobodno in omikano družbo. Morda ste opazili, da nisem kdo ve kako pobožen, vendar nisem brez vere in zato molim vsako noč za čudež, zakaj božja previdnost nam bo nekako pokazala pot iz tega

strašnega stanja.« (William Styron, 1969: 145) V tem trenutku njegov starejši brat, Benjamin, vstane s svojega stola, se odpravi do roba verande in začne urinirati po bližnjem rožnem grmu, medtem ko razlaga o težavnosti sobivanja s svojim »pobožnim« bratom. Vznemirjeni duhovnik je prisiljen spoštljivo prisluhniti njegovim bravuram, ko si lastnik plantaže zapne zadrgo na hlačah in poda svoje jedrnato konzervativno mnenje do suženjstva: »Če hočete posredovati škofu, kaj verjamem, mu lahko poveste, da je po mojem mišljenju takšenle črnih žival z možgani človeškega otroka in da nima druge vrednosti, razen vrednosti dela, ki ga opravlja, če pripraviš k temu s strahovanjem, dobrikanjem in grožnjami.« (William Styron, 1969: 146)

Benjamin Turner je iskren gentleman, ki si, po Natovem prepričanju, odveže dušo, ko popiva s svojimi prijatelji. Njegov odnos do suženjstva je brezčuten, a ni nič bolj brezčuten kot odnos mnogih plantažnikov njegovega časa. To še ne pomeni, da je brezčutna pošast. Njegovi sužnji so podvrženi strogi, ne pa nehumani disciplini. Po njegovi smrti plantaža preide v roke njegovega mlajšega »prosvetljenega« brata. Nat nam zaupa, da je sužnjem malce odleglo, niso pa navdušeni nad gospodarjevo smrtjo. Ironično je, da je prav prosvetljeni Samuel, ne pa Benjamin, prisiljen prodati družinske sužnje, da bi lahko odplačal dolgove. Samuel iskreno verjame, da se črnca lahko šola, vendar pa je spet on tisti, ki zapusti Virginjo in se naseli v Alabami ter zapusti Nata, svoj čislani objekt dobrih namenov, in tako ne izpolni svoje obljube, da bo Natu nekoč podaril svobodo. Samuel Turner ni nič bolj zloben kot njegov brat. Je le človek, ki ni uspel izpolniti svojih obljub in dobrih namenov. Vrednost Styronovih opisov virginjskih gentlemanov v romanu *Izpovedi Nata Turnerja* izhaja iz dejstva, da jih ne obravnava kot zlobneže kot tudi ne vzor kreposti, temveč kot ljudi, katerih dejanja so pogojena z njihovo starostjo in razmerami znotraj njihovega družbenega razreda.

Styron ne podleže romantičnemu pozivu svojih virginjskih gentlemanov. Obravnava jih na human način, a hkrati spozna fundamentalno ironijo, da čeprav niso hudobni in pokvarjeni posamezno, je izprijen sistem, ki ga sami kontrolirajo. Nat Turner uteleša divje nasilje, ki pomeni krvavo poravnavo družbene pokvarjenosti in izprijenosti. Natova poravnava pobere davek tako pri hudobnih in izprijenih kot tudi pri nedolžnih in dobrih. Pomembno je poudariti, da Natovi prvi čustveni izlivi sovraštva do belcev niso usmerjeni k revnim belcem, ki z njim ravnajo kot z živaljo, temveč k prijaznemu aristokratskemu

gospodarju, ki mu je dal lažno upanje, da bo nekoč lahko postal človek. V svoji prvi viziji nasilnega maščevanja Nat zadavi svojega nekoč dragega gospodarja Samuela in prežene spomin nanj, »kakor se otreseš spomina na osramočenega in v nemilost padlega kneza, in se nisem hotel niti deset sekund več ukvarjati z njim v mislih«. (William Styron, 1969: 219) Razumevanje zgrešenega paternalizma virginijskega aristokrata je nujno za razumevanje izvira Natove morilske maščevalnosti.

Ker Styron uspe ohraniti čut za objektivnost virginijske preteklosti, lahko to preteklost uporabi kot pomemben del svoje fascinantne analize črnkega gneva. Avtor je bil neomajno iskren, ker je bil pripravljen popolnoma predati posvečeno literarno tradicijo Virginije v sfero umetnosti. Styron je svojo umetniško iskrenost z romanom *Izpoved Nata Turnerja* prepričljivo dokazal. V romanu je bil prisiljen oskruniti romantično preteklost svoje domovine v krutem prizoru, ko Nat pride do »razvalin nekega podrtega dvorca« na drugi dan svojega morilskega pohoda. »Opazoval sem mladega črnca, ki ga nikoli prej še nisem videl, nevsakdanje nagizdanega v perje in uniformo polkovnika redne vojske, tako pijanega, da je komaj stal na nogah: divje se je smejal in scal v usta mrtve, steklenooke, belolase stare babice, ki se je še zmerom oklepala vnuka, ležeč z njim sredi grede s cinijami. Nisem mu rekel besede, le zasukal sem konja in pomislil: Tudi ti si kriva starka, da se nismo naučili bojevati se plemenito . . . « (William Styron, 1969: 346) Besede so sicer Turnerjeve, umetniška zavest pa je Styronova – dobro vzgojenega sina iz Newport Newsa v Virginiji. Za tovrstnega človeka stvaritev Nata Turnerja ni bila lahka naloga, zato je zahtevala umetniško predanost višjega reda.

Styron je izdal še en roman z naslovom *Sophiejina odločitev*, ki je podoben njegovemu romanu *Set This House on Fire*, saj je dogajanje obeh romanov postavljeno izven ameriškega Juga. Na prvi pogled se zdi, da je roman *Sophiejina odločitev* najmanj povezan z avtorjevim lokalnim okoljem. Za razliko od romana *Set This House on Fire* zadnji Styronov roman nima natančnih opisov virginijskih prizorišč. Dogajanje je postavljeno v New York, v vojni opustošeno Varšavo in Auschwitz. Samo eden izmed glavnih likov, pripovedovalec, je južnjak.

Kljub odsotnosti lokalnega južnjaškega reda Styronov izbor Ringa kot prvoosebnega pripovedovalca potrди regionalno usmerjenost njegove fikcije. Mnogi kritiki so opazili, da je Stingo po svojem značaju precej podoben Styronu. Je pa tudi zelo podoben Petru

Leverettu, »belemu anglosaškemu v Virginiji rojenemu« gentlemanskemu pripovedovalcu v romanu *Set This House on Fire*. Oba, Stingo in Leverett, živita zmerno in preudarno življenje. Oba kažeta prirojen občutek za spoštljivost in naravno držo do pravičnosti in svobodomiselnosti, ko se soočata z ljudmi v duševni stiski in čustvenem neravnovesju. Še zlasti pa oba posedujeta močan občutek, kdo sta in od kod prihajata. Čeprav sta se oba znašla izven meja Starega dominiona, nosita v sebi občutek za prostor, kar ju postavlja v popoln kontrast z izkoreninjenimi liki, katerih agonije oba opisujeta. Na ta način je dogajanje v romanu *Sophiejina odločitev* – groza Auschwitza in fatalno destruktivnega razmerja med poljsko preživelko iz koncentracijskega taborišča in njenim genialnim, a duševno bolnim, judovskim ljubimcem – filtrirano, enako kot dogajanje v romanu *Set This House on Fire*, skozi avtorjevo perspektivo, ki je južnjaška in jo delno definira gentlemanski kod.

Peter Čeverett in Stingo se v svoji karakterizaciji radikalno razlikujeta od Milтона Loftisa, razuzdanega virginijskega gentlemana v romanu *Lezi v temo*. Pripovedovalca romanov sta sodobna gentlemana, ki utelešata najboljše kvalitete svojih prednikov. Zdi se, da je Styron, potem ko je ustvaril številne parodije virginijskega gentlemana, želel rehabilitirati ta karakterni tip z oblikovanjem likov, ki črpajo svojo moč iz renesančnega koda, ki je definiral izvorni konjenski lik.

Očitno je, da liki iz uglajene južnjaške tradicije igrajo pomembno vlogo v vseh njegovih romanih, vključujoč tudi tiste, ki se dogajajo izven Starega dominiona. Čeprav je spretno preobrn timeromantične asociacije, tradicionalni elementi virginijskega romana – plantaža, konjenski lik in ideja plemenitosti – zavzemajo pomembno mesto v Styronovi fikciji tako kot v predhodnjih generacijah virginijskih romanopiscev in romanopisk.

8.3 Avtorji dvajsetega stoletja: Allen Tate, William Faulkner, John Scott Fitzgerald in Robert Penn Warren

V ameriški literaturi dvajsetega stoletja lahko srečamo mnoge romantične in sočutne portrete južnjaških gentlemanov, kar dokazuje, da zob časa in dominacija realističnega kritičnega duha nista bistveno oslabila privlačnosti fiktivnih stereotipov v južnjaški literaturi. Na ameriškem Jugu plantažna legenda ostaja še vedno živa, zahvaljujoč se Youngovem roman *So Red the Rose* in neizmerno popularnemu romanu Margaret Michell z naslovom *V vrtincu*. Tudi največji romanopisec ameriškega Juga, William Faulkner, je občasno črpal iz junaškega in romantičnega potenciala konjeniškega lika. Konjeniški kod ni nikjer predstavljen lepše kot v uvodnih poglavjih romana *The Unvanquished*, prvega izmed dveh romanov, ki obravnavata aristokratsko družino Sartorisovih. V romanu *The Unvanquished* so vse vrline in tragične hibe južnjaške

plantažne aristokracije utelešene v liku Johna Sartorisa. Čeprav v zadnjih poglavjih romana Faulkner svojim bralcem prikaže prostodušno ambicijo, moralno idejo in krutost, ki Sartorisa pripeljejo do njegovega propada, v prvih poglavjih iz ameriške državljanske vojne njegov lik preveva pogum, galantnost in čast. Sartoris sam zajame skupino jenkijev in za las ubeži zasledovalcem, ko njegov neosedlni žrebec preskoči ograjo skednja.

Konfliktna percepcija Johna Sartorisa skozi oči njegovega odraščajočega sina Bayarda kažejo na Faulknerjevo ambivalentnost do konjeniškega mita njegovih prednikov.

Faulknerjeva domišljija, enako kot Bayardova, dobi krila, ko se spomni na junaška dejanja svojih plemenitih, a na propad obsojenih prednikov. Četudi se konec koncev sooči z moralnimi omejitvami Sartorisovega aristokratskega koda, razume, da junaška vizija preteklosti, ki je vtkana v konjeniški kod, ne more biti nikoli pozabljena in zavrnjena. Na koncu romana Bayard spozna, da bo njegov oče, njegove »sanje« in kod vedno z njim. Zato ker kod ni »nekaj, kar je on posedoval, temveč nekaj, kar nam je zapustil, kar ne moremo pozabiti ter kar prevzame njegovo telesno obliko, ko vsakdo izmed nas, bele ali temne polti, zatisne oči«. (William Faulkner, 1965: 291)

V romanu *Absalom, Absalom!*, enem izmed Faulknerjih najboljših romanov, je pomembnost Virginije pri migraciji konjeniškega koda na jugozahadno mejo Alabame, Missisippija in Arkansasa živo in dramatično utelešena v osebni preteklosti centralnega lika v romanu, Thomasa Sutpena. Sutpen je plod zahodnega virginijskega gorovja, kjer ni sužnjev in velikih plantaž in kjer »nihče jih ni imel čisto nič več, kakor si jih imel ti, ker je imel vsakdo samo tisto, za kar je bil zadosti močan ali zadosti odločen, da je vzel ali obdržal, in samo kakšen prismuknjen človek bi si lahko provoščil sitnosti, da je vzel ali si celo želel več, kakor je mogel pojesti ali zamenjati za smodnik ali za viski«. (William Faulkner, 1979: 220) Iz te arhetipske ameriške pokrajine surove enakosti se mladi Sutpen s svojo družino vrne »na breg, s katerega je prišel prvi Sutpen (bržkone takrat, ko je barka iz kaznilnice Old Bailey pripeljala v Jamestown), kratko in malo so se na vrat na nos pritrkljali nazaj v Tidewater zaradi same strmine, vzpetine in težnosti, kakor da se je pretrgala slabotna vez, kakršna je še držala družino v hribih«. (William Faulkner, 1979: 221) Tu v »zagatnem nižavju okoli ustja reke James« mlad fant naleti na povsem nenavadno in sprva zapleteno novo deželo,

ki je vsa razdeljena in odmerjena in lepo naseljena z ljudmi, ki živijo v nji vsi lepo razdeljeni in odmerjeni in urejeni po tem, kakšna je ravno barva njihove polti in kaj po naključju je ravno njihova lastnina, in kjer nekaj redkih ljudi nima samo oblasti nad življenjem in smrtjo in nakupom in prodajo drugih, temveč imajo celo živa človeška bitja, da opravljajo zanje neskončno se ponavljajoča osebna opravila, kakor je na primer celo natakanje viskija iz vrča v kazarce in podajanje kozarca v roko človeku. (William Faulkner, 1979: 220)

V Tidewaterju Sutpen izgubi nedolžnost na dan, ko se pred glavnim vhodom plantažnega dvorca znajde iz oči v oči z »afnastim črnuhom, ki mu je zapiral prehod in gledal navzdol nanj v pokrpanih predelanih kavbojskih hlačah«, ki mu zaukaže, da se ne sme nikoli več pojaviti pred sprednjimi vrati. (William Faulkner, 1979: 230) Od tega dne naprej razume, da je v plantažnem gospodarju utelešen družbeni kod mogočnejši od njega. »Če se hočeš spoprijemati z njimi, moraš namreč imeti tisto, kar imajo oni in kar jim daje možnost, da se obnašajo tako, kakor se ta možakar.« (William Faulkner, 1979: 236) Cleanth Brooks je pravilno opazil, da Sutpen ni pravi predstavnik konjeniške tradicije. On je bolj »fiksiran na plantažnika kot abstrakcijo . . . ne pa kot vlogo, ki bi jo človek živel, izkusil in v njej užival. Idealu lagodnosti in brezdelja je sledil z neizmerno popadljivostjo.« (Cleanth Brooks, 1980: 293) Največja ironija romana *Absalom, Absalom!* je, da človek, ki uteleša karakterne poteze pohlepnega jenkija, ponese konjeniško vizijo iz Tidewaterja v Mississippi, kjer iz divjine iztrga plantažo, da bi na skrajno preračunljiv, brezobziren, sicer konec koncev neuspešen, način osnoval dinastijo Sutpenovih, kot se to spodobi za virginijsko aristokracijo. S Sutpenovim likom Faulkner briliantno ilustrira nenavaden proces, s katerim je konjeniški ideal prestopil meje Starega dominiona in se prijel v grobi in surovi družbi Mississippija, ki je nastala na takrat še mejnem območju in za katero bi si mislili, da ne bo sprejela tovrstnih idealov. Za Allena Tata, enako kot za Williama Faulknerja, Virginija uteleša bistvo patriarhalnega plantažnega Juga. V svojem romanu *The Fathers* svojo vizijo starega Juga sooči z novim in ultimativno triumfalnim severnjaškim redom. Avtor nasproti Buchansovih, plantažne družine iz severnega dela Virginije, postavi družino Posey, družino iz Marylanda, ki je pretrgala vezi s svojo domovino in v lovu za poslovnimi

priložnostmi odšla v Washington. George Posey, mladi in dinamični družinski glavar, uteleša moralni solipsizem in družbeni anarhizem, ki ga Tate pripisuje »laissez-faire« mentaliteti komercialnega Severa. Posey se poroči v družino Buchanovih in na tan način povzroči njen propad, ki sovпада z prihajajočo državljanjsko vojno.

Buchansovi do svojega tragičnega konca s seboj nosijo aristokratski kod, ki človeka ne definira po količini denarja, ki ga poseduje, temveč po njegovem položaju v nespremenljivem družbenem sistemu. Lacey Buchan, pripovedovalec v romanu, ki preživi vojno in svoje življenje v novem stoletju, v katerem vladajo nove vrednote, pospremi z naslednjimi besedami: »Človekova individualna kvaliteta se navezuje na njegovo sorodstvo in kraje, kjer je živel: Razmišljajoč o človeku, si zlahka pred oči priključimo subtilno prepletene značilnosti njegovega stanu. Stan obstaja le v določenem vedenjskem kodu. Po mnogih letih sem še vedno osupel, ko slišim, da se človeka definira kot rudarja, jeklarja ali steklarja, po tem s čimer se preživlja, ne pa po njegovem načinu življenja.« (Allen Tate, 1960: 135) Lacey Buchan opiše sistem družbenih vrednot, ki je vezan na sistem plantažne aristokracije.

Najslavnejši ameriški pisatelj med obema vojnama, ki je v svojo fikcijo vključil konjeniški kod, je J. Scott Fitzgerald. Andrew Turnbull se v svoji zanimivi biografiji razpiše o Fitzgeraldovih velespoštovanih prednikih iz Marylanda in južnjaških nagnjenjih njegovega očeta. Čeprav je Fitzgerald v južnjaškem aristokratskem idealu prepoznal neutilitarne in staromodne aspekte, se je čustveno identificiral z njim in žaloval za njegovim izginjanjem iz ameriškega literarnega prizorišča. Fitzgeraldove južnjaške simpatije so jasno izražene v njegovih kratkih zgodbah: *Last of the Belles*, *The Southern Girl* in še posebej v zgodbi *The Ice Palace*. Zadnja zgodba vsebuje prizor s pokopališča žrtev državljanjske vojne v Georgiji, kjer mrtvi vojaki konfederacijske vojske asocirajo na izgubljeni čas, »nenavadne vljudnosti in viteštva«. Južnjaška junakinja se izpove svojemu zaročencu iz srednjega zahoda, ko joče nad grobovi: »Oh, Harry, nekaj je bilo tukaj, bilo je nekaj. Ne morem te prisiliti, da bi razumel, vendar je bilo.« (J. Scott Fitzgerald, 1951: 66)

Izenačitev konjeniške plemenitosti s propadom je najbolj ganljivo dramatizirana v romanu *Nežna je noč*. Fitzgeraldov junak, Dick Diver, je sin revnega v Virginiji rojenega episkopalnega duhovnika, ki vzgaja svojega sina in postane njegov »moralni vodnik«.

Oče sinu privzgoji preproste resnice gentlemanskega koda, »da nič ni tako pomembno kot »dober namen«, čast, vljudnost in pogum«. (F. Scott Fitzgerald, 1967: 209) Kod, ki ga Dikov oče prenese na svojega sina, je staromodni kod južnjaškega aristokrata. Vendar pa, kot je razvidno iz romana, je omenjeni kod neustrezen vodnik v svetu, kjer vlada hedonističen in neobrzdani materializem.

Warrenovi iz Chicaga – Deveraux, Baby in Nicole – predstavljajo perversnost in moralno anarhijo, ki spremlja vzpon ameriške plutokracije. Nicole Warren je prelep cvet te plutokracije, ki raste in črpa energijo iz jenkijevskega pohlepa in potrošništva. »In medtem ko je ves ta sistem tekel in grmel,« zapiše Fitzgerald, »je metal vročični sij na njena dejanja, kot je bilo na primer nakupovanje na veliko – podobno rdečici na obrazu gasilca, ki vztraja kljub vročemu ognju na svojem mestu.« (F. Scott Fitzgerald, 1967: 108)

Vročični sij prevzame Dicka, ko se odloči, da bo vzel Nicole za svojo ženo. Dickova odločitev predstavlja zmago slavje jenkijevskega materializma nad očetovimi ideali časti, uglednosti in poguma. Gentlemanski kod postavlja določene karakterne kreposti nad kopičenje bogastva, vseeno pa Dick spozna, da ne more popolnoma zavrniti ekstravagančnega bogastva fizičnega sveta, ki ga predstavljajo Warrenovi, in da ne more imeti vseh zelenih lepih stvari in ostati zvest očetovemu kodu. Dick dokončno spozna, da je s tem, ko je vzel za ženo Nicole, pretrgal vse vezi s svojo dediščino. Zato ob očetovem grobu izreče naslednje skrivnostne besede: »Zbogom, oče! Zbogom, vsi moji očetje!« (F. Scott Fitzgerald, 1967: 210)

Glavni temi literarnega opusa Roberta Penna Warrena sta prepad med ameriškim idealom in ameriško realnostjo ter posameznikovo iskanje samospoznanja. Warrenov najslavnejši roman *All the King's Men* je karakterna študija vzpona in zatona diktatorja Willija Starka.

»Kralj« pridobi moč s pomočjo svojih zvestih sodelavcev, ki mu vedno stojijo ob strani. Ko enkrat pride na »prestol«, z njimi manipulira in jih premika kot figure na šahovnici. Tri ženske igrajo pomembno vlogo v življenju Willija Starka: Lucy Stark, alegorično utelešenje žene in matere, Sadie Burke, ki ga spremlja ob njegovem vzponu na politični vrh, in Anne Stanton, idealna ljubica iz aristokratske družine, ki postane žrtev Starkove iluzije, da je motiv njegove politične kariere delati dobro. To pa je le ozadje romana, saj

je glavna tema samospoznanje. Jack Burden, dezorientirani intelektualec, ki vodi politično kampanjo Willyja Starka, je utelešenje te teme. Jack je personifikacija modernega človeka, ki skozi izkušnje išče svojo identiteto. To ga v bistvu reši pred fizično katastrofo. Roman se konča tragično kot v elizabetinski tragediji. Adam Stanton, Annin brat, ob odkritju, da je njegova sestra imela razmerje z Willyjem Starkom, Willyja ubije. Pri tem dejanju je tudi sam smrtno ranjen.

V romanu *All the King's Men* vsi liki skušajo doseči svoje cilje z metodami, ki se razprostirajo od poštenih do nepoštenih. Zanimiv lik je Adam Stanton, aristokrat in človek idej, ki se je zadovoljil s tem, da upravlja z bolnišnico, ki jo je zgradil diktatorski Willy Stark. Adam je v dvomu, ali naj se ogradi od zunanjega sveta in zgodovinskega toka, zato ker ni neomadeževan in objektivni, ali naj ohrani svoj ponos.

Jack izhaja iz konzervativne aristokratske družine. Njegova družina in ves konzervativni milje ga proglasi za razrednega sovražnika, zato ker ni študiral prava in se je raje posvetil novinarstvu. Jack je dezorientiran intelektualec, ki uspe vse bolj in bolj prodreti v kaotičnost svojega notranjega življenja. V bistvu je idealist in cinik, ki ne najde smisla v ustaljenem redu vrednot. Ne more se soočiti z realnostjo, zato ker negira njen objektivni obstoj.

Jack prevrednoti svoja dejanja ter odnose z ljudmi, obnovi svoje ljubezensko razmerje z Anne Stanton in se odpravi v Kalifornijo, kjer se začne rast njegove identite. Velik udarec zanj predstavlja samomor očeta, sodnika Irwina. Jack se takrat prvič sooči z realnostjo in spozna, da stvari morajo imeti nekakšen smisel. Pred očetovo smrtjo je Jack v svojem svetu moralnega skepticizma bežal pred resnico. Zaveda se sicer, da je zgodovina slepa, vendar pa človek, ki živi, ni slep, je odgovoren za vsa svoja dejanja.

Warren v romanu poleg brezkompromisnega pragmatizma obsodi tudi abstraktni idealizem. Učenjaški odvetnik, Jackov oče, je verski blaznež, ki zapusti svojo ženo ter se popolnoma posveti svoji religiji in trosenju nesmiselnih pamfletov, ki ne morejo razrešiti kaosa modernega sveta. Anna Stanton, Jackova zaročenka, je idealistka, ki ni popolnoma odrastla in zato ne najde svojega mesta v moderni družbi in je lahek plen manipulatorjev. Njen brat, Adam Stanton, živi izven materialnega sveta, zatopljen v svoj svet abstraktnega scientizma. Jack Adama po njegovem prepiru z Anne opiše na naslednji način:

On je Adam Stanton, sin guvernerja Stantona in pravnuk generala Morgana Stantona, njegovo življenje usmerja ideja, da je nekoč obstajal čas, ko so z vsem upravljali plemeniti, čedni možje, ki so nosili kratke hlače do kolen in srebrne zaponke ali modre vojaške plašče – ker Adam Stanton ni nikakršen snob –, sedeli za mizo in odkrito debatirali o javnih stvareh. To je zato, ker je romantik. V glavi ima sliko svojega sveta, in ko se zunanji svet ne sklada s to njegovo sliko, ga hoče zavreči. Četudi to pomeni, da skupaj z banico zavrže tudi dete. (Robert Penn Warren, 1974: 247)

Njegovo edino omembe vredno dejanje je umor Willija Starka, kar je ritualistično dejanje, s katerim državo reši pred diktatorjem. Robert Penn Warren opozori na nevarnost upiranja spremembam in oklepanja preteklosti ali kakršnegakoli abstraktnega idealiziranega sveta, saj se zaradi tega človek ne more spoprijeti z realnostjo ter se soočiti in pripraviti na prihodnost.

Robert Penn Warren je zelo zanimiv moderni južnjaški avtor, saj v svoji fikciji poizkuša najti ravnovesje med abstraktnim idealizmom, ki ga predstavlja aristokratska tradicija, ter brezobzirnim pragmatizmom, ki ga pooseblja nova brezosebna materialna družba.

8. ZAKLJUČEK

Vsi virginijski pisatelji so se zavedali, nekateri sicer samo delno, da je konjeniški ideal nekako neustrezen in pomanjkljiv. Vsi so delili pesimizem, da bi konjenik lahko prevladal v deželi, katere dominantni miti so po naravi egalitarni in kjer nacionalno poslanstvo temelji na demokratičnih idealih. Neustreznosti konjeniškega tipa seveda ni težko zapaziti v sodobni virginijski fikciji. Jasno se pokažejo v konjeniških slabostih, ki jih lahko najdemo v romanih Cabella in Ellen Glasgow kot tudi v grotesknih popačenjih v Styronovem romanu *Lezi v temo*. Ne smemo pa pozabiti, da so celo najbolj romantični avtorji iz Starega dominiona, vsaj implicitno, priznali pomanjkljivost aristokratskega etosa svojih junakov. Konjeniki Georgea Tuckerja in Johna Pendletona Kennedyja so zaradi svojega čustvenega apela zagotovo zelo nepraktični možje, katerih padec

napoveduje progresivna sila zgodovine. Tudi bolj bahaške stvaritve Williama Alexandra Caruthersa in Johna Estena Cooka se ne znajdejo najbolje, ko bolj robati maloposestniški liki zasedejo scensko ozadje in s tem napovejo končno zmagoslavje navadnega človeka v Ameriki. Po končani državljanski vojni elegični ton mnogih povojnih konjeniških obravnav doseže svoj preporod. Thomas Nelson Page hkrati konjenika poveljuje ter žaluje za uničenjem njegovega načina življenja v katastrofi državljanske vojne. Kljub številnim literarnim pristopom v zadnjih dveh stoletjih so vsi virginijski pisatelji svojim konjenikom vdihnili občutek duhovne jalovosti in neuspeha. Kljub temu da so si avtorji iz Starega dominiona enotni glede konjenikovih omejitev, moram poudariti, da ti isti avtorji delijo prepričanje, da kod virginijskega gentlemana ima, mora imeti, pozitivno zvezo z ameriško nacionalno izkušnjo. Paradoksalno je, da so avtorji vztrajno upali, da bi konjeniški ideal, četudi odtujen od mnogih ameriških kulturnih vrednot, lahko pozitivno vplival na ameriški nacionalni karakter. Ni težko izluščiti tiste kvalitete, ki so jih virginijski stvarniki konjenikov hoteli obvarovati. Od Tuckerja do Pagea so vsi avtorji iz Starega dominiona po pravilu napovedovali, da ko bo vzvišene standarde vedenja, ki jih utelešajo njihovi plantažni konjeniki, odplaval val jenkijevskega materializma, bo Virginija in celoten ameriški narod osiromašen. Teže je prepoznati pozitivne aspekte konjeniškega koda v moderni virginijski fikciji, zato ker je virginijski gentleman dvajsetega stoletja manj glorificiran in čustveno osiromašen. Vendarle mnogi romani vsebujejo simpatetične zasnove aristokratskih likov, ki svoje življenje gradijo v pozitivni smeri, oklepajoč se najboljših elementov svoje konjeniške dediščine. Zdi se, da tako zelo raznoliki avtorji kot Styron in Cabell verjamejo, da je gentlemanski kod se vedno lahko vir osebne moči za njihove junake. Obstajajo torej specifične stične točke, ki povezujejo virginijske avtorje devetnajstega in dvajsetega stoletja. Očitno je, da so avtorji dvajsetega stoletja mnogo bolj uspešni pri obravnavi moralnih in družbenih implikacij kot pa njihovi predhodniki iz devetnajstega stoletja. Že od samega začetka se je virginijski avtor moral soočiti z dilemo, kako bo zasnoval svojega virginijskega gentlemana, kako bo prevedel aristokratski ideal, produkt edinstvene lokalne kulture, v lik, ki bo lahko živel v harmoniji s temeljnimi političnimi in družbenimi ideali ameriškega naroda. Kot smo videli, so predvojni virginijski romanopisci, kot na primer John Pendleton Kennedy v svojem romanu *Horse-Shoe*

Robinson in William Alexander Caruthers v romanu *Knights of the Golden Horse-Shoe*, skušali narediti konjenika za organski del ameriške mitologije. Kennedy je skušal ustvariti amalgam konjenika in malega posestnika, Caruthers pa svojega aristokratskega Virginijca postaviti za instrument ameriške manifestne usode. Vsi ti poizkusi so se izjalovili, saj niso prepričljivo dokazali, kako bi lahko aristokratska tradicija složno koeksistirala z idealom mejaškega agrarnega malega posestnika.

Ironično je, da je bil edini Virginijec v devetnajstem stoletju, ki je našel način združitve aristokratskega ideala z ameriško zavezanostjo demokraciji, politik ne pa romanopisec. To je bil Thomas Jefferson. V svojem pismu Johnu Adamsu iz leta 1813 je Jefferson predlagal koncept »naravne aristokracije kreposti in nadarjenosti«. Jefferson je svoj pozitivni družbeni koncept soočil s konceptom »umetne aristokracije bogastva in rojstva«. Modrec iz Monticella je verjel, da se novi narod nahaja pred izzivom, kako oblikovati upravni in izobraževalni sistem, ki bi ponudil »najbolj učinkovito izbiro teh naravnih aristokratov v vladne in izobraževalne institucije«. (Lester J. Cappon, (ed.) 1959: 388, 391) Adams je bil mnenja, da nekakšen privilegiran razred mora dominirati v katerikoli družbi, Jefferson pa je optimistično upal v oblikovanje sistema, kjer bi »družbeni položaj, rojstvo in umetna aristokracija« dokončno potonili v pozabo.

Jeffersonova idealna država je agrarna družba, v kateri vladajo neodvisni maloposestniški agrarci, zato si veliki demokrat ni mogel zamisliti, kako bi se njegova meritokracija obnesla v moderni industrijski družbi. Vseeno bi lahko njegov koncept agrarne republike, v kateri vlada demokratično izvoljena naravna aristokracija, predvojni Jug sprejel s pozitivnimi družbenimi posledicami za ameriški narod. Na žalost je po krajšem obdobju, ko je priznaval tako konjeniške kot tudi maloposestniške ideale, ameriški Jug prisegel svojo zvestobo aristokratskemu plantažnemu mitu in ga uporabil pri obrambi zaslužnjevanja temnopoltih Američanov ter ga ponesel v boj. Zmagoslavje konjeniškega ideala je najbolj nazorno prikazano v virginijski fikciji predvojnega in povojnega obdobja. Po Georgeu Tuckerju se je skoraj vsak virginijski avtor popolnoma ognil Jeffersonovemu plemenitemu maloposestniku in spremljajočemu idealu naravne aristokracije. Namesto da bi analizirali svojo družbo, so avtorji Starega dominiona iz devetnajstega stoletja slepo stopili v bran obsodbe vredne institucije in anahronističnega

načina življenja s sklicevanjem na mit in karakterni ideal, ki ni bil relevanten za življenje velike večine Virginijcev.

Tok virginijske fikcije devetnajstega stoletja je odražal neuspeh južnjaških avtorjev, da bi v tem obdobju uspeli pri oblikovanju konjeniškega lika uporabiti pozitivne elemente južnjaške kulture in jih na afirmativen način inkorporirati v širši nacionalni kontekst. Na žalost so literarno prizorišče v devetnajstem stoletju zavzeli konvencionalni romantični aristokratski liki.

Če je Stari dominion v devetnajstem stoletju poveličeval triumf konjeniškega idela, pa moderno Virginijo karakterizira trdovratno vztrajanje aristokratskega mita v dvajsetem stoletju. Romantični konjeniški ideal je še vedno intimno povezan z »virginijsko mistiko«, kar Virginiji še danes daje aristokratski in nedemokratični pridih. Prav zaradi tega je Virginija najbolj politično in družbeno konzervativna država na modernem Jugu.

Glede na družbeni in politični kontekst so se moderni virginijski avtorji želeli rešiti iz spon svoje preteklosti. Njihov analitični pristop do južnjaške zgodovine in dediščine se kaže v pronicljivih karakterizacijah sodobnih konjenikov. James Branch Cabell in Ellen Glasgow sta bila le delno uspešna pri doseganju ironične distance do svojih fiktivnih virginijskih gentlemanov. Njuni življenji sta bili ujeti v kalup »virginijske mistike«. Oba sta bila del uglejene tradicije, čeprav se nista več toliko obremenjevala z iluzijami o preteklosti Starega dominiona, nobeden pa ni uspel analizirati sodobnosti ali samozavestno napovedati prihodnosti. Konjenikov klic je bil premočan. Zdi se, da sta si oba obupno, a žal neuspešno prizadevala, da bi za svoje konjenike našla ustrezno mesto v sodobnem svetu.

Sodobni južnjaški avtorji so pri obravnavi virginijskega gentlemana zagotovo naredili korak naprej. Njihovi romani iskreno obravnavajo izprijenost ideala uglajenosti in bujno rast namišljene plemenitosti v državi. Styron je prvi virginijski avtor, ki je mite Starega dominiona obravnaval z nekompromisnim in konsistentnim realizmom. Ker Styron nima iluzij o konjeniški tradiciji, se lahko posveti iskanju pozitivne vloge svojega karakternega idela v sodobni Ameriki. Ker je popolnoma razgalil mit, je lahko razkrinkal in se odrekel omejevalnim, lažnim in neživljenjskim aspektom aristokratskega etosa ter izpostavil pozitivne aspekte. Gentlemanski pripovedovalci v njegovih romanih bralcu predstavijo nov tip virginijskega gentlemana. Nov tip uteleša olikanost, zmernost in občutek osebne

integritete starega modela. Pomembno je poudariti, da novi gentleman ohrani občutek za kraj in bivanje, občutek, kdo je in od kod prihaja. Ta občutek za lokus ni več omejitev, temveč prednost v sodobnem svetu. Styronovi gentlemani niso snobovski, blagohotni, netolerantni, reakcionarni, ksenofobni in kar je še bolj pomembno, nimajo razredne zavesti, ki je bila v preteklosti poglaviti element konjeniškega ideala. Gentleman sodobnih južnjaških avtorjev živi v kaotičnem svetu moderne fikcije. Zdi se, da v ta novi krasni svet vstopajo opremljeni z vitalnimi elementi svoje dediščine in iščejo svojo pot. V svojem eseju z naslovom *Education for the Uncommon Man* je Ronald Howell predstavil najbolj kompleksno moderno definicijo, kaj naj bi južnjaški gentleman bil. Howell ga opiše kot

tolerantnega, prijaznega, širokosrčnega, nepuritanskega, zmernega, gostoljubnega in spoštljivega človeka ... Izhajajoč iz vrednot, katere so v renesansi poimenovali virtu, je izredno sposoben človek katoliških nagnjenj in usmiljenega srca. Je popolnoma integrirana osebnost zelo družabnega značaja. Zdi se mu, da se je pravično asimilirala v organsko familiarni in družbeni red, ki ima svoj namen in kontinuiteto. Bolj ga zanima bivanje in razmišljanje kot pa delovanje, ima kritičen odnos do življenja. Ponosen je na svoje angleške konjeniške prednike. (Ronald F. Howell, 1957: 147)

Pomembno je poudariti, da Howell definira južnjaško konjeniško dediščino kot »duhovno«, ne pa kot fizično ali rodoslovno. Gre celo tako daleč in trdi, da pravi južnjaški gentleman sprejema jeffersonovsko politično tradicijo. »Razlaga si, da aristokracija dobesedno pomeni »vladanje najboljših«, »konzervativizem« pa razumejo kot filozofijo »ohranjanja najboljšega«. Tovrstna tradicija »ne omeji najvišjih položajev za bogate ljudi imenitnega rodu, temveč za najbolj kvalificirane in sposobne.« Howellova pomisleka vredno zlitje angleškega renesančnega družbenega ideala z Jeffersonovim političnim idealom kaže na edinstven položaj konjeniškega ideala v Ameriki. Pregled virginijske fikcije odkriva, da se je le malo fiktivnih konjenikov približalo tovrstnemu mešanju evropske in ameriške tradicije. Avtorji Starega dominiona so se zadovoljili z naglaševanjem fizične evropske dediščine svojih fiktivnih aristokratov.

Lik konjenika so uporabili pri opravičevanju vedenja, ki je bilo vse prej kot tolerantno in širokosrčno.

Možno je, da bi bil konjeniški ideal, ki ga Virginijci in ostali južnjaki nosijo v srcu, odrešen svoje zgodovinske krivde in se na pozitiven način navezal na fundamentalne ideale ameriškega naroda. Zagotovo so in bodo južnjaški avtorji odigrali pomembno vlogo pri evoluciji tovrstnega literarnega lika.

10. SEZNAM LITERATURE

Aldridge, John W. (1972): William Styron and the Derivative Imagination. »In his The Devil in the Fire: Retrospective Essays on American Literature and Culture. New York.

Appleby, Joyce (1964): Reconciliation and the Northern Novelist, 1865 – 1880. Civil War History, X, 117 – 129.

Ayers, Edward L. (1992): The Promise of the New South. Life After Reconstruction. Oxford University Press, New York and Oxford.

Bailyn, Bernard (1959): »Politics and Social Structure in Virginia: Essays in Colonial History. Chapel Hill

Bagby, George William (1910): The Old Virginia Gentleman and Other Sketches. New York.

Bellah, Robert N., Richard Madsen, William M. Sullivan, Ann Swindler and Steven M. Tipton (1985): Habits of the Heart. Individualism and Commitment in American Life. Harper & Row Publishers, New York.

Beverley, Robert (1947): The History of Present State of Virginia. Chapel Hill.

Billings, Warren M., ed. (1975): The Old Dominion in the Seventeenth Century: A Documentary History of Virginia, 1606-1689. Chapel Hill.

Bridenbaugh, Carl (1952): Myths and Realities: Societes of the Colonial South. Baton Rouge.

Brooks, Cleanth (1978): William Faulkner: Toward Yoknapatawpha and Beyond. New Haven.

-- (1980): The Crisis in Culture as Reflected in Southern Literature. In the American South: Portrait of a Culture. Baton Rouge.

Brown, Robert E. in B. Catherine (1964): Virginia, 1705 – 1786: Democracy or Aristocracy. East Lansing.

Bruce, Philip Alexander (1907, 1964): Social Life of Virginia in the Seventeenth Century. New York.

Buck, Paul H. (1937): The Road to Reunion, 1865 – 1900. Boston.

Burt, John (1988): Robert Penn Warren and American Idealism. Yale University Press, New Haven and London.

Cabell, James Branch (1919): Jurgens: A Comedy of Justice. New York.

-- (1947): Let me Lie. New York.

Cady, Edwin Harrison (1949): The Gentleman in America: A Literary Study in American Culture, Syracuse.

Caruthers, William Alexander (1968): The Cavalier of Virginia: An Historical Romance of the Old Dominion. Ridgewood, N.J.

-- (1970): The Knights of the Golden Horse-Shoe: A Traditional Tale of the Cocked Hat Gentry in the Old Dominion. Chapel Hill.

Cappon, Lester J. (1959): The Adams-Jefferson Letters: The Complete Correspondence Between Thomas Jefferson and Abigail and John Adams. Vol. II. Chapel Hill.

Cash, Wilbur Joseph (1941): The Mind of the South. New York

Cooke, John Esten (1870, 1963): Hammer and Rapier. New York.

-- (1968): The Virginia Comedians; or, Old Days in the Old Dominion. Ridgewood, N.J.

-- (1894, 1984): Virginia: A History of the People. Boston.

Cowie, Alexander (1948): The Rise of the American Novel. New York.

Craven, Wesley Frank (1971): The Southern Colonies in the Seventeenth Century, 1607 – 1689. Baton Rouge.

Debeljak, Aleš (1998): Atlantski most. Aleph, Ljubljana.

Davies, Richard Beale (1963): *William Fitzhugh and His Chesapeake World, 1676 – 1701: The Fitzhugh Letters and Other Documents*. Chapel Hill.

-- (1964): *Intellectual Life in Jefferson's Virginia, 1790 – 1830*. Chapel Hill.

Davies, Curtis Carroll (1953): *Chronicler of the Cavaliers: A Life of the Virginia Novelist Dr. William A. Caruthers*. Richmond.

Dowdey, Clifford (1969): *The Virginia Dynasties. The Emergence of »King« Carter and the Golden Age*. Little, Brown and Company, Boston, Toronto.

Eaton, Clement (1961): *The Growth of Southern Civilization, 1790 – 1860*. New York.

-- (1964): *The Mind of the Old South*. Baton Rouge.

-- (1966): *A History of the Old South*. New York.

Ellman, Richard, Feidelson, Charles (1965): *The Modern Tradition: Backgrounds of Modern Literature*. New York.

Epps, Garrett (1997): *The Shad Treatment*. University Press of Virginia; 1st Univer edition.

Faulkner, William (1965): *The Unvanquished*. Penguin Books, New York.

-- (1966): *Intruder in the Dust*. Penguin Books in Association with Chatto & Windus.

-- (1979): *Absalom, Absalom! Cankarjeva založba, Ljubljana*.

-- (1990): *The Sound and the Fury*. Vintage International Edition, New York.

-- (1995): *Absalom, Absalom*. Vintage Random House, London.

Fitzgerald, Scott (1951): *»The Ice Palace«*. In the stories of F. Scott Fitzgerald. Malcolm Cowley, New York.

-- (1955): *Tender is The Night*. Penguin Books Ltd, Harmondsworth, Middlesex, England.

-- (1967): *Nežna je noč*. Cankarjeva založba, Ljubljana.

Floan, Howard (1958): *The South in Northern Eyes, 1831 – 1861*. New York.

Frazer, Monique Parent (1976): *Ellen Glasgow is a Feminist: Centennial Essays*, (ur.), M. Thomas Inge. Charlottesville.

Gaines, Francis Pendleton (1924): *The Southern Plantation: A Study in the Development and the Accuracy of a Tradition*. New York.

Freeman, Douglas Southall (1951): *The South to Posterity: An Introduction to the Writing of Confederate History*. New York.

Girouard, Mark (1981): *The Return to Camelot: Chivalry and the English Gentleman*. New Haven.

Glasgow, Ellen (1929): *Deliverance: A Romance of the Virginia Tobacco Fields*. Ayer Co Pub, New York.

Godbold, E. Stanley (1972): *Ellen Glasgow and the Woman Within*. Baton Rouge.

Gray, Richard L. (1977): *The Literature of Memory: Modern Writers of the American South*. Baltimore.

Green, Fletcher M. (1964): *Democracy in the Old South: Journal of Southern History*, XII, 3 – 23.

Greenblatt, Stephen (1990): »Culture.« In *Critical Terms for Literary Study*. Chicago.

Gross, Theodore L. (1966): *Thomas Nelson Page: Creator of a Virginia Classic*. *Georgia Review*, XX, 338-51.

-- (1966): *Thomas Nelson Page*. New York.

Hundley, Daniel (1860, 1960): *Social Relations in Our Southern States*. New York.

Hunter, Thomas Lomax (1935): *Columns from the Cavalier*. Richmond.

Hubbell, Jay B. (1922): *Virginia Life in Fiction*. Dallas.

-- (1927): *Thackeray and Virginia*. *Virginia Quarterly Review*, III.

-- (1954): *The South in American Literature, 1607 – 1900*. Durham.

Howell, Ronald F. (1957): *Education for the Uncommon Man. V The Lasting South: Fourteen Southerners Look at Their Home*, (ur.), Louis D. Rubin, Jr. In James J. Kilpatrick. Chicago.

Isaac, Rhys (1982): *The Transformation of Virginia, 1740 – 1790*. Chapel Hill.

James, Henry (1998): *The Bostonians*. Oxford University Press, Oxford, New York.

Jefferson, Thomas (1955): *Notes on the State of Virginia*. Chapel Hill.

Johnston, Mary (1926): *Prisoners of Hope: A Tale of Colonial Virginia*. Houghton, Mifflin, Boston.

-- (2000): *To Have and to Hold*. Classic Books, New York.

Jones, Anne Goodwyn (1981): *Tomorrow is Another Day: The Woman Writer in the South, 1859 – 1936*. Baton Rouge.

Kennedy, John Pendleton (1928): *Horse-Shoe Robinson: A Tale of the Tory Ascendancy in South Carolina*. New York.

Key, V. O. (1949): *Southern Politics in State and Nation*. New York.

King, Kimball (1969): Introduction to *In Ole Virginia: or, Marse Chan and Other Stories*. Chapel Hill.

Lewis, Charlene M. Boyer (2001): *Ladies and Gentlemen on Display. Planter Society at the Virginia Springs, 1790-1860*. University Press of Virginia, Charlottesville and London.

Lewis, C. S. (1959): *In Eighteenth-Century English Literature: Modern Essays in Criticism*, (ur.): James L. Clifford. New York.

Lukacs, Georg (1962): *The Historical Novel*. Boston.

Maddex, Jack P. (1970): *The Virginia Conservatives, 1867 – 1879: A Study in Reconstruction Politics*. Chapel Hill.

Martin, Jay (1967): *Harvest of Change: American Literature, 1865 – 1914*. Englewood Cliffs, N. J.

Mays, David John (1967): *The Letters and Papers of Edmund Pendleton, 1734 – 1803*. 2 vols. Charlottesville.

McCollum, Nancy M. (1964): Glasgow's and Cabell's Comedies of Virginia. *Georgia Review*, XVIII, 234-241.

Mitchell, Margaret (1989): *Gone With the Wind*. Simon and Schuster/Fireside, New York.

Mixon, Wayne (1980): *Southern Writers and the New South Movement, 1865 – 1913*. Chapel Hill.

Morgan, Edmund S. (1958): *The Puritan Dilemma. The Story of John Winthrop*. Little, Brown and Company, Boston, Toronto.

-- (1995): *American Slavery, American Freedom. The Ordeal of Colonial Virginia*. W. W. Norton & Company, New York.

Nelson, Lawrence G. (1964): *Mary Johnson and the Historical Imagination: In Southern Writers: Appraisals in our Time*, (ur.), Rinaldo Simonini, Jr. Charlottesville.

Page, Thomas Nelson (1910, 1923): *The Old Dominion: Her Making and Her Manners*. New York.

-- (1969): *In Ole Virginia; or, Marse Chan and Other Stories*. Chapel Hill.

Raper, Julius Rowan (1980): *From the Sunken garden: The Fiction of ellen Glasgow, 1916 – 1945*. Baton Rouge.

Riesman, David, Nathan Glazer, Reuel Denney (1953): *The Lonely Crowd. A Study of the Changing American Character*. Doubleday Anchor Books, Garden City, New York.

Ridgely, Joseph V. (1966): *John Pendleton Kennedy*. New York.

Rouse, Blair (1958): *Letters of Ellen Glasgow*. New York.

Rubin, Louis D. (1973): *No Place on Earth: Ellen Glasgow, James Branch Cabell, and Richmond-in-Virginia*. Austin.

Ruppersburg, Hugh (1990): *Robert Penn Warren and the American Imagination*. The University of Georgia Press, Athens & London.

Schorer, Mark (1960): »The Necessity of Myth.« In *Myth and Mythmaking*. Henry A. Murray, New York.

Sherman, Stuart (1925): *The Fighting Edge of Romance: Review of Barren Ground*. New York Herald Tribune Books, 19. april 1925, str. I-3-

Singal, Daniel Joseph (1982): *The War Within: From Victorian to Modernist Thought in Southern Literature*. Athens.

Smith, Henry Nash (1974): *The South and the Myth of the Garden. Myth and Southern History*. Chicago.

-- (1950, 1985): *Virginin Land: The American West as Symbol and Myth*. Cambridge, Mass.

Styron, William (1951): *Lie Down in Darkness*. Signet Book from New American Library, Times Mirror.

-- (1960): *Set This House on Fire*. Random House, New York.

-- (1967): *The Confessions of Nat Turner*. Random House, New York.

-- (1969): *Izpovedi Nata Turnerja*. Pomurska založba, Murska Sobota.

-- (1982): *Sophiejina odločitev*. Obzorja, Maribor.

-- (1986): *Lezi v temo*. Cankarjeva založba, Ljubljana.

Sydnor, Charles S. (1948): *The Development of Southern Sectionalism, 1819 – 1848*. Baton Rouge

-- (1952): *Gentlemen Freeholders: Political Practices in Washington's Virginia*. Chapell Hill

Tate, Allen (1959): *Collected Essays*. Alan Swallow, Denver.

-- (1969): *The Fathers*. Penguin Books, Eyre & Spottiswoode.

Taylor, William R. (1961): *Cavalier and Yankee: The Old South and American National Character*. New York.

Tocqueville, Alexis de (1996a): *Demokracija v Ameriki 1*. Krtina, Ljubljana.

-- (1996b): *Demokracija v Ameriki 2*. Krtina, Ljubljana.

Tucker, Nathaniel Beverley (1836, 1971): *The Partisan Leader: A Tale of the Future*. Chapel Hill.

Tucker, George (1970): *The Valley of Shenandoah*. University of North Carolina Press.

Twain, Mark (1927): *Life on the Mississippi*. New York.

Vaughan, Alden T. (1972): *The Puritan tradition in America, 1620-1730*. University Press of New England, Hanover and London.

Vandiver, Frank E. (1974): *The Confederate Myth: Myth and Southern History*, (ur.), Patrick Gerster in Nicholas Cords. Chicago.

Warren, Robert Penn (1956): *Segregation. The Inner Conflict in the South*. Random House, New York.

-- (1964): *Flood. A Romance of Our Time*. Random House, New York.

-- (1974): *All the King's Men. A Harvest Book* Harcourt Brace & Company, San Diego, New York, London.

-- (1998): *The Legacy of the Civil War*. University of Nebraska Press, Lincoln.

Watson, Richie Devon, Jr. (1993): *Yeoman Versus Cavalier. The Old Southwest's Fictional Road to Rebellion*. Louisiana State University Press, Baton Rouge, London.

Wecter, Dixon (1941): *The Hero in America: A Chronicle of Hero Worship*. New York.

Wells, Arvin R. (1962): *Jesting Moses: A Study in Cabellian Comedy*. Gainesville, Fla.

Wilkinson, J. Harvie (1968): *Harry Byrd and the Changing Face of Virginia Politics, 1945 – 1966*. Charlottesville.

Woodward, C. Vann (1951): *Origins of the New South, 1877 – 1913*. Baton Rouge.

-- (1960): *The Burden of Southern History*. Baton Rouge.

Wright, Louis B. (1940): *The First Gentlemen of Virginia*. Dominion Books a division of The University Press of Virginia, Charlottesville.

-- (1957): *The Cultural Life of the American Colonies, 1607-1763*. Dominion Books a division of The University Press of Virginia, Charlottesville.

Wirt, William (1803, 1970): *The Letters of a British Spy*. Chapel Hill.

Wyatt-Brown, Bertram (1982): *Southern Honor: Ethics and Behaviour in the Old South*. New York.

Young, Stark (1953): *So Red the Rose*. Popular Library, New York.